

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ANABİLİM DALI

Doktora Tezi

**AFRİKA BOYNUZU'NDA ULUSLARARASI TANINMA, EGEMENLİK
VE DEMOKRASİYİ ANLAMAK: SOMALİLAND ÖRNEĞİ**

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

2502150504

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sadık ÜNAY

İstanbul- 2019

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ANABİLİM DALI

Doktora Tezi

**AFRİKA BOYNUZU'NDA ULUSLARARASI TANINMA, EGEMENLİK
VE DEMOKRASİYİ ANLAMAK: SOMALİLAND ÖRNEĞİ**

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

2502150504

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sadık ÜNAY

İstanbul- 2019

**Bu tez TUBİTAK 2235 - En az gelişmiş ülkeler için Lisansüstü Burs Programı
tarafından desteklenmiştir.**

ONAY SAYFASI

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN:

Adı ve Soyadı : MOHAMED OMER OSMAN Numarası : 2502150504
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : SIYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER Danışmanı : PROF. DR. SADIK ÜNAY
Tez Savunma Tarihi : 29.11.2019 Saati : 14.00
Tez Başlığı : AFRIKA BOYNUZU'NDA ULUSLARARASI TANINMA, EGEMENLİK VE DEMOKRASİYİ ANLAMAK: SOMALİLİND ÖRNEĞİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. SADIK ÜNAY		Kabul
2- PROF. DR. LÜTFULLAH KARAMAN		Kabul
3- PROF. DR. ÖZDEN ZEYNEP OKTAV		
4- DOÇ. DR. EDİP ASAF BEKAROĞLU		Kabul
5- DOÇ. DR. MUHARREM HİLMİ ÖZEV		

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. HALUK ALKAN		KABUL
2- PROF. DR. AHMET KAVAS		KABUL

Scanned with
CamScanner

ÖZ

AFRİKA BOYNUZU'NDA ULUSLARARASI TANINMA, EGEMENLİK VE DEMOKRASİYİ ANLAMAK: SOMALİLİND ÖRNEĞİ

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

Tanınmayan devletler, bir savaştan sonra “fiili bağımsızlık” kazanan toprakları ifade eden “devlet benzeri” kuruluşlardır. Ancak dış dünyadan herhangi bir uluslararası tanıma alamamışlardır. Bu tezin literatüre başlıca katkısı, tanınmayan devlet durumlarını, bu araştırmada ana durumlar ile yan yana var olabilecek istikrarlı ve uygulanabilir varlıklar olarak anlamak için analitik bir çerçeve oluşturmaktır. Bazı yazarlar tanınmayan devletlerin “tehlikeli” oluşumlar olduğunu savunuyorlar (Hughes, 2007). Diğer araştırmacılar, “fiili devletler”, “tanınmayan devletler”, “tartışmalı devletler”, “gölge devletler”, “paralel devletler”, “hayalet devletler” gibi terimleri kullanıyorlar. Siyasal açıdan önemli olan ve tanınmayan varlıkların teorik araştırma için analitik kavramlar olarak netleştirilmesi konusunda önemli bir açık. Bu tez çalışmasında, bu tezin ana konusu olan Somaliland Cumhuriyeti örneğinin tanınmayan ülkelerdeki tartışmaların içindeki birkaç önemli kaygının dışında kalmasına örnek teşkil eden bir analitik vaka çalışması yaklaşımı kullanılmıştır. Uluslararası toplum tarafından tanınmayan eski kuzey Somali Cumhuriyeti'nde fiili olarak, önemli ekonomik, politik ve kurumsal gelişmeler sağlandı ve Afrika'nın “en güçlü demokrasisi” ve Afrika boynuzundaki “en istikrarlı siyasi birimi” kuruldu. Bu tezin amacı, Afrika boynuzundaki en uzun süredir tanınmayan varlık olarak Somaliland'ın eşsiz durumunu daha fazla araştırmaktır.

Kapsamlı görüşmeler, alan araştırması notları, sözlü veriler ile yayınlanmış ve yayınlanmamış çalışmalardan yararlanan bu tez, Somaliland'ı çevreleyen uluslararası tanınma, demokrasi ve kendi kaderini tayin etme ve siyasi-ekonomik işbirliği gibi temel teorik konuları sorgulamaktadır. Bu tez, Somaliland Cumhuriyeti'nin istikrarlı, işlevsel ve göreceli demokratik kurumlara sahip olduğunu kanıtladığı sonucuna varmıştır. Her ne kadar uluslararası hukuk kendi kaderini tayin hakkını haklı gösterse de, Somaliland Cumhuriyeti dış dünyadan henüz herhangi bir uluslararası tanınma sağlamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Somaliland, Tanınmayan Devletler, Öz belirleme Teorisi, Uluslararası Tanınma, Tanınmayan Varlıklar,

ABSTRACT

INTERNATIONAL RECOGNITION, SOVEREIGNTY AND DEMOCRACY IN THE HORN OF AFRICA: THE CASE OF SOMALILAND

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

Unrecognized states are “state-like” entities that are ‘conceived of territories’ which gained ‘de facto independence’ after the warfare, but they failed to get any international recognition from the outside World. The main contribution of this thesis is to build an analytical framework for understanding unrecognized states as stable and viable entities that can exist side by side with their parent states. This paradigm is very critical to some of the literature studied in this research. Some scholars argue that these are “dangerous” entities (Hughes, 2007). Other scholars use numerous terms like ‘de facto states’, ‘unrecognized states’, ‘disputed states’, ‘shadow states’, ‘parallel states’, ‘phantom states’ etc. This thesis discusses the underlying theoretical questions surrounding the Somaliland case which are important in political terms and have significant comportment on the clarification of unrecognized entities as analytical concepts for theoretical research. An analytical case study approach is employed in this study that exemplifies how the case of Somaliland Republic – the central topic of this thesis- falls outside a number of key lengthy considerations within the unrecognized states debate. The de facto unrecognized in the former northern Somali Republic has practiced significant economic, political, and institutional development and became one of Africa’s ‘strongest democracy’ and most ‘stable polity in the horn of Africa’. The purpose of this thesis is to further explore the unique case of Somaliland as the longest-serving unrecognized entity in the horn of Africa.

Drawing upon extensive interviews, field research notes, oral data as well as published and unpublished work, this thesis interrogates the underlying theoretical questions surrounding Somaliland such as international recognition, democracy, self-determination, and the political economy. This thesis concludes that the Somaliland Republic has proven stable, functional and relative democratic institutions. Although international Law justifies the right to self-determination, Somaliland Republic has never achieved any international recognition from the outside World.

Key Words: Somaliland, Unrecognized States, International Recognition, Self-determination, Unrecognized entities

ÖNSÖZ

Bu tez hayatımdaki birçok şaşırtıcı insana çok şey borçlu. Son beş yıldır sürdürdüğüm uzun yolculuk hem ilginçti hem de zorluklarla doluydu. Bu çalışma, hem Somaliland hem de Türkiye'de birçok kişi ve kurumun desteği ve teşviki olmadan mümkün olmazdı. İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde derslerinde konusunu içtenlikle kabul eden ve sınırsız sabrı ve özenli tavsiyeleri için tez danışmanım Prof. Dr. Sadık ÜNAY'a en içten minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Katkıları; nazık önerileri ve içtenlikle seslendirdiği yorum ve eleştirileri; sahadayken cesaretlendirmesi ve idari desteği çalışmalarım için çok yardımcı oldu.

İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünün profesörleri ve personeli çok yardımcı oldular. Sundukları bilgi paylaşım dersleri, seminerler ve atölye çalışmalar büyük deneyiminin bir parçasıydı. Prof. Dr. Lutfullah Karaman, Doç. Dr. Edip Asaf Bekaroğlu, Doç. Muharrem Hilmi Özev, Dr. Muhammed Ali Ağcan, Dr. Leyla Şanlı, Prof. Dr. Haluk Alkan ve İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde öğretim üyesi olan tüm çalışanlara müteşekkirim. Ayrıca, Eylül 2015'ten bu yana burs desteği aldığım Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 'ın maddi desteğine, içtenlikle teşekkür ediyorum. Program koordinatörü olarak TÜBİTAK'tan Ayşegül Çabuk'a sıcak bir mesaj göndermek istiyorum, Türkiye'deki çalışmalarımızı sürdürmemiz için gereken tüm lojistik ve finansal destek konusunda bize çok yardımcı oldu. En büyük minnettarlığım, beni İstanbul Üniversitesi'ne tam burslu olarak yerleştiren seçkin ve uluslararası kabul görmüş programlarıyla (Türkiye Bursları) Yurtdışındaki Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na (YTB) aittir.

Somaliland'deki Admas Üniversitesi Hargeisa (AUH), Hargeisa Kültür Merkezi, Dışışleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı, Hargeisa Üniversitesi Lisansüstü Çalışmalar Okulu ve Alpha Üniversitesi Burao'ya teŖekk r ediyorum. Sayın Hüseyin Abdilahi Mohamoud, Ahmed Hassan Hacı, İhsan Ömer İsmail, Prof. Dr. Abdirahman A. Hüseyin Hawd'a teŖekk r ediyorum. Ayrıca, sevgili eŖim Adna Nasir Mohamed ve sevgili oğullarım Dauud ve Ishaaq'a mümkün olan en güçlü sözlerle Ŗ kran ve derin Ŗ kranlarımı sunarım. Saha çalışmasında ve Türkiye'deyken onların yardımıyla kalbimden teŖekk r ederim. Somaliland'daki birçok kiŖi ve meslektaŖım tezimi Ŗekillendirmeye yardımcı oldu. Dr. Jama Muse Jama ve Hargeisa Kültür Merkezi'ndeki tüm ekibi çalışmamı sunmam için bir platform verdi.

Çalışmamı okumak ve gözden geçirmek günleri ve ayları aldı; Hargeisa'da bulunan kütüphanede çalışmalarıma katılan ve bana geri bildirim, yorum ve eleŖtiriler veren tüm arkadaŖlarım ve meslektaŖlarıma teŖekk r ederim. Ayrıca, lisans danışmanım olan Prof. Dr. Swamy Pravashu'ta entelektüel desteği ve çalışmalarıma tamamlamam için sürekli hatırlatmaları nedeniyle de Ŗ kran borçluyum. Somaliland'ın birçok entelektüeli beni birçok yönden destekledi. Dr. Edna Adan İsmail, Hasan Essa Jama, Sayın Bobe Yusuf Duale, Saed Shukri, Muhammed Barud Ali ve Somalilanda g r Ŗmeyi kabul eden ya da bana yardıma eden diğer önemli insanlara teŖekk r ederim. Birçok meslektaŖ ve araŖtırmacı da çalışmamın paha biçilmez yorum ve geri bildirimlerini verdi. Najah M. Adam, Hibo Yusuf, Mohamed Hajji Ingiriis, Abdirahman Socy, Abdullfattah Mohamed Abdi, ve bu alandaki tüm araŖtırmacılara araŖtırmama yorum yaptıkları için teŖekk r ediyorum.

Çocukluğumdan itibaren nezaket ve şefkatle bana birçok yönden yardım ettiği tam ve bana destek olduğu için tatlı Annem Ugaaso Husein'e son sözleri vermeme izin verin. Okyanuslardaki duaları bana çok yardımcı oldu ve iç savaş koşullarında, Etiyopya'daki bir mülteci kampında hayatta kalmamı sağladı. Beni bu kadar uzun süre beklediğin için teşekkür ederim anne, daima kalbimdesin ve sonsuza dek orada olacaksın. Babam Omer Osman Guudle'a zor yıllarda benim desteklediği için teşekkür ederim. Hargeisa ve diğer yerlerdeki tüm kardeşlerime, Hepinizi Seviyorum!

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

Istanbul 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1 Teorik Çerçeve: Tanınmayan Devlet Teorileri	1
1.1.1 Uluslararası Hukukta Devlet Tanıma Bildirgesi ve Anayasal Kuramları	7
1.1.2 Tanınmayan Devletler : Öz Belirlenme Teorileri.....	20
1.2 Problemin Ortaya Çıkışı.....	21
1.3 Çalışmanın Önemi.....	23
1.4 Araştırma Metodolojisi	24
1.4.1 Nitel Vaka Çalışması Yaklaşımı.....	24
1.4.2 Tezin Ana Araştırma Araçları	25
1.5 Tezin Yapısı	25
1.6 Tanımlara İlişkin Not	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	29
2. SOMALİLİLAND’IN SİYASİ TARİHİ: SÖMÜRGE ÖNCESİ DÖNEMDEN SOMALİ BİRLİĞİNE.....	29
2.1 Giriş.....	29
2.1.1 Bağımsızlık Öncesi : Somaliland İngiliz Mandası Dönemi (1884-1960)	39
2.1.2 Bağımsızlık Sonrası Somaliland ve Birleşme 1958-1960	49
2.1.3 Siad Barre'nin Sosyalist ‘Devleti’: 1969-1991	52
2.1.4 SNM'in Tarihi ve Siad Barre'ye Karşı Savaş 1981-1990	60

2.2 Somali Ulusal Hareketi'nden (SNM) Somaliland Devleti'ne	64
2.2.1 SNM'nin Siyasi İdaresi ve Ayrılıkçı İdeoloji.....	64
2.2.2 Tarihi Somaliland Konferansları: Beyannameden Kurum Oluşturmaya	78
2.3 Sonuç.....	79
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	81
3. TANINMAYA YÖNELİK DEMOKRATİKLEŞME STRATEJİSİ: SOMALİLAND ÖRNEĞİ	81
3.1 Giriş.....	82
3.2 Tanınmayan Devletlerde Demokrasi ve Yönetim: Örnek Olaylar	85
3.2.1 Abhazya	85
3.2.2 Dağlık Karabağ.....	89
3.3 Somaliland Cumhuriyeti	95
3.3.1 Somaliland'ın Demokrasi Geçmişi.....	99
3.3.2 Somaliland Demokratikleşmesi ve Yaşlıların Rolü.....	111
3.3.3 Devlet İnşası ve Somaliland'ın Demokratikleşmesi	114
3.3.4 Somaliland'da 'Demokrasi' ve Seçimler	116
3.4 Sonuç.....	123
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	126
4. SOMALİLAND'IN TANINMA ARAYIŞI: SELF-DETERMİNASYON, ...	126
ULUSLARARASI TANIMA VE DEVLETLİĞİN MEŞRUIYETİ	126
4.1 Giriş.....	126
4.1.1 Self-Determinasyon ve Ayrılıkçılık: Kavramsal Bir Çerçeve	129
4.2 Somaliland Devleti: Özgür İrade mi, Ayrılıkçılık mı?.....	131
4.2.1 Somaliland'ın Kendi Kaderini Tayini Hakkı: Sömürge Bağlamı	136
4.2.2 Somaliland'ın Kaderini Tayin Hakkı ve Sömürge Bağlamı	137
4.2.3 Somaliland Devletinin Meşruiyeti.....	150
4.3 Sonuç.....	153
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	155
5. TANINMAMIŞ DEVLETİN POLİTİK EKONOMİSİ: SOMALİLAND'DA TİCARET, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM VE PİYASA EKONOMİSİ	155
5.1 Giriş.....	155

5.2 Piyasa Ekonomisi	157
5.3 Tanınmamanın Doğrudan Yabancı Yatırımlara Etkisi.....	165
5.4 Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri için Zorluklar.....	169
5.4.1 Altyapı Eksikliği ve Beşeri Sermaye	169
5.4.2 Zayıf Ekonomik Büyüme	171
5.5 Tanınmayan bir Devlette Ekonomik Gelişme.....	172
5.5.1 Gelir Transferlerinin Rolü	172
5.5.2 Hayvancılık Sektörü: Geçim Sütunu	177
5.6 Sonuç.....	179
6. BÖLÜM	182
6. TANINMAYAN DEVLETLERİN POLİTİKASI: SOMALİLAND'DAN DERSLER	182
6.1 Giriş.....	182
6.2 Somaliland Demokrasisi meşru mudur?	188
6.2.1 Somaliland'da Ayrılıkçılık ve Özgür Irade Tartışması.	191
6.3 Sonuç.....	198
6.3.1 Somaliland ve Uluslararası Tanınma İmkanları	198
KAYNAKÇA.....	202
EKLER.....	224
1. Haritalar.....	224
2. Somaliland Klan Yapısı	226
3. Evraklar	227
4. Data	230
6. Özgeçmiş.....	234

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Askeri olarak başarıya ulaşmış ayrılıkların güncel durumu 13

Tablo 2: Belediye Lisansları, 2012 230

Tablo 3: Kateriye Göre Verilen Lisanslar..... 231

ŞEKİLLER LİSTESİ

Figure 2 Şekil: 2 Suudi Arabistan'a Hayvancılık İthalatındaki Eğilimler.....	178
Figure 3 Şekil 3: Orta ve Uzak Doğu'ya Koyun ve Keçi İhracatındaki Eğilimler.....	180
Figure 4/ Şekil 4: Somaliland'da İhracat İçin Develerin Sınıflandırılması.....	181
Figure 5 / Şekil 5: Suudi Arabistan, Somaliland'dan Kaynaklanan Develerin Sınıflaması...	181

KISALTMALAR LİSTESİ

AI	Amnesty International
APD	Academy for Peace and Development
AU	African Union
BBC	British Broadcasting Corporation
CRD	Center for Research and Dialogues
DPW	Dubai Port World
EBC	Ethiopian Broadcasting Corporation
EU	European Union
GoSL	Government of Somaliland
ICG	International Crisis Group
IGAD	Inter-Governmental Authority and Development
JPLG	Joint programs of Local Governments
LNGOs	Local Non-Governmental Organizations
MoCI	Ministry of Commerce and Investment
MOD	Majeerten Ogaden and Dhulbahante
MoE	Ministry of Education
MoFA&IC	Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation
MoPND	Ministry of Planning and National Development
NEC	National Electoral Commission
NFD	Northern Frontier District
OAU	Organization of African Unity
ONLF	Ogaden National Liberation Front
SLCCIA	Somaliland Chamber of Commerce Industry and Agriculture
SNM	Somali National Movement
SSDF	Somali Salvation and Democratic Front
TFG	Transitional Federal Government
UAE	United Arab Emirates
UNDP	United Nations Development Program

UNHCR	United Nations High Commission of Refugees
UNISOM	United Nations Mission in Somalia
UNITAF	The Unified Task Force
USAID	United States Agency for International Development
WSLF	Western Somali Liberation Front

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Teorik Çerçeve: Tanınmayan Devlet Teorileri

Tanınmayan devletlerin bölgesel birimler olarak sürmesi hem entelektüel olarak şaşırtıcı hem de normatif olarak sorunludur. Tanınmayan devletler durgun veya çökmekte olan ekonomiler ve sınırlarındaki dengesizliklerle karakterize edilir, bu devletler çoğunlukla yasadışı ticaret için bir cennettir ve tanınmış devletlerin bölgesel egemenliğine meydan okurlar. Bununla birlikte, tanınmayan devletlik, yıllarca devam eden oldukça istikrarlı bir sonuç olabilir.

Tanınmayan devletler, bir savaştan sonra “fiili bağımsızlık” kazanmış ve “toprak elde etmiş” fakat uluslararası tanınma elde edememiş yapılardır. Bu “kukla” olmayan devletler en az iki sene bir toprağı kontrol edecek bir güce sahip demektir (Caspersen, 2012; Pegg, 1998). Bu yapılar “devlet olma özelliklerinin” birçoğuna sahip olsalar da diğer ülkelerle aynı aileden örnekler değildirler. Tanınmayan ya da de facto devletler, uluslararası düzende “ezoterik anormallik” örnekleri değildir. Bu devletler içinde bulundukları bölgedeki ciddi zorluklarla da mücadele ederler ve savaş her an patlak verebilir. Tanınmayan devletlerin literatürü geniş değildir ve özellikle içsel dinamikleri anlatılmamaktadır (Caspersen, 2012). Medyada genel olarak “savaş ağalarının yönettiği kriminal alanlar” olarak tanımlanırlar. Örneğin Çeçenistan 1996-1999 yılları arasında şiddetli çarpışmalar nedeniyle parçalanmış “bir suç ve terör örgütü” olarak nitelendirilmiştir (Hughes, 2007:93).¹ Bazı akademisyenler bu varlıkların başarısız devletler ya da uluslararası topluma zarar verebilecek yönetilmeyen topraklar olduklarını söylemektedir. Hüseyin’in belirttiği gibi Pakistan’ın kabile bölgeleri “dünyadaki en tehlikeli yer” olarak tanımlanmıştır (Hussain, 2012).² Birçok yazar bu imajın fazlaca

¹ Detaylar için bkz Hughes, J. (2007). Çeçenistan: Milliyetçilikten Cihad'a. Pennsylvania Üniversitesi Yayınları [Http://www.jstor.org/stable/j.ctt3fhzhw](http://www.jstor.org/stable/j.ctt3fhzhw) adresinden, 22 Haziran 2017 tarihinde alındı

² Ayrıntılara Bkz. , <http://foreignpolicy.com/2012/10/09/pakistans-almost-suicide-bombers/>

önemsendiğini belirtmektedir (Caspersen, 2008; Kolstø and Blakkisrud, 2008; Pegg and Kuusk, 2010). Bununla beraber dışsal egemenliği olmayan bir varlık “düzensiz ve kesin bir kayıtsızlıkla” kınanamaz (Caspersen, 2012:45).

Çünkü defacto devletler hakim oldukları alanların çoğunda bir yönetim uyguladılar, en azından “ilkel devlet kurumları” vardır, hatta bazıları ekonomik ve siyasi reformlar bile yapmışlardır.³ Defacto devletler ayrıca “geçici bir fenomen” olarak görülmeye eğilimlidir. Caspersen’e göre bu devletler de-jure bağımsızlıklarını kısa vadeli bir şekilde elde eden ya da diğer devletlerle zorunlu bir entegrasyon yaşayan yapılardır.⁴ Bununla birlikte, defacto devletler “kendi başlarına çökecek” nitelikte değildirler (Broers, 2013), ve birçok yerde uzun ömürlü olduklarını gösterdiler. Sovyet formunda var olmuş birçok devlet bu şekilde 20 yıldan fazla varlıklarını sürdürmüştür. Somaliland da bunlardan birisidir. KKTC ise 40 yıldan fazladır varlığını sürdürmektedir (Broers, 2013). Tezin bu bölümünde uluslararası tanınma, kimlik, egemenlik, tanınmayan devletlerdeki ayrılıkçılık kavramları üzerine temel yaklaşımlar tartışılacaktır.

Devletlerin tanınmasıyla ilgili tartışmalı teoriler net bir şekilde gösterir ki tanınma hiçbir normatif kurala ve içeriğe bağlı değildir. Fakat bunun ötesinde devletlerin tanınmasının kuralları daha çok siyasi tercihler için resmi bir araçtır (Worster, 2009)⁵. Aynı zamanda bağımsız devletlerin doğru şartlarda eş zamanlı olarak doğru olanı istemesi, yanlış olanları engellemesi gibi bir dilemmayla karşı karşıyayız. Bu, siyasi tercihlerin hukuk dilinin kullanılarak yürütülmesi anlamına geliyor. Bir devlet diğerini nihai olarak tanımak

³ a.g.e 114

⁴ a.g.e 116

⁵ Bkz. www.bu.edu/law/journals-archive/international/volume27n1/documents/worster.pdf

konusunda özgürdür ve tanıma zorunlu değildir. Farklı durumlar farklı hukuki kriterlere ve farklı hukuki sonuçlara bağlıdır. Devletlerin tanınmasındaki bu esneklik, doğal olarak hukuki bir eylemden mahrum bırakırsa da hukuki ilişkilerin kurulmasında önemli bir araçtır.

Bir devlet diğerini tanıdığı anda iki husus ön plana çıkar. Birincisi, devlet olmanın nasıl algılandığıdır. Bu net bir şekilde hukuki hakların tamamının olup olmayacağı ya da yasal olmayan bir birliğin, devlet-öncesi bir yapının nasıl algılanacağı sorunudur. İkinci sorun ise devletlerin uluslararası düzlemde ve uluslararası hukuk sisteminde meşruluğun kaynağı olarak ne derece hareket edebileceğidir. Uluslararası hukuk devletlerin bir diğer devleti oluşturduğu, ona rıza gösterdiği ya da eylemini sınırlandırdığı için meşru mudur?

Deklarasyon teorisi, devletin egemen olduğu ve net bir şekilde kontrol ettiğini iddia ettiği alanda uluslararası düzleme erişip erişemeyeceğiyle ilgilidir. Tanınma özelleştirilmiş kurallara bağlı otomatik olarak gerçekleştirilebilir; çünkü devlet olma durumu bireysel bir takdir yetkisine değil, “eylem” e bağlıdır.⁶

Günümüz araştırmacıların çoğunluğu bu teoriye destekliyorlar.⁷ Yine de bu teoriye yöneltilen eleştiriler vardır. Devletin bunu denemesi bu teoriyi desteklemez. Devletler ayrıca tanınana kadar uluslararası düzlemde herhangi bir uluslararası hakka sahip olamazlar. Tanınma, belirli haklara sahip tanınmış devletlere barışa daha fazla katkı sunacak seçenekleri ve o devlet üzerindeki beklentileri de belirler. Buna ek olarak deklarasyon teorisi uluslararası hukukun devletler tarafından belirleneceği prensibini de geçersiz kılabilir. Teori sahada

⁶ Bkz. Martha J. Peterson, (1997). *Recognition of governments: legal doctrine and state practice*, 1815-995

⁷ Bkz. James L. Brierly, (1963), *The Law of Nations: An Introduction to the International Law of Peace* (Humphrey Waldock ed., 6th ed; Tchiang Chen, (1951); *The International Law of Recognition: With Special Reference to Practice in The United States* (I. C. Green ed.), Ian Brownlie, (1990); principles of public international Law; d. J. Harris, (1983), *Cases and Materials on International Law*.

uygulanamaz olsa da uygulanacak kriterlerin seçimini ilişkin zorluklara, kriterlerin uygulanmasında farklı devletlere farklı şekillerde uygulanmasındaki iki yüzölçümü, önerilen kriterlerin meşru olup olmadığının belirsizliğine, kriterlerin genel olarak belirlenemez ve dengesiz doğasına rağmen devletler tarafından kabul edilmiştir. Bu sorunlar ise deklarasyon teorisi devletlerin yetkisini kabul edilebilir bir dereceye kadar sınırlandırabilir mi sorusunu akla getirmektedir.

Kurucu teori tanınmanın otomatik olmadığını belirtir. Bunun da ötesinde diğer devletlerin takdir yetkisi üzerine kuruludur. Daha da önemlisi diğer devletler tarafından tanınması üzerine yeni devlet yasal bir zeminde var olabilir. Günümüz koşullarındaki bazı uygulamalar anayasal teorisinin uygulanmasının deklarasyon teorisinden daha görünür kıldığını göstermektedir.⁸ Birçok araştırmacı anayasal teorisinin daha etkili olduğunu düşünmektedir.⁹ Birçok modern araştırmacı anayasal teoriyi devlet olma statüsüne bir zemin oluşturabilecek olması nedeniyle tekrar inceliyor.¹⁰ Bir devletin tanınmayan devletleri “terra nullius” olarak gördüğüne dair hiçbir delil yok. Bunun ötesinde zaman aşımına uğramamış ve tarihin ötesine geçmiş söz konusu toprakları uluslararası yasal bir kimlik olarak tanımlamak gerekmektedir. Uluslararası tanıma olsun ya da olmasın bir devlet diğer devletlerin onayı olmadan istediği ve iddia ettiği bir yerde devlet otoritesi inşa edebilir. Hatta diğer devletler onu bütüncül hukuki kriterler tanımasa da, bu devlet bunu yapabilir.

⁸ Bkz. Martii Koskeniemi, (1996) The Place of Law in Collective Security, 17 MICH. J. INT'L L. 455, 469 n.54.

⁹ Bkz, Lassa Oppenheim, (1955), International Law 71, At 125 Hersch Lauterpacht ed., 8th ed ve Hersch Lauterpacht, (1944) *Recognition of States in International Law*, 53 Yale L.J. 385, 419.

¹⁰ Bkz. Peterson, *Recognition of Governments*, supra note 10.

Teorik olarak anayasal milletçilere ve hatta komşu devletlere bir devleti tanıma konusunda ve olguları yok saymada yetki ve özgürlük verdiği için kurucu teori çekici değildir. Yasalar bu yüzden olayları ve gerçekleri yansıtmalıdır. Herhangi bir tanıma hukuka dayalı bir düzenden ziyade tamamen siyasi yeni bir düzeni ortaya çıkarır. Teoriye olan bu itiraz, anayasal teorinin sübjektif yapısı ve potansiyel uyumsuzluklarıyla beraber artar. Buna ek olarak diğer devletlerin olguları belirlemeleri de hangi varlığın uluslararası olacağına ilişkin bir belirsizliğe de neden olur. Dahası etik olarak varlığı kabul edilen devletlerin diğerlerini küresel olarak tanımlama konusunda bir denetleyici olarak tanımlaması da sorunludur. Bazı araştırmacılar deklarasyon teorisinin devletlerin kaderlerine karar verebilme takdirine karşı oluşan itirazlarla doğmuştur. Kendilerini tanımlatma konusunda daha emin ve güçlü olan devletler tanınmayı diğer devletler üzerindeki egemenliklerini artırmak için bir araç olarak kullanırlar (Hersch, 1944).

Bazı uzmanlar iki kuramı tutarlı bir şekilde birleştirmeyi denediler, fakat bu teoriler ikna edici olmadı. Hersch Lauterpacht ünlü çalışmasında iki teorinin çeşitli yönlerinin nüanslarını birleştirmeye çalıştı.¹¹ Lauterpacht, tanınmanın devlet olmanın en gerekli unsurlarından biri olan deklarasyonda çok önemli, kararlı ve kaçınılmaz bir yeri olduğunu, uluslararası hak ve yetkiler düzeyinde sorunlu bir varlığa katkı sağlayan kurucu bir etkiyi sağladığı hipotezini kabul ederek bunu yapmaya çalışmıştır.¹²

Daha önce belirtildiği üzere, tezin bu bölümünde tanınmayan devletler üzerine var olan teoriler tartışılacaktır. Tanınmayan varlık ya da devlet kavramı post kolonyal dünyada

¹¹ a.g.e, 14

¹² Bkz, John Dugard, (1987) Tanıma ve Birleşmiş Milletler.

başladı. Bu kavram genellikle bugüne dek devam eden tek taraflı ayrılmanın uluslararası meşruiyetiyle bağlantılıdır (McGarry, 2004: ss, 10). Sömürgeciliğe geçmeden önce, bu gayri meşruluk durumu hiçbir yerde yoktu, “Tek taraflı ayrılıkçı teklifler fiili devletlik temelinde kabul edildi” (Caspersen, 2012).¹³

Uluslararası devlet sistemi “bir varlığın doğduğu ana-devlet ya da ana devletler tarafından tanınmadıkça, yabancı varlıkların nadiren diğer devletler tarafından tanındığı bir “norm”¹⁴ ile karakterize edilir (Benjamin, v.dğr. 2014: 2).¹⁵ Bu durum ayrılıkçı hareketler için motivasyon kırııcıdır.¹⁶ Somaliland’daki gibi ayrılıkçı hareketlerin ana devletler, uluslararası toplum ve herkes için ağır sonuçları da vardır. Bununla birlikte “tanınmayan” devlet kavramı İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana tekrarlanan bir nitelik aldı ve yarım düzine devlet 20 yıldan fazladır bu konumda.¹⁷ Literatürün çoğunluğu tanınmayan devleti geçici bir fenomen olarak ya da tanınan devlet olma durumuna ulaşmakta başarısız olmuş yapılar olarak ele alır. (Benjamin, 2014:132). Aksine tanınmayan devletlerin durumu kendi hakları içinde önemli bir

¹³ Ayrıca bakınız, Fabry M. (2017) Tanınmayan Devletler ve Ulusal Kimlik. içinde: Riegl M., Doboš B. Tanınmayan Durumlar ve 21. Yüzyılda Ayrılma. Springer, Cham, DOI https://doi.org/10.1007/978-3-319-56913-0_3

¹⁴ Bu norm mutlak değildir: bazı durumlarda, Çin Halk Cumhuriyeti gibi, ev sahibi devleti hükümetinin (Tayvan üzerinden) egemenliği hiçbir zaman bazı devletler tarafından tanınmamıştır. Diğer durumlarda, Kosova gibi, ev devleti hükümetinin kitlesel vahşet komisyonu egemenliğinin yerini alabilir. Bu davanın detayları için bakınız Benjamin A. vd. (2014).

¹⁵ Buzard, Kristina; Graham, Benjamin A.T.; and Horne, Ben, (2014). "Unrecognized States: A Theory of Self Determination and Foreign Influence" *Economics Faculty Scholarship*. 157

¹⁶ Coggins (2011: 451), “İç tehdit ne kadar keskin olursa, o kadar fazla suskunluk olduğunu” belirtmektedir. Yasal tanıma perspektifi için bkz. Crawford (2006).

¹⁷ Abhazya, Ngorno-Karabağ, Transdinyester, Somaliland, Güney Osetya ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve daha fazlası.

sonuç olarak değerlendirilir ve zaman içinde kararlılığı ortaya çıkar. Benjamin vd. tanınmayan devletin görünürlüğü ana devlet ve “yasal” olmayan devlet arasında uzun zamanlı bir dengeyi doğurur fakat uluslararası toplum ve devletler ya da devlet dışı aktörler ayrılıkçıların patronu gibi davranırlar. Onlar tanınmayan bir devletin tüm aktörlere ödettiği ağır bedele karşı uzun süreli bir denge oluşturabileceğini de gösterirler demektir (a.g.e: 132).

1.1.1 Uluslararası Hukukta Devlet Tanıma Bildirgesi ve Anayasal Kuramları

Uluslararası hukukta, devletliğin yaratılması için en yaygın iki düşünce okulu, devlet yaratmanın kurucu ve bildirici teorileridir. Kurucu kuram, ondokuzuncu yüzyılda standart devletçilik modeliydi ve bildiri kuramı yirminci yüzyılda kurucu kuramın eksikliklerini gidermek için geliştirildi. Kurucu kuramda, yalnızca başka devletlerin tanıdığı bir devlet vardır. Teori, bu tanınmanın “diplomatik tanınma”yı mı, yoksa sadece “varlığın tanınmasını” gerektirip gerektirmediğine ayrılmaktadır. Başka hiçbir devlet Sealand'ın resmi olarak tanınmasına izin vermedi, ancak Bates tarafından Almanya tarafından yapılan müzakerelerin “varoluşun tanınması” olduğu iddia edildi. Beyanat devleti teorisinde, bir varlık devletlik için asgari kriterleri karşıladığı anda devlet haline gelir. Bu nedenle diğer devletler tarafından tanınması tamamen “beyan” olayıdır. Her iki tanıma teorisi de modern pratiği tatmin edici bir şekilde açıklamıyor. Beyan teorisi, bölge varlıklarının, yalnızca varoluşları nedeniyle, tek bir yasal statüye sahip olarak sınıflandırılabilceğini varsaymaktadır. Bu yaklaşım bir şekilde, “bir gerçeği” “yasa ile” karıştırmaktadır. Etkinliği baskın ilke olsa bile, yine de yasal bir ilke olması gerekir.

Devlet, sandalyenin bir somut gerçek olduğu anlamında bir gerçek değildir; bu, bir anlaşmanın söylenmesi anlamında bir gerçektir: yani, belirli kurallar ya da uygulamalar sayesinde belirli bir duruma bağlı bir yasal statüdür. Ve beyan teorisinin hakikat ile

kanunun eşitliği aynı zamanda, Devletlerin yaratılmasının diğer temel ilkelere dayanan kurallarla düzenlenmesi olasılığını da engeller - göreceğimiz gibi, şimdi uluslararası hukuk meselesi olarak var olan bir ihtimaldir. Öte yandan, kurucu teori, uluslararası hukuk konularının biliş veya tanımlanma ihtiyacına dikkat çekmesine rağmen, “gerçeğe” dayanmayan, yanlış tanımlayan ilgili yasal ilkeleri dikkate alma olasılığını açık bırakmaktadır. Bu diplomatik tanıma ile biliş ve yeni konuların tanımlanmasının geçici, isteğe bağlı bir temelden ziyade genel kurallara veya ilkelere uygun olarak gerçekleştirilebilme ihtimalini göz önüne almayı mümkün kılmamaktadır.

Tanıma, hem ilgili olgusal kriterler hem de sonuçta ortaya çıkacak yasal tepkiler açısından tanıma devleti tarafından belirli bir durumun kabul edilmesi örneğini oluşturur, böylece bir devletin bir devletin resmi hükümeti olarak tanınması sadece bu hükümetin İstenilen hususları yerine getirdiği anlamına gelir. Ancak aynı zamanda tanınan devletin hükümeti devletin idari otoritesi olarak ele alacağı ve bu statünün olağan yasal sonuçlarını iç hukuk düzenindeki imtiyazlar ve dokunulmazlıklar açısından kabul edeceği kabul edilir. Örneğin 1970 yılında Somali Askeri hükümet Dışişleri Bakanı, yapılan testin yeni hükümetin faydasına olup olmadığına tek başına karar verdi. Mevcut amaç için, bir devletin fiilen tanınmasının, jürinin aksine tanınması arasında bir fark bulunmadığına dair teklif için yeterli bir otorite vardır. Biri teorik ve biri fiili olan iki Hükümeti tanıyan savaşçı olmayan Devlet, kavgalarını yerel mahkemelerinin yetki alanına devretmelerine izin vermeyecektir.

Tanınmanın yasal etkisine ilişkin tartışmadaki kilit soru, bir Devletin oluşumunun (ve varlığının devam etmesinin) mevcut Devletlerin tanınmasına bağımlı veya bağımsız olup

olmadığıdır: bir başka deyişle, bir siyasi varlığın mevcut devletler tarafından tanınmamış olsa bile uluslararası hukuk uyarınca bir Devlet olarak kabul edilip edilmeyeceğidir?¹⁸

“Kurucu tanıma teorisi” olarak adlandırılan yaklaşım bu soruyu olumsuz olarak cevaplar. Kurucu teoriye göre, bir varlık ancak tanıma nedeniyle bir Devlet olabilir. Bir bölge, bir nüfus ve bir hükümetin daha önce belirtilen gerçek (klasik) kriterleri yerine getirdikten sonra, bu “olgu” mevcut devletler tarafından onaylanmalıdır. Ancak o zaman - “kurulduktan” sonra içinde bulunan topluluklar bir devletin vatandaşlık haklarına sahip olurlar. Uluslararası hukuka göre devletlerde ayrılıkçılar en ağır bedeli öderler. Tanınmayan devletin durumu, sadece devletlerin girebildiği ve güvenlikle ekonomik entegrasyondan faydalanabilenlerin bulunduğu organizasyonların dışında bırakılmaktır (a.g.e:44). Toprak entegrasyonu normundan yararlanamazlar ve bu onları diğer devletlerin onlar müdahale edebilmesi’ne açık hale getirip yaptırımların ve topraklarını savunmanın bedelini artırır (Zacher, 2005).¹⁹ Tanınmama, ayrılıkçıları çeşitli ortak ticaret anlaşmaları yapmaktan da alıkoyar.²⁰

Dış yardımları engeller ve kendi topraklarını uluslararası yasal çerçeveden de uzaklaştırır. Bu durum dış yatırımları kırılgan yapar (Milhalkanian, 2004; Caspersen 2013: 40-45).²¹ Devam

¹⁸ Bakınız örneğin Hobach, Lefebvre ve Ribbelink 2007, s. 170.

¹⁹ Tanınmayan devletlerin toprak bütünlüğünün ayrıntıları için, bkz. Zacher (2001).

²⁰ Bkz King (2001) Transdinyester, özellikle seçkinler için kaçakçılıktan elde edilen kazanımların 1990'larda bu diğer ekonomik maliyetlerden daha ağır basabileceği bir durumu temsil etmektedir.

Moldova Tudoroiu (2011) söz konusu olduğunda, AB ile bağları derinleştirdiğini savunmaktadır. Transdinyester’in Avrupa pazarlarına erişim ve yardım eksikliği, taşıması çok daha büyük göreceli bir maliyete dönüşüyor (Tudoroiu, 2011:23).

²¹ Güney'deki Somali hükümeti, Etiyopya, Somaliland ve Birleşik Arap Emirlikleri arasında, BAE merkezli bir şirket olan DP World ile imzalanan anlaşmayı reddetti. Somali Federal Hükümeti, Somaliland'ın topraklarının bir parçası olduğuna inanıyor, herhangi bir DYY fırsatı Mogadişu'dan geçmeli.

eden durum askeri olarak kazanılan başarıları ve güncel durumu devam ettirir. Birçok araştırmacıya göre “uzun dönem ayakta durabilme çıkmazlarından çıkamayanların birçoğu başka devlet tarafından ele geçirilir” (a.g.e: 46). Bu tezin tanınmayan devletler kalıcı ve yaşanabilir olduklarının ve ana devletlerini yanında birer varlık olarak ele alınması ve daha iyi anlaşılmaları için analitik bir bütüncül çalışmada ele alarak bu alandaki literatüre katkı sunacak. Çünkü bazı araştırmacılar bu yapıların tehlikeli olduğunu söylüyorlar (Hughes, 2007).

Bildirme teorisi, bir Devletin tanınmasının, bu Devletle ilişkilere girmeye istekli olduğunu ifade etmekten başka bir şey olmadığını belirtir. Başka bir deyişle, bir kurum devlete ilişkin tüm uluslararası yasal kriterleri karşıladığı için bir Devlet haline gelir ve tanınan Devlet, yalnızca bir Devletin varlığını, nesnel yasal durumun kanıtlarını oluşturur. Georg Hegel'e geri dönen sosyo-psikolojik teorilere göre, tüm insanların diğerlerinden tanınmalarını sağlamak için temel bir ihtiyacı vardır (Taylor, 1992: 26; Greenhill 2008: 348; Ringmar 2012: 3; Murray 2015: 70-71). Bu ihtiyaç, benlik ve ötekinin özel kimliklerini teşkil etmesini gerektirdiği için varoluşsalıdır. Alexander Wendt'a göre (2003: 511):

[...] Öteki tarafından kişinin ilk olarak Öz olarak oluştuğunu kabul ederek. Benliklerin Öteki Bağımlılığı'nı günlük kimliklerimizde görebiliriz - biri öğrenciler tarafından tanınmadan bir öğretmen, bir eş tarafından tanınmadan bir koca, diğer vatandaşlar tarafından tanınmadan

Bkz. <http://www.africanews.com/2018/03/04/somalia-rejects-somaliland-port-deal-with-ethiopia-and-uae-company/> Ticaret, dış yatırım ve kaynak çatışması gibi siyasi ekonomi ile ilgili konuların çoğu, tezin 5. bölümünde ele alınmıştır.

bir vatandaş olamaz. Fakat mesele daha geneldir, öznellik anayasasının sonuna kadar ilerler ... İnsanlar ancak tanıma yoluyla farklı bir kimlik kazanabilir ve koruyabilirler. Biri kısaca, Diğer aracıılığıyla bir Benlik olur: öznellik, öznellikten geçer. Bu nedenle insanlar özne olmak isterlerse farklılıklarının tanınmasını isteyeceklerdir.

Belirli durumlarda “sosyal” tanıma olarak kabul edilen eylemlerin ne olduğu konusunda tartışmalar olmuştur (Agné, 2013: 101), ancak bu temel genel formülle ilgili değil. Yine de, bu makale, Wendt’e, “bazı kazanılmış kimliklerin - diğerlerinin” edinilmesi ve sürdürülmesi” için tanınması gerekmeyen kimlikleri olduğunu ileri sürmektedir. Varoluş yalnızca kolektivite ait olanların karşılıklı anlayışına bağlıdır. Bu kesinlikle ulusal kimliğe ilişkin bir durumdur. Filistin milli bilinci, ilk olarak, tarihi Filistin’de artan Yahudi varlığı ve daha sonra İsrail Devleti ile etkileşime girerek gelişti; ancak Filistinliler, ayrı bir toplum olarak varlar çünkü yalnızca, çünkü, kendilerini birleştiren bireyler var. Filistinliler olarak. Filistinlilerin ayrı bir halk olduğunu reddetmelerinin dışında - İsrail toplumunun çeşitli kesimleri tarafından ısrarla seslendirilen, başlangıçta en yüksek devlet görevlileri de dahil olmak üzere - bu ortak anlayışı baltalamadılar.

Bununla birlikte, bir halkın ulusal kimliği, egemen bir devletin kurumsal kimliğinden derinden farklıdır. İkincisi, aynı anda iç ve dış olan kurumsallaşmış bir kimliktir. Bu yavaş yavaş gelişti. Ortaçağ sonrası bağımsız topraklar olan “devletler”, bu statüde birbirlerini kabul ettikten ve karşılıklı ilişkilerini uluslararası hukuk temelinde yürütmeye başladıktan sonra, hangi devletlerin “devlet” olarak nitelendirildiğini bu kanunun amaçları doğrultusunda tanımlamak gerekliydi (Warbrick, 2006: 217).

Mevcut bir devletin ülkesinde statü talep eden yeni varlıklar durumunda, bu ihtiyaç “tanıma” uygulamasına yol açtı. Bunların üzerinde merkezi hükümetin yokluğunda, “devlet” olarak nitelendirecek olanı belirleyecek varolan devletlerin kendileri olacaktır. “Tanıma” ile, yeni varlığın dış etkileşimlerinde tüm haklara sahip olduğunu kümülatif olarak belgeleyeceklerdir. “Devletin” uluslararası ilişkiler ve hukuktaki yükümlülükleri uluslararası anlaşmalara ve sözleşmelere katılmak, normal diplomatik ve ekonomik ilişkiler yürütmek, hükümetlerarası kuruluşlara katılmak, dış yardım almak ve uluslararası koruma konusu olarak çeşitli korumaların tadını çıkarmaktır.

Tablo 1: Askeri olarak başarıya ulaşmış ayrılıkların güncel durumu

Tanınmayan devletler (Birleşmiş Milletler'e (BM) üye 10 devletten azı tarafından tanınanlar.	Kısmi olarak tanınan devletler (BM'de 10'dan fazla devlet tarafından tanınan fakat ana devleti tarafından tanınmayanlar	Askeri yenilgi sonrasında ana devletine tekrar katılan devletler	Anlaşma sonrasında ana devlete katılan devletler	Ana devlet tarafından tanınanlar
• Abhazya • Dağlık Karabağ • Somaliland • Güney Osetya • Transdinyester • Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)	• Kosovo • Tayvan • Filistin²²	• Anjouan²³ • Biafra • Çeçenistan • Bosna Hersek • Hırvat Cumhuriyeti • Doğu Türkistan • Haydarabad Cumhuriyeti • Katanga • Mahabad Cumhuriyeti • Tamil İlam • Republika Srpska • Krayina Sırp Cumhuriyeti • Batı Bosna • Bakı Sahara Devleti	• Ajara • Bouganville • Gagavuzya • Moheli	• Bangladeş • Eritre • Güney Sudan

Kaynak: Benjamin vd (2004)

²² Filistin, yaklaşık 100 devlet tarafından tanınıyor, ancak BM'de Vatikan'a aynı statü kazandırdığı için BM'de yalnızca kalıcı gözlemci statüsüne sahip.

²³ Anjouan iki kez Komor Adaları'ndan ayrıldı: ilk önce 1997'de ve 2007'de tekrar. İlk ayrılık anlaşmalı anlaşmayla sona erdi. İkinci ayırım bir yıldan az sürdü ve ayrılıkların askeri yenilgisiyle sonuçlandı.

Bir takım uzmanlar de facto, tanınmayan devlet, kabul edilmeyen devlet, gölge devlet gibi birçok terim kullanmaktadır (Bkz. Broers, 2015). Caspersen’a göre de facto devletlerle barış yaparak “Bölgesel kontrolünde kurum kurma ve hatta katılımcı siyaset gibi bir seviyedir.” İsyancı devletler üzerine çalışan bazı araştırmacılar de facto devlet literatürüne benzer argümanlar sunarak, “isyancıların savaş ağalarına indirgenemeyeceği ve isyancıların hakim olduğu alanların anarşinin hüküm sürdüğü alanlar olarak görülemeyeceğini” belirtmektedir (Mampilly, 2011:123; Arjona, 2015:98). Yönetimin ve hatta isyancı siyasi yönetimin bile birçok alternatif formu ortaya çıkabilir. Sağlık ve eğitim gibi kurumlar ve kamu hizmetleri kurulabilir (a.g.e). Her ne kadar zorlayıcı bir durum olsa da vatandaşlar bazen bu yapıların yerel komite seçimlerine katılma konusunda istekli olabilmektedir (Kasfir, 2015). Etkin ve meşru yönetim sistemleri kurmayı başaran isyancı güçler aynı zamanda devletlere karşı kendilerini güçlendirmektedir (Arjona, 2015: a.g.e).

Bazı defacto devletler etkili kurumlar kurmayı başarmış, çok partili sistemi kurarak demokrasiye geçiş yapmış ve uluslararası kuruluşlara katılım konusunda uygun bir seviyeye gelmiştir (Caspersen, 2011). Caspersen’a göre geniş katılımlı bir tanınmanın olmaması ülkere göre farklılık gösterse de önemlidir. Tayvan gibi defacto devletlerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Somaliland gibi devletler uluslararası sisteme iyi entegre olabilmişlerdir (Berg ve Toomla 2009; ayrıca bkz. Ker-Lindsay, 2012).

Bu çalışmada Somaliland gibi tanınmayan varlıkların durumlarını açıklamaya çalışan teorik paradigmlar ve teorik atıflar ortaya konmaktadır. Bazı uzmanlar Irak Kürt yönetiminin siyasi ve uluslararası ilişkilerine yönelik teorilerin bu alandaki teorilerin çoğunu oluşturduğunu söylemektedir. Bu çalışma 1980’lerin sonunda Soğuk Savaş’ın bitişiyle beraber daha fazla gelişmeye devam eden tanınmayan varlıklar teorilerine bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Tanınmayan varlıkları ele alan kapsamlı kitaplar olsa da literatürün geneli konu ile ilgili

dergiler ve makale formatındaki eserlerle sınırlı kalmıştır. Bu çalışma tanınmayan varlıkların analizinde karşılaşılan zorlukların ele alındığı daha geniş ve kapsamlı araştırmalara yeni veriler sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu tez tanınmamış varlık olgusu hakkında temel literatürün temsili olabilecek bir çalışma ortaya koyacaktır. Bu çalışma, tüm akademik disiplinlerde tanınmayan varlıklar üzerine yapılan araştırmalara referans niteliğinde olacaktır. Bu konuda dikkat çeken bazı önemli eserler: Scott Pegg tarafından kaleme alınan *International Society and the De Facto State and the De Facto States in the International System* ²⁴; Pål Kolstø' tarafından yazılan *The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States*; ve *The quest for sovereignty Charles King's The Benefits of Ethnic War: Understanding Eurasia's Unrecognized States* tir. Tüm bu çalışmalar tanınmayan devlet sorununa uluslararası hukukta, çatışma sonrası bölgelerin amprik özelliklerinde, siyasi hareketliliklerin bu yapılarla birleştiği özel formlarda ve tanınmayan devletlerin doğdukları devletlerle olan ilişkisine önemli bakış açıları sunmaktadır. Özellikle Pegg'in çalışması tanınmayan devletlerin uluslararası hukuktaki durumuna, ona ithaf edilen de facto devlet tanımına ve uluslararası toplumla ilişkilerdeki teorik çerçeveye katkı sunmaktadır.

Pegg'in güçlü çalışması meşruiyete ve uluslararası sistemde egemen olmayan varlıkların problemlerinin belirlenmesinde önemli noktaları ortaya koymuştur. Bununla birlikte Pegg somut ve katı kriterler ortaya koyarak bir varlığı “de facto” devlet olarak tanımlamayı önerdiği için güncel bir tartışma da başlatmıştır. Uzmanlar arasında tanınmayan varlıkların analitik olarak ortaya konmasındaki anlaşmazlıklar ve hangi örneklerin bir örneklem olarak

²⁴ Bkz. Scott Pegg, ‘the De Facto States in the International System’. Institute of International Relations – University of British Columbia, *Working Paper No. 21* (1998); *International Society and the De Facto State* (Aldershot: Ashgate, 1998).

ele alınıp alınamayacağı bu konu hakkındaki tartışmanın ve literatürün belirleyici özelliği haline gelmiştir. Bu çalışmada Somaliland Cumhuriyeti'nin durumu Afrika Boynuzundaki bir defacto devlet olarak ele alınacaktır. Özellikle tanınmayan varlıklara (defacto devletler, yarı-devletler, ayrılıkçı devletler, pseudo devletler) odaklanan çok az sayıda eser mevcuttur ve bunların çok az bir kısmı Somaliland'ı tanınmayan bir varlık olarak ele almıştır. Bu nedenle teorik analizler uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, alan araştırmaları ve güvenlik çalışmaları alanında büyük bir eksikliği ortaya çıkmaktadır. Bu alandaki mevcut çalışmaların çoğu “post-facto” etnik politikalar ve amprik bir perspektiften siyasi gelişmelere, nadiren de analitik konseptler üzerinden tanınmayan devletleri derinlemesine ele almıştır. Bu alanda-çalışma yapmanın zorluklarından birisi de literatürün büyük çoğunluğunun bölgesel problemlere odaklanmış olması, fakat bu çalışmaların uluslararası perspektifte değerlendirilmesidir.

Bu alandaki literatürde Avrasya ve Kafkasya bölgelerini ele alma eğilimi de oldukça yüksektir. Herhangi bir bölge üzerine yapılan araştırmaların çokluğu tanınmayan varlıklar üzerine yazılan teorik literatür üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Sovyet sonrası paradigmalar üzerine yapılan araştırmaların çok sayıda olması gereğinden fazla inceleme olmadan uluslararası bağlamları etkilemiştir. Bu bölümde var olan çalışmaların alana olan teorik katkıları değerlendirilecektir. Tanınmayan varlık literatürüne tekrar bakıldığında çoğunluğunun bu varlıkları uluslararası toplumun tanımadığı “devletler” perspektifinden değerlendirdiği ve bir gayrimeşru sürekli tehlike olarak tanımlandığı dikkati çekmektedir.

Bu erken dönem teorik araştırmaların çoğu tanınmama kavramını bu varlıkları tanımlamak noktasında da çıkış noktası olarak belirlemektedir. Bir çalışma uluslararası hukuk ya da siyasi gelişmişliğe odaklansa da meşruiyete sahip olmayan ve tanınmayan kavramı bu alandaki teorik çalışmaların genel çerçevesini oluşturdu.

Scott Pegg'in 1998'de yayımlana kitabı, Uluslararası Toplum ve Defacto Devlet ve kısa versiyonu Uluslararası Sistemde De facto Devletler, bu alanda en fazla referans gösterilen ve en fazla etkiye sahip çalışmalar olduğunu söylemek mümkün. Pegg'in analizleri Robert Jackson'un 1993'teki Yarı-Devlet: Egemenlik, Uluslararası İlişkiler ve Üçüncü Dünya çalışmasında ortaya koyduğu "Yarı-Devlet" kavramı üzerinden tanınmayan devlet kavramına uluslararası ilişkiler disiplini içinde "defacto devlet" kavramından ayrı özel bir anlam yükledi.

Pegg defacto devlet kavramını Jackson'un yarı-devlet kavramını geliştirerek ortaya koydu. Jackson'un kavramı dikkatimizi milli devlet olarak tanınmayan fakat bir hükümet sistemi perspektifine sahip yapılar üzerine çekti. Pegg, Etiyopya'dan ayrılan Eritre, Somaliland Cumhuriyeti, Sri Lanka'daki Tamil Özgürlük Kaplanları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti örnekleri üzerinden defacto devletin gelişimi ve oluşum sürecini inceledi. Pegg'in analizleri uluslararası yasal düzenlemelere ve siyasi yapıya odaklanarak de facto devletlerin hangi analitik konseptte ayrılıkçı politikalar, etnisite, etno-politik, kimlik, ideoloji ve tarihle bağlantılı olduğunu anlamamıza yardımcı oldu. Pegg'in çalışması tanınmayan varlıklar üzerine yapılan araştırmalarda önemli bir miras bıraktı. Onları uluslararası hukuk ve politikaların güncel eğilimlerini ele alarak değerlendirdi. Fakat bunu yaparken tanınmayan devletler tartışmalarını teorik bir esneklik içinde yapmak yerine kriterleri kendisinden sonraki araştırmacılar zorlayıcı sert kurallara dönüştürdü.

Pegg'in çalışmalarındaki eksiklerden birisi tanınmayan varlıkların yani bir devletten ayrılan yapıların ortaya çıkmasındaki sürecin teorik olarak esnek bir şekilde açıklanmamasıdır. Pegg'in analizi bu varlıkları ayrılıkçı gruplar olarak tanımlasa da Soğuk Savaş sonrasında bu yapıların fiili bağımsızlıklarının ortaya çıkması, ana devletlerden kopması gibi süreçlerin net bir tanımı yapılmamıştır.

Tanınma Pegg'in araştırmasını uluslararası düzende devlet olmayı egemenlik ve meşruiyet olarak sınırlandıran uluslararası ilişkiler perspektifinden önemli ölçüde etkilemiştir. O, bir devletin ayrılığı üzerine radikal bir teori üretmek istememişti.

Yine de Pegg'in teorik yaklaşımını farklı kılan ve bu alana önemli katkı sunan özelliğı onun öncelikle devlet merkezli yaklaşımını egemenlik ve tanınmama kavramlarını zıtlığı üzerine kurmasıdır. Pegg'in uluslararası sistemi ilk tanımlamalarında meşruiyet ve meşru olmama arasında çok az gri alan vardır. Bu nedenle eserleri de facto bağımsızlıkların dinamiklerini ele alırken eksik kalır ve bazı sorunlarla karşılaşılır. Ayrıca devlet merkezli analizlerde varsayımları ve genellemeleri destekleyen, Jackson'un ve diğeri araştırmacıların eserlerinde Pegg'in kavramsal şemasının etkileri vardır.

Charles King'in 2001 tarihli "Etnik Savaşın Yararları: Avrasya'nın Tanınmayan Devletlerini Anlamak" isimli eseri Sovyet sonrası Avrasya'da etnik savaşları anlamak için önemli bir bakış açısı sunar. King'in çalışmasına Pegg tarafından oluşturulan eserin geniş bir versiyonu olarak bakıldığında King'in mikro düzeydeki analizleri sosyo-ekonomik motivasyonların tanınmayan devletlerde etno-politik çatışmaların altını çizer. King, devletlerin yaratılmasında savaşın nasıl hayati bir katalizör olduğunu ve gayri resmi karların ve gücün nasıl bir ağ oluşturduğunu, otoritenin devletlerin kurumları arasında nasıl birleştiğini inceledi. Bu çalışma teorik analiz ve deneysel öngörünün birleşmesi açısından oldukça dengelidir.

King'in analizi uluslararası ilişkilerde ihmal edilen toprak sahibi varlıkların ekonomilerinin durumuna odaklansa da çatışmaların etnik ya da dini katmanları anlamak için daha da önemlidir. King'in çalışması Pegg'in araştırmalarında ve daha sonraki eserlerde eksik kalan etnik çatışmanın söylem analizini detaylandırdığı için önemlidir. King'in çalışmaları sadece Avrasya paradigmatlarıyla sınırlı kaldığı, Avrasya savaşlarını ve tanınmayan devletlerin

buradan çıktığını belirttiği için eleştirilebilir. King, uluslararası devlet sisteminde defacto devletleri daha geniş bir siyasi denklem olarak ele alan çok önemli bir eser bırakmıştır.

Ancak King'in makalesi yolsuzluk, patronaj, kaçak yollardan ticaret gibi defacto devletlere gelir sağlayan kaynakların mekanizmasının rasyonel olarak ortaya koyduğu için önemli bir kaynaklık teşkil eder. King'in (2001) makalesi tanınmayan varlıkların literatürüne ciddi bir katkı sundu. O zamana kadar, Avrasya ve Kafkasya'da "suç kuşağı" olarak tanımlanan devletlerin üzerine çok az sayıdaki esere katkı sunarak, bu yapıların temel insani hakları ve demokratik hakları yok salsalar da devletimsi bir oluşum ile etkili bir yönetim ortaya koyma yetenekleri olduğunu ortaya koydu. King, meşruiyet ve uluslararası hukuktaki durumun resmi kavramları üzerinden gelişen problemlerin önemini değerlendiren ilk analizlere de imza attı. Bu analizler bazı sorunların uluslararası dinamiklerde nasıl ikincil öneme sahip olduğunu da gösterdi. Bahcheli, Bartmann ve Srebrnik tarafından 2004'te yazılan "Defacto Devletler: Bir Egemenlik Araştırması" birçok uzmandan alınan görüşlerle tanınmayan devletler alanında önemli bir kilometre taşıdır.

Avrasya'daki de facto devletleri, Filistin, Somaliland, KKTC üzerine yapılan politik analizleri kapsayan bu çalışma self-determinasyon kavramı üzerine odaklanır. Birçok araştırma da self-determinasyon isteyen yapıların devlet egemenliğini geriletme çalışmaları üzerinedir. KKTC ve Filistin çalışmaları haricinde ayrılıkçı hareketlerden seçilen örnekler egemen devletlerin ideolojik ve coğrafi sınırları içinde idealize edilmiş milli duygularla kurulacak etnik bir yapıya yönelik ortak bir duyguyu paylaşırlar. Somaliland, çatışma sonrası öz yönetim mantığını barış içinde sunarak, demokrasi ve uluslararası müdahale olmadan iyi bir yönetim kurarak bu alanda nadir rastlanan bir durumu ortaya çıkardı.

1.1.2 Tanınmayan Devletler : Öz Belirlenme Teorileri

Tanınmayan devletlerin bölgesel birimler olarak sürmesi hem entelektüel olarak şaşırtıcı hem de normatif olarak sorunludur. Tanınmayan yapılar durgun veya çökmekte olan ekonomiler ve sınırlarındaki dengesizliklerle karakterize edilir. Bunlar çoğunlukla yasadışı ticaret için bir cennettir ve tanınmış devletlerin bölgesel egemenliğine meydan okurlar. Bununla birlikte, tanınmayan devletlik, yıllarca devam eden oldukça istikrarlı bir sonuç olabilir. Güney Osetya, devlet dışı aktörlerin toprakları kontrol ettiği ve nüfuslarını yönettiği dünya bölgelerinin karakteristiklerinden biri olan, tipik bir tanınmayan devlettir. 1990' dan 1992'ye kadar Osetyan isyancılar, ateşkesle sonuçlanan Gürcistan hükümetine karşı başarılı bir ayrılıkçı iç savaş düzenlediler ve isyancıları Gürcistan'ın Rusya'nın kuzey sınırında yer alan Güney Osetya bölgesinin çoğunun fiili kontrolünde bıraktılar.

Ateşkesin imzalanmasından bu yana geçen 18 yıl içinde, Güney Osetya, kendi işlerini yöneten fakat yabancı uluslar tarafından tanınmayan bir devlet işlevi gördü. Gürcistan hükümeti Güney Osetya bölgesi iddiasını sürdürürken, Güney Osetliler bağımsızlıklarının uluslararası bir şekilde tanınmasını talep ediyorlar. 2004 yılında, Gürcistan hükümeti ayrılıkçı bölgeyle ticareti kapatmak için aralıklı olarak çaba sarfetmeye başladı ve 2008'de Osetya tarafının kışkırtmalarını takiben Gürcistan bu toprakları askeri kuvvetle geri almaya çalıştı. Osetlilere destek veren Rus birlikleri hızlı bir şekilde keşfedilmeyi reddetti ve statüko restore edildi.

Kalıcı olarak tanınmayan devletlik, hem entelektüel olarak şaşırtıcı hem de normal olarak istenmeyen bir durumdur. Ayrılıkçıların, kaçmaya çalıştıkları ev sahibi devletlerinin ve uluslararası toplumun daha geniş bir kitle için son derece maliyetli bir sonucudur. Bununla birlikte, bazı tanınmayan devletler yıllarca devam ettiler. Yarım düzine kadar mevcut tanınmayan devletin varlığını geçmiş veya 20. yıllarında ortaya çıkmış olmasına rağmen,

mevcut literatürlerin çoğu tanınmayan devletliğe geçici bir fenomen veya basitçe başka bir sonuca ulaşmada bir başarısızlık olarak bakmaktadır (yani tanınmış bir devletliğe).²⁵ Tanınmayan devletlik, uluslararası devlet sisteminin yanında bir baş ağrısıdır. Tanınmayan pek çok devlet yasadışı mal kaçakçılığı ve kaçakçılığı yapmak için bir cennettir, şiddetli çatışmaya eğilimlidirler ve varlıkları bölgesel egemenlik normuna meydan okumaktadır (King 2001; Stanislawski, 2008).

Halkların kendi kaderini tayin etme prensibi Birleşmiş Milletler Tüzüğünde yer almaktadır ve liberal ve demokratik değerlere dayanmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası toplum yakın zamana kadar bu prensibi çok kısıtlayıcı olarak yorumladı, böylece Avrupa sömürgeciliğinden kurtulma hakkından çok az bir miktar elde etti. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Yugoslavya'nın ve dünyadaki ısrarcı etno-milliyetçi çatışmaların çöküşü, siyaset teorisinde kendi kaderini tayin hakkı konusunda yeni düşüncelere yol açtı.

1.2 Problemin Ortaya Çıkışı

Somaliland bir tanınmayan devlet olarak dikkat çekicidir çünkü unutulmuş içinde varlığını sürdürüyor (Kaplan, 2008). Her ne kadar Afrika Boynuzu uluslararası toplum nezdinde yeni öne çıkan bir durumda olmasa da, bitmeyen şiddet, korsanlık ve Somali'deki yoksunluk üzerinden hala dikkat çekmeyi başarıyor. Fakat Somali'nin kuzeyindeki Somaliland tanınmayan bir devlet olarak nadiren göze batıyor. Bölgedeki savaş lordları ve bölgedeki yolsuzlukların tam aksine Somaliland Afrika Boynuzu'ndaki en demokratik siyasal sisteme sahiptir (Kaplan, 2008: 143). Somaliland bir sonraki bağımsız devlet mi olacak? Egemen bir devlet olarak tanınması süreci yasal açıdan zor görünüyor.

²⁵ Abhazya, Ngorno-Karabağ, Transdinyester, Somaliland, Güney Osetya ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti burada açıkça sayılır.

Aslında uluslararası hukuk açısından Somaliland çok güçlü kartlara sahip. Örneğin birkaç yıl önce kendisini bağımsız bir devlet olarak ortaya koyan Bosna'dan bile daha fazla meşruiyete sahip (Doornbos, 2002: 96). 1960'da egemen bir devlet olarak ortaya çıkan önceki statüsü ve 1993'te Montevideo Sözleşmesi'ndeki devlet olma kriterlerini tam olarak sağlaması gibi durumlar bu açıdan önemlidir.

Yasal perspektif daha önce üzerine çalışılan tek konudur. Ayrıca etik yönü Somaliland'ın iddiasını daha iyi anlamak için ilgi çekici bir bakış açısı da sunmaktadır. 1897'de Somaliland İngiliz mandasına girdi (Spears, 2010:121; Farley, 2010:779; Bradbury 2008:26), ve 26 Haziran 1960'da İngiliz Somaliland özgürlüğünü elde etti (Jhazbhay 2009; Hansen and Bradbury 2007: 463). 4 gün sonra 1 Temmuz 1960'da İtalyan Somaliland'a ve Somali Cumhuriyeti'ne katıldı (Farley, 2010; Bradbur, 2008; Hansen and Bradbury, 2007).

İngiliz Somaliland vatandaşları birlik düşüncesini daha hızlı kabullendi fakat İtalyan Somaliland vatandaşları bu konuda ihtiyatlı davrandılar. İtalyan Somaliland'ındaki yasa koyucular birliği yasal alt yapısının net olmadığı gerekçesiyle ertelemek istediler. İngiliz Somalilandlılar birliğin ertelenmesinin dezavantajları olabileceğini anladı ve hızlanma yoluna gittiler. Somaliland halkına birliğin güneyi zora sokabileceği uyarısı yapılsa da onlar güneyle birleşerek bunun bedelini ödediler. Güneyin bayrağı, güneyin başkenti, güneyin yönetimi ve güneyli bir Başbakan' (Jama Muhamed Ghalib ve Spears, 2010:129). Cumhurbaşkanlığı görevine ek olarak önemli bakanlıklar da İtalyan Somaliland'ına tahsis edildi. İngiliz Somaliland 123 sandalyeli mecliste sadece 33 sandalyeye sahip oldu (Spears, 2010:129–30; SCPD, 1999:14). Bu eşitsizlik sonunda Somaliland sakinleri arasında bir kayıp ve hoşnutsuzluk duygusu doğurdu (Bradbury, 2008).

Muhtemelen Somaliland’da yaşayanlar Kuzey ile yaptıkları birleşmenin yanlış olduğunu anlamak konusunda fazla bir zamana ihtiyaç duymadılar (Hansen ve Bradbury 2007: 463; Pham 2010:140; Renders ve Terlinden, 2011). İtalyan Somaliland’ın seçkinlerinin kesinlikle baskın bir pozisyonda olabileceğini de net bir şekilde anlaşıldı (Hoehne 2006: 401). Aslında bu seçkinlerin birçoğu 1960 ve 1969 arasında Somaliland’ın demokraside altın çağı yaşadığını kabul ediyor (Samatar 2002; Hansen ve Bradbury 2007; Bradbury, 2008; Elmi 2010; Abdi Ismail 2010). Self-determinasyon konusundaki tartışma devlet merkezli, toplum merkezli ve yasal çerçeve olarak üç ana kategoriye ayrılabilir. (Bereketeab, 2012). Bu tezde Somaliland Cumhuriyeti’nde ayrılık, demokrasi ve ekonomi politik konuları tartışılacaktır.

1.3 Çalışmanın Önemi

Bu tezde yer alan teorik tartışmalar, uluslararası politik sistemdeki tanınmayan varlıkların problemleri doğasını ve “devletimsi yapıları”, özerk bölgelerin yaşadıkları bu benzersiz siyasi çıkmazların kendi stratejilerini ve uluslararası toplumla etkileşimlerini nasıl şekillendirdiğini gula sorgulamak üzerine kuruludur (Harvey, James 2010). İlerleyen bölümlerde, tez, Somaliland davasını çevreleyen, politik açıdan önemli olan ve tanınmayan varlıkların teorik araştırması için analitik kavramlar olarak netleştirilmesinde önemli bir uyumu bulunan temel teorik soruları tartışmaktadır.

Somaliland Cumhuriyeti örneğinin nasıl geliştiğini gösteren örnekte bir analitik vaka çalışması yaklaşımı kullanılmıştır. Bu tezin ana konusu, tanınmayan devletler tartışması içindeki bir dizi önemli söylem parametresinin dışında kalıyor. Bu tez çalışmasında birçok geçmiş saha örneği incelenmiştir. Somaliland Cumhuriyeti bu tez çalışmasının ana örneğidir. Eski Kuzey Somali Cumhuriyeti’nde tanınmayan fiili, bir bölge olan Somaliland önemli ekonomik, politik, altyapısal gelişim göstermiş ve bağımsızlık arayışı Afrika’nın en iyi saklanan sırlarından biri haline gelmiştir (Iqbal Jhazbhay, 2003), “Afrika Boynuzundaki en

istikrarlı” siyasi yapılardan biri” olarak da ayrıca not edilmiştir (Mark Bradbury 2008:1; ICG 2003:10; World Bank 2005:19) Somaliland vatandaşlığı da olan İngiliz gazetisi John Drysdale şunları yazmıştır:

“Somaliland'daki durumun gerçeği, bir devletin, kamu maliyesi kısıtlamaları dahilinde, mümkün olan en demokratik yolla seçtikleridi. Yöneticiler terhis ve silahsızlanma sürecini başlattılar; Berbera limanında özel hizmetler yapılandırmışlar ve bir denetim sistemi başlatmışlardır. Bu çabanın hiçbirisi tek bir Birleşmiş Milletler girişimi ile ilişkilendirilemez.”

1.4 Araştırma Metodolojisi

1.4.1 Nitel Vaka Çalışması Yaklaşımı

Bu teorik düşünceleri araştırmak ve deneysel olarak analiz etmek amacıyla, bu çalışma, “yapılandırılmış, örnek olay incelemesi ve karşılaştırması” çerçevesinde nitel araştırmalar yapmaktadır (George and Bennett, 2005; Gerring, 2007). Vaka çalışması araştırmaları, geçmiş çalışmaların raporları aracılığıyla karmaşık konuların keşfedilmesine ve anlaşılmasına olanak sağlar. Özellikle bütünsel olduğunda sağlam bir araştırma yöntemi olarak kabul edilebilir, derinlemesine inceleme gerektirir. Vaka analizi metodunun sosyal bilim araştırmalarındaki rolü sosyal bilinmektedir. Bu yaklaşım özellikle sosyolojide farklı alanlara bakışta önemli bir araç haline geldi (Gulsecen & Kubat, 2006). Vaka analizi yaklaşımının temel avantajı “kavramsal esneklik” riski taşımasıdır (Sartori 1970, 1984). Temel olarak, bu tezin verileri, Somaliland üzerine yayınlanmış ve yayınlanmamış materyallerin yanı sıra görüşmeler ve saha araştırma notları içerir. Somaliland'da yürütülen çeşitli saha çalışmaları mevcuttur (Haziran 2017- Aralık 2018).

1.4.2 Tezin Ana Araştırma Araçları

Bu araştırmayı yürütmek ve bu doktora tezi için gereken verileri toplamak için araştırmacı bir dizi araştırma aracı kullandı. İlk olarak, tanınmayan devletlerle ilgili çeşitli literatürleri toplayan geniş bir literatür taraması yapıldı. İkinci olarak, araştırmacı Haziran 2017- Aralık 2018 arasında Somaliland'a yapılan saha araştırması ile ziyaretlerini tamamladı. Üçüncü olarak araştırmacı Somaliland'daki birçok siyasi liderle, eski Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlarla görüşmeler gerçekleştirdi. Literatür kaynaklarının ve görüşme kayıtlarının toplanması yakın geçmişin yeniden inşasına izin verirken, “Günümüze bakış açısına izin veren başka bir araştırma aracı oluşturdu” (Dominik Balthasar, 2012).

1.5 Tezin Yapısı

Teorik çerçeve, literatür taraması, problemin tanımı, çalışmanın önemi, metodoloji ve araştırma araçlarını kapsayan giriş bölümünün dışında, 2. Bölüm, Somaliland'ın tarihsel arka planını sunmaktadır. Bu bölüm Somaliland'ın bağımsızlık öncesi dönemden bağımsızlık sonrası zamana kadar olan tarihini anlatmaktadır. 2. Bölüm ayrıca iki sömürge idaresinin birleşmesini de içermektedir. (Kuzeyde İngiliz Somaliland ve Güneyde İtalyan Kontrol Alanı), Siad Barre komünist rejiminin doğuşu ve çöküşü, SNM'in tarihi ve Siad Barre'in diktatörlük rejimine karşı savaşı, Somaliland'ın devlet oluşu, SNM'nin siyasi yönetimi, ayrılıkçılık ideolojisi ve Somaliland uzlaşma konferansları daha fazla ele alındı. Sonrasında, 3. Bölüm 1991'den bu yana Somaliland'daki demokratikleşme sürecini tartışıyor. Bu bölüm, 1992'de Abdirahman Tuur yönetiminden 1992'de Ahmed Siilaanyo'ya kadar Somaliland'ın devletleşme, demokratikleşme ve ademi merkeziyetçilik sürecini incelemeye devam ediyor. Daha deneysel kanıtlar ve kapsamlı görüşmeler üzerine yoğunlaşan bölüm, Tuur'dan Siilaanyo'ya kadar farklı yönetimlerde devlet inşası, demokrasi ve seçimlere odaklanıyor. 4. Bölüm, Somaliland'ın devletliğinin benzersizliğini, kendi kaderini tayinini ve ayrılıkçı

ideolojisinin meşruiyetini sunmaktadır. Bu bölüm, uluslararası hukukun gözünde devletçiliğin yasallığını daha da kavramsallaştırmaktadır. 5. Bölümde, Somaliland'ın politik ekonomisini içeren öncelikle ticaret, uluslararası yatırım ve kendi ana devleti topraklarında olan kaynak ve güç çatışması ele alınmaktadır. Tezin son bölümü olan 6. Bölümde; tezin özeti ve sonucu, önceki bölümlerin bulgularının eleştirel değerlendirmesi, üzerine çalışılan temel teoriler, temel bulguların özetleri ve teorik çıkarımlarla Somaliland hakkındaki gelecek araştırma imkanları değerlendirilmektedir.

1.6 Tanımlara İlişkin Not

Çalışmada daha belirgin ve net kavramlar kullanmak için tez boyunca kullanılan tanımlara ilişkin bir bölüm olmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. Uygun olan yerlerde, tanınmayan varlıkları ve işleyen ve faaliyet gösteren bağımsız bölgeleri tanımlamak için 'fiili devlet', 'yarı devlet' ve mevcut literatürde bulunan diğer adlandırmalardan uzaklaşmıştır. Uluslararası sistem tarafından egemenliği resmi olarak tanınmayan; 'tanınmayan varlık', 'tanınmayan siyasi varlık', 'tanınmayan devlet benzeri varlık', 'özerk varlık', 'özerk siyasi varlık' (ve bunların türevleri) kullanılmıştır. Bu durum o varlıkların uluslararası sistemde işlerlik kazanan egemenliklerinin tanımlanması için var olan boşluğu giderebilecektir. "Tanınmayan varlık" teriminin ve "tanınmayan devlet" ifadesinin kullanılması, bu hipotezlerin belirsiz ve sorunlu siyasi senaryoları devletlerle ve devletlikle ilişkilendirme sorununa dayanan, tezin kavramsal modelinin bir parçasıdır. Tanınmayan bir yapı tarafından henüz elde edilmemiş veya sahip olunmamış iki bağımsız niteliktir. Söz konusu olguyu tanımlamak için seçilen terminoloji, devletle eşitliği önlemek için tasarlanmıştır (uluslararası bir organizasyon birimi olarak) ve odaktaki teorik durum bunu egemen bir duruma eşdeğer bir üniter bir aktör olarak nitelendirilmeyecek kadar kesin (nesnel düzeyde) olmadığını kabul eder.

Bu nedenle “devlete benzeyen” ve “devletimsi” terimi, çalışma konusu (belirsiz ve tanınmayan varlıklar) ile üzerine yerleştirilen kavram (devlet kavramı) arasında ayırım yapmak için kullanılır.

Bu bağlamda, tanınmayan statü içeren ve tanınmayan her bir varlığın, her birinde tam olarak aynı anlamı üretmediğimiz veya kullanamayacağımız benzersiz ve belirsiz bir durum sunduğu bir değişebilir ve tanımlanmamış durumu ifade etmek için 'belirsiz' tanımlaması kullanılmıştır. “Varlık” terimi, bu tez içerisinde özel bir anlama sahiptir ve uluslararası politikada resmi bir statüsü veya haklı bir meşruiyeti olmayan fiili bir bağımsız yönetim sistemini (veya sistemlerini) veya fiili bir bağımsız bölgeyi tanımlamak için kullanılır ve kavramsal olarak kötü tanımlanmış olarak kalır. Varlık teriminin kullanımı, çalışmanın amacı üzerindeki “de-politikleştirici” etkisinde tartışmalı veya temelsiz değildir; bunun yerine, yazarın çalışma boyunca kullanabileceği teorik ve kavramsal baskıyı artırmaya yöneliktir.

Ayrılcık hareketlerin ve etnik grupların bağımsızlık talebinin uluslararası sistemdeki devletler için sorun olmaya devam edecek gibi görünüyor. Belli bölgelerde bazı ilgileri olan birçok ülke olduğu sürece, fiili devletler bir koruyucu devletin desteğine sahip olacaktır. Fiili devletler devlet olma sürecini başarılı bir şekilde tamamlayamadıkları için, özellikle askeri ve ekonomik alanlarda temel yapıları zayıflar ve koruyucu devletlerin desteğine güvenirlir. Patron devletleri, fiili devletlerin ihtiyaç duyduğu desteği sağlarlar ancak bu bağımlılık, bu varlıkları uluslararası toplumun gözünde olumsuz bir konuma sokar. Uluslararası toplumun fiili durumlara tepkisi içten ve statüko yanlısı olmamalıdır.

Bu izolasyon fiili durumları koruyucu hallerine daha da yaklaştırmaktadır. Yani fiili devlete karşı daha fazla tecrit, daha fazla bir devlete bağımlılıktır. Fiili devletlerin “patron devletlere bağımlılığı” diğerk devletlere devletleşme sürecini kendi başlarına yönetemedikleri izlenimini veriyor.

Her ne kadar fiili devletler kendi devletlerini ispatlamayı ve böylece de bir jüri devleti olarak uluslararası tanınmayı amaçlasalar da, patron devletlerle ilişkileri bu hedeflere ulaşmalarını engeller. Fiili devletlerle patron devlet olmadan başa çıkmak zordur. Fiili devletlerin ne kadar fazlasının patron devlete bağılı olduğu, uluslararası tanınırlıktan uzaklaştıkları sonucuna varmak mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SOMALİLİLAND'IN SİYASİ TARİHİ: SÖMÜRGE ÖNCESİ DÖNEMDEN SOMALİ BİRLİĞİNE

2.1 Giriş

18 Mayıs 1991'de, savaşın parçaladığı Burao kasabasında Kuzey Halkları Büyük Konferansı'nda toplanan Somali Ulusal Hareketi (SNM) liderleri ve büyükleri, Kuzeybatı Somali'deki halkın tepkisinden ve kuzeybatı Somali'de 1960 yılında İtalyan Somali ve İngiliz Somaliland Koruyucusunun sömürge bölgelerine katılan birlikten çekiliyorlardı (Bradbury, 2008). İngiltere tarafından kendilerine verilen egemen bağımsızlığı yeniden kurma niyetiyle, sınırlarını kuzeye doğru genişleten eski İngiliz Koruyucu Teşkilatı, Cibuti ve güney-batıdaki Etiyopya'yı takip edecek olan yeni devlet-Somaliland Cumhuriyeti'nin oluşumunu ilan ettiler (Bradbury, 2008).

Somali ile siyasi bağların kopması, kuzeybatı bölgelerini güney Somali'de ve aradan geçen yıllarda Somaliland'daki insanların ülkelerini yeniden inşa etmelerine izin vermiş, ve iyileşme ve gelişme için alternatif bir yol oluşturmuş ve iç savaştan uzaklaştırmaya yardımcı olmuştur. Boynuzun kuzey kıyısında yer alan Somaliland 2006'da halkın seçtiği bir hükümete ve bölgedeki ve Müslüman devletlerin çoğunda rakiplerine yönelik demokratik kimliklere sahip olmasıyla öne çıktı. Bu nedenle Somaliland, 1990'ların başlarından beri Afrika'nın bu kısmıyla ilişkilendirilen savaş, afet ve sosyal gerileme imajına meydan okuyor.²⁶

1990'ların başında, Soğuk Savaşın sonu demokratik geçişleri hızlandırdı ve vekalet savaşlarını çözmek için fırsatlar yarattı. Ancak o zamanki ABD Başkanı George Bush

²⁶ Bkz. Bradbury (2008)

Senior'un yeni bir liberal “dünya düzeni” iddiasıyla yaklaştığı Somali, Batı Afrika ve Balkanlar'daki savaşların ve Afrika, Asya ve Orta Doğu'da uzun süren savaşların devam etmesi ile yıkıldı. Birleşmiş Milletler bayrağı altında birleştirilen yirmi milletten oluşan güçlerin Irak'ı Birinci Körfez Savaşı'nda Kuveyten çıkarmak için, işbirliği yapması yeni bir dönem başlattı. Somali'yi sarsan açlık ve iç savaş “yeni savaşlar”, “başarısız devletler”, küresel güvensizlik ve 2001'den sonra beri “teröre karşı savaş” bu dönemin özellikleri idi (Bradbury, 2008:45).

1980'lerin sonlarına ve 1990'ların başlarına kadar dizginlenen Somali'de ki iç savaş ve devlet çöküşü hem uluslararası düzende meydana gelen değişikliklerin bir sonucu hem de yansımasıydı. Somali devleti çökmeden önce başarısız oldu, çünkü devlet politikalarından yararlanan insan sayısı azaldı ve güvenlik kaybedildi. Ancak, General Mohamed Siad Barre hükümeti Ocak 1991'de devralındığında, toplum ve siyasi otorite parçalandı ve üniter bir idari, ideolojik ve bölgesel varlık olarak Somali devleti işlevini kaybetti. Tüm yasama ve yargı, devlet kurumları, ordu, bankalar ve eğitim kurumları gibi tüm devlet organlarıyla birlikte çöktü. İnsan maliyeti muazzamdı. Kıtıkta 1992 ve 1993 yılları arasında bir milyondan fazla öfkeli insan öldü, yaklaşık 90.000 kişi savaşta öldürüldü ve daha fazlası mülteci oldu ya da ülke içinde yerlerinden edildi (Hansch vd, 1994: 24).²⁷

Somali devleti sadece otuz yıl çalıştı ve analistler çökmeden önce anlamlı bir politika olarak var olup olmadığını sorguladılar (Petter Little, 2003: 14). Somali'deki devlet çöküşünün etkisi bölgeden bölgeye değişmekle birlikte, tek bir merkezi hükümetin yokluğunda politika, ekonomi ve kalkınma durmalarına neden olmadı. Somalililer, farklı yönetim biçimlerini biçimlendirmiş ve Somali Cumhuriyeti toprakları içerisinde ekonomiyi canlandırmıştır

²⁷ ABD liderliğindeki ve BM zorunlu koalisyonu Ocak 1991'de Irak'a saldırmaya başladı. Aynı ay Somali başkanı devrildi.

(UNDP, 2001; ICG, 2002: 11). Bunlar arasında askeri idare, uzun mesafeli ticaret işletmeleri, sivil yapılar, dini otoriteler ve halk sayılabilir. İkincisi, 1991 yılında oluşturulan Somaliland Cumhuriyeti'nin ayrılması ve 1998'de Kuzeydoğu'da oluşturulan Puntland Somali Devleti'dir. Ayrıca, Bay ve Bakool'un güneybatı bölgelerinde bölgesel bir idare kurmaya yönelik denemeler de vardır. 1992'de Rahanweyn Direniş Ordusu ve 2000'de Mogadişu'da Geçici Ulusal Hükümet (TNG), Arta'da (Cibuti) düzenlenen ulusal barış konferansının ürünüdür. Ekim 2004'te, uluslararası sponsorluk altında yapılan 14. Somali Barış Konferansı Kenya'da düzenlendi ve Somali Ulusal Uzlaşma Konferansında kurulan Geçici Federal Hükümet (TFG) ile değiştirildi. TFG, Birleşmiş Milletler, Afrika Birliği, Arap Birliği ve Bölgesel Kalkınma Ajansları Bölgesel Ajansları'nda üyeliklerle şartlı diplomatik tanıma aldı.

2006 yılında TFG'ye, Mogadişu'dan “savaş ağalarını” çıkaran ve yalnızca altı ay sonra TFG'nin desteklediği Güney Somali'nin büyük kesimlerini kontrol altına alan İslami Mahkemeler Birliği'nin çarpıcı yükselişi ile karşı karşıya kaldı. Etiyopya ve ABD askeri kuvvetlerinin varlığına rağmen bu gelişmeler sürdü.

1991'den bu yana, Somaliland görece gelişmiş ve istikrarlı bir bölge olmuştur. 1991 yılında, kuzeybatı Somali'de rejimle savaşan SNM hükümeti harap bir bölgeyi miras aldı. Savaşta on binlerce insan öldürüldü ve yüz binlerce insan gemilerle ülkeden kaçtı. Hargeisa ve Burco'nun ana şehirleri molozlara indirgenmiş ve tüm kamu hizmetleri ve hizmetleri tahrip edilmişti. 1991 yılında, havadan bakıldığında Hargeisa, savaş sırasında çatıları sistematik olarak yağmalanan evlerin kabukları olduğu kuru yüzme havuzlarına benziyordu. Birçok köy benzer kaderlere sahipti ve hem kentsel hem de kırsal alanlar mayınlarla ve patlamamış bir doluydu. 1991 yılında Hargeisa havaalanına iner, bir yolcu valizini veya arabasını silahlı adamlara kaybetmeden şehir merkezine ulaşmak sürmek için kumar oynamak zorunda kalıyordu. Bugün ile karşılaştırıldığında sahne daha farklı olamazdı. Bugün şehrin üzerinde

pırıldayan güneş, yeni binaların çatılarından parlıyor. Yeniden adlandırılan Egal Uluslararası Havaalanı yeniden inşa edildi, genişletildi ve uluslararası uçuşlara açıldı.

Şehir yeni evler, dükkanlar, ofisler ve otellerle yeniden inşa edildi ve genişletildi. Telefon hizmetleri Hargeysa'yı Somaliland ve diğer ülkelerdeki diğer kasaba ve köylere bağladı. Hargeisa'nın caddeleri, Somaliland'ın pek çok şehrinde tekrarlanan bir sahne olan para ve kıyafetlerden ticari ürünler ve yemeğe kadar her şeyi açıkça görmekte olan satıcılarla doldu. Hargeysa'da, herhangi bir gelişmekte olan ekonomide olduğu gibi, dükkanlar çok çeşitli ithal lüks gıda maddeleri ve en son elektronik ve bilgisayar teknolojisi ile istiflenmiş durumda ve yollar artan sayıda aracın zorlandığını hissediyor. Geçtiğimiz on yıl boyunca, uluslararası finans kurumlarının yardımı olmadan, Somaliland'daki insanlar telekomünikasyon ve havayolu şirketleri, üniversiteler, hastaneler ve para transfer şirketleri kurmuşlardır. İnsanların belki de yarısının yaşadığı kentsel yayılımların dışında nüfusun diğer yarısı göçebe pastoralizm çağında, deve, koyun ve keçi sürülerin ile hayatlarına devam ediyor.

Son on yılda, Somaliland'ın şehirlerinin sokaklarında görünen tek silahlar üniformalı polis veya askerle ile kırsal alanlardaki sürüleri koruyan pastoralistler tarafından taşınan silahlardır. Somali'den ayrıldığından bu yana, Somaliland halkı başarılı bir uzlaşma sürecini başarıyla yönetti ve yasayı ve düzeni yeniden kuran demobilizasyonu denetleyen ve üç demokratik seçimi başarıyla yapan anayasal temelli bir hükümet ve kamu yönetimi oluşturdu. Savaş sırasında tahrip olan kentsel altyapı, belediye hizmetleri ve eğitim ve sağlık sistemi yeniden kuruldu. Somaliland boyunca sivil toplum kuruluşları sosyal yardım hizmeti sunmak veya siyasi haklar için savunuculuk yapmak için ortaya çıkmışlardır. Güvenliğin yeniden yapılandırılması, Somaliland'ın mülteci üretim alanı olmaktan çıktığı anlamına gelir: Somaliland'a denizaşırı ülkelerden daha fazla insanın geri döndüğüne ve Güney Somali'deki

en fakir topluluklardan binlerce insanın fiziksel olarak Somalilanda'da ekonomik ve güvenlik sebepleriyle göç ettikleri bilinmektedir (Adan ve Bradbury, 2003: 47).

Bugün Somaliland, anayasaya, üç siyasi partiye ve halk için güvenlik sağlayan, sınırları üzerinde bazı kontroller uygulayan, bazı kamu varlıklarını idare eden, vergileri düzenleyen, para birimi olan ve ehliyet veren devletlerin birçok özelliğine sahiptir. Ayrıca, kalkınma politikalarını formüle eder. Aralık 2002'de, Somaliland bu bölgedeki otuz yıl boyunca ilk çok partili demokratik seçimleri bölge konseyleri kurmak için düzenledi. Somaliland'ın egemen kimliğini güçlendirmek için, kendi bayrağı, ulusal marşı, araç plakası ve ulusal bayramlar dahil olmak üzere birçok sembolik devlet unsuru kabul edildi. Somaliland'da klancıları yasama meclisinin Üst Meclisine dahil eden siyasi sistem, hükümetin geçmişte olduğundan daha fazla temsilci sahibi olduğu ve bölgedeki diğer bazı ülkelerle olumlu yönde ayrıştığı anlamına geliyor (Adan ve Bradbury, 2003).

Sıfırdan bir devlet inşa etmek birçok zorluğa yol açtı. 1992-1996 yılları arasında Somaliland iki iç savaş yaşadı. 2000 yılında Körfez ülkelerinin Somali hayvancılık ithalatına dayattığı bir ambargo, ülkeyi önemli bir gelir kaynağından mahrum etti. Eski mültecilerin emilimi, yerleşikleşme ve kentsel kayma, altyapı ve çevreye yeni baskılar getirdi ve kaynakların, özellikle de toprakların mülkiyeti ve yönetimi üzerinde gerginlikler yarattı. Siyasi düzeni geri getirmedeki birçok başarıya rağmen, insani gelişme göstergeleri zayıf kaldı ve refah ve refahtaki belirgin farklılıklar sosyal gruplar arasında varlığını sürdürdü. Kadınlar ve erkekler arasında, ülkenin doğusu ile batısı arasında ve kent ve kırsal nüfusu arasında farklılıklar devam etti. Seçim demokrasisinin yaratılmasındaki kazanımlar, etkisiz ve yozlaşmış bir hükümet bürokrasisi ve hükümetin son yıllarda insan haklarına verdiği taahhüdünü yerine getirememesi konusundaki başarısızlığı ile zayıfladı.

Somaliland'ın, sıkıntılı bir bölgede güvenlik cenneti olarak artan şöhreti, 2003 ve 2004'te, Güney Somali'ye bağları olan İslami bir cihatçı ağın üyeleri tarafından dört yabancı yardım görevlisi öldürüldüğünde kararmaya başladı. Çoğunlukla, Somaliland'ın egemenlik iddiası, Somali ya da herhangi bir yabancı hükümet tarafından bir buçuk yüzyıl sonra hala tanınmıyor ve Somaliland'ın Sanaag ve Sool bölgelerindeki insanların önemli bir kısmı tarafından sorgulanıyor. Somaliland'da yapılanların tanınması, Afrika'nın en iyi saklanan sırrını bir kez daha ortaya koyuyor (İkbal Jahzbahy, 2006). BM, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası gibi küresel organlar, 1990'ların sonlarından bu yana Somaliland'ın yönetimini hesap verebilir bir güç olarak daha fazla kabul etti.

Somaliland, mütevazı bir yer olarak kabul edildi, ancak 2005 yılında İngiliz Hükümet Komisyonu tarafından Afrika'da refahın artırılması gerektiğine dikkat çekildi (Afrika Komisyonu, 2005: 30). Bob Geldof, Afrika'daki bazı faydalı büyümeleri göstermek için aynı yıl Somaliland'da 'Live8 belgeselleri' dizisini başlattı. Diplomatik olarak hiçbir ülkenin erkeğin topraklarında, devlet Etiyopya ile fonksiyonel bağlar kurdu, Somaliland'a bir ticaret temsilcisi verdi ve bazı Avrupa ülkeleri Hargeysa hükümeti ile sığınmacıların geri gönderilmesi konusunda resmi bir bildiri imzaladı. Etiyopya Havayolları Hargeysa'ya uçuş yapmayı planladı ve Somaliland ve hükümet personeli bakanları Somaliland pasaportlarında seyahat ediyor. Ancak bu fonksiyonel uluslararası ilişkileri yasal kabul görmeye dönüştürmediler. 2005 yılında Somaliland'a üyelik başvurusunu daha fazla araştırmak üzere Afrika Birliği gerçeği bulma misyonunun olumlu tavsiyesine rağmen, 2006'da Somaliland'ın egemenliği sınırlarının ötesinde tanınmıyordu (ICG, 2006a). Devletin ampirik özelliklerinin çoğuna sahip olan Somaliland'ın uluslararası alanda yasal bir statüsü ya da temsilinin bulunmaması derin bir ironidir.

Somali - 1991'den beri etkili hükümetin olmamasına rağmen - jüri egemenliğine kabul edilmeye devam ediyor. TNG ve TFG, Somali'deki tüm insanları bir dizi uluslararası kuruluşta temsil etme iddiasındalar.

Somaliland, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana ortaya çıkmış ve “devlet dışı örgütler”, “yarı devlet” ve “devlet içi devlet” olarak farklı açılardan tanımlanmış çeşitli stratejilerden biridir. (Spears, 2001). Bu politik örgütler, uluslararası hukukun temelini ve devletlerin toprak bütünlüğünü zorluyorlar. Büyük diaspora örgütleri vatandaşlık fikirlerini değiştiriyor ve ülkelerle bireyler arasındaki bağları ve geçim kaynaklarının nasıl oluşturulduğunu değiştiriyor. Somaliland, Somali'deki devlet inşasında uluslararası çabalara meydan okuyor, o devletin temelini ve niteliğini sorguluyor ve devlete yapılanma için yabancı diplomatlar ve yardım programları tarafından belirlenenden daha alternatif bir yol gösteriyor.

Bazı Somali vatandaşları, Somaliland'ın Somali'den kopmasını, klan temelli siyaseti güçlendirmek için gerileyen bir hareket olarak eleştirdiler. Bununla birlikte, Somaliland'daki siyasal düzenin restorasyonu, tipik olarak çökmüş uluslarla bağlantılı sosyal gerileme ve Güney'deki uluslar güvenen kabul eden küresel düzenin resmine meydan okumak için çok önemli. Ayrıca uluslararası on dört uluslararası barış konferansından sonra Somalilerin, belki de şaşırtıcı olmayan bir biçimde, küresel toplum tarafından tutulan bir görüşün kendisini yönetemediği sonucuna da meydan okuyor (Bradubry, 2008: 121).

Somali devleti, yerel siyasal kültür tarafından ayarlanmış ve yeniden inşa edilmiş olmasına rağmen, dış kaynaklar tarafından birçok yönden sürdürülen bir iç yapı olmuştur. Somaliland'ın yaratılışı ise bir devlet reformu veya tasarım süreci başlattı. 1991'den bu yana Somaliland'la ilgili sınırlı küresel katılım, Somaliland'ın bireylerinin kendi gereksinimlerine uygun bir temsili politika sistemi geliştirdiği anlamına geliyor. Bu, geleneksel

organizasyonların ve yöntemlerin Afrika'da benzersiz olan yönetim programına entegrasyonunu içeriyordu. Bu nedenle, Somaliland, Somali bölgesinde, bir binyılın önceki çeyreğinde yaşadığı Somali'den çok daha fazla temsili, katılımcı ve daha az şiddet içeren bir politika sunan devletin yeniden yapılanması için alternatif bir yol sundu. Somaliland'ın bireyleri, Afrika Boynuzu'nda, Awash Vadisi'nden, Etiyopya'nın Ogaaden'inden ve Tana Nehri'ne kadar güney Kenya'dan büyük bir bitişik bölgede yaşayan bireylerin Somali 'ülkesinin' bir parçasıdır.

Somali halkının kökeni, akademisyenlerin tartışması gereken bir konudur. M.Ö. 9000 yılına kadar uzanan Somaliland'daki Hargeysa yakınlarındaki Laas Geel mağarasında yapılan sığır ve sürü hayvanlarının zekice tutulan tabloları, Somalice konuşan bireylerin ortaya çıkmadan önce bir kaç bin yıl öncesinden yarımadada hayvancılık ve sürünün bulunduğunu göstermektedir (Gutherz, Cros ve Lesur, 2003). Dilbilimciler, Somali halkının Afrika Boynuzu'ndaki Afar, Oromo, Saho ve Beja halkı ile ilgili Cushitic halkının soyundan geldiğini öne sürüyorlar (Lewis, 2002 [1965]: 4). Etiyopya-Kenya, beşinci yüzyıl civarında yarımadanın sınırını, Milattan önce (Said Samatar, 1991: 10), modern Somalili konuşmacıların ortaya çıkışından MS 6. veya yedinci yüzyıllara, Dir Somali'nin varlığından (en çok sayılan Eski Somali ailesi) Yarımadanın güneyindeki onuncu yüzyıla kadar götürmektedir (Ehret, 1995: 246) Orada, Somali konuşan bireyler, kuzey boyunca bir yerleşim zinciri oluşturan Müslüman Arap ve Farsça tüccarlarla temasa geçecekti. Zelya, Berbera, Heis ve Mait'teki kıyı şeridi: İslâm'a dönüşme, bazen Araplarla yaşayan yerel kadınlarla evlenen kimliği belirsiz atalar olan Sheik Darod ve Sheik Isaq'ın 10. ve 13. yüzyılları arasında bir dönemde gerçekleşmesiyle bağlantılıdır (Lewis, 2002: 22).

Somali halkının kökeni, akademisyenlerin tartışması gereken bir konudur. M.Ö. 9000 yılına kadar uzanan Somaliland'daki Hargeysa yakınlarındaki Laas Geel mağarasında yapılan sığır

ve sürü hayvanlarının tabloları, Somalice konuşan bireyler ortaya çıkmadan bir kaç bin yıl öncesinden yarımada hayvancılık ve sürücülüğün bulunduğunu göstermektedir (Gutherz, Cros ve Lesur, 2003). Dilbilimciler, Somali halkının Afrika Boynuzu'ndaki Afar, Oromo, Saho ve Beja halkı ile ilgili kuşitlik halkının soyundan geldiğini öne sürüyorlar (Lewis, 2002 [1965]: 4). Etiyopya-Kenya, milattan önce beşinci yüzyıl civarında yarımada sınır olan yerlerdi (Said Samatar, 1991: 10). Modern Somali dillerinin ortaya çıkışından altıncı ya da yedinci yüzyıla kadar, en eskileri sayılan Dir Somali'den kalmaz. Yarımada'nın güneyinde onuncu yüzyıla kadar (Ehret, 1995: 246). Somali konuşan bireyler, kuzey kıyı şeridinde bir yerleşim zinciri oluşturan Müslüman Arap ve Farsça konuşan tüccarlarla temas geçtiler. Zelya, Berbera, Heis ve Maydh'te, İslam'a dönüşüm, aralarında yerel kadınlarla evli olan ve Sheik Darod ve Şeyh Isaq'ın ataları olan müslüman tüccarların bölgeye Sheik Darod ve Sheik Isaaq'ın gelişi ile bağlantılıdır (Bkz. Lewis, 2002: 22).

Somali soyları ve sözlü tarih, yerli Afrikalılar ile Arabistan'dan gelen göçmenler arasındaki bu birliği, Hz. Muhammed'in soylu Haşimi Kureyş soyundan gelmesine ve bu sayede İslâm'daki Somalili kültürü sağlam bir şekilde sabitlemesine bağlanıyor. Bu dönemde deve sürüsü ve göçebe otlatıcılığının da bir yaşam biçimi olarak ortaya çıkması ve kuzey Somalili klanların güney ve batı yönünde geniş hareketinin başlaması muhtemeldir (Ehret, 1995: 249). Bu şekilde Somali halkının belirgin özellikleri ortak bir dil, inanç ve geçim şekli ile şekillenmeye başladı. Somalili 'ulus', ortak ve kültürel özelliklerle birleşmiş olmasına rağmen, daha küçük akrabalara dayanan klan, alt klan ve birincil soy gruplarına bölünen klan ailelerine bölünmüştür.²⁸

²⁸ Antropologlar bunu "bölünmüş bir soy" sistemi olarak adlandırmaktadır. Bunun klasik açıklaması, I.M. Lewis'in kuzey Somali pastoralistlerinin etnografisinde (1961) bulunabilir. Bu seminal çalışmanın, Somali toplumunun anlaşılma şekli üzerinde derin bir etkisi oldu.

Somalili ulusu, geleneksel olarak altı klan familyasından oluşan bir toplum olarak tanımlanmaktadır.²⁹ Darood ve Hawiye ağırlıklı olarak göçebe pastoralist klanlardır ve bazen “asil” (bilis) soyları olarak adlandırılırlar. Digil ve Rahanweyn (Digil-Mirifile olarak da bilinir) güney Somali'deki Shabelle ve Jubba meraları arasındaki nispeten verimli bölgelere sahip yetiştiriciler ve tarımsal-pastoralistlerdir. Somali devleti 1960'ta kurulduğunda, pastoral toplum baskın siyasal kültür haline geldi: Somali milliyetçiliği (Somalinimo) göçebe geleneği yüceltti ve yerel deve figürü (Maandeeq) bir sembol olarak; birlik ve bağımsızlık anlayışını sembolize etti (Mansur, 1995: 112). Bununla birlikte, Somali gelenekleri, tarihçeleri farklı olan ve siyasi hakları devlet tarafından büyük oranda ihmal edilen diğer birçok küçük etnik topluluğu da kapsıyordu. İç savaşın bir etkisi, bu grupların kimliklerini, etnik açıdan homojen bir toplumda kurulan Somali devletinin ideolojisine meydan okuyacak şekilde vurgulamak ve pekiştirmek oldu. Bu konu birkaç Somalili ve Somalili olmayan bilim insanı tarafından vurgulanmıştır (Ahmed, 1995).

Bu topluluklar arasında Mogadişu, Merka, Brava ve Kismayo kıyı kentlerindeki topluluklar ile Somalilerin kentleşmesini ön plana çıkaran, Arap, Fars, Pakistan ve Portekiz melez karışık Arap, İran ve Benadiri halkları yer alıyor. Bir diğer grup ise Güney Somali adaları ve kıyılarındaki balıkçı topluluklarında yaşayan Bajuni halkıdır. En çok sayıda nüfusu olan grup,

²⁹ Klan aileleri, genel bir atadan gelen erkek soy boyunca inişle (*tol*) soykırımla ilgili olan ve ortak bir siyasi eylemin gerçekleştiği en üst seviyeyi temsil eden, klanların yönetim kurulu konfederasyonlarıdır. Bu terim, I. Somalili otlaticılık çalışmalarında, Lewis (1961) tarafından icat edildi ve yaygın olarak kabul edildi. Bununla birlikte, 'klan ailesinin' belirlenmesi yerel ve ulusal düzeydeki siyasi temsil biçimlerini belirleyebileceğinden politik olarak çekişmelidir. Örneğin, 2000'de Arta'nın ve 2003'teki Mbgathi'nin ulusal uzlaşma konferansları, geçişli ulusal meclislerde oy kullanma haklarının ve sandalyelerin paylaşılması için '4.5' klan ailelerinin bir formülünü kullandı. Bunlar Dir, Darod, Hawiye ve Digil-Rahanweyn. Isaaq, Dir grubunun bir parçası olarak nadiren görülür.

bazıları Somali Bantu öncesi topluluklardan, bazıları ise Somali Bantu topluluklarından türetilmiş, güney nehirleri boyunca tarım topluluklarında yaşayan bir dizi farklı gruba atıfta bulunan bir terim olan 'Somali Bantus' grubudur. Bu gruplar on dokuzuncu yüzyılda serbest bırakılan köleklerin soyundandır (Lewis, 2002: 7). 1990'lı yıllara kadar bu nehir tipi tarım topluluklarının ortak bir kimlikleri çok azdı (Menkhaus, 2003:38).

Diğer bir sosyal grup notu, göçebeler tarafından incelenmiş ve dışlanmış olarak kabul edilen özel görevlerle ilgili mesleki kastlardır. Bunlar arasında, Somaliland'da topluca Gabooye olarak adlandırılan Yibir (avcılar), Midgaan (deri işçileri) ve Tumaal (demirciler) bulunmaktadır. Gelenekleriyle, Somali soylarına 'asil' olarak bağlanırlar, ancak yerel tabu tarafından evlenmeleri engellenir. Yine bir başka sosyal grup, özellikle Rahanweyn arasında yaygın olan ancak tüm büyük Somali soyları içinde gerçekleşen bir uygulama olan büyük soylarca “evlat edinilmiş” insanlardan oluşur. Büyük Somalili klanların egemen olduğu, sayıları daha küçük ve yeterli askeri gücü olmayan devlette siyasi olarak marjinalleşmiş olan bu topluluklar, Rahanweyn tarım topluluklarıyla birlikte, 1990'ların başlarında savaşta ve açlıkta orantısız bir şekilde acı çektiler. 2002 yılında azınlık hala Somali'deki dahili göç ettirilmiş nüfusun en büyük bölümünü oluşturuyordu (UNOCHA-Somali, 2002). Sömürü ve avlanmaya karşı savunmasızda, bu gruplar politik ve askeri örgütlenmeyi hayatta kalmak için zorladılar ve sonuçta bazıları farklı Somali yönetimlerinin parlamento forumlarında tanınır ve temsil edilir hale geldiler. Siyasi kırılganlıklarının tanınması, bazılarının yurtdışındaki sığınma ve yeniden yerleştirme programlarında tercihi muamele görmelerine neden oldu.

2.1.1 Bağımsızlık Öncesi : Somaliland İngiliz Mandası Dönemi (1884-1960)

Afrika Boynuzu'nda yüzlerce yıldan fazla süren Avrupa ticaretinin ve 1827'den 1960'a kadar olan siyasi ilişki, Somali ve Somaliland'ın gelişimi üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Avrupalılar on dokuzuncu Yüzyılda Somali bölgesine vardıklarında birkaç kültüre rastladılar:

vatansız göçebe pastoralistlerin yaşadığı bir iç mekan: güney nehri vadisinde yerleşik sedanter tarım ve tarımsal-pastoral kültürler; kuzey ve doğu kıyı şeridinde ilkel şehir devletleri. Tarihçi Lee Cassanelli (1982), Avrupa sömürgeciliğinin zaten bir “embriyonik millet” olgusu ortaya çıkardığını savundu. Ancak Somali konuşan halklar arasında ortak bir kültürel kimlik duygusu olabilirken, sömürgeleştirilmeden önce vatansız toplumda yaşadılar. Arap ve Asyalı tüccarlar uzun süre içinde Somali’yi dünya toplumuna ve bölgesel ticaret ağlarına soktu. Somali halkını bölgesel, politik ve ekonomik olarak ulus-devletler temelinde inşa edilmiş uluslararası bir siyasal sisteme entegre eden Avrupa kolonizasyonuydu. Avrupa kolonizasyonundan önce bir embriyonik Somalili millet varsa, sömürgeciliğe katılımın sonuçlarından biri onun bölünmesi oldu.

1827-1900 arasında İngiltere, İtalya, Fransa ve Abyssinia, Somali'de yerleşik bölgeleri beş eyalete dönüştürdü: Somaliland Koruyucusu Britanya, İtalyan Somali, Cote Francais des Soma liens (bugünkü Cibuti) Kenya Somali bölgesi ve Abyssinian Menelik İmparatorluğu II. Bunun etkisi derin ve uzun ömürlü olmuştur. Birincisi Etiyopya, Cibuti, Kenya ve Somali arasındaki uluslararası sınırlar, pastoralistlerin mera alanlarını kesip Somali klanlarını birden fazla ülkede yaşamak bıraktı. Somali'deki “kayıp” Somali topraklarını yeniden birleştirme yönündeki arzular daha sonra ulusal politika ve bölgesel çatışmalara yol açtı. Bunlara, Sayyid Mahammed Abdalla Hassan'ın yirminci yüzyılın ilk yirmi yılındaki dini ve proto-milliyetçi mücadelesi, Somali'nin 1960'larda Kenya ve Etiyopya'yla çatışması ve 1970'lerin sonlarında Ogaden'le Etiyopya'ya karşı savaşı dahildir. Somalili ulus-devleti betimleme konusundaki gerilimler mevcut siyasi dinamiklere nüfuz etmeye devam ediyor. Somali'nin Somaliland'ın bağımsızlık iddiasına karşı farklı tutumu buna bir örnektir. 2006'da Panali-Somali'nin,

Somali'ye karşı Kızgınlık ve Etiyopya'ya düşmanlık hayaletini yeniden canlandıran UIC liderlerinin desteklediği iddiası başka örneklerdir.³⁰

On dokuzuncu yüzyılda bölgeyi kolonize eden ülkelerin bunu yapmak için çeşitli nedenleri vardı ve yönettikleri bölgelerde farklı şekillerde müdahale ettiler. Merkezi ve hiyerarşik bir hükümet sistemine sahip bir devletin kurulması, Avrupa kolonizasyonunun ortak bir mirası iken, bunun gerçekleştirilme süreci farklıydı. Bu çalışmada önerileceği gibi, Somaliland'da ortaya çıkan ve sömürge halini etkiledi. 1990'lardaki iç savaşın yörüngesi ve Somaliland'ın bugünkü yapısı İngiliz sömürgeciliği tarafından verilen özel forma borçlu. İngiliz sömürgeciliğinin birkaç özelliği burada belirtilmiştir. Örneğin İngiltere'nin Somaliland'a yatırım yapma konusundaki isteksizliği; bölgeyi yönetmek için 'dolaylı kural' sistemi; kentsel tabanlı bir yönetim sınıfının gelişimi. İngilizler birçok açıdan isteksiz sömürgecilerdi. İngiltere'nin Somali bölgesinde bir koloniyi işgal etmek ve geliştirmek için büyük bir tasarımı yoktu. Emperyal imparatorluğun içinde Somaliland, Britanya'nın daha geniş sömürge stratejisine tabi, her zaman bir “çevre” sömürgesi idi (Abdi Samatar, 1989: 31).

Sömürülecek kaynakların olmadığı veya korunacak yerleşimci bir nüfusun olmadığı bölge, sömürgeci bir yönetimin gelişmesini gerektirmedi ve her durumda bir devlet bürokrasisini finanse edecek sınırlı bir potansiyel vergi tabanı teklif etti. İngiltere'nin bölgeye ilgisi ticari ve jeopolitik çıkarlar tarafından yönlendirildi ve başka yerlerde emperyal çıkarlar nedeniyle ya da bölgedeki belirli olaylara cevap olarak katılımı yalnızca sınırlı olarak artırdı. Nitekim bölgedeki İngiliz, Fransız ve İtalyan menfaatlerinin tümü ticari şirketler tarafından başlatılmıştır. Asya ve Uzak Doğu'ya olan değerli ticaret yollarını koruma ihtiyacı, Aden

³⁰ 2006'da İslam Mahkemeleri Birliği ile Etiyopya hükümeti arasındaki düşmanlık, Etiyopya İmparatorluğu ile Ahmed Gran'ın İslami kuvvetleri arasındaki on altıncı yüzyıl savaşlarına kadar uzanan Somali ve Etiyopya arasındaki düşmanlık tarihinin sonuncusudur, bakınız (Lewis, 2002: 25-6).

Körfezi ve Hint Okyanusu'ndaki Somalili yerleşim bölgesine stratejik bir önem kazandırdı. Somali klanlar ile Avrupa ülkesi arasındaki ilk resmi antlaşma 1827'de İngiliz Doğu Afrika Şirketi temsilcisi tarafından imzalandı (Lewis, 2002: 33).

Somali bölgesinin İngiltere için önemi, bugünkü Yemen'de Aden Kızıldeniz limanını işgal edip, doğu ticaret imparatorluğunun deniz yollarını korumak için orada bir kömür istasyonu ve garnizon kurduğu 1839'dan sonra önemli ölçüde artmıştır. İmparatorluğun mücevheri olan Hindistan deniz yollarını koruyan. Aden garnizonunu beslemek için İngiltere, başta koyun olmak üzere, et tedarikini sağlamak üzere kuzey Somali klanlarıyla bir dizi anlaşmaya girdi. Süveyş Kanalı'nın 1869'da açılması Aden'in stratejik önemini ve bununla birlikte Somali kıyılarının önemini arttırdı, ancak orada İngiliz siyasi varlığının kurulmasını garanti etmedi. 1870-1884 yılları arasında İngiltere, Aden'e et tedarikine müdahale etmediği sürece Mısır'ın sahil işgalini gönülsüzce kabul etti.

Mısır'ın kontrol altına girmesiyle 1883'ten sonra İngiliz siyasi çıkarları arttı ve Sudan'daki Mahdist isyanına cevap olarak Mısır kuvvetleri Afrika Boynuzu'ndan çekildi. Avrupalı güçler bölgedeki politik nüfuz için bir kapışmaya çekilirken, İngiltere'nin Somalili klanlarla imzaladığı “koruma” anlaşmaları, İtalya, Fransa ve Abyssinia'nın toprak emellerini önleme konusunda daha büyük önem kazandı.³¹ Bununla birlikte, İngiliz hükümeti Somaliland'ın işgaline nihayet izin vermeden önce Hindistan hükümetinden daha fazla baskı aldı (Abdi Samatar, 1989: 30). Britanya'nın bölgeye yönelik emperyalist emellerinin bulunmaması, bölge yönetiminin sorumluluğunu Hindistan'ın güvenliği için üstlendiğinin altını çizdi. Somaliland'da Kızıldeniz'in devriyesi için ödeme yapmak için gümrük vergilerini kullandı (Federal Araştırma Bölümü, 1993: 160).

³¹ 1887'de İngiltere, Mısır'ın yetkisini Ras Hafun kadar güneyde tanıdı, bkz. (Lewis, 2002: 42).

1886'da ise lise, Gadabursi ve Issaaq klanlarıyla bir dizi koruma anlaşmasına girdikten sonra, İngiliz konsolosları Berbera, Zeyla ve Bulahar'a gönderildi. Somaliland'ın yalnızca bir sahil kolonisi olacağı konusunda kararlı olan Hindistan hükümeti, koloninin doğasının ne olacağını açıkladı: Hükümetin temel hedefleri bir arz piyasasını güvence altına almak, kölelerin trafiğini kontrol etmek ve yabancı gücün müdahalesini dışlamaktır. Bu amaçlarla ve tahmin edildiği gibi Hint Hükümetinin, halkın geleneklerine mümkün olduğunca az müdahale etmesi ve kendi iç işlerini yönetmelerine izin vermesini şart koşan gereken koruma düzenlemesi ile tutarlıdır (Abdi Samatar, 1989: 31).

Sömürge hükümeti, halkın iç işlerine karışmak istemediğini söylese de, İngiltere'nin jeopolitik çıkarları burada devreye girdi. Somaliland bölgesi 1888'de Fransa, 1894'te İtalya ve 1897 ve 1954'te Etiyopya'ya danışılmayan bir dizi siyasi anlaşma ile sınırlandırılmıştır. Burada söz konusu olan Somali çıkarları yerine İngiliz stratejik çıkarılabilir idi. Koruyuculuğun sınırlarını oluşturan 1897'deki Anglo-Etiyopyalı antlaşması, Somali topraklarındaki ilişkileri ele almak için Sudan'daki İngiliz çıkarlarını korumakla ilgiliydi.

Etiyopya'ya Ogaden'e hakim olma şansı veren ve Haud'un önemli yağışlı mevsim otlatma alanlarının bazı kısımlarını kontrol eden bu antlaşma, Etiyopya-Somali ilişkileri için uzun vadeli sonuçlara yol açtı. Etiyopya devletinin 1899'da Sayyid Mahammed Abdalla Hassan'ın cihatına güçlü destek veren Ogaden'deki Somali'den haraç almanın daha acil bir etkisi, Britanya'yı Somaliland'a müdahalesini derinleştirmeye zorlayan bir olaydı. 1856'da Somaliland ve Etiyopya sınırındaki Buhoodle yakınlarında doğan Mahammed Abdalla Hassan, tasavvufi Sufi Saalahiya kardeşliğine katıldı. Müslümanları Saalahiya tarikatına katılmaya ikna etme çabaları, vaazlarına milliyetçi bir ton ekleyene ve 1890'ların sonlarında sömürgecilik karşıtı bir ayaklanma başlatmasına kadar, çoğunlukla kadiri tarikatına bağlı olan Somaliler arasında çok az destek buldu.

Bu durum, yüzlerce canlı hayvanın kaybolduğu ve bazı İslam dini merkezlerinin sorumlularının görevden alındığı yaylalarda kıtlıktan kaçan Hristiyan Etiyopyalılar tarafından Ogaden'deki Somalili topluluklara yapılan baskınlar nedeniyle çöktü (Bemath, 1992).

Abdi Samatar (1989: 35-7), Somalili topluluklar arasında yaratılan krizin bir üst-klan tepkisi gerektirdiğini savunuyordu. Dini otoritesini ve yeteneklerini şair olarak kullanan ve Somali toplumunda çok saygı duyulan Sayyid Mohammed Abdallah Hassan, Somali topluluklarını savunmak için Müslüman savaşçıları (Dervişler olarak bilinir) seferber etti. 1899'da, Seyyid, takipçileri arasında bilindiği üzere, bütün Hristiyan sömürgecilere karşı bir cihad ilan ettiği zaman İngilizleri zorladı ve onları Dervişleri, Burç ve Şeyh kasabalarından kovdu. Sudan'daki Mahdist ayaklanmasından çok kısa bir süre sonra bu yeni cihattan endişe duyan, İngilizler kuvvetle cevap verdiler. Bununla birlikte, Mad Mollahiyi alaycı bir şekilde taklit ettikleri ve kendilerini yirmi yıl sürecek bir savaşa gömülmüş bulduklarını söyleyen Seyyid'in desteğini küçümsemişlerdi.

Yirminci yüzyılın başında yirmi yıl süren savaş, Somali topraklarını, yüzyılın son on yılında Somali'deki olaylarla rezonansa sokacak şekilde mahvetti. Dervişlerin seferber edilmesi ve İngilizlerin “dostluklarını” silahlandırması, klanlar arası çatışmaların fermente edildiği bölgeye yeni silahlar getirdi. *Xaarama Cune* (“yemek yeme zamanı”) olarak anılan bir dönemde koruyucu nüfusun üçte biri öldü (Lewis 2002; 77). Yarımada'nın hem kuzey hem de güney bölgelerini etkileyen savaş, 1920'lerde Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Dervişlere karşı kombine bir kara ve havaya kuvvet uygulayabildiklerinde sona erdi. Afrika'ya ilk baskın sırasında Kraliyet Hava Kuvvetleri, bugünkü Sool bölgesindeki Taleh'deki Derviş merkezini bombaladı.

Derviş ayaklanmasının devlet oluşumuna etkisi karmaşıktır. Yabancı ordulara yirmi yıl boyunca direnmek ve çapraz klan desteğini harekete geçirmek önemliydi. Somali kültüründe büyük bir gurur uyandıran şair, Sayyid Mahammed Abdallah Hassan, Somaliler tarafından varsayılan Somali milliyetçiliğinin bir sembolü olarak kabul edildi. Bununla birlikte, 1905 ile 1909 arasındaki kısa bir süre dışında, İngiliz ve İtalyan makamlarının teorik olarak yönettiği Somali'nin kuzeyindeki bir bölge üzerinde kontrol sağladığı zaman, Sayyid pan-Somali devletini kuramadı. (Brons, 2001: 139-41), Sayyid'in klan siyasetini kullanması, dini düzenler arasındaki rekabet ve farklı sömürgeci güçler altındaki Somalili farklı deneyimlerin bir kombinasyonunun rızaya dayalı bir Pan-Somali devletin oluşumunu engelledi. Dervişler zorla bir siyasi düzeni empoze edemediler. Seyyid, desteğinin çoğunu, İngilizlerin anlaşılamadığı ana ve baba soylarından Warsengeli'den Dhulbahante ve Ogaden klanlarından aldı (Lewis, 2002: 68). Isaaq liderleri ile İngiliz yönetimi arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkiyi bozmayı amaçlayan kadiriya yerleşimine yaptığı saldırı, birçok Isaaq'ı sömürgecilere karşı koymaya teşvik etti.

Bu tarih, Isaaq ve Dhulbahante arasında gerginlikler ortaya çıktığında Somaliland'da canlı olarak hatırlanır. Devlet oluşumunun daha acil bir sonucu, İngiltere'nin Somaliland'daki sömürge yönetimini genişletmeliydi. Savaşın uzun bir süresi boyunca İngilizler kıyı kasabalarında kaldı ve Dervişler iç kısımların çoğunu kontrol altına aldı. Ancak savaşı etkili bir şekilde kovuşturmak için nihayetinde iç bölgelere girmeye zorlandılar ve Dervişler yenildikten sonra İngiltere, bölge üzerindeki kontrolünü kademeli olarak genişletti. Sömürge genişleme hızı yine de yavaş kaldı. İngiltere hala koloni oluşturma konusuna ilgi duymuyordu ve bu nedenle büyük bir idare oluşturmaya çok fazla önem vermedi.

1911'de koloni yalnızca Berbera'da bir belediye kurdu ve sadece otuz altı Avrupalı istihdam etti (Abdi Samatar, 1989: 42). 1920 yılına kadar, her biri bir bölge komiseri olan (a.g.e. : 48) beş idari bölge (Berbera, Hargeysa, Zelya, Burco ve Erigavo'da) kuruldu.

Bununla birlikte, 1955'in sonlarında, Lewis Hargeysa'ya ulaştığında, tüm Korunan sömürge toplumu iki yüzden az memur tarafından yönetilmişti (Bkz. Lewis, 1994a: 5). Bölgenin genişlemesine rağmen, 1930'larda 350.000 olarak tahmin edilen nüfusun nispeten 'kompakt ve homojen' doğas sebebiyle tahmin edilenden daha hafif bir dokunuşla uygulamak mümkün olmuştur (Lewis, 2002: 104). Minimal hükümet, yerel siyasal yapıların bir “dolaylı kural” sistemi ile birleştirilmesiyle gerçekleştirildi. Afrika'daki İngiliz sömürge yönetimi için temel doktrin olan dolaylı kural, geleneksel otorite biçimlerini güçlendirerek istikrarlı bir yönetim sistemi oluşturmak ve sömürgeciliğe karşı direnci sınırlamak üzerine kuruldu (Willis, 2003).

Çoğu kolonide bu yaklaşım, esas olarak otoritelerin varlığına dayanıyordu. Bunlar Somali toplumunda olmadığı için farklı bir strateji gerekliydi. Somaliland'da İngilizler *diya*-ödeme yapan grupların yaşlılarını öne çıkararak - Somali toplumundaki temel siyasi kurum olarak anlaştılar. Devlet sisteminin bir parçası olarak onlara 'baş' (*caaqil*) unvanı vererek sınırlı otorite adli ve gelir toplama gücü sağladılar. Bazı yaşlılar da yerel mahkemelerde idare hakimlerine (qaadiyo) dahil edildiler. “Şefler”, toplanan para cezalarının bir kısmına hak kazandıklarından, sömürgeci düzenlemelerin uygulanmasında payları vardı ve yetkilileri, bölge komisyoncusunun ofisine bağlı kırsal polis (*illaalo*) ile güçlendirildi. Bu emperyalist saldırının Somali toplumu üzerindeki etkisi bilim insanları tarafından tartışılmaktadır. Bazıları, sömürge yönetim sisteminin Somali pastoral toplumunun politik yapısını önemli şekillerde etkilediğini iddia ediyorlar (Abdi Samatar, 1989: 44; Jimcaale, 2005).

Yaşlıların otoritesini yalnızca akrabalık ilişkilerini yönetmekten çıkaran sömürge yönetimi klan içindeki otoritenin ilişkilerini değiştirdi. Örneğin karar alma yetkisine sahip bir bölge komiserinin varlığı, yaşlıların çevresel kaynakların yönetimindeki rolünü zayıflatmış olabilir. Bireysel sorumluluğu vurgulayan bir Batılı yargı sisteminin başlatılması, alışlagelmiş hukuk sistemine meydan okudu ve bölge mahkemeleri, işkencenin işlevini hafifletti. Klan kimliğinin yeni yollarla siyasallaştırıldığı, “dostlukların” temeli olarak bazı klanlarla devletin mera ve suya belirli soylara tahsis edilmesinin toplumun kimliğini ve bölgesel münhasırlık güçlendirmesi arasındaki dengeyi değiştirdiği iddia ediliyor. Devlette vergiler veya kuyuların mülkiyeti gibi yeni zenginlik biçimleri biriktikçe, klan liderliğinin rolü akrabalık ilişkilerini yönetmekten ve pastoral kaynaklara geçiş yapmaktan, ruhsat verme hakkı gibi siyasi ve ekonomik yararlarla erişimin yönetilmesine kadar değişmiştir.

Yaşlıları ve başlıca klan başkanlarını devlet yapılarına dahil etme pratiğini Somali’nin bağımsızlık sonrası hükümetleri değişen derecelerde takip etti ve bu pratik devlet himayesini dağıtmanın bir yolu haline geldi. İngiltere’nin bazı sömürgelerdeki sınırsız yatırım’a zit biçimde burada yaptığı sınırlı yatırımın, büyük ölçüde dokunulmadan devam etti ve İtalya ise birincil malların kaynağı olarak bir koloni yaratmaya çalıştığı ve yerleşim için bir yer oluşturmaya çalıştığı Güney Somali’ye zıt bir şekilde siyasi yapı kurumlarını önemli ölçüde değiştirmede.

Ancak İtalyan tarafından artar nüfus önemli bir tehdit içeriyordu. 1900 yılında faşist kuralın uygulanmasından 1923'e kadar bölgeyi yöneten Benadir Ticaret Şirketi, İtalya’nın anlaşma yükümlülüklerine aykırı olarak köleliği sürdürmekle suçlandı (Pankhurst, 1951). Ekim alanı için toprak yabancılaşmasını kolaylaştırmak amacıyla, soy otoritesi baltalandı (Ahmed Samatar, 1988: 49). Bunun sonucunda geleneksel kurumların zayıflaması, 1990'lardan sonra bu yana Güney Somali'deki çatışmanın uzun süreli doğasını ve oradaki siyasi düzeni geri

getirmenin zorluğu klarını arttırdı. Buna karşılık, daha sonraki bölümlerde önerileceği gibi, Somaliland'daki dolaylı kuralların bir mirası olan, yerli siyasi kurumları Somaliland'daki insanların iç savaş sonrası ulus inşasını yeniden oluşturma yetenekleri için hayati öneme sahip bir şekilde güçlendiler.

Kolonizasyon bölgeyi, hayvansal üretim ve ihracatı, küçük ve yağmur beslemeli tarımsal sektörü, bir kentsel girişimci sektörü ve maaşlı memurların ve memurların bir kamu sektörünü içeren karma bir ekonominin temellerini oluşturan bazı önemli ekonomik gelişmeler getirmiştir. İngilizlerin 1839'da işgal etmesiyle birlikte, canlı hayvan ticareti ve deri ticareti ihracatına egemen oldular ve Somaliland'in ekonomisini destekleyen ethiler yaptılar. Ticaretin büyümesi ve hayvancılığın ticarileşmesi, daha önce aile merkezli, yarı geçimlik bir ekonomi ve geleneksel kaynak yönetimi sistemlerine dayanan ekonomi üzerinde önemli sosyo-ekonomik etkilere sahipti. Önemli bir etki, iç pazarlama merkezleriyle yeni bir ticaret yapısı oluşturmaktı. Hargeysa, Berbera ve Burao, ticaretin merkezi haline geldi ve bu güne kadar Somaliland'daki ekonomik kalkınmanın merkezi olmaya devam ediyorlar.

Ticaret, yeni bir ticaret sınıfına ve embriyonik kentleşmeye yol açtı ve pastoralist, tüccarlar ve devlet arasında yeni bir ekonomik ilişkiler dizisi yarattı (Bkz. Swift, 1979:45). Politik olarak eşitlikçi Somali pastoral topluluğu ekonomik olarak bölündü. Diğer alanlarda olduğu gibi, sömürge devletinin kırsal ekonomiye müdahalesi sınırlıydı. Ancak, ihracat tarifeleri ana gelir kaynaklarından biri olduğundan, idare Haud'da su rezervleri inşa ederek ve veterinerlik hizmetleri sunarak üretimi arttırmaya yatırım yaptı.

2.1.2 Bağımsızlık Sonrası Somaliland ve Birleşme 1958-1960

Somalilandlılar bugün Somali ile olan birliği reddetseler de, 1960'da Somaliland'ın politikacıları bunu coşkuyla takip ettiler. Somali konuşulan tüm toplulukları Büyük Somali'de bir araya getiren nosyona kapılmış olan İtalyan Somalisi ile birleşme, Somalilandlılar'ın Hawd'daki otlatma haklarının güvence altına alınmasında önemli bir adım olarak görülüyordu. O zaman, hayvancılık ticaretindeki büyüme mütevazı bir ekonomik patlamaya neden oldu ve nitelikli bir kamu hizmeti ve yargı ile Somaliland sakinleri, Somali ile ilişki kurma kabiliyetlerine güvendiler (Drysdale, 1994: 132). Ancak liderlik, sömürge sonrası döneme dair, azgelişmişlik meselelerini ele almak için bir gündeme sahip olmadıklarını ve kendi yararlarına yönelik 'kör inançları' doğrultusunda, iki bölgeyi bütünleştirme mekanizmasına hiç dikkat etmediği anlamına geliyordu (Ahmed Samatar, 1988: 48). Bölgeleri birleştirme kararı, kuzey ve güney liderleri tarafından Nisan 1960 gibi erken bir tarihte verilmiş olmasına rağmen, kurumlarının birleştirilmesi konusunda mutabakata varılmış bir düzenleme olmamıştır (Adam, 1994: 3). Eski sömürgeler farklı idari sistemler, polis güçleri, vergiler, para birimleri ve eğitim sistemi geliştirdiler ve farklı dillerde resmi işlemler yaptılar. Yeni Cumhuriyeti ayrıca dört ayrı yasal geleneğe miras kalmıştır - İngiliz ortak hukuku, İtalyan hukuku ve İslami şeriat ve Somali geleneksel hukuku.

Ancak “çift sömürge mirası” İngiliz ve İtalyan kesimleri arasında entegrasyonun önünde engel oldu (Lewis, 2002: 170).

Somaliland'da ulusal birliğin coşkusu, insanlar somut sonuçlarıyla karşı karşıya kaldıkça azalmaya başladı. İngiliz sömürge egemenliği altında, Isaaq klanı Somaliland'da idari görevlerde üstünlüğü sağlamıştı. Birleşme ile hükümette azınlık haline geldiler. Somali cumhurbaşkanı Adan Abdalla Osman ve Başbakan Abdirashid Ali Sharmarke, güneylilerdi ve on dört üyeli kabine sadece dört kuzeyli bakandan oluşuyordu. Eski Somaliland Başbakanı

Mohamed Ibrahim Egal, Savunma Bakanı oldu. Parlamentodaki sandalyelerin yalnızca yüzde 26'sı kuzeye tahsis edildi ve güneyliler tarafından tutulan üst düzey bakanlıklar ve üst düzey ordu makamlarıyla kuzeyli Somaliland toplumu yeni devlette siyasi olarak marjinalleşmiş oldular. İki bölge arasındaki ekonomik temaslar, kuzey ile başkent Hargeysa arasındaki mesafenin bölgesel bir merkeze indirgenmesiyle de kısıtlandı, Mogadişu ise hükümetin ve ulusal meselelerin yeni merkezi oldu.

Eski sömürgeler arasındaki güç paylaşımındaki bu dengesizlik, kısmen, İngiltere'nin Koruma idaresine yatırım yapmamasının bir sonucudur (Ahmed Samatar, 1988; Samatar ve Samatar, 2003). Güneyli politikacılar, 1956'dan bu yana İtalyan mütevelliğinde bir özerklik ölçüsü olan hükümet mekaniğinde genel olarak daha gelişmişlerdi ve siyasi görevlerin dağılımı bunu yansıtıyordu. Bununla birlikte, Lewis'in gözlemlediği gibi, 'kuzey gururu prestijdeki bu düşüşü hafifletmek için zorlandı (Lewis, 2002: 172), dolayısıyla genel olarak kuzey ve özellikle de Isaaq klanı birliğe olan inancını yitirmeye ve yasallığını tartışmaya başladı.

Birleşmeden önce, ilgili Somali ve Somaliland yasaları iki ayrı idare yasasını onaylamıştı. Bununla birlikte, ortak bir Birlik Yasası 1 Temmuz 1960'da birleşme için zamanında hazır olmadığından, bir yıl sonra Somali'nin yeni ulusal meclisi tarafından geriye dönük olarak onaylandı. İdare reformun ilerlemesinden memnun olmayan kuzeyliler, hareketin kuzeyde hiçbir güç taşımadığını, çünkü Somaliland yasama meclisi tarafından onaylanmadığını savundular. Haziran 1961'de yapılan anayasa referandumunda, eski Genel idare seçmenlerinin yarısından fazlasının geçici anayasaya karşı oy kullanması hoşnutsuzluğun altını çizdi (a.g.e: 234; Drysdale, 1994; 133).

Oylama, güneydeki çoğunluk tarafından gerçekleştirildi, ancak aynı yılın Aralık ayında kuzeydeki bir İngiliz eğitilmiş genç askeri subay grubu, amacı birliği sonlandırmak olduğu ortaya çıkan başarısız bir darbe girişiminde bulundu. Onlara karşı ihanet suçlamaları, Birlik Yasası olmadan yapılan mahkemenin Somaliland konusunda yetkisi olmadığı gerekçesiyle yargıç tarafından reddedildi. Kararı destekleyenler bunu davalarının haklı çıkarılması olarak aldılar. Bugün Somaliland'daki insanlar, bağımsızlık iddialarını desteklemek için Birlik Yasasının tarihi yasallığını sorguluyorlar (Rajagopal ve Carroll, 1992). Gerçekte kurucu tüzük olan bir kez daha ciddi bir şekilde zorlanmadı ve bir Isaaq ve Somaliland'ın eski Başkanı olan Mohamed Ibrahim Egal, 1967'deki entegrasyonda Somali'nin Başbakanı oldu (Lewis, 1993: 29).

Kurucu tüzük olan ile hoşnutsuzluk, istendiği gibi tamamen ortadan kalkmadı, ancak birçok Somali, bağımsızlık yıllarının ilk yıllarında üç seçim yaparak Afrika'da demokratik bir yönetim için ün kazandığı bir umut dönemi ve bir süre olarak geri döndü. Bununla birlikte, bu süre zarfında, otuz yıl sonra devletin çöküşüne katkı sağlayacak birkaç gelişme izlenebilir. Somali Cumhuriyeti 1960'ta bağımsız milletler dünyasına girdiğinde, Etiyopya'da, Cibuti'de “dış yönetim” altında yaşayan kötü tanımlanmış sınırlar ve pek çok Somalili'yle, fakir, tamamen bağımsız ve tamamlanmamış bir ulus-devlet yapısıydı.

Sömürgecilik Somali'yi modern devletin politik cazibesi ile fethetti, ancak sürdürülebilir bir ekonomi bırakmadı. Bağımsızlıkta nüfusun yaklaşık yüzde 65'i geçimlik hayvancılıkla uğraşıyordu ve ülkenin sanayi üssü veya mineral rezervi yoktu. GSMH'nin yalnızca 56 milyon ABD Doları, kişi başına gelirin 28 ABD Doları olduğu ve kentsel alanlarda okuryazarlık oranının yüzde 4 ila 8 arasında olduğu tahmin edilmiştir (Ahmed Samatar, 1988: 77).

Sömürgeci devlet yapıları çok miktarda dış finansmanla korunmuştu ve bu bağımsızlıktan sonra da devam etti. İngiliz Koruyucu idaresinde, devlet bürokrasisinin ölçeği ve kalkınmaya yapılan yatırımlar, yetersiz bir gelir tabanı ve sömürgeyi geliştirme konusundaki isteksizliği ile sınırlı kalmıştı. Bağımsızlıktan sonra, yeni birleşmiş devletin yapısı genişletildi ve merkezi olarak düzenlenmiş kalkınma programları başlatıldı.

Bunun için hükümet önemli miktarda yabancı sermaye çekmişti. Bağımsızlığın ilk üç yılında, ulusal bütçenin yüzde 31'i İtalya ve İngiltere tarafından ödendi (Abdi Samatar, 1989: 87). Üretken bir iç ekonomiye yatırım yapmama ve geliştirmeme, devleti sürdürebilmek için dış yardımlara bağımlılık ile gıda ithalatının da artması anlamına geliyordu. Sonuç olarak, Somali'deki sömürge sonrası devletin ölçeği ekonomiyle çok az ilişki kurdu. Abdi Samatar'ın sözleriyle, “Somali ekonomisinin üretken dokusuna gömülmek yerine, askıya alındı” (a.g.e: 83). Soğuk Savaş sırasında Somalili liderler dış finansman talep etmekte usta olduklarını ve 1960'lardan 1980'lere kadar Somali'nin İtalyan ve İngiliz eğitilmiş liderleri başlangıçta Batı'yı tercih ettiler; 'Kayıp' Somali toprakları bunu Sovyetler Birliği ve Çin ile ilişkilerin girmesine sağladı.

2.1.3 Siad Barre'nin Sosyalist ‘Devleti’: 1969-1991

Ordu bir darbe ile iktidara geldiğinde, anayasa askıya alındı, önde gelen politikacılar hapse atıldı ve bütün partiler yasaklandı. Ülke, yirmi bir yıl boyunca, önce Yüksek Devrimci Konsey gözetiminde, daha sonra 1976'dan sonra Komutanlık Genel Sekreteri Mohamed Siad Barre tarafından yönetilen Somali Devrimci Sosyalist Parti altında askeri bir rejime tabi tutulacaktı. 1960'lı yılların başlarında Somali'deki kaba parlamento demokrasisine son veren askeri darbe tamamen beklenmedik ya da istenmeyen bir durum değildi. Ordunun ilan ettiği “Devrimin İlk Şartı” adalet ve çalışma hakkına dayalı bir toplum inşa etme, yolsuzluk ve aşiretçiliğe son verme ve ülkenin az gelişmişlik düzeyiyle başa çıkma niyetinde olduğunu

belirten bir açıklama idi. Darbe bir yıl içinde “kansız devrim” olarak yeniden şekillendi ve ‘Bilimsel Sosyalizm’ ülkenin kalkınması için ideolojik çerçeve olarak kabul edildi. Servet paylaşma ve kendine güven kavramlarını Marksizm-Leninizm ile harmanlayan İslam ve anti-emperyalizmi, devrimci gündemi Somali halkı ile sempatik bir bağ kurdu.

Yönetim devri kansız olsa da, devrim Afrika’nın en baskıcı hükümetlerinden birini üretecekti. Somali devletindeki siyasi ve ekonomik gücün yoğunluğu Siad Barre altında zirvesine ulaştı ve yönetimi altında devlet çöküşünün tohumları ekildi. Somaliland’ın bağımsızlığına ilişkin iddiaların da bu baskıcı devlet bağlamında anlaşılması gerekir. Halkın desteğiyle hükümet, ülkenin enerji ile ilgili sorunlarını çözme konusunda karardı. İlk görevlerden biri, 'klannizmin' bölücü ve zayıflatıcı etkileri olarak algılanan başa çıkmaktı. Bu yeni bir endişe değildi. Bağımsızlıktan önce milliyetçi partiler birlik arayışı içinde 'kabile' kavramını ortadan kaldırmaya çalıştılar. Hükümetler başarısızlıkla klanlara yapılan tüm kamu referanslarını, ulusun birliğine ayları davranışlar olarak uyardılar.

Askeri rejimle olan fark, 1971’de Trib Kabile’ye Karşı Kampanya’sı’nı başlattığında konuya yaklaştığı titizlikti. Kabile aidiyeti törenleri yakıldı ve gömüldü; diyet (kan tazminatı) ödemesi yasaklandı ve bunun yerine ölüm cezası verildi; (kabile yasası) laik yasa ile değiştirildi; evlilikler oryantasyon merkezlerinde kutlanacak ve klan öneminden sıyrılacaktı; mağara kuralı değiştirildi, “barışçı ustası” (*nabad-doon*) olarak yeniden adlandırıldı ve devlet mekanizmasına entegre edildi; ülke, klanlara atıfta bulunmamak için gerektiğinde yeniden adlandırılan yeni bölgelere dönüştürüldü; ve kişisel kimliklendirme aracı olarak soyadı yerleşim yerinin yerini aldı (Lewis, 2002: 209-11).

Amaç, bir “göçebe ulusunu”, insanların klan yerine liderlik, güvenlik ve refah arayacakları modern bir devlet haline getirmektir. Ulusun birliğinin sembolü “babası” idi. Başkan Mohamed Siad Barre Yüksek Devrim Konseyi’nin rehberliğinde halk, kalkınma programları aracılığıyla seferber edildi ve ilk birkaç yılda kayda değer ilerleme sağlandı. 1972’de standart bir Somali alfabesi sunuldu ve umutsuzca okuryazarlık seviyesini yükseltmek için ulusal bir kampanya başlatıldı. Rejimin sosyalist ve özensiz tutumu, Somali’yi ABD ve diğer Batılı ülkelerin desteğini yitirdi, ancak Sovyetler Birliği’nin desteğini kazandı. 1974 Somali Dostluk ve İşbirliği Anlaşması uyarınca, SSCB, Somali’ye Aden Körfezi’ndeki Berbera limanına erişim karşılığında askeri ve finansal yardım sağladı. Somali, o dönemde Afrika’nın en büyük ikinci Çin projesi olan Mogadişu’yu Hargeysa’ya bağlayan tüm hava yolunun yapımı için Çin’den de destek aldı (Ahmed Samatar, 1988: 127).

Sosyal cephede, kadınlar hane dışında daha fazla politik ve ekonomik rol üstlenmeye yetkilendirilmiş ve 1974’te Aile Yasası’ndaki değişiklikler, özellikle mirasla ilgili olarak yasal ve ekonomik haklarını arttırdı. Bu ilerici reformlar genellikle popülerdi. Bununla birlikte, birleşik Somali senaryosu için Latin alfabesinin kabulü ve kadın haklarının ilerletilmesi, İslami Alimlerin muhalefetini çekti. 1975’te, hem rejimin laik duruşunun hem de tüm muhalefete meydan okuma niyetinin bir göstergesi olarak, seçim ve devrim karşıtı faaliyetleri sebebiyle on İslami lider idam edildi. Bu olay, otuz yıl sonra iç savaşta İslami hareketle yeniden yüzleşecek olan Somali’deki İslami grupları radikalleştirmeye hizmet etti (Le Sage, 2004; Marchal, 2004).

Toplumun sosyal dönüşümü devlet kurumlarının reformu ile birleştirildi. Hükümetin ilan ettiği politika, halkın kalkınmaya katılımını kolaylaştırmak için devlet otoritesini yerelleştiriyordu. Ancak, kalkınmanın başlatıldığı yapılar, bölge ve il yetkilileri olarak atanan askeri veya parti görevlileri ile devlet kontrolüne tabi tutuldu (Abdi Samatar, 1985). Gelişime

kitlesel katılım, uzlaşma yoluyla mobilize edilmek yerine yukarıdan emredildi, böylece toplum siyasal sürece dahil olmaktan uzaklaştı, nüfus siyaset ve devletten ondan uzaklaştırıldı.

Buna ek olarak, tüm sivil toplum örgütleri devletin katı medya sansürü tarafından kontrol edildi. Canlı Sosyal Merkezler haline getirilmeleri yasaklandı. Bu da standartlaştırılmış bir Somali senaryosunun ve kitlesel okuryazarlık kampanyalarının yararlarını yok etti. Siyad Barre'nın 1969'da kolayca iktidara gelmesi, ordunun Somali'deki en güçlü ve örgütlü güç haline geldiğini gösterdi. Ordunun devlet işleri üzerindeki yasal kontrolü ve hakimiyeti, bir dizi yeni güvenlik kuvvetini kuran yasalar ile güçlendirildi. Başlıca güvenlik kurumu Ulusal Güvenlik Servisi'ne (NSS), rakiplerini yargılamadan tutuklama ve alıkoymaya konusunda sınırsız yetkiler verildi. Askeri polis (takma adı dhabar-jebinta - "geri kırıcılar") ve topluluğa dayalı bir gözetim sistemi sağlayan paramiliter Guulwade ("Zafer Öncüleri"), topluma hem korku hem de sessizlik kültürünü aşıladı. Darbe anında sivil haklar feshedildi ve binlerce insan, anayasa tarafından güvence altına alınan tüm hakları geçersiz kılan ulusal güvenlik yasalarıyla yargıladı. Siyasi mahkumlar ve akrabalarını, itirafa zorlamak için düzenli olarak işkence yapıldı ve yargısız infazlar yaygındı.

Devlet, vatandaşlarına koruma sağlamak yerine, bir baskı aracı haline geldi. Devletin militarizasyonu, Somali'nin Kenya ve Etiyopya ile sınır anlaşmazlıkları sırasında dış yardım talep ettiği 1960'ların başlarında başlamıştı. 1980'lerin başında güvenlik, devlet harcamalarının yaklaşık dörtte üçünü tüketiyordu ve bu harcamalar ülkenin ihracat gelirlerini aştı (Ahmed Samatar, 1985: 37). Nitekim, devlet kaynaklarının harcaması açısından, devlet inşası büyük ölçüde, önce Sovyetler Birliği'nden ve sonrasında da ABD'den geniş bir silahlanma gücü elde etmeye odaklandı. Soğuk Savaş gerginlikleri kullanılarak yapılan bu girişimler sosyal yatırım ve harcama yatırımlarından ziyade güvenlik kurumlarının

geliştirilmesinden oluşuyordu. Rejime yönelik diğer askeri yardım kaynakları arasında İtalya, Romanya, Doğu Almanya, Irak, İran, Libya, Güney Afrika, Suudi Arabistan ve Çin yer alıyordu. Barre, bu askeri yardımı Somali'nin komşularıyla savaşmak ve iç muhalefeti bastırmak için kullandı ve Soğuk Savaş'ta süper güçlerin, 1990'lardaki iç savaşta kullanılmak için Somali'nin 'savaş ağalarına' devrettikleri silahlar cephanelerde açıkça görülmeye başladı. 1970'lerin ortalarında, Sovyet yardımı ile Somali, Sahra altı Afrika'daki en güçlü ordulardan birini kurmuştu. 1977'de buna dayan Siad Barre ülkesini Ogaden'e Etiyopya ile birlikte yaptıkları savaşa soktu. 1969 darbesi, kısmen ordunun Egal'in Kenya'ya karşı düşmanlık politikasına karşı çıkmasıyla motive edildi (Lewis, 1993: 31).

1970'lerin ortasında, otoritesini evde pekiştiren Barre, Arap Birliği'ne katılarak ve Mogadişu'daki Afrika Birliği organizasyonuna ev sahipliği yaparak Somali'yi uluslararası sahneye yansıtmaya çalıştı. Somali'nin Etiyopya'ya daha önceki askeri yenilgilerine rağmen, 1970'lerin ortalarında rejim, Ogaden bölgesini Addis Ababa yönetiminden kurtarmaya çalışan Batı Somali Kurtuluş Cephesi'ne (WSLF) gizlice destek vermeye başladı. Cibuti'nin Haziran 1997'deki bağımsızlığı, Pan-Somali meselesine dikkat çekti.

1974'te İmparator Haile Selassie'nin yıkılmasının ardından Etiyopya'daki siyasi kargaşanın avantajlarından yararlanmak isteyen ve Somali'nin kaybettiği Ogaden'i geri almak isteyen WSLF'nin, Somali ordusunun Etiyopya'daki hızlı ilerlemeleri Siyad Barre'nin evdeki popülaritesinin yüksek noktası oldu. Ancak bir yıl içinde ordusu Sovyetler Birliği'nin Etiyopya'daki yeni Marksist Mengistu Haile Mariam rejimine desteğini vermesinden sonra aşağılayıcı bir geri çekilme zorunluluğu yaşadı.

Ogaden'deki yenilgi, Barre rejimi ve düşüşün başlangıcı için bir dönüm noktasıydı. Savaş, maliyetliydi ve ulusal kaynaklar üzerinde büyük bir yükü. Yenilginin ardından, ulusal birlik

dağılmaya başladı, çünkü muhalefet grupları rejime karşı silaha sarıldı. 1978'de başarısız bir darbe girişimi, Somali'nin merkez bölgelerinde bir gerilla kampanyası başlatan Somali Kurtuluş Demokrat Cephesi'nin (SSDF) kurulmasına yol açtı. 1981'de SNM kuruldu ve kuzeybatıda bir isyan başlattı. Bu isyanlara bölgesel ve klan temelli destek ve bunların Etiyopya'da olması, hem içeride muhalefet ifade etme imkânının hem de ulusal birliğin ölümünün göstergesi oldu. 1980'lerde ortaya çıkan siyasi ve ekonomik kriz ve Somali'nin Batı'dan askeri ve finansal yardımlara borçlu hale gelmesiyle rejimin sosyalist ideolojisi zayıflamaya başladı ve politik otokrasinin gerçekliği ortaya çıktı (Ahmed Samatar, 1988).

Somali'deki devlet inşası, devlete ve cumhurbaşkanlığına yoğunlaşan tüm siyasi ve ekonomik güçlerle Siyad Barre'nin askeri rejimi altında zirvesine ulaştı. Milliyetçilik ve devlete sadakat, ortak bir Somali dilinin benimsenmesi ve bir “Büyük Somali” popüler bir rüya olarak sürdürüldü. Ogaden için Etiyopya ile bir savaş yaparak elde ediler başarısızlık ve önceki yıl Cibuti'deki insanların Somali'yle birlik olmak yerine bağımsızlığı seçmeye karar vermesi, ulusal birliği kırmaya yaradı. Barre hükümetinin 1991 yılında devrilmesi ani gibi görünmesine rağmen, devletin çöküşü bir gecede gerçekleşmedi.

Brons'un (2001) belirttiği gibi, bir devletin temel amacı şiddeti kontrol etmek ve vatandaşları için güvenlik sağlamaksa, Barre altındaki Somali devleti “çökmeden” önce “başarısız” olmuştur. Bununla birlikte, Somali'nin krizini yalnızca devletin yerel yönetiminde tespit etmek bir hatadır. Savaş ve devletin çöküşünü, 1960'lardan 1980'lere kadar süren küresel siyasi ve ekonomik dönüşümler bağlamında ve bunlara cevap olarak anlamak önemlidir.

Rejime karşı silahlı isyanlar, Sovyetler Birliği himayesinin kaybıyla zayıfladığı bir zamanda meydana geldi. Sovyetlerin yerine geçen Batı'nın himayesi nedeniyle rejim on yıl daha hayatta kalabildi.

Çeşitli rakamlar Somali'nin dış yardım bağımlılık düzeyini göstermektedir. Örneğin Sommer (1994: 7), 1972 ve 1989 yılları arasında Somali'nin dış yardımda olarak 2,8 milyar ABD doları aldığını ve bunun Afrika'da kişi başına düşen yardım alanın en büyük yardım olduğunu bildirmiştir. Menkhaus ve Ortmayer (1999), 1985 yılına kadar resmi kalkınma yardımının GSMH'nin yüzde 57'sini oluşturduğunu belirttiler.

Abdi Samatar (1989: 160), 1980'lerin ortalarında dış yardımın tüm sosyal ve ekonomik bakanlıkların işletme bütçelerinin yüzde 75'ini finanse ettiğini kaydeder. Lewis'e göre (2002: 330) rejimin son on yılında Somali'nin kaynaklarının yüzde 75'i dış yardımdan geliyordu. Etiyopyalı mültecilere ev sahipliği yapmak için ülke, yılda 120 milyon ABD doları olduğu tahmin edilen Batılı bağışçılardan insani yardım çağrısı aldı. Bu, hükümet ve ordu için önemli bir finansman kaynağı haline geldi. Sıradan vatandaşlara çok az kalkınma yardımı dağıtılırken, devlet çalışanları, iş adamları ve mülteci kamplarına yakın sakinler, kamplardan yönlendirilen ucuz yiyeceklere erişimden yararlandı. Ogaden savaşına kadar Somali'nin asıl faydalanıcıları Sovyetler Birliği, Çin ve Arap ülkeleriydi.

1980'lerde temel finansman kaynakları Batılı donörlerden, özellikle ABD ve İtalya'dan geldi. 1980'lerde, Afrika Boynuzu'ndaki ABD politikaları İran Şahının düşüşüyle şekillendi. İran-İrak savaşının Orta Doğu petrolüne erişimi etkilemesi ve Sovyetler Birliği'nin Etiyopya, Libya ve Güney Yemen ile ittifakları tarafından sunulan tehditten endişe edildi. Bu bağlamda, Somali'nin 19. yüzyılda olduğu gibi Aden Körfezi ve Hint Okyanusu'ndaki konumu stratejik öneme sahipti. 1982'de Somali, Afrika'daki ABD yardımlarının en büyük alıcısıydı (Simons, 1996: 76). ABD, kalkınma, askeri ve mülteci yılda 100 milyon ABD doları karşılığında, Hızlı Dağıtım Gücü için Berbera limanının tesislerine erişim hakkı kazanmıştır. Aynı zamanda ABD şirketleri petrol ve uranyum arama ve balıkçılık yatırımları yaptılar. İtalyan mali yardımı daha da büyüktü ve doğrudan Barre'in patronaj sistemini desteklemeye açtı (Reno,

2003: 19). Batı yardımı, ekonomiyi serbestleştirmek için bir anlaşmaya bağlıydı ve 1981'de Somali, bir ekonomik yapısal reform paketi uygulamak için Uluslararası Para Fonu (IMF) ile bir anlaşma imzaladı. Ekonominin gemilere serbestleştirilmesi ve devlet pazarlama kurullarına zorunlu satışların kaldırılması, tarımsal üretimi arttırdı, ancak köylü üreticiler için ciddi bir maliyetti (Abdi Samatar, 1994). Arsa fiyatları yükseldi ve Shabelle Vadisi boyunca sulanabilir arazilerin çoğu, rejimle ilgili varlıklı askeri ve siyasi isimler verilerek kamulaştırıldı (Besteman ve Cassanelli, 1996).

Ekonomik serbestleşme, yasadışı bir paralel ekonominin büyümesini, düşük ücretli memurlar ve diğerlerini resmi istihdamlarının dışında gelir elde etmeye zorladığı için teşvik etti. Kamu sektörü yatırımları azaldıkça, yasadışı gölge ekonomisi geçim kaynağı olarak önem kazandı (Miller, 1981). Birçok insan için ücretler ve ihtiyaçlar arasındaki boşluk 1985'te 338 milyon ABD doları ve ülkenin resmi sektörünün tüm ücret faturasının onbeş katı olarak tahmin edilen, uluslararası çalışan yakınlarının gelirleri ile doldu (Jamal, 1988). Petrol fiyatları düştüğünde ve Körfez'deki istihdam olanaklarından havale eden gelirler azaldıkça, ancak 1983'te yasaklanan katar ticareti de dahil olmak üzere diğer yasal olmayan faaliyetler çoğaldı. Kayıt dışı ekonominin önemi daha fazla arttı (Bradbury Mark, 2008).

Rejimin ekonomiyi serbestleştirme anlaşması politik serbestleşme ile eşleşmedi. İç askeri tehditlere cevaben Barre, ulusal birliğin kuruluşundan vazgeçti ve devlet patronluğunu acil ve geniş ailesine aşamalı olarak sınırlandırarak iktidar üzerindeki tekeli güçlendirdi. Rejimin aşiret karşıtı söylemine rağmen, en üst kademeleri bir süre Darod klan ailesinin ana klanlarından Marrehan, Ogaden ve Dhullbahante'den çekilmişti. Somali sakinlerinin kısaca MOD adı verdiği bu ittifak, rejime bir derece iç ve dış güvenlik sağlamıştır (Lewis, 2002: 221-2).

Güvensizlik karşısında, gittikçe artan bir şekilde Barre'in Marrehan klanı hakim oldu. Rejim gittikçe otokratikleştikçe, insan hakları durumu kötüleşti (Amnesty International, 1988). Rejimin ilk yedi yılında hedefleri bireysel ideolojik muhaliflerdi. 1978'den sonra isyanlarla ilişkili bütün klanlar ve ekonomik gruplar, bireysel ideolojik muhalifler hedef haline geldiler (a.g.e, 2008).

1978'den sonra isyanlarla ilgili bütün klanlar ve ekonomik gruplar hedef alındı: ilk önce SSDF'yi destekledikleri için Mudug bölgesinden Majeerteen, sonra da SNM'nin desteklediği kuzey-batıdaki Isaaq hedefteydi. Devlet şiddetinin seviyesi büyük ölçüde arttırıldı ve Siyad Barre'nin iktidardaki görev süresi boyunca bu gruplar Somali yönteminin dışında kaldı. Batının demokrasi ve siyasi ve medeni haklar şampiyonluğuna rağmen, stratejik çıkarları öncelikli oldu. 1980'lerde Batı yardımları, himaye ağlarını sürdürmek için dış yardımdan medet uman ve giderek hırslı bir avcı rejimi desteklemekte zorlaştı. ABD hükümeti, insan hakları ihlalleriyle ilgili rejimlere mali yardım sağlama konusundaki kendi yasal kısıtlamalarını göz ardı etti. Ülkeyi dış saldırganlığa karşı koruma prensibi üzerine verilen yabancı askeri yardım, iç baskıyı desteklemek için kullanıldı (Bradbury Mark, 2008).

2.1.4 SNM'in Tarihi ve Siad Barre'ye Karşı Savaş 1981-1990

Somaliland'da yetkililer, Somali'den kopma kararının 1991'deki olaylara kaprisli ya da duygusal bir tepkiden çok daha fazlası olduğunu eski toprakların birliği yerine kuzeydeki ülkeler arasında uzun vadeli bir hoşnutsuzluğun ortaya çıktığını açıkladılar (WSP international, 2005: 10). Kuzey ve özellikle de Isaaq'ın genç askeri subaylar tarafından gerçekleştirilen 1961 darbesi girişiminden sonra, özellikle kuzeydeki güçler devlette daha güçlü bir ekonomik ve siyasi pay kazandıkça, birliğe karşı duyulan itirazları susturdular. Bu, 1967 yılında, 1960 yılında birliğe bağımsız bir Somaliland götüren Mohamed Haji İbrahim Egal'in liderliğiyle doruğa ulaştı. Bununla birlikte, bazı kuzeylilerin hoşnutsuzluğu özerklik

kaybını devam ettirdi. Yeni cumhuriyetin büyüklüğü çok fazlaydı ve sadece 2,5 milyonluk nüfusu geniş çapta araziye dağılmıştı. Hükümetin başkentteki yoğunluğu, kuzeydeki insanlar arasında “elektrik ışığının Mogadişu’dan açılması gerektiğini” belirleyen popüler uyum söylemlerine yol açtı (Jimale, 2005: 56).

Ticaret lisansına, yasal hizmetlere, pasaportlara ve yüksek öğrenime ihtiyaç duyan ya da kamu hizmetlerinde iş arayan Kuzey vatandaşları, Mogadişu'ya 1500 kilometrelik toprak yol ile seyahat etmek zorunda kaldılar. Bu, önemli bir harcama yolculuğuydu ve Mogadişu’daki zayıf siyasi bağlantılarının, iş bulmada ve ihtiyaç duydukları hizmetlere ulaşmakta zorluk çektiklerini belirten kuzeyliler için zor bir yolculuktu. Hayvancılık ihracatındaki büyüme, ekonomiyi kuzeyde göreceli olarak canlı tuttu ve kuzeydeki devlet yatırımları arttı. Barbara limanı, Togwajaale buğday çiftlikleri, Las Qoray balık fabrikası ve Hargesia havaalanının modernizasyonu, 1960’lı yıllarda başlatılan projelerdi. Bununla birlikte, kuzeydeki kalkınma harcamaları, güneydeki yatırımların yüzde 10’undan daha azdı (a.g.e: 56), ve bu devletin artan merkezileşmesini yansıtıyordu. Birçok kuzey sakini başlangıçta 1969’da yaşanan hayal kırıklığı sonrasında devletin askeri güçlerce devralınmasını memnuniyetle karşıladı. Sivil idarenin Isaaq soyundan, göreceli olarak güçlü başkan yardımcısı ve rejim portföylerini sorguladı. Eşitsiz ve demokratik olmayan siyasi temsil, kaygısız ekonomik uygulamalar, kalkınma kaynaklarının dengesiz dağılışı üzerine kaygılandı. Hükümetin, binlerce kuzeyli pastoralistin güneydeki tarım kooperatifine ya da kıyıdaki balıkçılık kooperatiflerine yerleştirildiği 1974-5 *daba-dheer* kuraklığına cevap vermekte gecikmesi de rejimdeki hoşnutsuzluğu arttırdı (Bradbury Mark, 2008). Ogaden savaşı, kuzeydeki insanların yaşamları ve tutumları üzerinde kritik bir etkiye sahipti.

1960’taki bağımsızlık sırasında Somaliland’daki insanlar, güney ile birliğin daha büyük bir Somali’nin hayata geçirilmesinin ve Hawd’daki mevsim otlatma alanları üzerinde kontrolün

yeniden kurulmasının ilk adımı olacağını düşünüyorlardı. Bu nedenle çoğu, Ogaden'i geri alma savaşını desteklediler (Borns, 2001: 185).

Ancak savaşa girdikten sonra, birçok Kuzey subayı, Somali ordusu Jigjiga'nın ötesine geçmeyi denememiş olsalardı, Ogaden ve Isaaq'ın mera topraklarına giriş yapabileceklerini iddia ederek, devam eden sorun için Siad Barre'yi suçladı (Glikes, 1993: 4). Savaştan önce, Somali'nin WSLF'ye askeri desteği, Isaaq ve Darod pastoralistleri arasındaki rekabetini güçlendirdi. WSLF'ye verilen askeri yardım, Etiyopya hükümetinden ziyade, Haud'daki sivillere karşı sıkça kullanılıyordu (a.g.e, 2008).

Ogaden ve Oromo mültecilerinin Etiyopyalılardan kuzey batıya olan kitlesel akışı savaşın ardından ciddi bir gerilim yarattı. Darod klan ailesinin şubeleri olarak, her iki grubun Barre rejimine müttefik olduğu algılandı. Şikayetler, hükümetin mülteci kampları için toprak tahsis etmesiyle başladı ve mültecilere uluslararası yardım sağlanması ve hizmetlere, iş ruhsatlarına ve sözleşmelere erişim açısından aldıkları tercihli muamele ile daha da güçlendirildi. Mültecilere yardım yönetimi için uluslararası yardımlarla finanse edilen ulusal mülteci komisyonu büyük bir bürokrasi haline geldi ve elinden geçen kaynaklardan ve işlerden yararlananlar devlet destekçileri olarak algılandı. Omaar'a (1994) göre, tercihli muamele, mültecilere Isaaq'a kendi topraklarında ikinci sınıf vatandaş olduklarını hissettirerek geride bıraktı (a.g.e, 2008:121).

Ordu mültecileri toplamaya başladığında ve kuzeydeki güvenliği sağlamak için WSLF'yi kullanmaya başladığında, Isaaq'ın hoşnutsuzluğu daha da arttı. Uluslararası mülteci hukukunu ihlal etmenin yanı sıra, mültecilerin silahlandırılması, Isaaq tarafından topraklarına doğrudan tehdit teşkil edecek şekilde algılandı. Buna karşılık olarak, Isaaq askeri subayları, resmen

WSLF'nin bir parçası olarak, Isaaq popülasyonunu WSLF saldırganlığından korumayı amaçlayan Afaraad (dördüncü Tugay) olarak bilinen bir milis oluşturdular (Bryden, 1994a).

Rejimle artan uyumsuzluk, hükümeti eleştiren ve önde gelen kanaat önderlerinden Hashi Dhama Gaariye'nin önderlik ettiği bir şiir kampanyasında güçlü şekilde ifade edildi. 1980'de, kuzeydeki mağlup olmuş ulusal ordunun sadakatine güvenemeyeceğinden korkan Siad Barre, acil durum ilan etti, general Mohamed Hashi Gani'yi kuzeyde askeri vali olarak atadı ve Isaaq memurlarını güneye aktardı. Afaraad dağıldı ve Dhulbahante ve Gudabirsi'den milisler hükümet tarafından silahlandırıldı. Olağanüstü hal yasaları uyarınca bölgede sert bir askeri yönetim uygulandı. 1980'lerin ortalarında Hargesia'yı ziyaret eden Lewis (1990: 59) şehrin yabancı askeri işgal altındaki bir şehir gibi görüldüğünü ve bir savaş hali hissettiğini gözlemledi.

Ogaden mültecileri SNM ile savaşmakla suçlandılar ve hayalet kasabalarda olan Isaaq mağazalarının ve evlerinin kalıntılarını ele geçirmeye teşvik edildiler. Böylece mülteci misafir olarak kabul edilenlerin, birçoğu devletin bu acı olaylar sırasındaki Isaaq ev sahiplerini destekledi (a.g.e, 2008). 1970'lerin sonunda, Ogaden savaşının ardından, Siyad Barre'nın iktidarda kalmak için kullandığı baskıcı yöntemler, birçok Somalili vatandaşı ülkeyi terk etmeye ikna etti. Sürgünde bazıları hükümet karşıtı yayınlar üretmeye ve rejimi değiştirmek için stratejiler formüle etmeye başladılar. Nisan 1982'de, Isaaq topluluğundaki tepkiler, Hargeisa'nın hastanesini geliştirmek için kendi kendine yardımlarını organize eden yirmi sekiz profesyonelin tutuklanması ve yargılanmasının ardından Hargesia'daki isyanlara neden oldu. İsyanda birkaç öğrenci öldürüldü ve yaklaşık 200 kişi tutuklandı. Acil durum düzenlemeleri başlatıldı ve kuzeyde sokağa çıkma yasağı getirildi. Somalilandlılar bu günü iç savaşın başlangıcı olarak hala hatırlıyorlar (a.g.e, 2008).

2.2 Somali Ulusal Hareketi'nden (SNM) Somaliland Devleti'ne

2.2.1 SNM'nin Siyasi İdaresi ve Ayrılıkçı İdeoloji

Etkili bir hükümet kurma yeteneği, kapasitesi ve ilgisiyle popüler bir siyasi hareketin yokluğu, Somali'deki devletin çöküşüne katkıda bulundu. Aksine, Somaliland'da istikrarın restorasyonu, SNM'nin varlığına ve Siyad Barre rejimine karşı mücadelesinin tarihine çok şey borçludur. SNM, Clapham'ın tipolojisini (Pegg, 1998: 7), hükümeti yeniden yapılandırmaya yönelik ulusal hedeflerle “reform isyanı” bağlamında kullanmaya başladı. Ancak 1988'den sonra süreç ayrılıkçı bir isyan gelişmeye başladı.

Mogadişu'daki otokratik rejime ve Ogaden savaşının sonuçlarına klan temelli bir cevap olmasına rağmen Ogaden savaşı, 1980'lerin sonunda Güney Somali'de ortaya çıkan fırsatçı ve yırtıcı silahlı hiziplerin siyasi hedefleri, iç organizasyonu ve finansman kaynağı kazanmalarını sağladı. Dahası, İbrahim M. Samatar (1997) tarafından tanımlandığı gibi SNM'deki “katılımcı demokrasi” uygulaması, Somaliland'da ortaya çıkan hükümet şeklini etkilemiştir. Bu özellikler aynı zamanda SNM'yi, Soğuk Savaş sırasında ve sonrasında Afrika'da ortaya çıkan diğer askeri hareketlerden ayırmıştır. SNM'deki bölünmeler, ilk iki yıllık bağımsızlık döneminde Somaliland'ı iç savaşa sürüklemekle tehdit etse de, o zamandan beri süren genel istikrar, güneyli silahlı gruplarında olduğu gibi 1990'ların başında, bir “savaşçı isyanı” na girmekten kaçındığı gerçeğinden kaynaklanıyor. Bu nedenle, SNM'nin ve onun mirasının bir değerlendirmesi Somaliland'ın evrimini anlamak için önemlidir. Bir yıl içinde kurulan SNM, merkezini, kuzeydeki rejime karşı artan muhalefet tarafından empoze edilen Londra'dan Etiyopya'ya taşıdı. SNM, bölgedeki askeri varlığını 1982'de Etiyopya-Somali sınırındaki WSLF ve Somali Silahlı kuvvetleriyle bir dizi silahlı çatışma ile ilan etti.

Somali'deki ilk büyük askeri operasyonu yaparak Ocak 1983'te Mandera hapisanesine ve Berbera yakınlarındaki Adaale cephanesine saldırdığında birkaç tutuklu serbest bırakıldı ve silah ve mühimmat ile kaçtı. Saldırı Somali ordusundaki Isaaq subayları tarafından desteklendi ve isyan için artan bir destek olduğunu ortaya çıkardı. Bununla birlikte 1982 ve Mayıs 1988 arasında, SNM askeri kampanyası, devlet tesislerine ve konvoylarına sınır ötesi baskınlar ve Hargeisa ve Burao çevresindeki siyasi suikastlardan oluşan küçük çaplı bir isyan olarak kaldı. Devlet kaynaklarını tüketmesine rağmen çoğu zaman rejime zarar veren bir boyutta değildi.³²

Bu dönemde birkaç üst düzey hükümet yetkilisi SNM'ye karşı çıktı ve hareket, desteğinin ve askeri operasyonlarının temelini genişletmek için adımlar attı. Kısmen, hareketin lideri Albay Abdullahi Yusuf'un otoriter karakterinden dolayı Somali kurtuluş demokratik cephesi (SSDF) ile çalışma ilişkisi kuramadı, ancak Ali Muhammed Ossobleh'i Başkan Yardımcısı olarak seçtiğinde, Başkan ve bazı klancıları SNM merkez komitesinin bir üyesi olarak Hawiye liderliği ile ittifak kurdu. Hükümet, birleşmiş Somali kongresini (USC) (Lewis 1994) oluşturmaya devam eden SNM ve Ossobleh arasında başarılı bir mühendislik çalışması yaptı. Ancak kuzeyde Morganin askeri vali olarak atanması ve vahşi taktikleri isyanı durdurumadı. En sonunda SNM ve SSDF tehdidi, mültecilerin iç baskıları ve dış yardımın azalmasıyla birlikte, Barre'nin Etiyopya ile barış anlaşması yapmasına yol açtı. Ancak bir bölgesel savaşın Nisan 1988'de sona ermesi ile birlikte iç savaş başladı.

Mayıs 1988'de Etiyopya'daki değerli alanlarının kaybıyla karşı karşıya kalan SNM, Burco ve Hargesia'ya cesur bir saldırı düzenledi. Birçok bakımdan, 1988 saldırısı, SNM için askeri bir felaketti.

³² SNM'nin geçmişleri için Bkz Compagnon (1991: 1998); Ibrahim M. Samatar (1997); Prunier (1991); Lewis (1994b); Adam (1994).

Ağustos 1988'e kadar Hargesia'da yer almasına rağmen, hareket savaş kuvvetlerinin neredeyse yarısını kaybetti. Hükümet, Zimbabwe paralı askerleri olan pilotlar tarafından Hargesia havaalanından şehre bomba atmaları için uçaklar göndererek, saldırgan ezici kuvvetlere cevap verdi. Somali silahlı kuvvetleri, sivillerle silahlı savaşçıların ayrılmasını Mayıs 1988 ile Mart 1989 arasında 500.000 kadar sivilin öldürülmesini önlemek için hiçbir çaba göstermedi (Africa Watch, 1990: 3). Mülteci göçü ile ilgili ayrıntılı bir raporda Etiyopya ve Kenya'da görüşülen mültecilerin yaklaşık yüzde 70'i silahsız sivillere yönelik şiddete tanık olduğunu açıkladı (Gersony, 1989). Hükümet, uluslararası Kızıl Haç komitesinin sivil kayıplarına erişim isteklerini reddetti. Ogaden mültecileri, devlet tarafından korunan statülerinin doğrudan ihlali ile silahlandırıldı. İnsani yardım onlara yönlendirildi ve kuzeybatı boyunca sivillerin özel mülkleri sistematik olarak yağmalandı. SNM ayrıca, genel olarak rejimle ilgili askeri görevliler ve sivilleri idare eden insan hakları grupları tarafından da suçlandı. Mayıs 1988 saldırısı, bir askeri felaket olmasına rağmen ve ağır insani maliyet üretmesine oldukça maliyetli olmasına rağmen hem SNM hem de Somali için kritik bir dönüm noktasıydı. Bu noktaya kadar, SNM siviller arasında yaygın destek sağlayamadı.

Hükümetin saldırganlığı, Isaaq nüfusunu harekete geçirmek için çok çaba harcadı. Sivillerin pasif kalamayacakları bir “mücadelenin” aktif katılımcıları arasına görmeleri onların artık hükümet güçleri için “meşru” hedefler oldukları anlamına geldi. Bu, SNM ve kamplardan ve yerinden edilmiş nüfustan işe alımları daha da arttırdı ve yeni bir hareket ortaya çıktı. Prunier (1991)'in gözlemlendilerine göre bir bakıma SNM mevcut değildi, bunlar basitçe Isaaq silahlarıydı. 'Sonraki üç yıl boyunca SNM, geleneksel olarak Isaaq kabilesinden olan kuzeybatıdaki kırsal alanların kontrolünü ele geçirdi. Ancak nadiren batıda Awdal bölgesinde ve doğuda Sool ve doğu Sanaag bölgelerinde Isaaq olmayan alanlara girdi. Bir yabancı sponsoru bulunmayan SNM, çoğunlukla düşmandan araç ve silah ele geçirmeye güveniyordu.

Hükümet, saldırının bir parçası olarak Gudabirsi, Dhulbahante ve Warsengeli'yi silahlandırmaya başladığında, SNM güneydeki diğer isyanları destekleyerek savaşı genişletmeye çalıştı. Gerçekten de, SNM, Somali'de USC ve SPM tarafından klan temelli ordunun oluşumunu cesaretlendiren bazı özellikler taşıyordu. 6 Ağustos 1990'da SNM, USC ve SPM Etiyopya'da bir araya geldiler ve Mogadişu'da rejime karşı birleşik bir cephe oluşturmaya karar verdiler. Ocak 1991'de, USC'nin Mogadişu'dan gelen rejimi yenilgiye uğratmasıyla birlikte, SNM kuzey-batıdaki ulusal ordunun kalıntıları ele geçirdi.

1990'ların sonunda ve 1990'ların sonunda ortaya çıkan Somali siyasal-askeri hizipleri ile SNM arasındaki en büyük fark, ikincisinin Barre sonrası Somali için siyasi vizyonuydu (Compagnon, 1998: 74). Bu ilk olarak Ekim 1981'de (Lewi ve Farah 1994: 199) yayınlanan politik manifestoda ("Daha İyi Bir Alternatif") dile getirildi. Manifesto, insan haklarını ve ifade özgürlüğünü güvence altına alacak temsili demokrasiye geri dönme çağrısında bulundu ve federal bir yapıdan ziyade üniter bir modelde beş idari bölgeye dayanan gelişmiş bir hükümet şekli önerdi. Ayrıca, liberal bir ekonomi, tarafsız bir dış politika benimsenmesi ve bölgedeki yabancı askeri üslerin sökülmesi çağrısında bulundu. Bunda yeni ya da radikal bir şey yoktu. SNM devrimci bir hareket değildi ve hiçbir şekilde ülkede sınıf mücadelesini temsil etmedi, bir burjuva topluluğu tarafından kuruldu.

Ancak kurucuları dış destekçilerin taleplerinden özgürdlerdi ve bu nedenle kendi hükümet modellerini geliştirebildiler. Manifesto hakkında radikal olan şey, klan sisteminin siyasi istikrar, sosyal uyum ve ekonomik faaliyetin temelinde yer aldığını kabul etmesi ve Somali'deki hükümetin geleneksel Somali eşitlikçiliği ve Somali'deki merkezi ortodoksinin gereklerini harmanlaması gerektiğini savunmasıydı. Bağımsızlıktan bu yana, klanizmi birliğe ve ilerlemeye ayları gören ve ortadan kaldırılmasını savunan bu metin Somalili toplumun değerlerine daha yakın bir yapıya istinaden Avrupalı sömürgecilerden miras aldığı hükümet

modeline meydan okudu. Bu nedenle manifesto Somali'nin işbirliğinden ziyade kültürel değerlerine dayanan yeni bir karşı siyasi system önerdi. Bu sistemde Somali'nin *Xeer* kavram veya aile içi sosyal sözleşme kavramını, hiçbir erkeğin yerleşik hukuka ve göreve göre başka hiçbirine siyasi güç kullanmaması, ulusal düzeye yükseltildi (a.g.e: 23). Geleneksel yönetim kurumunu, hükümete üst düzey bir yaşlılar meclisi iki meclisli yasama meclisi çevirmeyi önerdi. Resmi bir büyükler konseyi (*Guurti*) oluşturulması, SNM'nin politik ve askeri stratejisine uygundu.

Manifesto, kültürel değerlere referans vermenin ötesinde, birleştirici bir ideolojiye sahip değildi. Kapitalizm, İslam, demokratik sosyalizm, klanizm ve ayrılıkçılığın hepsinin SNM'de taraftarları vardı. Londra merkezli kurucuları, İslami ve ayrılıkçı odaklı bir hareketi destekleyen Suud merkezli gruba göre daha laik ve milliyetçiydiler. Eski grup başlangıçta Ahmed Gulaid başkanlığında güçlüydü. Ancak bir yıl içinde Suudi merkezli grup üstünlük kazandı ve yerini 19. yüzyılda Hargeisa'yı kuran dini aileden Şeyh Yusuf Ali Şeyh Madar aldı. Şeyh Yusuf'a göre SNM, Şeriat'a dair bir yasa çıkarmayı ve Mücahidler (kutsal savaşçılar) olarak adlandırılan savaşçılarına İslami öğretiler ve uygulamalarda talimat vermeyi taahhüt etti. Dini liderliğin etkisi bir yıldan biraz daha uzun sürdü. Etiyopya'daki mülteciler arasındaki dini pratiklerin arttığı bildirildiği halde, SNM'nin kampanyasında din önemli bir etken değildi.

Hareketteki liberaller, dost Müslümanların öldürülmesine karşı vaaz vererek silahlı mücadeleyi baltalamak için dini unsurları bile suçladılar. SNM askeri olarak aktif hale geldiğinde, askeri liderleri, önceki sivil liderlerin ideolojik eğilimlerine itiraz eden Etiyopya Marksist rejiminin destekleriyle üstünlüğü kazandılar (Simons 1995: 62). 1983'te Siad Barre kuzeyi ziyaret etti ve dağanüstü hal durumunu kaldırarak ve Somali sürgünlerine af önererek SNM'yi itibarsızlaştırmaya çalıştı. SNM, askeri faaliyetlerini arttırarak buna yanıt verdi ve

Kasım 1983'te, SNM merkez komitesinin toplantısında, Albay Abdulqadir Kosar Abdi'nin altındaki askeri kanat kontrolü devraldı. Başkan yardımcıları (Albay Aden Shine Mohamed) ve Genel Sekreter (Albay Mohamed Kahin Ahmed) görevlerine profesyonel askerler atandı.

Askeri subayların çoğu Doğu Bloku ülkelerinde eğitildiklerinden Güney Yemen, Libya ve Etiyopya'daki sosyalist rejimden destek almak için bağlantılarını kullandılar. SNM'yi askeri bir örgüt olarak yürütme çabaları bir yıldan fazla sürmedi. 1984'de Dördüncü SNM kongresinde sivil siyasetçiler önderlik etti ve Barre hükümetinde Planlama Bakanı (1969-73) ve Ticaret (1973-8, 1980-2) olan Ahmed Mohamed 'Silanyo' atandı. Başkanı Silanyo, SNM'nin en uzun süre hizmet veren başkanı oldu.

Görevine 1990 yılına kadar devam eden Siilanyo, Barre rejiminin eski yetkililerine ve Isaaq olmayanlara üyeliği açarak organizasyonda önemli değişikliklere başkanlık etti. Abdurrahman Ahmed Ali Tuur ve Süleyman Mohamed Aden 'Gaal' da dahil olmak üzere bazı üst düzey hükümet yetkililerin girişimleri sonuçsuz kaldı ve 1984 ile 1987 yılları arasında SNM bir başkan yardımcısı seçti.

Silanyo 1990 yılında, yeni Somaliland'ın ilk başkanı olan Abdurrahman Ahmed Ali 'Tuur'un başarısını destekledi. Liderlikte sık sık yapılan değişiklikler savaşın dinamiklerini, Somali'deki değişiklikleri, organizasyon içindeki farklı ideolojik eğilimleri ve soyları yansıtıyordu. Son faktörle ilgili olarak, örgütün askeri güçler tarafından devralınması Haber Awal (Şeyh Yusuf Şeyh Madar'ın klanı), maddi destek konusunda temel sağlayıcılar ve Haber Yunis (Kosar klanı) arasındaki gerilimleri yansıttığı söylenebilir. Bildirildiğine göre en fazla sayıda savaşçı bu dönemde sağlandı (Simons, 1995: 62).

Askeri kanadın kendisinin doğu Bloku ülkelerinde eğitilmiş olması ve ("kırmızı bayrak"), yada Şihi ("keskin nişancılar") olarak bilinen klanlara mensup radikal albaylar arasında

bölünmüş olduğu olması problemli. Bu hizipler yine klan çizgileri boyunca geniş çapta bölündü ve aralarındaki gerilimler savaştan sonra Somaliland'da yeniden ortaya çıktı. Çoğulculuk ve muhalefetin kabulü, hareket içindeki politikaya pragmatik ve gerçekçi bir yaklaşımı yansıtıyordu, ancak aynı zamanda operasyonel etkinliği ve stratejik tutarlılığı zayıflatan örgütsel bir disiplinin eksikliğinden de kaynaklandı (Bkz. Prunier, 1991:48). SNM liderliğinin muhalifleri, hareket içindeki bölünmelerin, tezahüründe ifade edilen ideallerin zafer kazanıldıktan sonra nasıl uygulanacağına dair gerçek bir bağlılığın olmadığını yansıttığını da savundu. Bir SNM komutanının açıkladığı gibi: “Hareketin temel amacı Siad Barre’nin diktatörlüğünü devirmek oldu. Hepimiz hükümetinin baskıcı olduğu konusunda hemfikirdik ve onun kaldırılmasına yoğunlaştık. Bundan sonra olan gelince, herkes kendi hayallerini izledi.”

Bağımsız bir Somaliland’ın SNM manifestosunu yansıtmadığı ve liderliğin üniter bir devletin devamını öngördüğü göz önüne alındığında, bu eleştiri belki de haksızdır. Bununla birlikte, bir sonraki bölümde görüldüğü gibi bu durum ilk Somaliland yönetiminin etkisizliğini açıklamaya yardımcı olur. SNM'nin Adam tarafından daha kapsamlı değerlendirilmesi (Lewis, 1994: 9), liderlik rotasyonunun, güç mücadelelerinin bir sonucu ve hareketin demokratik ilkelerinin bir gösterimi yerine bir "inanç meselesi" olduğunu savunur. 1981 ve 1990 arasında SNM liderliğini seçmek için altı popüler kongre düzenledi. SNM’nin sırasında, Somaliland’da hükümetin temeli olan klan temelli iktidar paylaşım sisteminin (buna demokratik bir işbölümü şeklide denir; a.g.e) kök salması oldu. Somalililer, SNM'nin hiç ayrılmaya yönelik gerçekten “ulusal” bir hareketi ya da Isaaq kabile çıkarılarını temsil edip etmediği konusunda aynı fikirde değiller. SNM’nin belirttiği hedef, zalim bir rejimin yıkılması ve gelişmiş ve demokratik bir hükümet biçiminin kurulmasıydı. Anayasal olarak

üyeliği, hedeflerine ikna olan onbeş yaşın üzerindeki herhangi bir Somali'ye açtı (Somali Ulusal Hareketi anayasası: s. 2).

Gerçekten de, anayasanın bir maddesi açıkça SNM'nin “ülkenin birliğine karşı olan bölgelere veya mini devletlere karşı çıkacağı” ifadesini açıkça belirtiyor. Bununla birlikte, SNM, Isaaq klanı tarafından kuruldu ve neredeyse tamamen bir Isaaq kuruluşu olarak kaldı. SNM'nin sosyal temeli, diğer Somali silahlı hizipleri ve Afrika'nın başka yerlerindeki diğer isyanlarda olduğu gibi organizasyonun doğasını ve politikasını da şekillendirdi (Clapham, 1998). Isaaq halkı arasında artan bir yabancılaşma duygusuna klan temelli bir cevap oldu ve isyan yılları sırasında klan üyeliğini genişletmek için çok az çaba sarf edildi. 1980'lerde SSDF ile girilirken işbirliği ve Isaaq olmayanların harekete dahil edilmesi, rejim üzerindeki baskıyı arttırmak için pratik adımlardı. Ancak SNM, bir Dhulbahante liderinden gelen rejime karşı birleşik bir cephe kurma gelen teklifini de reddetti. Hawiye 1987'de SNM merkez komitesinden çekildiğinde, rejimin klanlar arasında güvensizlik yaratması ve birleşik bir hareketin ortaya çıkma ihtimalini baltalaması kolaylaştı. Ekonomik faktörler ayrıca SNM'nin Isaaq olmayan klanlarla ilişkilerini de etkiledi. Örneğin, Gudabirsi ve Iise ile ilişkiler, Cibuti limanından kazançlı ticareti kontrol etmek için rekabetten etkilendi.³³

Etiyopya'da yerleşik olduğu için, SNM açıkça bağımsızlık gündemini takip edemedi, çünkü Etiyopya hükümeti ayrılıkçı bir hareketi desteklemekle ilgilenmiyordu. Ancak 1988'den sonra SNM Somali topraklarına taşındığında, Isaaq klanının hareketin liderliği amacıyla mücadele ettiği duygusu, hükümetin Mayıs 1998 saldırısına verdiği sert yanıtı dolayısıyla Mücahidler ve sivil nüfus arasında kök salmaya başladı.

³³ Örneğin 1989'da Essa merkezli United Somali cephesi, Zeyla'daki SNM kuvvetlerine saldırdı ve Somaliland'daki Iise bölgelerini Cibuti'ye eklemeye çalıştı. SNM direndi ve sonunda onları Şubat 1991'de mağlup etti, bu da Gudabirsi ile ilişkilerde iyileşmeye yol açtı (Bkz. Gilkes, 1992).

Hükümetin, ayrılıkçı sert tepkisi (Adam, 1994) mücadele için hayatlarını feda edenlerin, SNM'nin siyasal söylemini, bir kurtuluş çağrısı ve ayrılma ılığına cevirdi. Bunun bir sonucu olarak, Bryden, bağımsızlığın kuzeyin bir özlemi olduğunu ve Somaliland veya başka bir isim altında ülkelerinin serbest bırakılmasının bir yol açtığını açıkladı (Adam, 1994: 2). Bryden tarafından görüşmesi yapılan eski bir SNM mensubu bunu nedenini şöyle açıkladı “Havadan bombalamalar, bombardıman, mültecilerin sınırdan kaçarken vurulması, hepsi ayrılık duygularımızı sağlamlaştırmaya yardımcı oldu. Şehirleri yağmalamaları, sistematik, ayırım gözetmeyen eziyetler..... güneyden bu insanlarla ortak hiçbir ortak noktamız olmadığını fark ettik” (Bryden, 1994: 4). Her ne kadar SNM, Isaaq'ı liderliği arasına dahil etmemiş olsa da, yerel desteği Isaaq'tan harekete geçirme bağımlılığı, kaçınılmaz olarak klan kimliğini pekiştirdi. Ancak, Isaaq yaşlılarının kuzeyde geçici bir hükümetin kurulmasını görüşmek üzere Şubat 1989'da bir araya geldikleri bildirildi (Simons 1995: 75). Ayrılma fikri bazı Isaaqlar arasında taban desteği kazansa bile, kuzeydeki diğer klanlardan bazı liderler, rejimin devrilmesinden sonra klanlar arası şiddeti hafifletmeye yardımcı olacak SNM ile diyalog başlattılar. Liderliği, iç demokrasisi ve askeri örgütü, SNM'yi diğer silahlı Somali hiziplerinden ayırıyordu. Diğer hiziplerin aksine, SNM, belirli bir lider ile ilişkili değildi. On yıl süren isyan sırasında, SNM'nin altı popüler kongrede seçilen beş başkanı vardı (aşağıdaki tabloya bakınız). Liderliğin barışçıl dönüşümü, bu pastoral toplumda yönetim geleneklerine dayanan demokratik ilkelere ve fikir birliği kararlarına bağlılık olduğunu göstermişti. Bu şekilde hareketin ahlakı, içine gömüldüğü toplumu yansıtıyordu.

Tablo 2: Somali Ulusal Hareketi (SNM) Başkanları.

Başkan	Görev Süresi
Ahmed Mohamed Gulaid	Ekim 1981 - Ocak 1982
Sheikh Yusuf Sheikh Madar	Ocak 1982 - Kasım 1983
Colonel Abdiqadir Kosar Abdi	Kasım 1983-Ağustos 1984
Ahmed Mohamed Mohamoud ‘Silanyo’	Ağustos 1984-Nisan 1990
Abdurrahman Ahmed Ali ‘Tuur’	Nisan 1990-Mayıs 1991

Kaynak: Bradbury (2008: 234)

Bu, gerçek önce temsil düzeyinde, başkan yardımcısı ve genel kurulda merkez komite düzeyinde değil, aynı zamanda yurtdışındaki operasyon merkezi ve SNM şubelerinde de ifade edildi (İbrahim M. Samatar, 1997). Liderliğin dönüşümü, SNM'nin diğer Somali silahlı hiziplerini etkileyen otokratik liderlik tipinden kaçındığı ve liderliği ile seçmenleri arasındaki birliklerin askeri olmaktan ziyade politik olarak ele alındığı bir grup haline geliyordu. Lewis (1994b: 177-220) bu iç demokrasi biçiminin kaçınılmaz olarak soyadayaı politikasının örgütü ve faaliyetlerini etkilediğini gözlemledi. 1981 ve 1991 yılı arasında başkanlık ve başkan yardımcılığı makamları, Haber Yunis, Haber Awal ve Haber Je'lo arasında el değıştirdi. Klanlar ifade edilen liderlik rekabeti, isyan boyunca düşük tonda kaldı, ancak ortak bir düşman olduğu kontrol altında tutulabildi.

Güneyli silahlı grupların çoğunun aksine, SNM askeri subaylardan ziyade sivil siyasetçiler tarafından yönetiliyordu. Adam (1994: 10), bu politika nedeniyle, SNM'de silahların başka yollardan ziyade siyasette komuta edildiğini öne sürüyor. Genel olarak, askeri harekatta

Hargeisa ve Burco'da hükümet kuvvetleri tarafından yapılan yıkımının ve klan şiddetinin, güneyde gerçekleşen yerinden edilmeyi ve yağmalamayı engelleyen siyasi bir amacı vardı. 1988 saldırısına kadar SNM, beş cephede, profesyonel bir güce sahip olmayı taahhüt eden eğitilmiş ordu subaylarının merkezi komutası altında örgütlenen tüm Isaaq klanlarından, yaklaşık 3.500 savaşçıdan oluşan entegre bir güce sahipti (Gilkes 1993: 10). Mayıs 1988'de, birkaç askeri komutan, yeni üye topluluğunun kitlesini ve ülkede bir varlık yaratma ihtiyacı dahilinde SNM kuvvetlerinin örgütlenme şeklini değiştirdi. Saldırıdan sonra, SNM savaş birimleri klan ve alt klan çizgileri boyunca örgütlendi. Her büyük Isaaq klanı bölgesel olarak işletilen kendi tugayına sahipti ve ayrıca klan çizgileri boyunca geniş çapta örgütlenmiş olan mülteci kamplarından desteklendi.³⁴

Fiziksel çevrenin doğası - SNM'nin kullanabileceği az bulunan kaynaklardan biri, merkezi olmayan bir askeri örgütlenme lehine bir yapısı vardı. Küçük ve dağınık gerilla birimleri, insan toplulukları tarafından beslenecekleri klan alanlarında daha iyi hayatta kalabilirlerdi. Düzenli savaşçıların sayısı hala küçüktü. Prunier (1991: 112-13) tarafından 1990'a kadar sayıları 4.000 olarak tahmin edildi, ancak ihtiyaç ortaya çıkarsa daha fazlası hızla harekete geçirilebilirdi. Bununla birlikte, yeni alınanların bir kısmı herhangi bir profesyonel askeri eğitime sahip değildi ve 1983 Mayıs'tan sonra gerçekleşen kitlesel seferberliğe verilen cevapların disiplininden yoksundular, SNM Guurti denen bir yaşlılar konseyi oluşturarak yaşlıları organizasyona dahil etmek zorunda kaldı. Guurti SNM merkez komitesinin amaçlarına bir danışma organı olarak hareket edecekti.

³⁴ Bkz. Bradbury (2008)

Geleneksel ve modern siyasi örgütlenme biçimlerini birleştirmek için SNM'nin politik manifestosunun amaçlarını yansıtan Guurti'nin yaratılması, SNM kuvvetlerinin sosyal kontrolünü SNM siyasi ve askeri komutanından klan büyüklerine aktardı ve onlara etkili bir şekilde söz verdi. Savaştan sonra Guurti iki meclisli parlamentonun üst meclisi olarak yeniden kuruldu. Yaşlıların SNM'ye resmi katılımı, siyasi girişimcilerin, savaşçıları daha fazla harekete geçirdiği güney hiziplerinden diğer bir önemli fark oldu. Savaş sırasında, SNM'nin kuvvetlerini klan çizgileri boyunca organize etmesinde net avantajlar vardı. Kaynakları seferber etmek ve savaştan sonra Isaaq klanları ile Isaaq ve diğer klanlar arasındaki çatışmaları en aza indirmek. Ancak bu seferberlik biçimi güçlendirilmiş klan bölünmelerini politikacılardan ziyade klanl yaşlılarının elinde büyük ölçüde yönlendirmeyi zorlaştırdı. Bu, bireylerin kendi kişisel ajandalarını desteklemek için SNM savaşçıları seferber etme fırsatlarını azalttı.

Organizasyonun yapısındaki bu değişiklik, Baligubadle sınır kasabasında düzenlenen Nisan 1990 SNM kongresinde sonuca yansıtıldı. Kongrede, merkezi komite, bütün büyük Isaaq klanlarının üyelerini içerecek şekilde doksan dokuz genişletildi. Baligubadle kongresi tarihsel olarak önemlidir. Çünkü Ahmed Silanyo'dan Abdurrahman Tuur'a liderlik değişikliği yapıldığı için ve kongre'de klanların orantılı temsili için bir formül kararlaştırıldığı halde herkes yeni formülden memnun olmadı. Bunlar 1993 yılında Somaliland parlamentosunda temsil seçimleri kullanılmaya başlandığı zaman ortaya çıkan başlıca çekişme kaynaklarıydı. SNM'nin mücadele ettiği iddia edilen insanlara güvenmesi, SNM'nin isyanının uluslararası sponsorluğu ve destekleri çok az çektiği gerçeğini yansıtıyordu.

Somali Devleti 1980'lerde SNM'ye savaşçıları için güvenli bir üs ve 1988'den sonra mülteci için bir sığınak sağlayarak WSLF'ye karşı bir ağırlık olarak destek verdi, ancak çok az maddi yardım sağladı. Aynı zamanda, SNM'nin dış yardım almasını, Etiyopya'nın Haud'a karşı

otoritesine meydan okumaması endişesiyle sınırladı (Reno, 2003: 32). SNM'nin ana askeri yardım kaynağı, Yemen Demokratik Cumhuriyeti'ydi. Mayıs 1988'de yabancı örgütlenmenin boşaltılması, kuzeybatıya SNM savaşçıları tarafından yağmalanabilecek çok az miktarda yardım sağlandığı anlamına geliyordu. Bu nedenle SNM, Etiyopya'daki kırsal Isaak topluluklarının, faaliyet gösterdiği bölgelerden, Körfez Ülkeleri, Doğu Afrika ve Batı ülkelerindeki Somali'li topluluklardan, Somali'deki kırsal topluluklardan ve 1988'den sonra doğu Etiyopya'daki mülteci kamplarından destek aldı.

SNM'in en büyük iki mali destek kaynağı, Körfez devletindeki Isaaq Diaspora toplulukları ve Isaaq işletmeleri idi. Diaspora toplulukları sistematik olarak vergilendirilmemesine rağmen, Eritre göçmen SNM komitelerinde olduğu gibi, fon toplamak için yurt dışında örgütlendi. 1988'den sonra bu fonları toplama ve yönetim sistemi değişti. Merkez komite tarafından yönetilmek yerine, fon sağlama klanlar tarafından kendi milisleri için örgütlendi. Bu sistem savaştan sonra da devam etti ve Somaliland'da meydana gelen bölünmelere katkıda bulundu. SNM, hükümetin ayrımcı ticaret uygulamalarını bozan kökenli Isaaq iş adamlarından büyük destek aldı. Bazı şirketler için savaşta gelişen kayıtdışı ekonomi çok karlı oldu. Somaliland'ın en büyük şirketi olan Dahabshiil, bu dönemde para transfer işini geliştirdi ve deniz aşırı Isaaq toplulukları ile mülteci kampları arasında bir para kanalı sağladı.

Daallo havayolları'nın mevcut sahipleri de bu dönemde, SNM finansmanı için bir kanal olma rollerinden benzer şekilde yararlandı. Aynı zamanda, Barbara aracılığıyla hayvancılık ihracatı ve kuzeydeki mültecilere insani yardım yaptılar. İş adamları SNM'de "Kral Yapıcılar" olarak etkili bir rol üstlenirken, Somali'nin güneyindeki bazı işadamlarının yaptığı gibi siyasi emelleri de taşımadılar. Üçüncü önemli destek kaynağı ise Etiyopya'daki mülteci kamplarından geldi. 1988'den sonra SNM, Gilkes'in yazdığı gibi "bir halk savaşını yöneten siyasi bir örgüt" haline geldi (Gilkes, 1993: 22).

Etiyopya'daki mülteci kampları, SNM için kritik bir gıda kaynağı, acemi ve diğer temel malzemeler deposu haline geldi. Yaşlılar tarafından organize edilen mülteciler, yiyeceklerinin bir bölümünü Mujaahideen olarak bilinen savaşçılara bağışladı. Çatışmalarda kamplarda kalanlar bazılarının aileleriydi. Kamplar iş ve sosyal merkezler olarak geliştikçe, SNM için önemli politik zeminler oldular. 1988'den itibaren SNM, kuzey-batı kırsalındaki kontrolünü kademeli olarak genişletti. “Kurtarılmış” alanlarda temel bir yönetim sistemi ve adalet sistemi oluşturdu ve Somali STK'larının desteğiyle okullar ve dispanserler kurdu. SNM'nin halkına olan bağımlılığı, harekete yabancı sponsorlardan bağımsızlık kazandırdı ve destekçilerine karşı sorumlu olma zorunluluğu getirdi.

Barre'inin birlikleri Isaaq topluluklarından zorla kaynaklar çıkarmak için serbest el varken, SNM Mücahitleri hayatta kalmak için onlara güvendi. SNM ile siviller arasındaki ilişki SNM Isaaq olmayan bölgelerde savaşmış olsa da, Awdal ve Sanaag'daki bazı çekişmeli bölgeler hariç, oldukça farklı olabilirdi. Geleneksel Isaaq topraklarının ötesine girmeyen harakette kadınlar “mücadelede” önemli (ve ihmal edilen) bir rol oynadılar. SNM, Eritre ve Tigrey'de olduğu gibi, kadın savaşçıları aktif olarak işe almamasına rağmen, erkeklerin yanında az sayıda kadın mücadele etti (Gardner ve El Bushra 2004: 87).³⁵

1988'den önce kadınların rolü, aileyi korumak ve devamlılığını sağlamak, hapsedilen akrabalara yardım etmek ve bağış toplamaktı. SNM'nin sahip olduğu kırsal alanlarda, kadınlar mücahidlere yiyecek ve kaynaklar sağladı. Kadınların çift klan üyelikleri (babalarının ve kocalarının klanları) istihbarat toplamak ve mesajlarını iletme için onlara koruma kalkanı sağladı (a.g.e: 89). 1988'den sonra, Isaaq nüfusunun tamamı harekete

³⁵ Bkz. Gardner, J., & Bushra, J. (Eds.). (2004). *Somalia - the Untold Story: The War through the Eyes of Somali Women*. London; Sterling, Virginia: Pluto Press. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/j.ctt184qq8n> April 2nd 2018

geçtiğinde, kadın öğretmenler ve sağlık çalışanları, hemşire ve sağlık görevlileri olarak daha aktif bir ön cephe rolü üstlendiler. Kadın örgütünün kurucu üyesi Alla-Aamin (Allah'a iman) şöyle konuşuyor : ‘Askeri rejim tarafından evlerimizden alındıktan sonra... Bir kadın grubu Doğrudan yardım ile mücadeleye katkıda bulunmaya karar verdi..... Her gün yaralı savaşçıların nasıl geri getirildiğini ve derme çatma barınakların altına nasıl yatırıldığını gördük. Yaralıların ihtiyaç duyduğu her şeyde yetersiz kaldı.... Yaralıların acılarını görmeye tahammül edemedik bu yüzden kadınlar biz kendimizi farklı komiteler halinde organize ettik. Bazı komiteler, yaralılar için yemek pişirme, katkıları toplama ve yine diğer kadınların, durumu bilmeyenlerin (Hargeisa'nın imha edilmesi gibi konularda) bilgi alabilmeleri için farkındalık yaratma sorumluluğunu üstlendi. Katkı toplamaktan sorumlu olan komite,örneğin süt toplamak için kırsal bölgelere yürüdüler.

2.2.2 Tarihi Somaliland Konferansları: Beyannameden Kurum Oluşturmaya

Burao'da düzenlenen konferans tarihi bir toplantı oldu. Michael Walls'in (2014) tanımladığı gibi, “önceki toplantılardan daha büyük bir organizyon yansıtan ” konferans *Shirweynaha Walaalaynta Beelaha Waqooyi* (Kuzey Klanlar Büyük Kardeşlik Konferansı) olarak adlandırıldı. Konferansın ilk kısmı, tüm kuzey klan ailelerini temsil eden yaşlılar toplantısı tarafından kontrol edildi (Walls, 2014) . Bir hafta sonra klan büyükler altı kararda anlaştılar: Bunlar birincisi, Somaliland’ın Somali'den ayrılma tarihinin ilan edilmesi idi. Bazı yazarlar, ayrılıkçılığın, Somali Diktatörü Muhammed Siad Barre'yi deviren isyancı SNM'nin ana politikası olmadığını ve diğer birçok elitin de buna karşı olduğunu savundular. 18 Mayıs 1991'deki, bu ikinci ulusal toplantıda, SNM Merkez Komitesi, Kuzey Bölgeleri'ndeki başlıca klanları temsil eden büyüklerin desteğiyle Somaliland Cumhuriyeti'nin restorasyonunu ilan etti. Somaliland, kabaca eski İngiliz Koruma alanı ile aynı alanı kapsıyordu (APD, 2007:44).

Bu tarihi konferans, Somaliland Cumhuriyeti için ilk hükümetin kurulduğu yerdı. On binlerce insanın öldürüldüğü, binlerce insanın yaralandığı başlıca şehirler Hargeisa ve Burao'nun neredeyse tamamen tahrip olduğı (a.g.e :45) “savaşla mahvolmuş bir ülkeyi miras alan bir yönetim” ortaya çıktı. Bölge kapsamlı bir şekilde yıkılmıştı, ancak barışın kurulmasıyla birlikte yüz binlerce iç ve dış göçme eve dönmeye başladı. Aynı zamanda, binlerce klan üyesi milisin (SNM ve muhalif klanlardan) silahlı kalması, ilk yönetim için büyük bir zorluktu (APD ve Barış Arası, 2007). Bu kayda değer gelişme dışında, ileride önemli zorluklar ortaya çıkacaktı. 1991-1997 barış ve uzlaşma konferanslarından öğrenilen derslerin “o dönemin inisiyatiflerine eşlik eden şiddete başvurmada” gelecekteki sorunların çözümünde de uygulanabilir olması önemliydi (a.g.e: 47-50). Somaliland'daki çoğı beş ana klandan : Isaaq, Gadabuursi, Esa, Dhulbahante ve Warsangeli'den (Somaliland'ın ana klan çizgilerini anlamak için Ek'e bakınız).

2.3 Sonuç

Burao konferansı için sahneyi izleyen ve düzenlenen konferanslar dizisinde olduğı gibi, Tawfiq (veya 'en iyi karar') olarak bilinen Sheekh'teki konferans, sonunda düzenlenen bir başka ulusal konferansta sonuçlanacak olan toplantı dizisini sürdürdü. Borama Gadabuursi'nin arabuluculuğıyla Esa Musa ve Habar Yoonis arasında ateşkes sağlayabilmişti. Sheekh konferansı bu huzuru pekiştirmek ve tüm Kuzey klanlardan temsilcilerden oluşan bir ulusal meclisi (*Guurti*) bir araya getirmeyi amaçlıyordu (WSP-International, 2005: 62). Gadabuursi Guurti'nin daveti üzerine Garaad Abdiqani, Hargeisa ve Borama'dan gelen heyetlere Laas Aanood'dan Mohamed Ali Shire liderliğindeki 20 Dhulbahante heyetini gönderdi (APD, 2007b).

Bir kez daha, kadınlar fon sağlama ve lojistik destek sağlamada önemli ancak gözden kaçan bir rol oynadılar. Bazı kadınlar toplantılarda daha büyük bir rol oynamak için baskı yapıyorlardı. Örneğin, Shukri Harir İsmail, Borama konferansı sırasında bir grup kadın ile toplantı salonlarında protestolar düzenlediğinde, Hargeisa ve Sheekh'deki toplantıların bir parçası olarak çabayı anlattı. Böyle bir protesto için grup pozisyonlarının yazılı bir ifadesini hazırladı.

Ayrıca, toplantı odasına yerleştirdikleri mikrofonları satın alarak dinlemelerini sağladılar ve ardından tüm konular ele alınana kadar mekanın dışında durma sözlerini tuttular (APD, 2007e). Alınan kararlar arasında farklı bir klan Guurtis'i bir ulusal konsey olarak bir araya getirmek girişimi, Tawfiiq konferansının en önemli başarılarından biriydi. Hemen Isaaq içi çatışmalara son veren aşağıdaki kararlara da karar verildi (WSP-International, 2005: 62):

1. Savaş sırasında alınan sabit varlıklar her iki tarafın sahiplerine iade edilecekti;
2. Milisler savaş alanından çekilecekti;
3. Tüm yollar, silahlı milislerden temizlenecek ve özellikle Burao ve Berbera arasındaki yol güvenli olacaktı; ve
4. Savaş esirlerinin değiş tokuş edilmesi gerekiyordu.

Tawfiiq konferansı Burao ve Berbera'daki ihtilafları çözmede başarılı olurken, Somaliland'daki barış kırılgan kaldı. Bu nedenle Sheekh'te 1993'ün ilk aylarında daha fazla ulusal konferans yapılması gerektiğine karar verildi. Burao'daki konferansta SNM, kendilerini ülkeyi yönetecekleri iki yıllık bir süre boyunca görevlendirdi ve sonrasında iktidarı bir sivil yönetime devretti.

Durum 1992'de her yıl SNM Anayasası'nın gerektirdiği iki Merkez Komite toplantısından birinin yapılmamasıyla sonuçlandı. Sonuç olarak, Tuur'un yıl boyunca Başkan olarak görev süresinin sona ermesi ele alınmadı. Bunun yarattığı anayasal zorlukları görmezden gelen 'Tuur' Aralık ayı başında tek taraflı olarak yeni bir hükümet kurdu; özellikle yeni kurulan meclis halk arasında popüler olmayan bir yönetim ortaya çıkardı (Drysdale, 1994: 14).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TANINMAYA YÖNELİK DEMOKRATİKLEŞME STRATEJİSİ: SOMALİLAND ÖRNEĞİ

“Bugün iki Somali var. Somaliland'ın kuzey bölgesi barışçıl ve gelişmekte olan bir demokrasi. Somali'nin güneyi ise çökmüş devlettir ve yerel meşruiyetten yoksundur”

“Somaliland, Afrika’nın en güçlü demokrasisidir” (The Economist)

3.1 Giriş

Son yıllarda uluslararası tanınma kavramı ile ilgili tartışmalar giderek artmaktadır. Charles Taylor'ın Tanınma Politikaları (1994) ve Axel Honneth'in Tanınması Mücadelesi (1992) adlı eserleri 1990'ların başında yeni yaklaşımları başlattı ve her iki bilim insanı da bu paradigma hakkındaki çağdaş tartışmaların temel taşları olmaya devam ettiler.³⁶ Tanınmanın yorumlar arasında farklı algılandığı olarak düşünüldüğünde, Hegel fikrinin vurguladığı iki ana yönü vardır: İlk olarak, Hegel “öz - farkındalığın varlığı için gerekli olan temel rolü” kabul eder (Hegel, 1999: [13]). Efendinin diyalektiğinden Ruhun köle fenomenolojisine geçişte, “öz-farkındalığın kendi içinde ve kendisi için var olduğunu, çünkü bir başkasının onun içinde olduğunu” söyler. Başka bir deyişle, varlık yalnızca tanınma ile var olur (Hegel, 1999: [13]). Sadece başka bir bilinç aracılığıyla kişinin kendi bilinci elde edilebilir. Arabuluculuk, birinin başkaları arasında kendisi için var olmasının tek yoludur.

Çağdaş tartışmada, bu temel sezgi, Taylor'un (1994) belirttiği gibi, 'diğer insanların tanınması ve olumlu tutumlarının hayati bir insan zorunluluğu olduğu' görüşü almıştır (Taylor, 1994: 26). Diğer insanların tamamen gelişmiş bir insan-benlik olarak gerçekleşmesi buna bağlıdır (örneğin, Honneth, 1995; Laitinen v.d., 2007). Bu kişisel tanıma ek olarak, kavramın politik alaka düzeyi hakkında paylaşılan başka bir temel sezgi vardır. Bir toplumda özgür olan bir birey olmak, özgür tanınmaya bağlıdır.

³⁶ Bkz, Taylor, C. (1994), the politics of recognition. içinde: Gutmann A (ed.) Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition. Princeton: Princeton University Press, 25–74, Bkz. Honneth A (1995) The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts, trans. Anderson J. Cambridge, MA: MIT Press.

Bu, karşılıklı tanıma ilkesinin özgür bir topluma dayandığı ve tanıma kavramının siyaset felsefesinin merkezinde temel olduğunu ima ediyor gibi görünmektedir (Ricoeur 2005: 181). Bu yüzden tanıma ve tanınma sadece öz-bilinç gelişimi için önemli değil, aynı zamanda politik olarak da önemlidir. Temel fikir, canlı bir yaşam elde etmek için tanınmaya ihtiyacımız olursa, sosyal tanıma eksikliğinin bizi bunun için savaşılmaya iteceğidir. Saygısızlık ve yanlış tanıma bize gerçekten zarar verebilir ve bu da sayede sosyal hareketlerin arkasındaki güç (Honneth, 1995) ve özellikle de çağdaş kimlik politikasının biçimleri olarak algılanabilir.

Thompson (2006: 9) 'ın özetlediğine göre, politik tanınma teorileri, sadece bir toplumda neyin asıl olduğunu ve iyi bir toplumun tam olarak nasıl tanındığını belirlemenin anahtarıdır. Tabii ki, bir toplumun arzu edilen yapılanması ve tanınma sırası, insan yaşamı için tanınma anlamının vurgulanan bir teorisinden kaynaklanmaktadır. Burada iki Hegelci sezginin bir araya geldiğini görüyoruz - bu şekilde tanıma iyi bir yaşam için önemlidir ve bu nedenle de tanıma, adil bir toplumun biçimlerine karar verdiğimizde önemli olan politik bir kavramdır. Bu bölümün amacı, teorik tanınma paradigması ile demokrasi kavramı arasındaki bağlantıyı incelemektir. Tanınma politikasının önemi ve tanınma veya kimlik politikaları ile ilgilenen Batılı devletlerin çoğunun demokrasiler olduğu göz önüne alındığında, bu iki kavram - tanıma ve demokrasi arasındaki bağlantıların analiz edilmemiş olması oldukça ilginçtir. Yukarıdaki karakterizasyondan, tanınmanın demokrasiye bağlı olmadığı açıktır: tanıma, politik olarak nasıl örgütlendiğine bakılmaksızın, insan yaşamıyla ilgili bir eylemdir. Gerçekten de, siyaset teorisinde özgürlüğü gerçekleştirmeye ve belirli toplumsal pozisyonları tanımaya odaklanan Hegel, günümüzdeki anlamıyla demokrasiyi desteklemiyordu. Herkesin çıkarlarının rasyonel düzenlenmiş bir toplumda temsil edilmesi, herkesin gerçekten oy

kullanmasından çok daha önemliydi. Oylama çok mekanik olduğu ve rasyonel olarak herkesin çıkarlarını temsil etmenin ve pek mümkün olmadığı kabul edildi.

Hegel'in orijinal tanıma teorisi devlet tarafından "yatay" ve "dikey" tanıma arasında ayrım yaparken, Paul Ricoeur (2005) gibi bazı yazarlar Taylor ve Honneth'in "dikey siyasal yönetim ilişkisinin önemini, ayırt edici karakterini ve problemini" tanıma teorilerini eleştirdi. Demokrasinin tanınması gerektiği iddiası, (siyaset öncesi) kimliklerin, rollerin ve hakların tartışılabilirlik için gerekli olduğu gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Saygı duyulan değerler belki de net değildir ve doğru bir cevap olsa bile, bunun üzerinde kalıcı farklılıklar olabilir. Bu nedenle “tanıma içeriği demokratik müzakere ile tanımlanır” (Thompson, 2006: 129).

Tanınma ilişkilerinin doğru biçimini veya içeriğini belirlemeye yönelik olası bir çözüme ek olarak, demokrasinin de kurucu bir araç olarak sayılması gerekir. Eğer demokrasi kurulacaksa, belli bir demokratik tanıma ilişkileri üzerinden kurulmalıdır. Bir yandan, insanlar demokrasi süreçlerinde aktif bir rol oynamak için vatandaş olarak tanınmalıdır. Demokratik karar alma sürecine katılabilmeleri için vatandaşlar (veya standartların ortak yazarları) olarak statülerinin diğer vatandaşlar, arabulucu demokratik kurumlar ve devletler tarafından tanınması gerekir. Örneğin eski şehir devletlerinde köleler ve kadınlar yönetimden dışlandılar ve bugün misafir işçiler ve vatandaş olmayanlar aynı şekilde dışlanıyorlar. Ayrıca, resmi olarak vatandaş statüsünde olan herkesin aslında etkili bir söz siyasi sahibi olup olmadığı konusunda bazı tartışmalar vardır. Öte yandan, devletin ve demokratik kurumların varlığının ve otoritesinin “dikey” olarak tanınması bizim arzumıza bağlıdır. Max Weber, karizmatik otoriden demokratik bir liderliğe geçişi tartışırken şunları söyler:

Temelde otoriter karizmatik meşruiyet ilkesi, karizmatik otoritenin geçerliliğinin tamamen hükümetin tanımalarına, gözlerinin önünde “ispat” a

dayanabileceği için anti-otoriter bir yorumlamaya tabi olabilir. Elbette, karizmatik olarak nitelendirilmiş ve dolayısıyla meşru bir insanın tanınması bir görev olarak kabul edilir. Ancak, karizmatik örgüt ilerici bir rasyonalizasyona maruz kaldığında, demokratik meşruiyetin bir sonucu olarak kabul edilmek yerine, meşruiyetin temeli olarak ele alınması mümkündür: (Weber, 1978: 266–7)

3.2 Tanınmayan Devletlerde Demokrasi ve Yönetim: Örnek Olaylar

3.2.1 Abhazya

Uluslararası egemen ülkeler sisteminde, “Fiili devletler” ilginç ve önemli bir anomalidir. Bölgelerinin yönetimindeki başarıları ve etkinlikleri ne olursa olsun, bu ülkeler için “uluslararası tanınma sağlanması mümkün olamamıştır” (Caspersen, 2009; Pegg, 1998). Geçmişteki bağımsızlık iddiaları, temel olarak ulusal kendi kaderini tayin etme hakkına, tarihi sürekliliğe ve insan haklarının ihlal edildiği gerekcesiyle ayrılma taleplerine dayanıyordu (Caspersen, 2009). Demokrasiyi siyasi kurumlarında teşvik etmenin önemi, 2005'ten bu yana birçok fiili devletin resmi temsilcileri tarafından defalarca vurgulandı. Bunun olası bir nedeni, ekonomik uygulanabilirliğini gösteren ve demokratik devlet örgütünü destekleyen devletlerin kendi egemenliğini kazanması gerektiği fikrinin yayılmasıdır (Kopeček , vd., 2016: 44).

Vestfalyan devlet sisteminde, fiili devletler bir anomalidir. Her ülkenin temsilcisi olan renkli noktalardan oluşan siyasi bir dünya haritasına baktığımızda, muhtemelen onları bulamayacağız. Ancak onlar yine de oradalar (Caspersen, 2009). Bazıları bu yapıları ‘ayrılıkçı devletler’, bazıları ise kendi kendini ilan etmiş veya tanınmayan devletler olarak adlandırıyor, ancak daha önce gösterilmiş olan mevcut literatür, çoğunlukla “fiili devletler” terimini kullanıyor (Pegg, 1998), Çünkü böyle bir varlığın doğası fiiliyatta bir devlet olarak

açıkça gösteriliyor. Bütün fiili devletler uluslararası tanınma için gayret gösterirler ve daha önce bu tezde verilen tanımlarından dolayı bu amaca ulaşmak için birkaç ayrı strateji kullanırlar. Bunlardan birincisi, uluslararası toplulukların demokratik olmaları durumunda siyasi varlıklarını tanıma ve uluslararası toplumun siyasi organlarına katılma şanslarının artacağı inancına dayanan demokrasi ve tanıma stratejisidir (örneğin, Broers, 2005; Popescu, 2006; Caspersen, 2009; Berg ve Molder, 2012; Kolsto ve Blakkisrud, 2012).

2010'lu yıllardan bu yana, gittikçe artan sayıda çalışma fiili devletlerdeki demokratik olguyu ele almıştır. Örneğin, Protsyk (2009, 2012), Transnistria, Azam (2013) Somaliland, Kolsto ve Blakkisrud Dağlık Karabağ', Steinsdorff'taki (2012) Steinsdorff ve Fruhstorfer (2012) ile demokratikleşmeye odaklandı. Berg ve Molder (2012), demokratik kurumların ve bunların meşruiyetlerinin Sovyetler sonrası bölgedeki fiili devletlerde karşılaştırılmasında, Simao ise (2012) AB'nin Fiili devletlerine odaklandılar. 2005'ten bu yana, fiili devletlerdeki resmi devlet temsilcileri, demokrasiyi siyasi birimlerinde teşvik etmenin önemini vurgulayan ifadelerde önemli bir artış yaptılar. Mesela Dağlık Karabağ, "Dağlık Karabağ'ın demokratik reformlar yapılan tüm toprakları üzerinde kontrol sahibi olduğunu" ilan etti.

Hem ABD hem de Rusya Karabağ için savaşta bir Ermeni yanlısı politikalar izlediler; İran, İslam devleti olmasına ve, Azeriler gibi Şii mezhebine sahip olmasına rağmen Ermenistan destekledi.

Türkiye, Azerbaycan'a desteğini sürekli olarak dile getiren tek ülkedir. Türkiye, tüm küresel forumlardaki anlaşmazlıkta Azeri perspektifini netleştirmeye ve teşvik etmeye çalışmıştır ve Ermeni yanlısı bir stratejinin bu forumlara tamamen hükmetmesini engellemekte kesinlikle etkili olmuştur.

Örneğin Başbakan Binali Yıldırım, 14 Mart 2018 tarihinde Bakü'de düzenlenen basın toplantısında küresel topluma, Dağlık Karabağ arasındaki anlaşmazlığı çözme konusunda Ermenistan'a baskı yapma çağrısında bulundu. Ayrıca, “Azerbaycan'ın bütün egemen haklarının korunmasını istiyoruz” dedi. Bazı uzmanlar, Dağlık Karabağ'da 1990'lardan bu yana serbest seçimler yapıldığını, hükümetlerin değişmekte olduğunu ve sivil toplumun işlediğini savunuyor. Bu nedenle, uluslararası tanınma için bir çeşit olgunluğa vakfa ulaştığına inanılıyor”.

PalKolsto ve Blakkisrud (2012: 145), Dağlık Karabağ'da demokrasinin büyümesi için gereken değişkenlerin bir kontrol listesine karşı incelemesini yaptılar: Kültürel homojenlik, büyüklük, varoluşsal tehditler, mültecilerin rolü ve istikrarsızlığın tanıma üzerindeki etkilerine baktılar. Alan çalışmasına ve bölgedeki kilit aktörlerle yapılan kapsamlı görüşmelere dayanarak, araştırmacılar “tanınmama beklentisinin aksine” demokratikleşme sürecinin önemli bir rol oynadığı sonucuna varmışlardır. Dağlık Karabağ'ın eski lideri Arkadi Ghukasyan, 2006'daki Stepanakert'te düzenlediği basın toplantısında “çok... demokratik bir anayasaya sahip olan bölgenin ... uluslararası toplum tarafından diğer fiili devletlerde daha fazla tanınma şansının” olduğunu iddia etti (Caspersen, 2009: 55-56). Ancak bu iddia, elbette Ermeni destekli siyasi rejimin bir iddiasıdır.

Yine demokrasi, Transdinyester'de uluslararası tanınırlığın önemli bir faktörü olarak görülmektedir. Halen geçerli olan dış politika yaklaşımı, "etnik kökene bakılmaksızın insan haklarının, özgürlüklerin ve saygınlığın korunması" ve "Moldova Cumhuriyeti ile ilişkilerin barışçıl, politik ve demokratik müzakere yöntemlerine olan bağlılığını" içerir (MFA-PMR, 2005). Bu nedenle, çok sayıda uzmanın önerdiği gibi, vaka incelemelerinin seçiminde iki temel kriter belirlenir: Birincisi, araştırılan vakanın, Kolsto ve Pegg'in sınıflandırmasına dayanarak fiili olması ve ikincisi olmalı, daha demokratik ve özgürleşmiş bir topluma, kesin

ve ampirik olarak ölçülebilir bir şekilde geçiş içermelidir. Kafkasya'da Abhazya bu kriterleri karşılayan tek ülkedir. Kolsto tarafından önerilen kriterler üzerinde yoğunlaşırsak, Abhazya istenen tüm bölgeyi kontrol etmiş ve, bağımsızlık için uluslararası tanınma aramıştır. Ancak yalnızca birkaç ülke bunu kabul etmiş, ve bu durum 20 yıldan beri sürmüştür. Abhazya, 1992 yılında Gürcistan'dan bağımsızlığını ilan etti ve Abhaz güçleri, talip eden iki yıl içinde talep edilen bölgenin çoğunluğunun kontrolünü ele geçirdiler.

Abhazya Parlamentosu 1994 yılında referandumda onaylanan Abhazya Anayasasını kabul etti. Abhazya, bağımsızlığını ve devletin demokratik karakterini, Abhazya Devlet Bağımsızlık Yasası tarafından yukarıda belirtilen referandum sonuçlarına dayanarak tekrar teyit etti. Ağustos 2008, Rus-Gürcü savaşı sırasında Abhazya, iddia edilen bölgenin ikinci kısmı olan (Kodori Nehri vadisinin yüksek kısmını) ele geçirdi ve Rusya, Venezuela, Nikaragua ve Nauru tarafından tanındı.

Abhazya'nın o zamandan bu yana, Dünyadaki Özgürlük veritabanında demokratikleştirilip birleştirilmediği tespit edilebilir. Günümüzde daha fazla veri kümesi, bir ülkedeki politik rejimin türünü ve / veya çeşitli sistemler arasındaki siyasi istikrarı ve / veya geçişlerini tanımlamaktadır, ancak fiili durum söz konusu olduğunda büyük bir seçim yapılmamaktadır. Freedom House tarafından yayınlanan veri tabanı sadece Polity IV, The Economist Demokratlar Dizini veya Transit'teki Bölgesel Sınırlı Milletler gibi klasik veri kümelerinden uluslararası tanınmış Devletlerle ilgili verileri içermektedir.

Sadece Freedom House tarafından da yayınlanan Dünyadaki Özgürlük değerlendirmelerinde kademeli olarak uluslararası kabul görmeyen bölgeleri bağımsız devletler olarak tanımlanıyor. Bunlar arasında fiili Devletler, bağımlı bölgeler, koruma alanları, bağımsız

bölgeler, vb. Aşağıdaki tabloda (bkz. Freedom House Raporu, 2004) 1994-2014 yıllarında altı mevcut Fiil Devlet için dünyada özgürlük değerlendirmesini özetlemektedir.³⁷

3.2.2 Dağlık Karabağ

Sovyetler Birliği'nin ölümü yalnızca on beş eski birlik Cumhuriyetinin uluslararası toplumun yeni üyeleri olarak kabul edilmesinin yanı sıra, Abhazya, Çeçenistan, Dağlık Karabağ, Güney Osetya ve Transnistria uluslararası tanınırlık kazanamayan beş başarısız devletin kurulmasına neden oldu. Yirmi yıl sonra, uluslararası topluluğun direnişine rağmen, yalnızca Çeçenistan yenildi ve Rusya tarafından emildi. Diğer dört fiili devlet ise uluslararası bir düzenin sınırlarından rahatsız oldu. Literatürde iç savaş, etnik temizlik ve uluslararası tanınma eksikliğinin, her koşulda demokrasinin gelişimine zarar verdiği varsayılmaktadır. Kimitaka Matsuzato (2008: 96), "Daha kapsamlı" ve vahşi savaşın, sonuçlarının daha zarar verici olduğunu" söyler ve Karabağ savaşının, 1990'ların başlarında Güney Kafkasya'daki üç ayrılık savaşının en "kapsamlısı" olduğuna dikkat çeker.

Dağlık Karabağ - hem Ermenistan hem de Azerbaycan tarafından talep edilen bir sınır bölgesidir (ancak uluslararası düzeyde Azerbaycan'ın bir parçası olarak kabul edilir). Bu bölge arabuluculuk girişimlerinin olmayışı, artan militarizasyon ve sık ateşkes ihlalleri nedeniyle yenilenen bir düşmanlık tehlikesi altında. Ekim 2017'de, Minsk Grubu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) himayesinde, Ermenistan ve Azerbaycan cumhurbaşkanları Cenevre'de bir araya gelerek olası ihtilaf çözümleriyle ilgili bir dizi görüşme başlattılar (Dış İlişkiler Konseyi, 2019). Önemli bir uluslararası tanıma faktörü olan

³⁷ Bkz <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2014> Erişim tarihi 14 Nisan 2019

bölgesel kontrol açısından de Waal (2003), burada 'devlet kontrolünün' Azerbaycan devlet kontrolünü ifade ettiğini belirtir. Yüzde 20 rakamı, Azerbaycan topraklarının yüzde 20'sinin ve 1 milyon mültecinin işgalini rutin olarak ifade eden çatışma konusundaki resmi Azerbaycan söyleminin bir parçasıdır. Aslında, Stepanakert bugün işgal altındaki toprakların 11.500 kilometre kare veya resmi olarak uluslararası kabul görmüş Azerbaycan topraklarının yaklaşık yüzde 13 olduğunu belirtir (de Waal, 2003, s. 258-266).

Tüm post - Sovyet fiili devletler, “yozlaşmış şirketciliğin” siyasi istikrara dayandığı “haraç halindeki devletler” ve “başarısız devletler” olarak tanımlanmaktadır (Lynch, 2002; s. 840–842; 2004). Azerbaycanlı araştırmacılar tarafından yapılan analizlerde daha güçlü açıklamalar bile bulunabiliyor (Kolstø ve Blakkisrud, 2011: 12). Bu tür açıklamalar, Freedom House'un değerlendirmesiyle keskin bir tezat oluşturuyor. Liberal standartlarla ölçülen Karabağ'ın demokrasisinde eksiklikler var, ancak Dağlık Karabağ ilk kez 2002 yılında dünyanın özgürlük sıralamasına dahil edilmesinden ve 2011 yılına kadar sürekli olarak “kısmen serbest” olarak kategorize edildi. Ayrıca, her yıl aynı dönemde, seçtikleri ana devlet olan ve “özgür değil” olarak etiketlenen Azerbaycan'dan daha yüksek puan aldı. Dağlık Karabağ, Ermenistan'dan birkaç yıl sonra siyasi haklar açısından bile daha yüksek puan aldı. Tabii ki Dağlık Karabağ'ın “kısmen özgür” ve Azerbaycan'ın “özgür olmayan” nitelenmesi ile yana gelmesi tartışmalı ve siyasi önyargılı bir yaklaşımı ortaya koyduğundan dolayı yansıttığından daha fazlasını gizliyor olabilir.

İlk olarak, Freedom House metodolojisi, örtük olarak ideal olarak kabul edilen ABD modeli benzeri siyasal sistemlere sahip devletler lehine önyargılı ve çarpık olmasından dolayı eleştirildi (Goldstein, 1992, s. 47–48). İkincisi, 2011'e kadar Dağlık Karabağ, Azerbaycan'ın

5,5 puan geride kalmasıyla, statü için “kısmen özgür” olarak nitelendirilebilecek en düşük puanı aldı (5). Son olarak, aşağıda tartışıldığı gibi, bazı açılardan, Karabağ politikasındaki son eğilimler yanlış yöne işaret etmektedir. Bununla birlikte, bunun, bu fiili devletteki demokratik kalkınmayı, kasvetli bir haraççı devlet imgesinin kısmen özgür bir siyasi sistemden farklı olması gerektiğinden yakından incelemek gereklidir.

3.2.2.1 Dağlık Karabağ'da Tanınmama ve Demokrasi

Özetle uluslararası tanınma sorununda sürekli başarısızlık vardır. Ünlü siyaset bilimciler Juan Linz ve Alfred Stepan (1996: 2-6) demokrasinin temel şartının egemenlik olduğunu savundular. Tüm uluslararası organizmalarda tanınmayan devletlerin üyeliğinin reddedilmesi nedeniyle, bu kuruluşlar tarafından sağlanan çatışmaların azaltılmasıyla ilgili kurallara bağlı değildirler. Ülkeleriyle ilgili uluslararası bir anlaşma olmayabilir ve etkili bir izleme yapılmayabilir.

Bu durum suçlu ve şüpheli taraf almayı son derece cazip kılan bir şeffaflık eksikliği yaratır (Kolstø, 2006). Örneğin Thomas de Waal (2003, s. 246) Dağlık Karabağ'da, “Barış müzakerecileri dışındaki hiçbir yasa veya kurumunun haklarını kendi sınırları dışında veya yabancı diplomatlar nezdinde kullanmadığını belirtti. Sahtekar bir devlet olma daveti neredeyse tamamı. Ancak, tanınmayan devlet mantığı en azından teorik olarak ters yönde çalışabilir. 2003 yılında BM, statü konusunun Kosovalı liderler tarafından çözülmesinden önce bir dizi kıyaslamının karşılanması gerektiğini belirten “Statü Öncesi Standartlar” politikasını başlattı. Diğer fiili devletlerde de bu sinyal kaçırılmadı. Tanınmayan devletler tanınmaya istekli olduklarından, Nina Caspersen (2008; 2011), demokrasi, hukuk devleti ve işlevsel durumluluk standartlarına göre tanınmış birçok devletten daha iyi yaşayabileceklerini göstermeleri için cesaretlendirilebileceklerini belirtmiştir. Kısacası, yeni bir savaş tehdidi ters yönde etkilerden, kültürel homojenlik ve küçük boyut en azından teorik olarak Dağlık

Karabağ'da demokratikleşmeyi kolaylaştıracaktı. Aslında, küçük boyutun olumlu etkisi bu ikinci faktörle kolayca telafi edilebilir: Küçük bir nüfus artık sayısal olarak daha güçlü, daha iyi donanımlı bir düşmandan faydalanmamaktadır. Nüfus hala birleştirilebilir, ancak bu demokratik çoğulculuk pahasına, dış tehdide karşı birleşik bir cephe olarak yapılabilir. İkinci dış faktör olan diasporanın etkilerinin başlangıçta tespit edilmesi daha zordur ve uluslararası toplumdan dışlanması muhtemeldir.

Tanınmadaki başarısızlığı karşısında diaspora, örgütüne, kaynaklarına ve etnik ailesini savunmaya istekli olmasına bağlı olarak bir can yeleği gibi hareket edebilir. Ancak, başka yerlerdeki deneyimler, diasporanın demokrasiye katkısının karma bir görüntüsünü sunar. Son olarak, “devletlerden önceki standartlar” kavramı bu geleneksel aşamalara meydan okuyabilse de, standart literatür demokratikleşmenin bir ön şartı olarak egemenliği tespit eder. Bu nedenle, siyasi kurumların, sivil toplumların ve medyanın Dağlık Karabağ'da demokrasinin gelişimini nasıl etkilediğine dair daha kapsamlı bir deneysel çalışma yürütmeliyiz. Dağlık Karabağ'da demokrasinin gelişim yolu ana devletlere ve patronlarına göre nasıldır? Bu açıdan bakıldığında başlangıçta Ermenistan genellikle bölgenin en başarılı demokrasisi olarak kabul edildi. Bununla birlikte, bir ARF yasağı ve ülkenin en çok okunan gazetesi olan Yerkir'in kapatılmasıyla birlikte, ilk siyasi otoritesi olan cumhurbaşkanı Levon Ter-Petrosyan'da (1991-98) daha otoriter bir rejime doğru kaymaya başladı.

1999'da parlamento binasına giren ve sekiz kişiyi öldüren gruplara Başbakan Vazgen ve Meclis başkanı Karen Demirchain dahil beş silahlı kişi katıldı. Suikastçiler spekülasyonların yaygın olmasına rağmen kendi başlarına çalışmakta olduklarında ısrar ettiler (Freedom House, 2002a). Fırtına Kocharyan tarafından görüldü. Bununla birlikte Mart 2003'te,

AGİT'in "ciddi usulsüzlükler gösteren oylama, sayma ve tablolama süreçleriyle" iddia ettiği tartışmalı bir seçimden sonra yeniden seçildiğinde insanlar sokaklara döküldüler (Freedom House, 2004). Bu nedenle, Ermenistan bölgede "başarılı" bir demokrasi olarak nitelendirilmeyecektir. O günlerde yüzlerce gösterici tutuklandı ve muhalefetten 100'den fazla destekçi kapalı yargılamalarda mahkum edildi (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2004). Polis, göstericilere yönelik olarak, 2004 yılının Nisan ayında, muhalefetin hükümetin 2003 seçimlerinin sorununu çözmedeki başarısızlığına karşı bir dizi protesto düzenlediği sırada şiddetli saldırılar düzenledi.

Güney Kafkasya ve diğer yerlerdeki Sovyet mirası etnik bir bürokrasinin ve kültürel bilinçli yerel seçkinleri geride bırakmasına rağmen, ortak siyasi katılım için kurumsal bir çerçeve oluşturmak için katkıda bulunmadı. Örneğin, bazı İngiliz sömürgelerinde geride bırakılan demokratik altyapıya kıyasla çoğulcu parti politikaları, rekabetçi seçimler, önemli parlamento temsilcileri veya profesyonel gazetecilik mirası yoktu. Böylece, Sovyetler Birliği çökerken, "faz" etnik olarak motive edilmiş kitle politikalarını harekete geçirmek için kuruldu, ancak bu çıkarları ifade etmek veya uzlaştırmak için etkili bir demokratik kanal yoktu. Sovyet kurumsal mirası Kafkasya halklarını her iki dünyanın da en kötüsüyle terk etti: etnik köken etrafında siyasi yapılar ve etnik veya başka türlü demokratik katılım için önemli kurumların eksikliği.

Hem Ermenistan hem de Azerbaycan'da, Dağlık Karabağ savaşında zafer kazanmak için halk büyük acı çekiyordu. Ermenistan, ekonomisini Türkiye ile olan yeni fiili sınırlarına yeniden adapte etmeye çalıştı. Türk tarafı, Dağlık Karabağ'ın bir takım şartlar altında Azerbaycan'a geri verilmesini önermesine rağmen durum değişmedi. Ermenistan ve Azerbaycan'ın "barış

yok, savaş yok” şeklinde durumuna girmesi demokratikleşme üzerinde olumsuz bir etkisi oldu. Bireysel yöneticilerin çatışmayı çözmedeki aşırı hiyerarşi bağımlılığı ve merkeziyetçiliği, sivil organizasyonlardan ve daha geniş bir toplumdan ziyade konunun önemli bir bileşeni oldu. Modern Azerbaycan’ın kurucusu Haydar Aliyev 2002 yılında “Karabağ sorununu ben çözemezsem, dünyadaki hiç kimse çözemez” derken buna işaret etti. Benzer şekilde, Ermenistan’da Karabağ sorunu çözülmesinde "belirleyici" rol seçimden seçime değişen liderlere oynadı. Ermenistan’ın ilk cumhurbaşkanı Levon Ter-Petrossian, 1996 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Dağlık Karabağ sorununu çözen kişi olacağından emindi ve bireylerin pazarlık sürecine devam etmesi için ona güvenmeleri gerekiyordu.

1996’da bir seçim yapamamasının sebeplerinden biri, sert muhalefetin kendisini Karabağ sorununa “ihamet” ve “teslimiyet” ile suçlayarak daha fazla popülerlik kazanmasıydı. Bazılarının iddia ettiği gibi, Dağlık Karabağ’da demokrasi vardır demek, bu bir abartı olabilir, ancak bu yaklaşım güçlü Dağlık Karabağ’ın 'başarısız devlet' olduğunu iddia etmekten daha doğru olabilir.

Karabağ demokrasisinde hala çok ciddi eksiklikler var. Çoğu Sovyet sonrası devlet gibi, muhalefette barışçıl güç aktarımının kritik bir testi hala gecilmiş değil. Başkanlıktaki değişim, hem elit nüfuslara göre hem de 1997 ve 2007’de, muhalefet ve seçmenlerden çok az etkilenecek gerçekleşti. Ancak Dağlık Karabağ’ın gelişen rejimi, eğer üniter bir ülke olarak görülürse diğer birçok Sovyet sonrası devletten daha kapsayıcı görünüyor. Sovyetler Birliği’nden çıkmak için on dokuz devletten (tanınmış, kısmen tanınmış veya tanınmayan), Freedom House 2011 Özgürlük Evi sıralamasında onuncu sırada yer aldı. Bu da önemli bir demokrasi göstergesidir.

3.3 Somaliland Cumhuriyeti

Somaliland, birleşik bir ülke yaratma girişiminin ardından 1991 yılında Somali'den tek taraflı olarak ayrılan Aden Körfezi'nin güney kıyısında, eski bir İngiliz koruma bölgesi. Nüfusu yaklaşık 3,5 milyon kişi olarak tahmin ediliyor. İki ana tür fiziksel varlığa sahip, bunlar bir yandan otlak alanları ve hayvancılığın pastoral varlıkları, bir yandan da ulaşım altyapıları. (Azam, 2003). Ulaşım altyapıları esas olarak Berbera limanını ve bir dereceye kadar Hargeysa havaalanını, başkenti ve bağlantı yollarını içerir.

Azam'ın iddia ettiği gibi (2003: 4), Somaliland'in, ayrılmayı takiben yirmi yıldan fazla özyönetimden ortaya çıkardığı görece alışılmadık siyasal kurumları netleştiren bir modeli test etti. 1990'ların başında, özellikle Berbera ve Hargeysa havaalanında sınırlı bir çatışma olmasına rağmen, Somaliland on yıldan daha fazla bir sürede , oldukça başarılı bir demokratik süreçle sonuçlanan siyasi bir sürece hızlı bir şekilde dahil oldu. Somaliland deneyimine bakıldığında çok önemli görünen şey, işleyen bir devletin böyle kademeli olarak kurulmasının, dış aktörlerden çok az desteğe sahip olan tabandan başlamış olmasıdır. (Azam, 2003; Pegg, 1998).³⁸ Eubank'ın (2010) belirttiği gibi, “Somaliland Cumhuriyeti” uluslararası sistem tarafından tanınmıyor, bu nedenle dış yardım alma şansı yok. Bu durum Somalilandlıları sorumlu siyasi kurumlar geliştirmeye ve devletin Avrupa merkezli olmayan formuna katılmaya zorlayan bir sorumluluktan ziyade bir varlık meselesidir (a.g.e: 38).

Geldenhuys (2009) 'in söylediği gibi, “Somaliland'ın koruyucu ülkesi yoktur”, bunun nedeni ana devlet olan Somali'nin başarısız bir devlet olması, dolayısıyla güvenlik, gelişme ve etnik açıdan ana yokluğunun için etkili bir tehdit olarak rolünü engellemesidir. Bununla birlikte,

³⁸ Bkz (Bradbury, 2008). ve (Brumfield, Ben, Mohamed Amiin Adow, 2010). Son olarak, beşinci cumhurbaşkanı 13 Kasım 2017'de demokratik olarak seçildi (saha gözlemi, 30 Ekim - 13 Kasım 2017).

diasporanın desteğiyle, ABD ve diğer uluslararası oyuncuların, Somaliland'ın hayatta kalabilmesi için gerekli aktörler olduğu unutulmamalıdır (Caspersen, 2009: 51; 2012: 59). Ayrıca, Somaliland yetkilileri BM' in tanınma meselesini desteklemeyi reddetmesinden sürekli şikayet etmekte. BM, özellikle Somaliland Cumhurbaşkanı Mohammed İbrahim Egal'ı görevlendiren bir örnek olarak Somaliland'ın yasal altyapısını yeniden inşa etmesine yardım etmeyi reddetti.³⁹

Cumhurbaşkanı Egal, bu konuda şunları söyledi:

[...] Mahkemelerimizi tamir edip adalet sistemini maliyetini ödemiş olmaları gerekiyordu. Uzun zamandır buna söz veriyorlardı, ancak sonra ... başka bir mükemmel bahane buldular. " Kendine ' adalet divanı' 've' yüksek mahkeme ama 'diyorsun size para ödersek Somaliland'ın tanınması için bir eylem olacak diyorsun,'. (Matt Bryden, Cumhurbaşkanı Mohammed Haji İbrahim Egal ile görüşme Afrika Raporu 39 (Kasım-Aralık 1994).

Iqbal Jhazbhay (2003), başkent Hargeisa'nın yıkılıp molozlara indirgenip mayın tarlasına dönüştürüldükten sonra yeniden inşasının Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun yardımı olmadan, gerçekleştiğini söyledi. Diasporadaki Somaliland vatandaşları ekonomik gelişmeler ana katkı sağlayan gruplar arasındaydı. Güney Afrikalı bazı iş adamları, Somaliland'da kanıtlanmış petrol, kömür madenciliği, değerli taş madenciliği, sığır ve balıkçılık gibi fırsatları araştırmaya başladılar.⁴⁰ Iqbal Jhazbahay da (2003), "Somaliland,

³⁹ Bkz BBC , Somaliland; President Tells UN Officials and Aid Agencies Doing More Harm Than Good," *BBC Summary of World Broadcasts*, 6 June 1995; "Somalia Breakthrough as Americans Visit Somaliland," *Africa News* (September 1995); Bkz, Scott Pegg (1998: 6)

⁴⁰ Bkz , Iqbal Jhazbhay, (2003), "Somaliland elections boost oil prospects", *Sunday Independent*, April 20 2003, p 7, and JJ Cornish, "Hope in the Horn of Africa", *Mail & Guardian*, April 25 2003, p 20. Bkz. the report by S

2002 yılında Cumhurbaşkanı Mohammed Egal'ın ölümü ve halefinin geçişi sınavını geçerek oldukça güçlü bir demokratik toplum inşa etti” demektedir. Pretoria'daki bir askeri hastanede Egal'in ölümünün onaylanmasından saatler sonra, Başkan Yardımcısı Kahin ulusal lider olarak yemin etti. Hem Egal hem de Kahin, 1993'te Egal'ı yeniden seçen 1993'te bir yaşlılar konseyi tarafından aday gösterildi. Kahin, 2003 14 Nisan ülkenin ilk cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tam bir seçmen testiyle karşı karşıya kaldı. Güney Afrikalılar dahil tüm uluslararası gözlemciler cumhurbaşkanlığı seçimlerini “barışçıl, düzenli ve şeffaf” ilan ettiler.

41

Jhazbahay'ın (2003: 4) gözlemlediği gibi, Mayıs 2001'de uluslararası düzeyde gözlemlenen bir referandum, Somali'den ayrı kalma isteklerini teyit etti ve yeni bir anayasaya onay verdi Somaliland halkı ilk demokrasi zevkini tatmıştı. 15 Aralık 2002'de, belediye seçimleri, 1969'dan bu yana ilke olarak uluslararası saygınlık sağlamanın yanı sıra, son derece başarılı bir demokratik tercübe oldu. Somaliland, cumhurbaşkanlığı seçimleri meclis seçimleri üzerinden tam bir demokratik denetimden geçiriliyor. Diğer yanda, Janine Grafe göre (tarihsiz), Somali iç savaşı 1991'de diktatör Siad Barre'yi devirmeyi başardıktan sonra, savaş ağaları ve milisleri Somali'nin güneyini kendi kişisel savaş alanlarına dönüştürdüler (Farah, Hussein ve Lind, 2002; Terliden, 2004; Woodward, 2004). O zamandan beri Somali yönetimi merkezi bile elinde tutamıyor - “başarısız devletler arasındaki başarısızlık” örneği olarak öne çıkıyor (Menkhaus, 2004, s. 16).

Field, “Somaliland: the little Country that could”, Global Dialogue, p 6
<www.sirag.org.uk/thelittlecountrypage1.htm>.

⁴¹ Bkz, Iqbal (2003), “Interim Statement of the South African Observer Mission on the Somaliland Presidential Elections of 14th April 2003”, issued on 15th April 2003. The ten-person South African election observer team included members from the Johannesburg-based Electoral Institute of Southern Africa.

Yıllar boyunca, dışarıdan aşağıya doğru kararlı devlet yapıları inşa etmeye çalışan yabancı aktörlerle birlikte, barış ve uzlaşma çabaları sarf edilmiştir, ancak bunların hiçbiri kök salmamıştır (Kaplan, 2008, s. 146-147). Aksine, Somaliland “esnekliğin ve yeniden yapılanmanın ilham verici hikayesi ve gerçek Afrika Rönesansının ilham veren örneği” olarak tanımlanmıştır (Brickhill ve Johnson, 2001, Jhazbhay, 2008, S. 61). Yol her zaman kolay olmamasına rağmen, 1991'de bağımsızlık ilan Somaliland Cumhuriyeti, aşağıdan yukarıya doğru, kendi başına çok kısıtlı dış yardımla işleyen bir hükümet kurmayı başardı. Gerçekten de, geleneksel Somalili yönetim biçimlerinin sürece dahil edilmesi ve geleneksel barışı inşa yöntemlerinin kullanılması, Afrika Boynuzu boyunca uluslararası toplumun henüz tanımadığı en demokratik ve istikrarlı siyasi sistemlerden birini yaratmaya yardımcı oldu (Bradbury, Abokor ve Yusuf , 2003; Kaplan, 2008; Mangan, 2010; Richards, 2008; Simanowitz, 2005). Somaliland demografik olarak nispeten homojen bir nüfusa sahiptir, çünkü halkının çoğu üç büyük klan ailesinden, Isaaq, Dir (Gadabursi ve Issa) ve Harti'den (Warsangeli ve Dhulbahante) gelmektedir. Isaaq en büyük gruptur (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003, s. 457). Bu ilişkiye dayanarak, Somaliland halkı tarihsel olarak, Somali'nin geri kalanından farklı bir kimlik duygusu geliştirdi. Farklı bir sömürge tarihi ve paylaşılan tarihi deneyimler, barışı geliştirme başarılarının önemli bir unsuru olarak öne çıktı. (Huliaras, 2002; Kaplan, 2008; Mangan, 2010).⁴²

Somaliland'ın nihayetinde ülkenin ayrılışıyla sonuçlanan şikayetleri, Somali Cumhuriyeti'ndeki ekonomik ve politik marjinalleşme ve ayrımcılık eğitimleri üzerinden izlenebilir (Huliaras, 2002; Kaplan, 2008; Omaar, 1994).

⁴² Janine Graf'in (2012) belirttiği gibi, İngiliz koloni idaresi Somaliland'ın toplumsal yapılara kayıtsızlık ve minimum müdahale ile yönetip, yerel siyasi kurumlarını sağlam bırakırken, İtalya Güney Somali üzerinde önemli bir kontrol uyguladı ve sosyal hiyerarşiyi yeniden yapılandırdı. Böylece klanların tarihsel dengesinde bozdu (Farley, 2010; Huliaras, 2002; Mangan, 2010).

Siad Barre'nin yirmi bir yıllık baskıcı askeri saltanat döneminde, Kuzey bölgesinin dışlanması eğilimi daha da yoğunlaştı. Güneyli klanların gittikçe daha fazla baskın olduğu rejim çabalarını yalnızca güney bölgesinin kalkınmasına odakladı (Elmi ve Barise, 2006; Hansen ve Bradbury, 2007; Richards, 2008). Kuzeyliler için bir önemli dönüm noktası, Somali ordusunun Ogaden savaşındaki yenilgisiydi; bu yenilgi, Barre'nin Isaaq'ları kendi bölgelerinde ikinci sınıf vatandaş statüsüne indirgeyen ayrımcı muamelesi 'büyük Somali mülteci akınına neden oldu'. (Hansen ve Bradbury, 2007; Omaar, 1994; Richards, 2008).

Askeri rejim, herhangi bir muhalefeti bastırmak için aşırı güç ve toplu ceza kullandığı için, Somalilerin artan hoşnutsuzluklarını kayıt altına alma ya da ifade etme mekanizmaları yoktu. Askeri rejimi devirmeye yönelik girişimler ise, yalnızca sivillerin öldürülmesini, toplu istismarı ve yıkımı artırdı. Etiyopya tarafından cesaretlendirilen, çok sayıda klan temelli direniş hareketi ülke genelinde patlak verdi (bkz. Bölüm 2'deki SNM Tarihi, ayrıca bakınız Bradbury Mark, 2008), bunlar arasında en önemlisi Isaaq klanına bağlı Somali Ulusal Hareketi (SNM) idi. İç savaş, Ocak 1991'de Barre yönetiminin tükenmesiyle sona erdi ve devletin çöküşünün başlangıcı ile ve güneyin başarısız devlet olma sürecini başlattı. Ancak kuzeydeki Somaliland'a yeni dönem için umut verdi (Afyare Elmi ve Barise, 2006; Kaplan, 2008; Richards, 2008).

3.3.1 Somaliland'ın Demokrasi Geçmişi

18 Mayıs 1991'de SNM liderleri ve geleneksel büyükler, Burao konferansında (*Shir Beeleed*) toplanarak Somaliland Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ve dolayısıyla güney ile olan birlikten çekildiğini ilan ettiler. Her ne kadar SNM'nin ilk hedefi, Somali birliğinden ayrılmak yerine, Siad Barre'nin diktatörlüğünü devirmek idiyse da popüler baskılara boyun eğmek zorunda kaldılar. SNM'nin liderliğinden oluşan geçici bir yönetim kuruldu ve ülkeyi seçimlere hazırlayıp Isaaq olmayan toplulukları hükümete yerleştirmek için iki yıllık bir görev süresi

verildi. Konferans ayrıca Isaaq'ın diğer kuzey klanlarla olan ilişkisini de yeniden sağladı (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Hansen, 2006; Hansen ve Bradbury, 2007; Jhazbhay, 2008; Richards, 2008). Bununla birlikte, SNM içinde savaş sırasında gelişen Isaaq arasındaki bölünmeleri iyileştiremedi ve bu, Burao'daki iki Isaaq alt sınıfının milisleri arasında bir savaşın patlak vermesiyle sonuçlandı (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Hansen ve Bradbury, 2007; Jhazbhay, 2007; Omaar, 1994). Bunu, 1992 yılının Mart ayında Berbera'da, hükümetin Somaliland'ı iç savaşa sürüklememekle tehdit eden bir adım atarak liman kontrolü ve geliri oluşturmaya çalışmasının neden olduğu çatışma izledi. Somaliland'lı yaşlılar, birincisi Ekim 1992'de Sheik kentinde gerçekleşen klan konferanslarıyla barışı yeniden sağlamaya çalıştılar (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Hansen ve Bradbury, 2007; Jhazbhay, 2007; Omaar, 1994).

Sheekh konferansı, “ulusal seçkinler konseyi - Guurti'yi kurumsallaştırarak, Somaliland'ın savaş sonrası yönetim sistemine klan büyüklerinin katılımı için bir çerçeve oluşturdu” başlıksız klan liderlerinden oluşan en yüksek siyasi konsey olduğu için çok önemliydi. “Somaliland'ın farklı klanlarının temsili, ulusal bir gurur meselesi olarak oluşturuldu ve klanlara milislerini kontrol edilmesi, diğer topluluklara karşı saldırganlık eylemlerinin önlenmesi ve Somaliland'ın savunulması için sorumluluklar verildi” (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003, s. 460).

Bu sözde beel (klan veya topluluk) yönetim sistemi ve iç güvenlik çerçevesi, Ocak 1993'ten Mayıs 1993'e kadar Borama'da gerçekleşen *Shir Beeleed* konferansında konsolide edildi. ulusal meclis, SNM yönetiminin Mohamed Hacı İbrahim Egal başkanlığında bir sivil

hükümete barışçıl güç aktarımını denetledi (Hansen, 2006; Hansen ve Bradbury, 2007; Kaplan, 2008; Richards, 2008).

Konferans ayrıca, klanlar arasında yasa ve düzen için temel oluşturan geleneksel sosyal davranış yasasın ve hükümetin politik yapılarını tanımlayan geçici bir ulusal sözleşmeye dayanan geçici barış sözleşmesini hazırladı (Kaplan, 2008, s. 148).

Yine de, Kasım 1994 ile Ekim 1996 arasında, Somaliland, bu kez siyasetçilerin politik fırsatçılığı ve Borama Konferansı'nda kabul edilen siyasi gücü paylaşma formülü sonucu bazı Isaaq klanları arasındaki memnuniyetsizliğin artması nedeniyle, hayatta kalmasını tehdit eden iç çatışmalara tekrar maruz kaldı. Böylece, ikinci büyük barış konferansı, *Hargeysa Shir Beeleed* Ekim 1996 - Şubat 1997 arasında yapıldı ve parlamentodaki muhalefet ve azınlık sandalyelerini artırdı. Yaşlılar, Mohamed Egal'ı cumhurbaşkanı olarak tekrar seçtiler ve geçici bir anayasa kabul ettiler. Aynı zamanda yönetim modelinin klan sisteminden daha demokratik, çok partili bir sisteme geçiş zamanlamasınada kabul ettiler (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Hansen, 2006; Hansen ve Bradbury, 2007; Kaplan, 2008). 2002'de Somaliland, Afrika'daki “en barışçıl yirmi yıl” olarak kabul edilen dönemi başlatan ilk bölge seçimleriyle demokratikleşme sürecine başladı (İkbal Jhazbhay, 2003 ; Richards, 2008; Simanowitz, 2005).

Yönetim yapılarının çoğunun reform ihtiyacı olmasına ve birçok politikacısının, bürokratinin ve hakiminin tecrübesi olmamasına rağmen, Somaliland, Afrika ve Orta Doğu'daki az sayıdaki devletin ulaştığı çok sayıda demokratik dönüm noktası”. Uluslararası toplum tarafından henüz tanınmamış olsa da, Somaliland bugün bir anayasa, işlevsel bir parlamento ve hükümet bakanlıkları, bir ordu, bir polis gücü ve bir yargı dahil olmak üzere bir devletin bilinen tüm özelliklerine sahiptir (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003, s. 458). Kendisini bir

istikrar, iyi yönetim ve ekonomik disiplin modeli olarak kurmayı başarmıştır (Simanowitz, 2005, s. 335-336). Savaşten sonra milisler demobilize edildi ve ulusal bir orduya entegre edildi, mayınlar temizlendi, mülteciler geri gönderildi ve yeni bir kamu hizmeti altyapısı kuruldu. Altyapının yeniden yapılandırılması ve modern havalimanlarının, hastanelerin, limanların, enerji santrallerinin ve üniversitelerin kurulması gerçekleştirildi. Ticari faaliyet canlandı ve sivil toplum örgütleri yavaş yavaş gelişti (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Kaplan, 2008; Simanowitz, 2005).

Siyasi uzlaşma ve ikna sanatlarında uzmanlık, cesaret ve adalet itibarı gibi kişisel özellikler sayesinde seçilen klan büyükleri Somali toplumunda ölçülemez bir güç ve etkiye sahiptir. (Ahmed ve Green, 1999; Omaar, 1994; Richards, 2008). Güçleri, topluluk işlerini yönetmeleri için kendi klanlarının kendilerine verdikleri otoriteden kaynaklanır: klan içindeki anlaşmazlıkları gidermek ve savaş ve barışı ilan etmek de dahil olmak üzere diğer gruplarla ilişkileri yönetirler (Omaar, 1994, s. 234). Guurti, geçici olarak toplanan, kriz zamanlarında klanlar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek veya onları birleştirmek için gerekli olan geleneksel bir klan yönetim sistemi olan klan büyüklerinin en üst düzey konseyidir. SNM (*Guurti*) kendileri altında kalıcı bir kurum haline geldi ve kurtuluş hareketi / geçici yönetim ile halk arasında arabuluculuk yaptı (Richards, 2008, s. 12-13).

Klan büyüklerinin geleneksel barışı sağlama çabaları çatışmaları çözdü, topluluklar arasındaki gerginliği azalttı, klanlar arasındaki güveni ve ahenkli ilişkileri yeniden sağladı ve farklı gruplar arasında pozitif etkileşimleri arttırdı. Böylece hükümetin kurulması ve sivil toplumun yeniden inşası için gerekli olan barışçıl ve istikrarlı ortamın yaratılması mümkün oldu (Huliaras, 2002; Omaar, 1994; Richards, 2008).

Shir Beeleed konferansı, barış yapmakta merkezi bir rol oynadı. Sadece uzlaşma amaçları için değil, halkın katılımı yoluyla, hükümetin gelecekteki formu üzerinde bir uzlaşmaya varılması için de hayati önem taşıdı (Hansen, 2006; Hansen ve Bradbury, 2007; Richards, 2008).

Klan büyükleri, Somali'nin 'Bir çit kaldırmak istiyorsanız, bir seferde bir diken çalı çıkarın' atasözü tarafından yönlendirilen bu konferanslar sırasında geleneksel olarak arabuluculuk yaklaşımlarını takip ettiler. 'Barış sürecinin sürdürülmesine yardımcı olmak için müzakere için gerekli olan güven inşa etmeye odaklandılar' (Omaar, 1994, s. 235). Somaliland, dışardan onlara dayatılan demokratik bir yönetim modeline sahip olmak yerine, Batı tarzı devlet kurumlarını kendi geleneksel sosyal ve politik örgütlenme biçimleriyle birleştirmeyi başardı (Hansen ve Bradbury, 2007; Kaplan, 2008; Richards, 2008; Simanowitz, 2005).

Bu melez hükümet, bir Başkan, Başkan Yardımcısı ve Bakanlar Kurulu ile bir İcra Kurulu Başkanlığı, bir Parlamento Meclisi ve Temsilciler Meclisi ile iki partili bir meclisin yanı sıra bağımsız bir yargıdan oluşuyordu (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003, sf 460). Yaşlıların dengeleyici etkisi, Guurti'nin yasaya dahil edilmesiyle resmen tanındı. Ayrıca bir Başkan seçmek ve iç çatışma yönetimi yoluyla devlet güvenliğini sağlamaya çalıştılar (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Kaplan, 2008; Richards, 2008). Beel sisteminin bir diğer önemli özelliği de, aslında klan temsili anlamında kapsayıcılığıydı, hükümet esas olarak Somaliland'daki ana klanların güç paylaşım koalisyonu oldu (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Hansen ve Bradbury, 2007; Richards (2008, s. 18). Bircok yazar bu sistemin modernin dahil edilmesi, modernin başarılı bir şekilde uygulanması için hayati öneme sahip olduğunu ve yeni bir yönetim biçiminin getirilebileceği barışçıl bir ortam oluşturduğunu savundu. Katılımcı sistem Somali halkının yeni devlet yapısıyla özdeşleşmesine ve demokratik yönetime alışmasına olanak sağlayarak daha fazla uyum sağlamasına yardımcı oldu (Kaplan, 2008; Richards, 2008). Daha önemlisi, bu sistem Somaliland yönetimine

Somali'nin önceki hükümetlerinin sahip olmadığı popüler bir meşruiyet sağladı (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003, s. 475).

Uluslararası tanınma eksikliği, Somaliland'ın iki taraflı resmi dış yardım veya uluslararası finans kurumlarından destek almaya hak kazanmadığı ve yalnızca çok yardım aldığı anlamına geliyordu. Böylece barış inşası süreci, Somaliland'ın kendi varlıkları ve kaynakları yoluyla büyük ölçüde başarılı; bu da ülkeyi diğer birçok Afrika devletinden daha fazla kendine güvenmeye zorladı (Bradbury, Abokor ve Yusuf, 2003; Jhazbhay, 2008; Simanowitz, 2005, s. 336).). Bununla birlikte, Somaliland diasporası üyeleri, bu süreçte gelir transferleri hızlı ekonomik toparlanmaya katkıda bulundukları için önemli bir rol oynadılar. Bunların birçoğu, bölgedeki insani krizleri hafifletmek için çatışma çözme ve geliştirme projelerine aktif olarak katıldı (Jhazbhay, 2008; Kaplan, 2008; Simanowitz, 2005).

Somaliland'ın gelişimi, artan finansal kaynaklar, siyasi teşvik ve teknik önerilerle desteklenmiş olsa da, ülke, benzersiz bir yerli Afrika hükümeti modelinin geliştirilmesine izin verdiği için, bu dış katılım eksikliğinden nihayetinde fayda sağlamıştır. Abokor ve Yusuf, 2003; Kaplan, 2008; Mangan, 2010). Bu korunaklı aşağıdan yukarıya devlet kurma süreci, “halkın güçlü bir ulusal kimlik duygusu ve vatanseverlik gururu ile birlikte güçlü bir hisseye sahip olduğunu hissettiği bir sistem” ortaya koydu.

Kaplan'a (2008, s.149) göre, önceki rejimlerin hayatta kalamayacakları biçimde çok büyük dış yardım girişleri olmadığı halde, geçmişteki tecrübelerin aksine, devlet ile toplum arasında

eşi benzeri görülmemiş derecede bir karşılıklı bağlantı ortaya çıkarmıştır. Başarılı ulus-inşası biçimde tamamen toplumun kendi temellerinden ekonomik destekledi.⁴³

Hala alınacak yol olmasına rağmen, Somaliland'ın başarıları etkileyicidir (Simanowitz, 2005, s. 339). Kaplan'ın (2008, s. 144) belirttiği gibi, “toplumun liderliğindeki aşağıdan yukarıya demokratikleşme sürecinin başarısı, Somali'nin geri kalanında Batı tarzı bir devlet inşa etme girişimlerinin tekrar tekrar başarısızlıkla sonuçlanması ile keskin zıtlık içindedir. Somaliland tecrübesi kırılğan devletlerde bu kadar yaygın olarak denenilen yukarıdan aşağı, üniter devlet kurma tatbikatlarının altında yatan temel varsayımları sorgulamaya yol açtı. Toplumlara uygun olmayan Batılı bir bedene sığdırmak yerine - modern bir devletin neye benzemesi gerektiğine dair tüm modeller yerine, toplumların tarihini, karmaşıklığını ve özgünlüğünü yansıtan geleneksel yönetim biçimlerini uyarlamaya ve desteklemeye odaklanmalıdır (Kaplan, 2008, sayfa 154-156). Bununla birlikte, geleneksel yönetim, genellikle, ilkelik ve geri kalmışlıkla ilişkilidir ve geleneksel otorite katılımı, 'kabul edilebilir' normatif koşullardan sapma olarak kabul edilir. Nitekim, 2005 Dünya Bankası raporunda, Somaliland'daki istikrarın hükümete geleneksel otorite dahil edildiği sürece devam edemeyeceğini savundu (Richards, 2008, s. 16-17).

Bu bağlamdaki uluslararası programlar, yardımları, genel, merkezi devlet modellerinin alınmasını teşvik eden ve böylece yerel kapasite ve kurumları zedeleyen, kolay ölçülebilir finansal yardım veya yeniden yapılandırma hedeflerine odaklandılar. Bu yüzden devleti dış yardımlarla desteklemek yerine, yerel barış inşası süreçlerini destekleme çabalarının başarılı olması daha olasıdır (Kaplan, 2008: 155). Somaliland örneği, başarılı bir barış inşası için de

⁴³ Somaliland Demokratikleşmesinin güzel hikayesini görmek için, bkz. Kaplan (2008) çevrimiçi <http://www.sethkaplan.org/doc/JOD,%20Democratization%20in%20Africa%20chapter%203.10.pdf>, 27 Temmuz 2018 tarihinde girildi.

meşruiyet ve uyumun önemini göstermiştir. Uluslararası toplumun, tutarlı yönetimi desteklemeyen ve hatta onu baltalayan siyasi modellerde ısrar etmekten ziyade, yerel ve güçlü yönetim organlarını ve sistemlerini güçlendirmesi gerekir (a.g.e, s. 156).

Somaliland'ın siyasi tarihi sömürge öncesi yapıları, sömürgeci dönemi, kısa vadeli bağımsızlığı, gönüllü, Barre'nin diktatörlüğü sırasındaki zulmü ve nihayetinde günümüzdeki fiili devleti içermektedir. Güney Sudan'dan farklı olarak Somaliland, Britanya'nın Alanı 1898 yılına kadar Britanya Hindistan kolonisine bağlı İngiliz Somaliland Koruma olarak bölgeyi yönetmesi 1884 ve 1960 arasında farklı bir varlıktı. 26 Haziran 1960'ta Büyük Britanya, mevcut sömürge sınırlarında Somaliland'a bağımsızlık kazandırdı. 1 Temmuz 1960'da Somaliland (otuz beş BM üyesi ve BM'nin kendisi tarafından tanınırken), Somali'yi oluşturmak için BM Somali Bölgesi Güven Bölgesi (İtalyan Somali) ile yapılan uluslararası anlaşma ile gönüllü olarak birleşti. Ancak Roethke, iki Somali devletini birleştiren iki taraflı anlaşmaların geçersiz olduğunu veya sonlandırıldığını savunuyor. Eğer bu doğruysa, Somaliland'ın bağımsızlık iddiası, birleşmiş Somali'nin toprak bütünlüğünü ihlal etmeyecektir, çünkü bu birlik hukuki (dejure) olmadı.⁴⁴

Bu tür bir senaryoda Somaliland, 1514 Deklarasyonunun dekolonizasyon çerçevesinde geçerli bir kendini belirleme tatbikatı olarak ayrılığını muhtemelen haklı çıkarabilir (Roethke, 2011).

⁴⁴ İki devlet ayrı antlaşmalar hazırladı. Somaliland bir taslak anlaşma taslağı hazırladı, yasal olarak onayladı ve güney başkent Mogadişu'daki makamlara gönderdi. Mogadişu'daki makamlar hiçbir zaman taslağı onaylamadılar. Bunun yerine, güneydeki yasama meclisi, 1961'de geriye dönük olarak bağlayıcı olan Ulusal Yasama Meclisinin yürüttüğü Birlik Yasası'nı önemli ölçüde farklı bir anlaşma olarak yazdı. Eski İngiliz Koruma Bürosu'ndan anayasaya oy verildi (Bkz. Roethke, 2011, s. 36).

Ayrıca, H. Srebrnik'in belirttiği gibi: Burao'daki “Kuzey Halkları Büyük Konferansında” düzenlenen toplantı, 1 Temmuz 1960 Birlik Yasası resmen kaldırılmış ve Somaliland Cumhuriyeti egemenliği ilan edilmiştir (Srebrnik, 2004, s. 214).

Devlet kurumlarının ve Siad Barre'nın Somali'deki başarısızlığına tepki olarak, Somali Ulusal Hareketi - SNM, 1991'de bağımsız bir eski İngiliz koruma bölgesi oluşturan Somali'nin kuzeybatı bölgesinin bağımsızlığını ilan etti. 2001 referandumunda tekrar onaylanan bu eylem bağımsızlık net bir tavidir. Referandumun merkezi hükümetle müzakere edildiği ve uluslararası toplum tarafından onaylandığı Güney Sudan örneğinden farklı olarak, Somaliland'ın tek taraflı eylemi, yeni oluşturulan kuruluşun uluslararası alanda tanınmasına yol açmadı. Etnik olarak, Somaliland sakinleri Somali'dir (ve Müslümandır), Somaliland nüfusunun çoğunluğu, onu Hawiye klanının egemen olduğu eski İtalyan Somali'den ayıran, Isaaq klanına mensuptur. Somali Ulusal Hareketi (SNM) tek taraflı olarak, neredeyse var olmayan merkezi hükümetin rızası olmadan Mayıs 1991'de Burao'da düzenlenen bir konferansta Somaliland'ın bağımsızlığını ilan etti ve bugüne kadar süren bir süreci başlatı.⁴⁵

Ulusal referandum, Somaliland'ın bağımsız bir devlet arayışı içinde olduğunu 2001'de tekrar ilan etti. Fiili devletten söz ederken yirmi yedi yıl boyunca, Somaliland, en azından güvenlik düzeyindeki temel işlevleri yerine getirebilecek istikrarlı kurumlar kurmayı başardı. Siyasi seçkinler, kısmen nesiller arası değişimin bir sonucu olan ortak bir siyasi kimlik duygusu yaratmayı başardılar.⁴⁶

Güney Sudan'dan farklı olarak Somaliland, toprak bütünlüğünü zorlayan ayrılma hareketleriyle karşı karşıya kalan merkezi hükümetlerin ortak bir stratejisi olan, üniter

⁴⁵ Bobe Yusuf Duale ile Söyleşi (Hargeisa, 12 Eylül 2018)

⁴⁶ UNDP'ye (2012) göre, Somaliland halkının % 70'i 30 yaşın altında.

devletle hareketleriyle karşı karşıya değildi. Bununla birlikte bu strateji, devlet bütünlüğü neredeyse varolmadığından ve Somaliland'ın fiili devletliğine karşı çıkma kapasitesine sahip gruplar bulunmadığından Somali gerçekliğinde ortaya çıkmadı. Bu, dikkatini ve kaynaklarını devlet inşası sürecine odaklamasını sağlayan Somaliland'ın bağımsızlık arayışının kritik ve benzersiz bir özelliğidir. Her ne kadar Somaliland, Afrika Boynuzu dışında bile bir dizi tanınmış Afrika ülkesinden daha iyi bir kurumsal performans sergilese de, Somaliland'daki devlet benzeri kurumları finanse etmek için diaspora topluluğunun para kazanmasına hala bağımlı durumdadır. Somaliland'ın ekonomisi hayvancılık ve ihracata dayanmaktadır ve Cumhurbaşkanı Ahmed Mahmud Silanyo hükümeti 2014 yılında bütçesini 200 milyon ABD dolarından fazla artırmayı planlamaktadır. ⁴⁷Somaliland Somali ile gönüllü olarak birleşmesine rağmen, daha sonraki gelişmeler ayrılma kararını haklı çıkaran argümanlar sunmaktadır. 1969 asker darbesi Mohamed S. Barre iktidara geldi. Eski İngiliz sömürgesi Somaliland'a karşı Barre'nin siyasi baskılarına cevap olarak, Isaaq militanları, 1981'de (Somali Ulusal Hareketi (SNM), rejimin marjinalleşmesi ve insan haklarının ihlali nedeniyle rejime karşı çıkmak için bir isyancı grubu oluşturdu. ⁴⁸

Buna karşılık olarak Barre rejimi, SNM'yi bastırmak için Ogadeni milislerinin yanı sıra düzenli ordu birlikleri gönderdi. Merkezi hükümet ayrıca, Somaliland kenti Burao ve Hargeisa kentlerini bombaladı ve tahminen 50, 000 mağdur ve 1 buçuk milyon ülke içinde yerinden edilmiş insan ortaya çıktı (Africa Watch, 1990). Barre'in rejimi Ocak 1991'de düştü ve bu zamandan beri Somali'nin etkili bir merkezi hükümet kurma çabaları başarısız oldu.

⁴⁷ SNM 1981 yılında Somaliland'dan seçkinler tarafından kuruldu (29 Ağustos 2018, Hassan Essa Jama ile görüşmesi)

⁴⁸ Bobe Yusuf Duale, Hargeisa ile söyleşi, 12 Eylül 2018.

Bu nedenle, Somali sakinlerine temel kamu hizmetler sunmak için temel kurumsal kapasiteden bile yoksun kaldı.

Merkezi hükümetin vatandaşlarının temel haklarını ve güvenliğini koruyamaması ve demokratik sistemin başarısızlığı, Somaliland'ın güneye karşı birlikteki meşru siyasi ve ekonomik çıkarlarının sona ermesine neden oldu (Birch, 1984, s. 596-602).

Tanınmayan devletlerin siyasi seçkinleri tarafından uluslararası tanınma taleplerinde kullandıkları bir diğer argüman demokratik nitelikte iddiasıdır. Demokrasiye retorik bağlılık, çoğu durumda bulunur, ancak popüler meşruiyet geleneksel olarak gerçek demokratik değil bağımsızlık referandumu ile kanıtlanmıştır. (Caspersen, 2012, s. 85). Tanınmayan devletler kendilerinin ebeveyn devletlerinden daha demokratik olduklarını iddia ediyorlar ve kendilerini sık sık otoriter sularda demokrasi adaları olarak tanımlıyorlar ”(a.g.e, s. 71). Demokrasi uluslararası planda, hükümetin tek meşru biçimi olarak kabul edilir, bu nedenle tanınmayan varlıklar, halkın desteğini göstermek ve bağımsız devlet taleplerini haklı çıkarmak için çoğu zaman demokratik araçları kullanırlar.

Bağımsız devletliğe olan popüler destek, Güney Sudan ve Somaliland'daki referandumlarda yüzde 99,62 (katılım yüzde 97,58) ve 97'ye katılım yüzde 70 ulaştı. En düşük katılım, Somaliland'ın Lasanod Sool Bölgesi'nde sadece yüzde 31 oldu (Morris ve Shin, 2002). Bununla birlikte kaynaklanan bu sonuç (genellikle) ayrılıkçı varlıkların ana devletlerden daha demokratik olduğu anlamına gelmez. Örneğin Güney Sudan ve Somaliland'daki demokratik prosedürler, tarafsız ve adil seçim standartlarını daha güçlü biçimde karşılamıştır. Somali gibi Ebeveyn devletlerde seçimler bağımsız seçim gözlemcisi olmadan yapılır. Somaliland'daki ise seçimler Uluslararası Demokrasi Enstitüsü tarafından izlenir gözlem ekipleri önceki dört seçimin hepsinde de mevcuttur.

Güney Sudan'da medeni özgürlükler ve siyasi haklar oranı Freedom House standartlarıyla sırasıyla 5 ve 6 (Sudan 7) iken Somaliland sırasıyla 5 ve 4, Somali ise 7 puan aldı. Her iki taraf da toplamda ana devletlerden daha demokratik olsa da, Güney Sudan özgür olmayan, Somaliland ise kısmen özgür olarak sınıflandırılmıştır. Bazen ayrılmanın, yalnızca söz konusu bölgede değil tüm dünyada kontrolsüz siyasi parçalanma ve istikrarsızlaştırmaya yol açan Pandoranın kutusunu açabileceği iddia edilmektedir.⁴⁹

Güney Sudan, Hartum'daki merkezi hükümeti uluslararası başkılar eşliğinde kendi rızasıyla ayrılmaya devam ederken, Somaliland'ın davası, merkezi hükümetin rızası olmadan ayrılma örneğidir. Somali'nin Sudan modelinde ayrılmayı kabul etmeyi reddetmesinden dolayı, egemenlik meselesi Somaliland yetkilileri için sıfır toplamı bir oyundur. Öte yandan, Mogadişu'nun merkezi hükümetinin, yönetimi altında toprak bütünlüğünü geri kazanma girişimleri, Somaliland'ın Somali topraklarının en istikrarlı kısmı olması nedeniyle, bölge genelinde iç savaş dinamiklerini destekleyebilir. Somaliland'ın bağımsızlık hakkı üç düzeyde tartışılabilir. Roethke'nin (2011) uluslararası hukuk perspektifinden ileri sürdüğü gibi, Somaliland ve Somali arasındaki Birlik Kanunu yasal olarak hiçbir zaman yürürlüğe girmedi. “İngiliz ve İtalyan sömürgelerinin birliği geçersizse, uluslararası hukuk Somaliland’ın sömürgeleştirme bağlamında ayrılmasını meşrulaştırabilir” (Roethke, 2011, s. 35). *Hassan Essa Jama, şunları vurguladı:*

“.... (..) Birlik Kanununun geçerliliğini kabul etsek bile, 1945 sonrası kuruluşların uluslararası gözetiminde egemen devletlerin gönüllü birleşme örnekleri (Mali Federasyon, Senegambiya, Birleşik Arap Cumhuriyeti)

⁴⁹ AMISOM Mogadişu Somali'de Temsilci Yardımcısı, 9 Mayıs 2018, Simon Mulongo ile görüşmesi.

Somaliland'ın bağımsızlığını geri kazanma hakkına sahip olduğuna dair kanıtlar olduğunu gösterir, zira bu örneklerin hepsi şimdi çözüldü”

Hassan Essa Jama, ile görüşme, Hargeisa 2018

Somaliland'ın fiili olarak ayrılması, aynen kullanım prensibine de saygılıdır, çünkü Somaliland, İtalyan Somalisi ile 1960 birleşmesinden önce bir İngiliz koruma bölgesi idi. Bu nedenle yalnızca bağımsızlığını geri almış olacaktır. İkinci olarak ayrılık argümanları, ayrılma ile ilgili politik teoriler desteklemektedir. Üniter Somali'nin siyasal gelişimi, Barre rejimi sırasında Somalilandlılar'ın baskı altına alınmasına ve Somali topraklarındaki mevcut anarşi durumunun derinleşmesine tanıklık etti. Bu durum, devletin hızlı çözülmesi ve çöküşüyle eşanlamlı hale geldi ve ayrılma için argümanlar sundu. Bu nedenle Somaliland, ana devletin neredeyse bulunmadığı bir durumda sıkışıp kalmaktadır. Geçmişte Mogadişu'daki merkezi hükümet yalnızca Somalilandlılar'ın haklarını ihlal etmekle kalmadı, aynı zamanda onların haklarını güvence altına olacak bir sistemin oluşmasını da mümkün kılmadı. Üçüncüsü, Somaliland tarafından tanınması durumunda, diğer tanınmamış devletlerin hak iddia edeceğine dair Pandora'nın kutusu argümanı da yanlıştır (Martin ve Doboš, 2014).⁵⁰

3.3.2 Somaliland Demokratikleşmesi ve Yaşlıların Rolü

Uluslararası ilişkilerde gelişen yeni meta-anlatı, 1980'lerde ve 1990'ların başında “minimal devletlere” duyulan ihtiyaç açıkça anlaşıldıktan sonra sağlam devlet gelişimini öngörür (Maxwell, 2005: 7). Ancak Afrika'da devletlerin ve kurumların kurulması uluslararası politika yapıcılar için ciddi bir baş ağrısıdır. Sömürgecilik dönemlerinden bu yana, devletlerin Batılı anlayışlara bağlı ithal edilmiş resmi kurumları meşruiyet, hesap verebilirlik,

⁵⁰ Bkz. Martin and Doboš, (2014), post-modern dünyada ayrılma: Güney Sudan ve Somaliland vakaları, Acta Geographica Universitatis Comenianae, vol. 58, 2014, no. 2, s. 173-192.

şeffaflık ve verimlilik eksikliği ile mücadele ediyorlar. Ayrıca, genellikle işleyişlerinin gayri resmi veya “geleneksel” kurumlar tarafından tehlikeye atıldığı da görülüyor (Renders, 2007: 440).

Sonuç olarak, bu gayri resmi kurumlar, uzun zamandır gelişim ve ilerlemenin önünde duran modern öncesi zamanların kalıntıları olarak kabul edildiler. Ancak günümüzde resmi olmayan kurumlar, onları gündemden çıkarmak için çok gayretli çalışan uluslararası politika yapıcılarının ilgisini çekmeye başladılar (a.g.e : 440). Bu yeni politika düşüncesi 'başarısız devletlerin' nedenlerini, etkilerini ve tedavilerini analiz eden çok sayıda akademik araştırma örneğinden ilham almış gibi görünüyor (Zartman, 1995; Chabal ve Daloz 1999; veya Herbst, 2000). Keyd ve Buur'un (2006: 2) belirttiği gibi gayri resmi kurumların, özellikle de “geleneksel” şeflerin siyasi yükselişlerinin yeniden dirilişi, başarısız devletlerin temelindeki koşullara, yani başarısız ulus oluşturma ve iç çatışma koşullarına bağlıdır. Devletin vatandaşları üzerindeki kontrolünü kaybettiği durumlarda (veya ilk etapta kontrol sağlayamazsa), boşluk resmi olmayan 'geleneksel' otorite yapılarıyla dolduruldu. Bazı durumlarda, Afrika hükümetleri 'başarısız' ya da 'zayıf' bir devletin sonucunu, bununla başa çıkmanın bir yolu haline getirdi, bu da Keyd ve Buur'un 'yeniden-şartlandırma' dediği şeyin farklı derecelerinde bulgularla sonuçlandı (Keyd ve Buur, 2006; Skalník, 2004).⁵¹

Bu stratejinin aynı zamanda uluslararası kalkınma politikası belirleyicilerine hitap ettiği görülüyor. Renders (2007: 441), “Somaliland” ın “çözülmekte olan hikayesini” gayri resmi kurumların öne çıkan bir rol oynadığı endojen devlet inşası örneği olacak vurgulamaya çalışıyor. Somaliland Afrika’da devlet inşasının başarılı olayı olarak sayılıyor.

⁵¹ Örneğin Bkz. Renders (2007).

1991'de Somali'nin çöküşünden bu yana, Somali'nin güneyi ve başkent Mogadişu, daha önce tanınmamış Somaliland Cumhuriyeti bir devlet gibi görünürken çaresiz bir kanunsuzluk bataklığı ve şiddet içeren politik-ekonomik rekabet alanı haline geldi (Bryden, 2003). Somaliland aynı zamanda 1993'ten bu yana 'Afrika'nın en güçlü demokrasisidir'. Başkan, Bakanlar Kurulu, iki meclisli parlamento, ulusal bir yargı ve ulusal ordu ile işleyen bir hükümete sahip. Somaliland bir devlet olduğunu iddia ederek, yasa çıkardı, vergi topladı ve hatta yerel (2002), başkanlık (2003), parlamento (2005), başkanlık (2010) ve son başkanlık (2017) üç demokratik seçim düzenlemeyi başardı.⁵² Her şey uluslararası politik müdahale olmadan ve sadece son derece mütevazı teknik veya finansal yardımla sağlandı.⁵³ Bu tezin temel sorusu, Somaliland neden uygulanabilir devlet kurumları kurulurken Somalinin bunun yapamadığıdır? Somaliland'da verilen cevap, “klan büyüklerinin demokratik kurumların kurulmasına yol açan önemli bir rol oynadığı”dır.⁵⁴ 1991 yılında, geleneksel klan büyükleri tarafından organize edilen konferanslar, ülkede barış inşasına dönüşen ateşkes girişimleriyle başladı, ardından Somaliland'ın devlet inşası süreçleri ile bağımsızlığı ilan edildi. Klan büyükleri Burao şehrinde bir araya geldi ve Abdirahman Tuur'u yeni kurulan Cumhuriyet'in ilk cumhurbaşkanı olarak seçti. İki yıl sonra, 1993'te geleneksel büyükler, Abdirahman'ın yerine Borama'da bir araya geldi ve Mohamed Ibrahim Egal'ı Somaliland'ın ikinci cumhurbaşkanı seçti.⁵⁵

⁵² Saha Çalışması gözlemi, Temmuz - Aralık 2017

⁵³ <https://www.economist.com/the-economist-explains/2017/11/13/why-somaliland-is-east-africas-strongest-democracy> accessed July 27th 2018,, Bkz. https://successfulsocieties.princeton.edu/sites/successfulsocieties/files/Policy_Note_ID147.pdf accesses July 27th 2018

⁵⁴ bkz. Renders, (2007).

⁵⁵ Mohamed Hashi Elmi ile Söyleşi, Hargeisada 4 Ekim 2018

Egal, Somaliland'ın tartışmalı klanları arasındaki geleneksel büyüklerin uzlaştırılmış şikayetlerinden yardım aldı. Milisleri silahsızlandırdı ve parlamento, yargı ve yürütme gibi devletin hemen hemen bütün ayaklarıyla güçlü bir hükümet kurdu. Ayrıca eşit siyasi partilere dayalı katı bir seçim sistemi kurdu (Zuhur Muhhtar, 2017).⁵⁶

Somaliland'ın üst meclisi olan Guurti, uzlaşma, barış inşası ve demokratikleşme sürecinde, genel olarak geleneksel büyükler ile bağlantı kurdu; özellikle ateşkes, barış inşası ve devlet inşası konferanslarının yanı sıra farkındalık yaratma rolünü üstlendi ve topluluklar arasında arabuluculuk yaptılar. Sonuç olarak, geleneksel yaşlılar meclisleri bağımsızlık ilanına ve sonraki barış inşası ve demokratikleşme sürecine öncülük etmişlerdir (Hassan, 2015).

3.3.3 Devlet İnşası ve Somaliland'ın Demokratikleşmesi

Paradoksal olarak, Somaliland'da devlet inşasına katkıda bulunan bir faktör haline gelen Somali klan kurumlarının kökenleri, sömürgecilik öncesi dönemdeki vatansızlık bağlamı ile derinden bağlantılıdır. Somali siyasal sistemi, merkezi yönetimi sürdürmeyen dağınık göçebe halkın yaşadığı yoğun nüfuslu bir bölgeye adapte edilmiştir. Daha büyük iniş grupların (klanlar) bir parçası olan göçebe aileleri arasındaki ilişkiler, Somali dilinde *Xeer* (töre) olarak bilinen doğal yasalarla düzenlenmiştir.

Somali Cumhuriyeti devleti 1991'de yıkıldığında, klan büyükleri Somaliland'daki siyasi sahnede çok belirgin bir şekilde ortaya çıktılar. Açıkçası, devletin çöküşü, sömürgecilik sonrası tüm siyasi gelişmeler bir şekilde silinmiş gibi, sömürge öncesi duruma basit bir dönüş anlamına gelmiyordu. Klan büyükleri de, devlet çöktüğü zaman kendiliğinden siyasal ilişkiler ve yönetimi devralmakla hiç yokdan ortaya çıktılar.⁵⁷ Devletin asıl çöküşünden çok önce,

⁵⁶ Bkz. , Somaliland democratization process, online <http://ocvp.org/HQRS2/Zuhur%20Fathia%20Mukhtar.pdf>

⁵⁷ 29 Ağustos 2018, Hargeisa, Hassan Essa Jama ile söyleşi

özellikle de Somali İç Savaşı'nın ilk on yılında, yani 1980'lerin başlarında, onların katılımının önü açılmıştı. Kuzeybatı bölgesi (Somaliland) savaşın ilk çatışma şahanelerinden biri oldu. General Siad Barre'nın askeri cuntasına sadık olan hükümet birlikleri, Somali Ulusal Hareketi (SNM) gerillalarına karşı yıllarca savaşıp bastırmaya çalıştı.⁵⁸ O andan itibaren, SNM'nin idari yapıları, Isaaq'ın farklı alt-klanlarını temsil eden klan büyüklerinden oluşan bir danışma organını içerecektir. Organın adı 'Guurti' olarak verildi ve üyeleri kendileri tarafından seçildi. Teknik olarak, üyeler sadece “büyükler” idi, ancak tez kapsamında görüşülen kişiler, “yaşlı” klan işlerinin yerini alan meselelerle meşgul olduklarına işaret ederek, “siyasi olarak aktif klan büyükleri” olarak adlandırmaya meyilliydi.⁵⁹ SNM gibi modern bir örgütün varlığından dolayı, yalnızca Isaaq'ın savaş gücüne dayanarak, bu yaşlılar, taban topluluğundaki siyasal toplanma seviyesindeki 'geleneksel' klan işlerinden ziyade, Isaaq çapında siyasetle meşguldü.⁶⁰ SNM Guurti konseyi SNM politikacılarını Mogadişu'daki yeni Somali ulusal hükümetinin payına ilişkin taleplerini reddetmeye zorlamak için SNM bayrağı altında mücadele eden subay ve gerilla savaşçıları destekledi.

Somaliland bu şartlar altında bağımsız ilan edildi (Matt Bryden, 2003; Prunier, 1990: 113). Ayrıca, geleneksel klan liderliği ve kurumlarının artan siyasi ağırlığı, Kuzeybatı'nın hızla barışa dönmesini sağlamıştır. Klan merkezli milis grupları Barre'in ordusuyla savaştığı

⁵⁸ Bobe Yusuf Duale, Hargeisa ile Söyleşi, 12 Eylül 2018

⁵⁹ Somali Cumhuriyeti, ve Kuzey İngiltere'deki İngiliz Somaliland'ın 1 Temmuz 1960'ta Güney'deki İtalyan Müttefliliğinin birleşmesiyle kuruldu.

⁶⁰ Compagnon'a (1992) göre, 1980'lerin çoğunda, SNM gerillalarının Kuzeybatı, Isaaq veya diğer bölgelerdeki nüfusla çok az bağlantısı vardı. Hareket, Etiyopya'dan Mengistu Haile'nin hükümetinin desteğiyle gerçekleştirildi. Taktik değiştirme, Mart 1988'de Somali ile Etiyopya arasındaki barış anlaşmasının Etiyopya'nın SNM'ye verdiği desteği sona erdirdiğinde ortaya çıktı. Çaresiz bir hareketle SNM, Kuzeybatı'daki Somali hükümet birliklerine büyük bir saldırı başlatarak Etiyopya üslerini terk etti. Mogadişu, acımasız misilleme ile karşılık vererek Bur'o ve Hargeysa kentlerini yağdırarak Isaaq nüfusu arasında ölüm ve yıkıma oldu.

Dhulbahante, Warsangeli ve Gadabuursi savaşlarını kaybetmişti. Ancak, Isaaq klanı yaşlılarının ve kurumlarının savaşa ve SNM'ye katılımı sayesinde, kaybedilen partilere belirli bir şekilde yaklaşmak mümkün oldu. Birbirine siyasi rakip olarak yaklaşmak yerine, eski rakipler birbirlerine geleneksel kurumlar aracılığıyla - klanlar gibi yaklaştılar (Farah ve Lewis, 1993).

Bir kez daha, “siyasi olarak aktif” olan klan büyükleri sonraki gelişmeler üzerinde çok önemli bir rol oynadı. Kontrol, SNM liderliğindeki yeni Somaliland hükümeti tarafından kurulmadı. Hükümet, devlet gelirleri için hayati önem taşıyan stratejik bir ekonomik varlık olan Berbera limanının kontrolü üzerinde rekabet eden siyasi aktörler arasında, Isaaq içindeki bir iç güç mücadelesine yenik düştü. Farklı SNM kadroları (politikacılar ve askeri komutanlar) grupları arasında kendi klan milisleri arasında silahlı bir mücadeleye dönüşen politik bir çatışma başladı. SNM hükümetinin ve SNM'nin tamamen sona erdiğini işaret eden savaş, yaşlıların müdahalesiyle sona erdi. Gadabuursi yaşlıları, Isaaq yaşlılarını, ateş kes kararı için aralarında görüşmeye başlamaya ikna etti (Farah ve Lewis, 1993).

3.3.4 Somaliland'da 'Demokrasi' ve Seçimler

30 yıllık Somali Cumhuriyeti'nden sonra, Somali'nin merkezi hükümeti çöktü ve Kuzey Klan liderleri ve SNM'nin liderleri Burao'da “Kuzey halklarının büyük konferansı” nda buluşup ve Somali birliğini geri çekmeye ve Cumhuriyet'i kurmaya karar verdiler. Somaliland'ın, İngiliz Koruma Bürosu sınırları ile birlikte, SNM Başkanı'nın gelecek iki yıl boyunca yeni ülkeleri yöneteceği konusunda hemfikir oldular.⁶¹

⁶¹ Hargeisa ve Burao'da yapılan çok sayıda görüşmeye göre, Somaliland'ın isaaq olmayan yaşlılar da dahil olmak üzere tüm klan büyükleri resmi olarak katılmış ve konferansa ve Somaliland'ın oluşturulmasına katılmıştır.

1993'te Somaliland Klanı yaşlıları, Somaliland hükümeti liderleri ve diğer politikacılar büyük bir konferans düzenledi ve Somali'nin eski başbakanı Mohamed Haji Ibrahim Egal'ı gelecek iki yıl boyunca ülkeyi yönetecek, lider olarak iki üst ev (Guurti) ve temsilcisi seçti. Ancak parlamento kararına rağmen Somaliland iki yıl iç savaşa girdi. Yine 1997'de, Somaliland'ın büyükleri muhalif klanlar da dahil olmak üzere farklı klanları temsil eden tüm gruplarla ikinci kez Egal'i net bir çoğunlukla mağlup eden aday Süleyman Mahmud Aden'in yeni cumhurbaşkanına, "Somaliland bu noktasına gelmemeli, gelecekte bir oylamaya ihtiyacımız var demesi önemliydi".⁶²

Mayıs 2001'de Somaliland nüfusu tarafından sunulan onaya ve yüzde 97 oyla onaylanan yeni anayasa ve ardından Egal Hükümeti Seçim Yasası hazırladı ve üçü cumhurbaşkanlığından, ikisi eskiden, ikisi de muhalefet partileri ve NEC'den oluşan yedi üyeli Ulusal Seçim komisyonunu atadı. Komisyon yeni geçici partileri kaydetmeye başladı ve altı parti yerel seçimleri yürütmek için Esad, Sahan, Hormud, UCID, UDUB ve Kulmiye'ye kaydoldu Seçim sonuçlarında en fazla oy alan üç partinin seçimlerde daimi olacağını açıkladı. İzleyen on yıl boyunca UDUB, Kulmiye ve UCID Somaliland demokrasisi içinde daimi seçim partileri oldular.⁶³

Nisan 2003'te, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adayları UDUB'dan aday olan Dahir Rayale, Ahmed Yusuf Yasin, Kulmiye'den Ahmed Mohamed Mohamoud (Silanyo), Abdi Rahman Aw Ali Farah ve UCID'den adayları Hassan ve Faysal Ali Warabe idi. 2005'te NEC, taraflarla yapılan uzun tartışmaların ardından hükümet parlamento seçimleri için planlandı ve hükümet, Somaliland'daki parlamento üyelerinin bölgesel olarak temsil edilmesine karar

⁶² 29 Ağustos 2018'de Hassan Essa Jama'le görüşmesinde.

⁶³ 7 Ekim 2018 tarihli kıdemli Ulusal Seçim Komisyonu yetkilisi ile görüşmesi

verdi. Üç parti aday listelerini altı bölgeye sundu ve UDUB partileri, 33 sandalye, Kulmiye 28 sandalye ve UCID 17 sandalye aldı. Üç siyasi parti, adaylarını sundu ve yine adayları, uluslararası toplumun ve Etiyopyalı Hükümet'in desteğiyle seçildi. Hükümet ve ana muhalefet partisi Kulmiye arasında uzun bir tartışmadan sonra, iki başkan yardımcısı arasında anlaşılamadı. 26 Haziran 2010 seçimleri için yeni Ulusal Seçim Komisyonu üyelerini aday göstermeye karar verdi.

Cumhurbaşkanı Ahmed Silanyo, Somaliland nüfusunun yeni bir siyasi parti kurmayı tercih ettiği ve ekibinin Somaliland'ın tüm bölgelerine gittiğini belirtir. Seçim ve sonuçlarının Somaliland nüfusunun yeni bir şans elde etmek için istekli olduğunu gösterdiğini söyledi ve istişare için yeni bir ekip seçti. Seçim kanunu küçük olan taraflar için Cumhurbaşkanlığı seçim yasasını iki aşamalı bir değerlendirme sürecine soktu. Yeni partilerin tescili için bir ekip tayin edildi ve kayıt ekibi ilk değerlendirme belgelerini verdi. Xaqsoor, Dalsan, Rays, Umadda, UCID, Waddani ve Kulmiye ile birlikte ne yazık ki ana UDUB partisi sona erdi ve yedi parti yerel seçimler için yarıştı. Sonunda Kulmiye, Waddani ve UCID sonraki on yıl boyunca kalıcı Somaliland partileri oldular. İki kez cumhurbaşkanlığı seçimlerini kestikten ve yeni bir Ulusal Seçim Komisyonu oluşturduktan sonra, NEC seçmenleri yeni bir teknikle kaydetmeye başladı ve oylama listesini yazdırdı. 13 Kasım 2017 seçimlerinin zamanını ve partilerin adaylarını Kulmiye Muse Bihi Abdi Abdi Rahman Saylici, Waddani Abdi Rahman Mohamed Abdillahi, Mohamed Ali Faysal Ali Warabe, Ahmed Abdi Muse Abyan olarak belirledi. Son olarak Kulmiye adayı yüzde 55.1, Waddani yüzde 40.73 ve UCID yüzde 4.17 ile kazandı ve iki muhalefet partisi, Waddani adayının sonuçlarla endişelendirdiği günlerden sonra yeni cumhurbaşkanını kutladı (NEC, 2017).

Merkezi ve merkezi olmayan bir yeniden yapılanma dalgası, Somali devletinin dağılmasından sonra, Somaliland'ın özellikle istikrarlı ve barışçıl olduğunu kanıtlayan ulus-

altı siyasal düzenlerin ortaya çıkmasına neden oldu. 1991 yılında Somaliland bağımsızlığını ilan etti, ancak başka hiçbir devlet ya da uluslararası kuruluş tarafından tanınmadı. Somaliland bağlamını 1991 yılında Somali devletinin çöküşünden hemen önce ve bu devletin çöküşünü takip eden dönemde karakterize eden sosyo-politik çevre, farklı aktörler arasındaki çeşitli müzakere, ve işbirliği süreçlerini gerektiren ve kolaylaştıran bir ortamdı. (Bradbury, 2008; Renders ve Terlinden, 2010).

1980'lerin sonlarında Siad Barre ile mücadelede, Isaaq klan ailesinin kuzeydeki geleneksel liderliği, Somaliland'ın en büyük klan ailesi ve bölgesel bir direniş gücü olan Somali Ulusal Hareketi (SNM) arasında yakın işbirliği gelişmesini sağladı. SNM, belirgin bir gerilla cephesi olarak değil, "Isaaq halkının silahlı bir ifadesi" olarak işlev gördü (Prunier, 1994: 62).

SNM'in Isaaq toplulukları içine yerleştirilmesi ve herhangi bir önemli dış hareket fonunun bulunmaması, geleneksel makamlara güvenmesine yol açtı. İkincisi, genel olarak kuzey Isaaq toplulukları ile iş dünyası ve özellikle diaspora arasında direniş desteğinin harekete geçirilmesinin arkasındaki itici güçler olarak rolleri özellikle paha biçilmezdi. 1988'de, Ulusal direnişin seferber edilmesini daha etkili koordine etmek için bir geleneksel otorite konseyi olan bir *Guurti* meclis kuruldu. Geleneksel makamlar tarafından temsil edilen bölgesel klanlar, bölge genelinde bir dizi yerel görüşmede toplandı. Bu yerel süreçlerin kazanımları, geniş barış anlaşmalarının yapıldığı ve yeni bir siyasi düzen için Somaliland çapında kurumsal çerçevenin yaratıldığı çok sayıda klan konferansına yol açtı.

Guurti ulusal düzeyde güç paylaşımı anlaşmalarına ulaşmanın bir ön şartı olarak şiddeti kontrol etmenin ve yerel düzeyde uzlaşmaya varmanın önemini vurguladı. 1993 yılında, Borama kentinde Somaliland'ın politik düzenine kurumsal bir şekil vermek için yapılan büyük klan konferansı özellikle dikkat çekiciydi. Konferans büyük ölçüde Somaliland

toplulukları tarafından finanse edildi. Yaklaşık dört ay sürdü ve 150 geleneksel makamın oy kullandığı ve delegelerin de bulunduğu yaklaşık 2 bin kişi katıldı (Bradbury, 2008). 1993 Borama Konferansında, yaşlılar aşağıdaki hususlarda anlaştılar:

1. 82 üyeli Guurti klan büyükleri meclisinin meclis binasında resmi olarak kurumsallaşan karma bir yönetim sistemini tanımlayan bir ulusal tüzüğün kabulü.
2. Klan temsiline dayanarak daha düşük profili bir parlamento gurubunun aday gösterilmesi;
3. “Somaliland halkı için geleneklerine ve İslami değerlere uygun davranış kurallarını hazırlayan bir barış şartının oluşturulması ve kabulü” (Bradbury 2008: 98). Şart, büyüklerin çatışmaları çözme ve demobilizasyon sürecine öncülük etme konusundaki sorumluluklarını formüle etmiştir. Ayrıca, tüm topluluklardan diğer klanlara saldırmaktan kaçınmak için yemin etmelerini istemiştir. Sonuç olarak, bu sözleşme, kuzey klanlar arasındaki ilişkilerin yeniden kurulmasını ve aynı zamanda hukuk ve düzen için temel oluşturmayı amaçlayan bir “ulusal xeer” uzlaşma sağlamıştır (Menkhaus 2000; Bradbury 2008).
4. Yeni başkan adayı Mohamed Hacı İbrahim Egal ve başkan yardımcısı Daahir Rayaale Kahiin meşru kabul edilmesi (Menkhaus 2000; WSP 2005; Bradbury 2008). Menkhaus'un belirttiği gibi, "herhangi bir uluslararası standartta göre, bu tamamen yeni türden siyasi zorluklarla karşılaşan geleneksel bir barış mekanizması için etkileyici bir başarı olmuştur" (Menkhaus 2000: 189). Yerel olarak saygı duyulan temsili otorite kaynağını kurumsallaştırmak olan Guurti, yeni bir politik düzenin temellerinin yeniden tanımlanmasının ve meşrulaştırılmasının bir yoluydu. Ayrıca, Siad Barre'nin yönetiminde devleti oluşturan merkezi yönetimin meşruiyet gücünü bitirdi.

Ayrıca, Barre 'aşiretçilik'i yasaklarken, Boroma konferansında kararlaştırılan beel sistemi (klan temelli sistem) olarak bilinen Somaliland yönetim sistemi,' sosyal ilişkileri örgütlemek için akrabalık ilişkilerinin temel mekanizma olarak tanınmasına dayanıyordu. Beel sistemi altında, hem Guurti hem de Temsilciler Meclisinde, siyasi sandalye dağılımının merkezi çevre ile dengelemesi gerektiği ilkesine dayanıyordu (Battera, 2004) Yani tüm kuzey klanların demokratik sisteminde ulusal temsili güvence altına aldı. Daha istikrarlı bir barış kurulduktan sonra nihayet 1990'ların sonlarında yeni siyasi hedefler ortaya çıkmaya başladı. Beel sistemi revizyona alındı. 1997 yılında, klan temelli bir sistemden çok partili bir sisteme geçiş için gerekli adımları açıklayan yeni bir anayasa hazırlandı (Renders, 2006). Anayasanın, *beel* sisteminden kısıtlı çok partili demokrasiye geçiş başlatılması önerisi, Somaliland'da şiddetli bir tartışma yarattı.

Çatışma sonrası dönüşümün ilk aşamalarında, beel sistemi hem meşru hem de uygulanabilir olduğunu kanıtladı. Ancak, *beel* sisteminin kaldırılmasının savunucuları, dezavantajların, sistemin klan çizgileri boyunca dar menfaatlerin izlenmesini teşvik etme konusunda doğal bir risk taşıdığını ve bu nedenle daha iddialı politik programlar geliştirmek için bir çerçeve olarak daha az uygun olduğunu savundular. Ayrıca, geçiş gerekliliği uluslararası meşruiyet arayışıyla tanınma ihtiyacı ile de ilişkilendirildi. 2001 yılında yeni anayasanın son taslağı referanduma sunuldu ve onaylandı; halk çok partili siyasete ve bağımsız bir Somaliland'a olan bağlılığını teyid etti. Bu nedenle, klan çizgileri boyunca güç paylaşımına dayanan siyasi sistem, bunun yerine, hem Devlet Başkanı hem de Temsilciler Meclisi üyelerinin ve Bölge Konseylerinin üyelerinin oylama yoluyla seçildiği bir sisteme gecildi. Ancak, Guurti kurumu yerinde kaldı ve bu Parlamentonun Üst Meclisindeki sandalyeler klan temsili temelinde dağıtılmaya devam etti.

Somaliland, anayasanın kabulünden bu yana dört seçim tamamladı: 2002’de yerel meclis seçimleri, 2003’te ilk cumhurbaşkanlığı seçimi, 2005’te parlamento seçimleri (yalnızca alt Temsilciler Meclisi). 2017’de Cumhurbaşkanlığı seçimleri Somaliland, her şeyden önce, “geleneksel” ve modern kurumların nispeten başarılı bir şekilde birleşmesiyle tanınmakla birlikte, bu özel melez düzenin arkasındaki süreçlerin önemi üzerinde durulmalıdır.

Somaliland’ın siyasi düzeni, meşruiyet kazanmak için “geleneği” ve “modern” kurumları birleştirmek yerine, çıkarları ve çıkar çatışmalarını temsil eden çok sayıda sosyal güç tarafından sosyal olarak doğrulandığı süreçlerle ayaktadır. Bu konuda Ginty'nin (2010: 407) "melez bir barışı sağlama ve sürdürmede sık sık yaratıcılık ve barışçıl angajman" konusundaki gözlemlerine bakılabilir. Bu, "çeşitli çıkarların ve değerlerin birleştiği, işbirliği yaptığı, çatışması, yeniden birleştiği ve yeniden işbirliği yaptığı, sürekli çatışma yönetimi süreçlerini içerdiği bir yapıdır. Bu sürecin çoğunun planlanmayacağı bilinirse ve birey ve kolektiflerin birbirlerini anlamasını gerektireceği ortaya çıkar.

Bu çalışmada, Somaliland'daki yeni siyasi düzenin kademeli olarak meşrulaştırılmasının kesin olarak mümkün olduğunu, çünkü sürecin dış aktörler veya merkezi bir devlet tarafından planlanmadığını, yönetilmediğini ve sıralanmadıklarını savunuyoruz (ayrıca bkz. Bradbury, 2008). Burada sadece devlet yapılarının canlanması nedeniyle, barış ve istikrar sağlanamadı. Bunun yerine, ortak bir politik yapının dayanakları üzerinde fikir birliği için ön koşul haline gelen kapsamlı yerel katılım ve öz-örgütlenme yoluyla barış ve istikrar sağlandı. Bu, iç siyaset alanının ne kadar kurucu olduğunu sosyal ve politik ilişki geliştirme ve dolayısıyla meşruiyet için ciddiyetini ortaya koymaktadır. Geleneksel liderlik ve hükümet otoritesinin entegrasyonu, ortaya çıkmakta olan fiili devlet ile meşru temsil ve yönetişimi neyin oluşturduğunun çeşitli algılarının bir arada olduğu bir toplum arasında bağlar yaratmanın yaratıcı bir yoluydu.

Ancak, aşağıdaki bölümde belirtildiğı gibi, bu entegrasyon veya melezlik, tanım gereğı, Somaliland'ın siyasi düzeninin biçimlendirme döneminde kritik olan yerel halkın meşruiyetini veya devam eden katılımını sağlamamaktadır.

3.4 Sonuç

Guurti'yi ulusal bazda seçilen Temsilciler Meclisine üst kamarayı ise klan temelli Yaşlılar Meclisi'ne tahsis eden iki meclisi yasama, geleneksel ilkeleri Somaliland hükümetine entegre etmenin en açık örneğidir. Bir yandan, bu kurumsal düzenleme, “çeşitli meşruiyet kaynakları arasında yapıcı etkileşim” teşvik ederek politik düzeni uyarılmanın bir yoluydu. (a.g.e, 2009: 21) olarak adlandırmaktadır. Yukarıda da belirtildiğı gibi, ortaya çıkan devlet yapısını meşrulaştırırken, bu ilk aşamanın gecilmesi oldukça kritikti. Öte yandan, geleneksel ilkeler ile hükümet arasındaki etkileşim, hükümet yapısını sadece yerel beklentileri daha iyi karşılayacak şekilde uyarlamamış , ayrıca perfomansını arttırmıştır.

Ayrıca, bu sistem *Guurti* üyelerinin rolünü ve katılımını kademeli olarak yeniden şekillendirdi ve yerel toplulukların temsilcileri olarak meşruiyetlerinin temelini sorguladı. Özellikle, *Guurti* üyeleri, ulusal politikaları şekillendirmeye olan ilgiyi arttırırken, üyelerin hükümetin yürütme organı karşısında aşağıdan yukarıya hesap verebilirlikten daha fazla siyasi sadakat konusunda endişe duydukları yönündeki suçlamalara maruz kaldılar. Yaşlıların *Guurti* içindeki kurumsallaşması, Somaliland'daki geleneksel liderliğin hükümete bağlanmasını bir yoldu. Yerel düzeyde, özellikle güvenlik ve adalet alanlarında, geleneksel sistem ve Şeriat mahkemeleri, devlet yetkilileri ve kurumların uygulamaları ile bağlantılı olarak farklı şekillerde belirginleşti.

Günlük ceza davaları ve ihtilafların büyük kısmı, genellikle geleneksel sistem tarafından halledilirken, polis zaman zaman tutuklamalara yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, polis

tipik olarak müteakip tahkim sürecini geleneksel makamlara bırakmaktadır. Ayrıca, geleneksel sistem aracılığıyla ulaşılan yerleşimler, bazı durumlarda, resmi hakimler ve ayrıca polis tarafından resmi olarak kayıt altına alınmakta ve dosyalanmaktadır. Bu, modern bürokratik otoriteden farklı, aynı zamanda kesinlikle "geleneksel" otoriteden de farklı, "günlük" güç ve uygulamaların yeni melez formların yerili olmasını ifade eder.⁶⁴

Daha büyük çaplı çatışmalarda polis ve ordu acil mücadeleyi durdurma rolü oynamasına karşın, müteakip müzakereler ve bir uzlaşma belirleme görevi genellikle geleneksel makamlar tarafından halledilir. Alışlagelmiş sistemin altında yatan yaptırımlar, esas olarak, misilleme ve çatışmaların artmasıdır. Hükümet müdahalesi, kan dökülmesinin devam etmesinde zayıf bir caydırıcı olmaya devam ediyor. Güvenlik açısından, modern yönetişimin tek başına dayanamamasının temel nedeni budur (bkz. Örneğin Gundel, 2006). Ayrıca, kaynak yetersizliğinden dolayı kodlanmış kanunlar reforme edilmemiş ve geliştirilmemiştir.

Çağdaş yöntemler suç, ihtilaf ve çıkar biçimlerinin bazılarını ele almak için genellikle uygun değildir. Kibble (2009) Somaliland'a dair bir dizi ek paradoks tanımlamıştır. Bunlardan ilki, Somali'nin temelde uluslararası tanınırlığa sahip başarısız bir devlet olmasına rağmen, Somaliland'ın çalışan bir devletin tüm niteliklerine sahip ancak tanınmayan bir devlet olmasıdır. Fiili bir devletin tanımlayıcı şartlarının her biri açısından, Somaliland karşılamaktadır (Pegg, 1998: 1). Bunlar:

-Halk desteği ile örgütlü bir siyasi liderlik

- Belirli bir nüfus

-Bir çeşit hizmet sunma yeteneği

⁶⁴ Bkz. (Gundel, 2006; Menkhaus, 2007)

-Tanımlanmış bir bölge ve sınırlar

- Bu bölge üzerinde uzun bir süre etkili control kurulması

- Kendini egemen devletlerle ilişkilere girme yeteneğine sahip gören siyasi bir kurum

Tam bir anayasal bağımsızlık ve bu egemenliğin uluslararası olarak tanınmasını arayan, ancak bunu başaramayan bir mekanizma. İkincisi, Somali, işleyen bir devlet yaratma çabasıyla büyük miktarda uluslararası finansman aldı ve başarısız oldu, ancak Somaliland kendi yolunu takip etti ve önemli ölçüde bir barış ve istikrar elde etti.

Üçüncüsü, Somaliland, geleneksel devlet egemenliğini ararken, Somali gibi ülkeler, ilişkilerinin birçoğunu resmi devlet sisteminin parametreleri dışındaki yeni küresel değişimin bir parçası olarak ifade etmeye devam ediyor. Dördüncü paradoks bağımsızlık ile ilgilidir. Somalilerin çoğunluğun bir dili, dini ve etnik kökeni paylaşması gibi sebeplerle tutarlı bir devlet kurma konusunda daha iyi bir şansı olduğu düşünülüyordu. Bununla birlikte, Somali'nin çöküşü bu varsayım yanlış çıkardı, bu da Somali'nin güçlü bir merkezi devlet kuramayacak kadar anarşik olduğuna inanılan yeni bir durumla sonuçlandı. Somaliland da, bu iddiayı ispatladı. Beşinci paradoks, birçok uzman uluslararası tanınma ve demokrasi arasında net bir bağlantı çizmesine ve nüfusun kendi kaderini tayin etme konusundaki açık iradesine dikkat çekmesine rağmen, bağlantının problemsiz olmadığı söylenebilir. Bu özellikle, tercih edilen demokrasi kavramı, yalnızca seçimlerin yapılmasına ve demokrasinin işlevsel unsurlarına bağlı kalmaya yönelik resmi bir kavram olduğunda geçerlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SOMALİLİLAND'IN TANINMA ARAYIŞI: SELF-DETERMİNASYON,

ULUSLARARASI TANIMA VE DEVLETLİĞİN MEŞRUIYETİ

4.1 Giriş

Güney Sudan'ın yakın zamandaki tutumu, Afrika'daki sömürge sonrası devletlerle ilgili bazı kritik varoluşsal soruları gündeme getiriyor. 1964 yılında, Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) sömürgeci miras sınırlarını 'kutsal' ilan etti ve değiştirilmeyeceğini ilan etti (Bereketeab, 2015: 10). Sonuç olarak, sömürge sınırları uluslararası sınırlara dönüştürülmüş, böylece uluslararası statü ve uluslararası hukukta uygulanabilirlik elde edilmiş oldu. Sömürge sınırlarına bu yaklaşımın gerekçesi, kimlik gruplarının dağılmasına izin verilirse, sömürgeciler üretilen Afrika devletlerinin hayatta kalamayacağına dair korkuydu. Herhangi bir ayrılıkçı iddianın bir Pandora'nın Kutusunu açmasından korkuluyordu. ABÖ ve halefi Afrika Birliği (AB), herhangi bir ayrılmaya teşebbüs edilmesine karşı katı politikalar izlemiş ve ayrılıkçılık bir suç eylemi olarak görülmüştür (Bereketeab, 2015: a.g.e). Bununla birlikte, Güney Sudan'ın ayrılmasının tanınması, kendi kaderini tayin ve ayrılma tarihinde yeni bir döneme girilmiş olduğunu vurgular görünüyor. Bu sınırlar sömürge sınırlarının rejimine bağlı olarak bir havzayı temsil eder. Bunun nedeni Güney Sudan'ın bağımsızlığının, 50 yıldan fazla süredir Afrika sınır meselelerini ve devletliğini yöneten Afrika Birliği (AB) Şartı'nın ihlali temsil etmesidir (Redie Bereketeab, 2015).

Bir kez ihlal edildiğinde, sömürgeci sınır ilkesinin kutsallığının yeniden düzeltilmesi zor olabilir. Burada aşağıdaki önemli soru akla geliyor: Afrika Birliği eyleminin ciddiyetinin farkında mı? Ayrıca, bu tanıma, başka bir yerde kendi kendini belirleme ve ayrılma arayışlarının ele alınması gerektiğinde emsal teşkil eder mi? Pandora'nın Kutusu zaten açık

mı? Belki de biri, Pandora'nın Kutusunun yakın bir zamanda AB'nin Somaliland'ın egemenlik arayışı meselesiyle ilgilendiği şekliyle önerildiği gibi bozulmadan kalacağını varsaymalıdır.⁶⁵ Güney Sudan ve Somaliland'ın zıt sonuçlanan davalarında da görüldüğü gibi, tanınmayı sağlamak için bu çifte standartlı yaklaşım, belki de Afrika Birliği'nin bölge hakları konusunda devlet bütünlüğünü önceliklendirme konusunda hala nasıl eğilip büküldüğünü göstermektedir.

Mevcut devletin ya da sömürgecilikle yaratılmış devletin toprak bütünlüğünün korunması, toplumların kendi kaderlerini tayin etme hakkını reddetmesi anlamına gelir. Somaliland örneğinde, Afrika Birliği bunu ayrı bir devlet olarak tanımakta açıkça isteksizdir. Bu, 1960 yılında iki sömürge bölgesinin (İngiliz Somaliland ve İtalyan Somaliland) birleşmesiyle oluşturulan ve daha sonra Afrika Birliği'ne üye olan Somali Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğüne saygı duymak anlamına gelir. Bununla birlikte, bu bağlamda, sömürgeci miras sınırlarının kutsallığına ilişkin hem teorik hem de yasal zorluklar, Afrika Birliği'nin davranışının belirsizliği ve paradoksal olarak tanınma soruları ortaya çıkmaktadır. Somaliland ve sınırları, 1960 yılında sona eren sömürgeciliğin ürünüdür. Somaliland, o yılın 26 Haziran'ında bağımsızlığını kazandı, ancak 1 Temmuz 1960'ta eski İtalyan sömürgesi Somaliland ile birleşerek Somali Cumhuriyeti'ni kurmak için seçti (Hansen ve Bradbury, 2007; Bradbury, 2008; Jhazbhay, 2009; Farley, 2010).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa sömürgeciliği sonrasında uluslararası hukukta kendini kaderini belirleme hakkı temel prensip haline geldiği için Somaliland'ın tanınmasını kolaylaştırmalıydı. Bununla birlikte, bir birliği gönüllü olarak katılarak ve bağımsızlığını geri alarak, Somaliland'ın kendi kaderini tayin hakkını kullandığı söylenebilir. Sonuç olarak, bu kendi kaderini tayin hakkını iptal edemez. Güney Sudan'ın hemen tanınması ile

⁶⁵ 6 Mayıs 2018'te Mogadişu'daki kıdemli AMISOM yetkilisi ile söyleşi

Somaliland'ın 27 yıl boyunca başarı kazanamayan bir tanıma kazanma arayışı arasındaki fark hem teorik hem de yasal bir bakış açısıyla açıklanabilir. Kuramsal bir bakış açısıyla Somaliland örneğine, acı çekme ve iyileştirme teorisi açıklama olarak hizmet verebilir (Anaya, 1996: 80; Buchanan, 1998: 231). Bu teoriler, aynı zamanda, üst ve alt unsurlar arasında büyük bir kültürel mesafenin olduğu yerde ayrılmanın garanti edilebileceğini varsayan uzaklık teorisi ile de pekiştirilebilir. Hukuki bir bakış açısıyla, uluslararası hukuk, ayrılıkçı varlık ile ana devlet arasındaki karşılıklı rızanın önemini vurgulamaktadır.⁶⁶ Bununla birlikte, kendi kaderini belirleme hakkı insanların siyasi geleceklerini belirlemede temel bir insan hakkı olarak algılanmaktadır. Kendini belirleme ve ayrılıkçılık kavramlarını çevreleyen tüm tartışmalar ve paradokslar arasında, düşünülecek kritik bir soru, ayrılmanın barış, güvenlik, istikrar, demokrasi ve kalkınma getirip getirmeyeceğidir. Kendi kaderini tayin ve ayrılma hakkını destekleyen varsayım, bunun barış, güvenlik ve kalkınmaya yol açacağı veya en azından çatışmaları ve savaşları sürdürmeyeceği fikrini destekler. Aksine, kendi kaderini tayin etme ve ayrılma arayışına yol açan yaygın çatışma, ayrılmadan sonra ortadan kalkacaktır. Bununla birlikte, deneysel kanıtların çoğu, en azından başlangıçta çatışmalar ve savaşların ayrılmadan sonra bile devam ettiğini göstermektedir.⁶⁷ O zaman soru şu olur: eğer ayrılık çatışmaları ve savaşları çözemezse, takip etmeye değer bir amaç mıdır? Bölgesel bütünlüğü koruma yaklaşımının barışı, istikrarı ve kalkınmayı

⁶⁶ 'Somaliland'ın davası, Siad Barre rejimi tarafından özerkliğin belirlenmesine ve tamamen insan haklarının ihlal edilmesine dayanıyor'; Bobe Yusuf Duale Hargeisa ile görüşmesi, 12 Eylül 2018, Ayrıca bkz. Whelan, (1988).

⁶⁷ Güney Sudan davasında bkz. Alex de Waal (2014)

sürdürmede de sorunlu olduğunu kanıtlamıştır. Ayrılıkçı hareketlerde son dönemdeki artış, bu soruna işaret ediyor.⁶⁸

Tezin bu bölümü, Somaliland'da kendini kaderini belirleme ve ayrılıkçılık tartışmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Her iki mesele de, belki de akademi ve Afrika ile ilgili politika çevrelerinde fazla ihmal edilmiş olsa da, kıtada çeşitli özerklik ve ayrılıkçı hareketler aktif olarak sıklıkla ortaya çıkıyor.

4.1.1 Self-Determinasyon ve Ayrılıkçılık: Kavramsal Bir Çerçeve

Akademide halkların kendi kaderini tayin etme kavramıyla ilgili fikir birliğine varma girişimleri, henüz birliğine yol açmadı. Konseptin çeşitli yaklaşımları ve yorumları ile, politik, yasal ve uluslararası ilişkiler ayrışmaları bunu engelledi. Kendi kaderini tayin etmenin analizi, tanımlanması ve anlaşılması konusundaki birçok yaklaşım ciddi zorluklara neden olmaktadır (Tsfagiorgis, 1987; Etzioni, 1992/93; Mayall, 1999; Ferdous, 2007).

Kendini kaderini belirleme konusundaki tartışma üç geniş kategoriye ayrılabilir: devlet merkezli, toplum merkezli ve yasal yaklaşımlar. Bu teorik çerçeve her üç kategoriden de yararlanmaktadır (Bereketeab, 2015). Kendini kaderini belirleme kavramı, devletin oluşum hakkına karmaşık bir şekilde bağlıdır. Bununla birlikte, kendi kaderini tayin hakkının kavramsallaştırılması, neyin tartışıldığına bağlı olarak büyük ölçüde değişir: birey, grup, etnik varlık veya milletin hakları; ekonomik, kültürel veya politik haklar; veya özerklik, bağımsızlık veya birleşme hakkı. Hem ahlak, hem de yasallık ve aynı zamanda söylemin politik temelleri, solcu (Marksist), liberal, muhafazakar kesimler arasında değişen siyasi ve ideolojik iknaya bağlı olarak da büyük ölçüde farklılık gösterir. Marksizm'de, özellikle Lenin (1974), Rosa Luxemburg ve Stalin'e (1976) göre, kendi kaderini tayin hakkı (ayrılma dahil),

⁶⁸ Çıkmazın tartışılması için, kendi kaderini tayin etmenin sınırlarının bir ifadesidir, bakınız örneğin Burke (2010: 57).

ezilen uluslar ve sınıflarla ilgilidir. Marksist bir kendini belirleme nosyonu (ve ayrılığı), sınıf ilişkileri ve materyalizme vurgu yaparak, işçi sınıfı çıkarlarının kendi kaderini tayin etmeye alıştırmasını ve sonucunu belirlemesi gerektiğini ileri sürer. Çeşitli düşünce okulları arasındaki tüm farklılıklara rağmen, kendi kaderini belirleme nosyonu, 'özünde doğal olan eşitlik varsayımları ile birleştğinde, özlemleri gerçeğe dönüştürmek için insan dürüsünün felsefi bir ifadesiyle "temellendirilmiş görünmektedir (Anaya, 1996).

Bilim insanlarına göre, devlet olma kriterleri her zaman 1) bölge, 2) nüfus, 3) hükümet ve 4) bağımsızlık olarak görülür (White, 1981; Castellino, 2008). Bu kriterlere uyan yapılara prensipte uluslararası tanınma hakkı tanınmalıdır. Kültürel bakış açısına göre, kültürel ve siyasal arasındaki uyuma üzerinde daha fazla durulmalıdır: Varsayım, kültürel olarak homojen bir topluluğun kendi devletini kurmayı hak ettiği iddiasındadır (Gellner, 1983). Bu kendi kaderini tayin etme anlayışında, ayrılmak isteyen milletin belirli şartları yerine getirmesi gerekir; özellikle de bağlı olduğu varlıktan kültürel olarak farklı olması gerekir. Altta yatan mantık, çok etnik gruptan oluşan toplumların doğası gereği dengesiz olduğu ve belki de devletliğini koruyamayacağı: dolayısıyla Afrika'daki çok etnik gruplu devletlerin başarısız olduğu ya da çökeceği algısıdır (Spears, 2004 ve 2010). Kendini kaderini belirleme ve ayrılma meselesiyle uğraşan bir dizi teorik yaklaşım vardır. Bunlar arasında demokratik teori, liberal teori (Beran, 1998), komüniter teori (Raz 1986; Margalit ve Raz, 1990), realist teori (Buchanan, 1991; Shehadi, 1993) ve bölgesel adalet teorisi (Lehning, 1998) bulunmaktadır.

Demokratik teoriler, insanların demokratik yönetme haklarını ve özgür siyasi örgütlenme haklarını vurgularken, liberal teori bireyin kaderini ve komünite teorisini belirleme hakkını savunur, aksine komüniter teoriler toplumun kolektivite, millet için kendi kaderini tayin hakkını arar. Realist teori, devletlerin toprak bütünlüğü ilkesine odaklanır (Freeman, 1999),

daha az bilinen başka bir kendini belirleme teorisi de, acı çekme ve iyileştirici teoridir (White, 1981; Freeman, 1999). Muhtemelen, bu teorik konumların altında yatan, ayrılma konusunda ahlaki ve siyasi haklar kavramıdır (Lehning, 1998). Bununla birlikte, her bir kendini belirleme eylemi ayrılmaya yol açmaz. Aslında, kendi kaderini tayin etme süreci şu şekilleri alabilir: 1) bağımsız bir devletin ortaya çıkması; 2) bağımsız bir devletle serbest ilişki; ve 3) bağımsız bir devletle entegrasyon (White, 1981: 149; Anaya, 1996: 84).

Görünüşe göre, kendi kaderini tayin etme kavramı üzerindeki tartışma devletin evrensel bir değere sahip olup olmadığıyla ilgilidir. Wilson doktrini, kendi kaderini tayin hakkını sadece Avrupa ülkeleri ile sınırladı (Hobsbawm, 1990: 32, 102; Anaya, 1996: 76; Karmis ve Norman 2005: 12). Sömürgecilik tartışması sömürge sonrası tartışmalarda, Avrupa kurallarına tabi toplumlara: kendi kendini belirleme hakkı kabul edildi (Anaya, 1996: 77; Burke, 2010).), çünkü Avrupa sömürgeci yönetimine tabi olan halklar ve milletler bağımsızlık kazandılar. Kendi kaderini tayin etme prensibini düzenleyen uluslararası rejim, kendi kaderini tayin etmenin meşru siyasal birim olarak devletten kaynaklandığı kanaatine göre, geleneksel devlet merkezli yaklaşıma dayanmaktadır (Castellino, 2008: 501). Bununla birlikte, son zamanlarda insancıl bir yaklaşım, kendini belirleme hakkını temel bir insan hakkı olarak görmektedir (Anaya, 2000; Hannum, 1996; Burke, 2010). Bu, bilinen devlet merkezli yaklaşımdan derin bir kaymadıyı ifade eder.

4.2 Somaliland Devleti: Özgür İrade mi, Ayrılıkçılık mı?

Öte yandan Somaliland, sömürge eyleminin sonucu olarak bir bölge varlığı olarak yaratıldı. Dahası, Somaliland etnik, dilsel ve dinsel olarak homojen bir varlık olmasına rağmen, içinde ciddi klan bölünmeleri var: Somaliland büyük bir klan olan Isaaq ile Harti (Dhulbahante, Warsangali) ve Dir -Issa ve Gudabirsi-(SCPD, 1999: 19) klanlarını içermektedir. Ekonomik

olarak, yakın zamana kadar bütün kuzey Somaliler pastoralist yani hayvancılıkla uğraşıyorlardı (Walls ve Kibble, 2010: 2; Lewis, 1961). Bu nedenle, Güney Sudan'dan farklı olarak Somaliland, birçok konuda kendi kaderini tayin hakkını makul bir şekilde talep edebilir (Trzcinski, 2004: 210).

Somaliland Halkı, uluslararası hukuk ve uluslararası ilişkilerde verilen reçetelerden birine, yani yabancı yönetime tabi olan halklar olarak kendi kaderini tayin etme hakkına sahiptir. Ayrıca, Somaliland Halkı, beş gün boyunca sömürgecilikten bağımsız olmalarını ve BM'nin tanınmasını sağladıkları gerçeğini başka bir yasal koz olarak öne sürdüler (Spears, 2010: 115). Somali Cumhuriyeti'nin kurulmasına katılmak için bağımsızlıklarından gönüllü olarak vazgeçmişlerdi (Bradbury, 2008; Pham, 2010; İsmail, 2010). Birliğe gönüllü olarak katıldıkları için ondan çekilme hakkını saklı tuttular ve çekildiler.⁶⁹

Somaliler, etnik köken, din, dil, kültür ve yaşam tarzı bakımından Afrika kıtasında en homojen millettir (Walls ve Kibble 2010; Bradbury 2008; Hoehne 2006). En başta, onları eski İtalyan ve İngiliz Somaliland'ın yanı sıra tüm Somalilerin yaşayacağı, Büyük Somali İdeolojisine yol açan bir birlik arayışına sokan bu homojenlikti (Lewis, 2002).

Spears'ın (2010) belirttiği gibi, yalnızca tüm Somalileri birleştirme projesi başarısız olduğunda, Somaliland halkının ayrılma fikrini ciddi şekilde düşünmeye başladığı verili bir durumdur. Bu homojenlik, Somaliland için tanınmayı destekleyenler için ahlaki, felsefi ve politik zorluklar doğurabilir.

⁶⁹ Hargeisa, Berbera ve Burao'da tarla gözlemleri; Hassan Essa Jama ile görüşmesi 12 Eylül 2018, Hargeisa,

Güney Sudan davasını Somaliland'dan daha güçlü kılan bazı koşullar var. Bunlardan biri etno-kültürel boyutla ilgilidir. Güney Sudan'ın kendi kaderini tayin etme iddiasının gücü muhtemelen etno-kültürel rasyonellikten kaynaklanıyor. Nüfusu ve onları yönetenler arasındaki etno-kültürel mesafe, en azından uluslararası aktörler tarafından Güney Sudan'ı devlet olarak kabul ettiren faktörler olarak algılanıyordu. Uyuşmazlıkları etnik farklılıklara indirgeyip, özellikle de Kuzeyi Araplar, güneyi Afrika Hristiyanları ve animistler olarak tanımlamak, Güney Sudan halkının bağımsızlık taleplerini belirleme konusunda bir derece meşruiyet kazandırdı. Sudan'da bu etnik kimlikleri özümseyen sunum, basit ve yanlış tanıtıcı bir gerçeklik olarak eleştirildi (Harir 1994; Johnson 2003; Deng 2010).

Güney Sudan'ın Somaliland'ın aksine kendi kaderini tayin iddiası lehine çalışan ikinci faktör, diyaloga girmeye hazır bir müzakere ortağının varlığıydı. Güney Sudan'da, çatışmanın din ve ırksal terimlerle tanımlanmasının yanı sıra, kendi kaderini belirleme tatbikatını kabul etmeye isteksiz de olsa, merkezi bir hükümet vardı. Bu, Güney Sudan'ın nihai olarak ayrılmasının yolunu açtı.

Somaliland örneğinde, müzakere edilecek merkezi bir hükümet bir ortak yoktu. Merkezi hükümetin onayı ise, başarılı bir seçim için kilit şartlardan biri şeklindedir. Sömürge -sonrası Afrika'da, yalnızca metropol devletin izni olmadan, sadece askeri güç kullanılan yeni bir ulus ortaya çıkmamıştır. Buna göre, uluslararası toplum Somaliland'ın Somali'nin geri kalanının rızasını olması gerektiği konusunda ısrar etti (Bryden, 2004: 29).

Afrika Birliği, Birleşmiş Milletler ve uluslararası toplumun Güney Sudan'ın ayrılığını tanıması, Hartum'daki yönetici NCP partisi referandumun sonucunu kabul etmekte istekli olmasa çok zor olurdu.

Mogadişu'da 1991'de bağımsızlık ilan eden muzaffer Somali Ulusal Hareketi'nin (SNM) ise müzakere edebileceği merkezi bir hükümetin yokluğu Somaliland'ın tanınmasını imkansız

kıldı. Afrika Birliği, sömürgeci sınırların kutsallığını kutlayan ve ayrılmanın gerçekteştiği mevcut üye devletin onayı olmadan ayrılığı suçlayan kuruluş şartına esirdi. Tabii ki, talep Afrika Birliği'nden kaynaklanmadıkça ayrılmasının BM' de tanınması da sorunlu hale geliyor. Bu nedenle Güney Sudan davası Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesinden (IGAD) Afrika Birliği'ne ve BM'ye uzanan bir dizi meşrulaştırıcı aşamadan geçmek zorunda kaldı:

Somaliland'ın uluslararası tanınma mücadelesindeki argümanlarının çoğu, kendi kaderini tayin etme prensibi etrafında ortaya çıkar. Bu nedenle, kendi kaderini tayin etmenin yasal, sosyo-ekonomik ve politik yönlerini incelemek gerekir. Kendi kaderini tayin ise belirsiz bir kavramdır ve içeriğini tanımlamak veya açıklamak oldukça zordur. Bununla birlikte içeriği, tartışma konusu olmasına rağmen, kendini belirleme 'uluslararası toplumdaki en önemli itici güçlerden biridir.

Tüm halkların kendi kaderini tayin hakkı vardır. Bu hak sayesinde politik durumlarını özgürce belirler ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerini özgürce izlerler. Temel olarak, kendi kaderini tayin hakkı bir insanın ya da grubun kendi kaderini belirleme hakkıdır. Özellikle temel ilke, bir insanın ya da grubun kendi politik statüsünü seçmesine ve kendi ekonomik, kültürel ve sosyal gelişim biçimini belirlemesine izin verir. Bu hakkın kullanılması, siyasi bağımsızlıktan devlete tam entegrasyona kadar çeşitli farklı sonuçlara yol açabilir.

Bağımsızlığın önemi, kendi kaderini tayin etme hakkına dayanmaktadır, bu nedenle bir halkın seçim sonucunun, seçim yapma hakkının varlığını etkilememesi gerekmektedir. Bununla birlikte, uygulamada kendi kaderini belirleme egzersizinin olası sonucu, hükümetlerin bir halk veya milletin gerçek iddiasına karşı tutumunu sıklıkla belirleyecektir. Dolayısıyla kültürel özerklik iddiaları devletler tarafından daha kolay tanınabilirken, bağımsızlık iddialarının onlar tarafından reddedilme olasılığı daha yüksektir. Bununla

birlikte, kendi kaderini tayin hakkı uluslar arası hukukta devletlere veya siyasi otoritelere değil, halklara ait bir işlem hakkı olarak kabul edilir, özerklik hakkı tüm insanlar için yasal, politik ve sosyo-ekonomik bir haktır. Örneğin, Güney Sudan'daki silahlı mücadele, bir insanın kendi siyasi kaderini, ekonomik refahını ve kültürel gelişimini belirleme konusunda kendi kaderini tayin etme hakkına olan taleptir. Buna göre, kendi kaderini tayin etmek, Afrika bağlamında, sömürgecilik, yabancı güçlerin boyun eğdirmesi ve yabancı egemenliğine karşı bir mücadele aracı olarak ortaya çıkmıştır.⁷⁰ Tüm insanlar kendi kaderini tayin hakkına sahiptir. Bununla birlikte, bu hak ile toprak bütünlüğü ilkesi arasında büyük bir gerilim vardır. Bölgesel dürüstlüğün anlamı, bütün halkların kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olması da , tüm ulusların ülkelerini parçalanmadan korumaya hakkı da vardır.

F.I Ouali, bölge bütünlüğünü 'devletin otoritesinden, kalıcı veya geçici olarak çıkarmayı amaçlayan herhangi bir tutuma maruz kalmaması gereken her devletin ülkesine bağlı karakter' olarak tanımlamaktadır (Zacher, 2005). Bu tanımın da belirttiği gibi, toprak bütünlüğünün amacı herhangi bir egemen devlete karşı güç kullanımını yasaklamaktır. Buna göre Zacher, ilkenin “zorunlulukların devletlerarası sınırları değiştirmek için kullanılmaması gerektiğine dair gizliliğe artan saygıyı” ifade ettiğini gözlemlemektedir (a.g.e, 2005). Bazı bilginler için, toprak bütünlüğü ayrılıkçı hareketin hırslarını engellemeyi amaçlar. Bunun nedeni, ayrılıkçıların sıklıkla siyasi sınırları yeniden çizmeyi talep etmeleridir. Somaliland'ın bağımsız bir devlet olarak tanınmasını haklı kılan bir diğer tartışma, dış dünyaya karşı kendi kendini belirleme hakkıdır.

⁷⁰ Bkz. The United Nation General Assembly (UNGA) resolution 1514 (XV)

Daha önce tartışıldığı gibi, dış kendi kendine karar verme hakkı ya sömürgeci bir bağlamda ya da istisnai olarak, içeride kendine zarar vermenin reddedildiği ya da insan haklarının ağır ihlali gibi hak talep edenlere karşı işlendiği bir sömürge sonrası bağlamda verilmektedir. İlginçtir ki Somaliland rneği, her iki gerekçeyle de çelişmektedir.⁷¹

4.2.1 Somaliland’ın Kendi Kaderini Tayini Hakkı: Sömürge Bağlamı

Bu temelde Somaliland halkı, sömürgeci g İngiltere’den henüz kendi kaderlerini tayin hakkına ulaşmadıklarını savunuyor.⁷² Ancak Somali ile birleşme, Somaliland halkının zgr iradesinin gerçek ifadesine dayanmıyordu. Daha ziyade, Somaliland’ın siyasi elitlerinin Somali’ye yönelik coşkusundan faydalanan sözde ‘Büyük Somali’ ve Somali’nin ideallerinden etkilenen birkaç siyasi elit arasında bir girişin vardı. Somaliland ve Somali arasındaki birleşmenin temeli, Birlik Kanunu idi. Usul düzeyinde, Kanun’un taslak oluşturma süreci, iki taraf arasında kararlaştırılan prensiplere tamamen aykırıydı. ‘‘Kuzey Somaliland ve Güney Somali’den gelen delegeler, iki devlet arasında bir birlik kurmak için uluslararası bir anlaşma imzalayacaklardı, daha sonra Güney yasama meclisi belgeyi onaylayacaktı. Ancak böyle bir anlaşmayı imzaladıktan sonra’’ Ulusal Meclis bir Geçici başkan semeliydi. Bu prosedürün ardından 27 Haziran 1960’da Somaliland Yasama Meclisi, ‘Somaliland ve Somali Birliği’ olarak bilinen bir yasa çıkardı. Somali’nin Yasama Meclisi bu yasayı imzalamadı ve sonuç olarak yürürlüğe girmedi. Buna karşılık, 30 Haziran’da 1960’da Somali’nin Yasama Meclisi, Somaliland’ın Yasama Meclisi’nin izni olmadan *Atto di Unione* (Birlik Yasası) olarak bilinen kanunu onayladı.⁷³

⁷¹ Adna Adan İsmail ile görüşmesi 10 Kasım 2018, Hargeisa

⁷² Bkz. Carroll AJ & Rajagopal (1992), ‘Somaliland Bağımsız Devleti rneği’ Amerikan Üniversitesi Uluslararası Politika Dergisi, 662-666.

⁷³ Somali Cumhuriyeti Eski Başbakanı ve daha sonra 1993-2002 yılları arasında Somaliland Başkanı olan Mohamed Hacı İbrahim Egal, 1999’da Parlamento ve Elder’in evinin ortak oturumuna konuşan İngiliz

31 Ocak 1961'de Somaliland temsilcilerinin sayıca az olduğu Ulusal Meclis, 1960 Birlik Yasası'nın yerine, 1 Temmuz 1960'ta geriye dönük bir başvuruda bulunan Somaliland Birliği ve Somali yasalarını yürürlükten kaldıran yeni bir Birlik Yasasını kabul etti. Yasa, yalnızca Somali'nin temsilcilerinin ürünü idi. Bunun nedeni, Ulusal Meclis'teki Somaliland temsilcilerinin taslak hazırlama sürecinden çıkarılmış olmalarıydı. Bu nedenlerden dolayı Somaliland Halkı, yasanın geçerliliğini reddetti. 1961 tarihli Somali Cumhuriyeti Anayasası'na yapılan referandum bu reddi yansıtıyordu.

Somaliland Halkının yaklaşık% 90'ı bu Anayasanın onaylanmasına karşı oy kullandı. Bu nedenle, iki ülke arasındaki birlik yasal olarak geçerli bir temele sahip değildi. Somaliland halkının kendi kaderini tayin hakkını kullanmadığı açıktır. Buna göre Somaliland davası, Etiyopya'nın yasadışı olarak topraklarına eklediği Eritre örneğini izleyebilir. Bu yasadışı ekleme nihayet Eritre'nin ayrılması ve bağımsız olarak ile sonuçlandı. Eritre, kendi kaderini tayin hakkını kullandı ve bağımsızlığını ilk sömürgeci İtalya'dan kazandı.⁷⁴

4.2.2 Somaliland'ın Kaderini Tayin Hakkı ve Sömürge Bağlamı

Daha önce belirtildiği gibi, uluslararası hukuk istisnai olarak sömürge bağlamı dışında uluslararası öz tayin dinamiği sağlar. Bu istisnalardan biri, belirli bir devletin, nüfusunun bir kısmına karşı ağır bir insan hakları ihlali işlemesidir. Bu, Somaliland'da Siad Barre liderliğindeki bir askeri darbenin 21 Ekim 1969'da herhangi bir demokratik yönetim umudunu imha ettiği zaman olan şeydi.⁷⁵

Somaliland ve İtalyan Somaliland arasındaki birlik eyleminin nasıl geçtiğini ve Atto di Unione (Birlik Yasası) olarak adlandırılan Somaliland Yasama Meclisi'nin izni olmadan serbest bırakıldı.

⁷⁴ Bkz. Iyob K. (1995), Eritre'nin Bağımsızlık Hakimiyeti Mücadelesi. Direniş ve Milliyetçilik 1941 - 1993, sf16

⁷⁵ Bkz. Africa Watch (1990) online , https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia_1990.pdf and Amnesty International (1989) online

Hükümet, Somaliland halkının siyasi karar alma sürecine herhangi bir şekilde katılmasını reddetti ve ülkede refahın paylaşımını dışladı. Daha da kötüsü, Somali toprakları rejime meydan okumaya çalıştıkları ve haklarını talep ettikleri zaman, 'yargısız infazlar, kaybolmalar, keyfi tutuklama ve gözaltına almalar, işkenceler, tacizler, büyük kitlesel tecavüzler, ve milyonlarca ABD Doları değerindeki mallara el koyma olayları yaşadı.

*“Tanınmak için ahlaki bir yükümlülüğümüz var. Avrupa'da daha önce hiç bir devletlik tecrübesine sahip olmayan birçok ülke tanındı ... ve uluslararası hukuk bize, parçası oldukları bir devlet tarafından mağdur edilen herhangi bir toplum bağımsızlık hakkına sahip olduğunu gösterdi.”*⁷⁶

Mohamed Haji Ibrahim Egal, eski Cumhurbaşkanı,

Yukarıdaki nedenlerden dolayı, bazıları Somaliland'da olanların soykırım ya da en azından soykırım girişimi olduğunu savundu. Özellikle, baskıcı ve ölümcül rejiminin Somalilandlılar'ı çoğunluğunu oluşturan Isaaq klanlarını nasıl hedeflediğine bakıldığında durum yönetimi nettir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre, Somali diktatörü Mohamed Siad Barre'in altında 60.000'den fazla insan öldürüldü ve Hargeisa Toplu mezarlarına yaklaşık 200.000 kişi gömüldü.⁷⁷

<https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1000021989ENGLISH.PDF> accessed November 10th 2018

⁷⁶ Somaliland Barış ve Kalkınma Merkezi'nin (1996) 'Harabe'den Yeniden Yapılanma Somaliland'ın Bir Portresi' adlı bir röportajına bakınız.

⁷⁷ Bkz. <https://www.hrw.org/report/1990/01/31/government-war-its-own-people/testimonies-about-killings-and-conflict-north> erişim tarihi Kasım 14 , 2018 , Bkz. Aljazeera Report online <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/02/investigating-genocide-somaliland-20142310820367509.html>

1988'de SNM, Somali ve Etiyopya hükümetleri arasındaki bir barış anlaşması nedeniyle Etiyopya'daki operasyon tabanından çıkarılmak üzere olduklarını bildirdi. Buna karşılık olarak, 27 Mayıs 1988'de SNM, Burao'ya ani bir saldırı, ardından da 31 Mayıs'ta Hargeisa'ya bir saldırı başlattı. SNM daha sonra, sivil toplum içinde dağıldı; bazıları SNM üniformalı, diğerleri ise üniforma ya da düz kıyafetler giyerek halk arasına karıştı. Muhtemelen bu taktikler sivillerin zayıflarının artmasına neden oldu, ve Barre hükümeti, SNM saldırısına, Hargeisa ve Burao'nun Isaaq sivillerine yönelik amaçlı bir misilleme programı ile açıkça yanıt verdi (Uluslararası Af Örgütü, 1990; Campagnon, 2013: 6). “Kendi İnsanlarıyla Savaş Halinde Bir Hükümet” Afrika İzleme Raporu, 1988 Mayıs ile ve 1990'ların başları arasında 50.000 ila 60.000 kişinin bölgede öldüğünü tahmin etti (Africa Watch, 1990). Bu ölümlerin hepsinin sivil olması muhtemel olmasa da, SNM askeri üyeliği sadece 10,000 olarak tahmin edildi (Clayton, 1999: 180), Bu durumda çoğunluğu Isaaq olan birçok sivilin öldürüldüğü açıktır.

Bu ölümler, Hargeisa ve Burao kentlerinde hükümetin ayırım gözetmeyen bombalamasıyla gerçekleşti. Savaştan kaçan masum siviller, hükümet uçakları tarafından vuruldular. Her ne kadar cinayetlerdeki en büyük artış 1988 yılının Mayıs ve Ağustos aylarında olsa da, hükümetin Somali Ulusal Ordusu (SNA), kasabadaki Isaaq sivillerinin toplanması ve toplu idamları yoluyla aylarca Isaaq topluluğunu hedef almaya devam etti. Isaaq sivillerine karşı diğer hükümet taktikleri, şehirlerin etrafına kara mayınlarının döşenmesi, su noktalarının tahrip edilmesi, hayvanların öldürülmesi ya da yağmalanması, köylerin yakılması ve sivillerin keyfi olarak gözaltında tutulmasıydı.

Robert Gersony'nin (1989) “Somali halkı neden kaçıyor?” adlı raporu, bu taktiklerin birçoğunu belgelemiştir ve “50.000 silahsız sivil Isaaq'ın, Somali Silahlı Kuvvetleri tarafından Mayıs 1988 ile Mart 1989 arasında, direnişin yokluğunda kasten öldürüldüğünü

belirtmiştir. Bu güçlere halk derhal bir tepki vermedi. "Genel olarak, sivil kayıpların kadınlardan daha fazla erkek olma ihtimalinin biraz daha fazla olduğu görülmüyordu.

Özellikle erkekler idam ve gözüaltına alınmayı göze aldılar (Gersony, 1989). Hargeisa ve Burao'nun bombalanması, Barre rejimine pahalıya mal oldu. Mücadele sadece pahalı olmakla kalmadı, aynı zamanda birçok Somali seçkininin ülkeden ayrılması, hayati bir anda ABD'nin Barre'ye desteğinin geri çekilmesi (Arnold, 2009: 331) ve SNM'nin komşu ülkelerden giderek artan ilgi görmesi Barre'in rejimini tehdit etti.⁷⁸

Somali etnik, dini ve dilsel olarak homojen olsa da, ülke nüfusu soylarını ortak bir ataya geri götürebilecekleri klanlara bölünmüştür. İtalya ve İngiltere sömürge yönetimleri döneminde klanlar, devlet idaresinin ve politik rekabetin merkezi bir özelliği haline geldiler. Sömürge yöneticileri, bir patrimonyal kaynak dağıtım sistemi kurdular, klan çizgileri boyunca bölünme ve yönetme taktiklerini uyguladılar ve klanların toplu olarak cezalandırılmasını sağladılar. Bu taktiklerin tümü daha sonraki şiddet dönemlerinde kullanılacaktı. Somali, 1950'den 1960'a kadar BM Mütevelli Heyeti altında on yıllık bir sürenin sonunda bağımsızlık kazandı. Kuzey ve güney bölgeleri, 1960'dan 1969'a kadar süren çok partili demokrasi altında birleştiler. 1969'da, kansız bir darbe Başkan Siad Barre'nin kurulmasıyla sonuçlandı. 1969'dan 1978'e kadar Barre Rejimi hem Sovyetler Birliği hem de Batı kurumlarından moral siyasi ve maddi destek aldılar (Africa Watch, 1990). Somali'nin imajını anayasal bir devlet olarak uluslararası aktörlere yansıtırken, Barre giderek artan bir şekilde klan kimliği etrafında dönen bir otoriler devleti geliştirdi.

Klan temelli paramiliter yardımlar hükümet tarafından finanse edildi ve silahlandırıldı, daha önce bitişik olarak yaşayan ve çok az çatışma görülen topluluklar arasındaki ilişkileri daha da

⁷⁸ Ayrıca bakınız (Prunier, 1995; Simmons, 1989; Campagnon, 2013)

şiddetlendiren bir uygulama idi. Barre, belirli klanları tamamen dışarıda tutmak yerine, belli başlı klanlarda kilit aktörleri seçti ve daha büyük klanlar içinde bölünmelere neden oldu (Laitin, 2013). Bu süre zarfında rejim, devlete gözaltı ve infaz yetkisi veren yasaları onayladı. Ulusal Güvenlik Hizmeti ve Zafer Öncüleri de dahil olmak üzere bir dizi paramiliter, milis ve güvenlik kurumu kuruldu (Africa Watch, 1990; Menkhaus, 2014: 564). Birkaç siyasi şiddet olayı yaşanırken, bu nispeten düşük sayıda sivil ölümüne neden oldu; 1945'ten 1975'e kadar hiçbir olayda 100'den fazla sivil ölüme yol açılmamış olduğu görüldü (Menkhaus, 2014: 38). Barre rejimi 1970'lerin sonunda kitlesel zulümlere henüz başlamamasına rağmen, yönetimi giderek daha baskıcı ve şiddetliydi. 1977'de Somali, Etiyopya ile Ogaden savaşına girdi. İlk kısmi zaferlerin ardından Sovyetler Birliği Etiyopya lehine destek verdi ve Somali rejimi 1978'de savaşı kaybetti (Africa Watch, 1990). Siad Barre rejimine karşı hoşnutsuzluk, Etiyopya'ya karşı askeri kayıptan sonra yayılmaya başladı. Siad Barre, savaşın idare edilmesine karşı olan muhalefetleri nedeniyle Etiyopya topraklarında seksen iki üst düzey subayı idam etti.

Askeri başarısızlık ve askeri subayların infazı, 1978'deki darbe girişimine yol açtı. Darbe liderleri arasında çeşitli klanların katılımına rağmen, Barre, darbeyi Majeerteen klanının düzenlediği şekilde resmetti. 1988'de Isaaq klanına karşı daha sonra ne tür taktikler kullanılacağına benzer bir düzende Barre, Majeerteen siyasileri ve askerleri tasfiye ederek ve kabaca 2.000 ölü bırakan Majeerteen sivil klan üyelerine yönelik misilleme cinayetleri işleyerek yanıt verdi. 1980'li yıllar, büyük alanda kuzeybatı Somali'deki Isaaq klanının üyelerinden çekilen Somali Ulusal Hareketi (SNM) olan muhalif silahlı hareketlerin yükselişini gördü; devlet memurluğu görevlileri, işletmelere el koyma, tutuklama, gözaltı ve Isaaq sivillerine yönelik şiddet ayyuka çıktı (Africa Watch, 1990). 1980'lerde, Siad Barre rejimi muhalif milislere, çeşitli klan toplulukları üzerinde giderek daha şiddetli ve kısıtlayıcı

önlemler kullanarak cevap verdi. 1982'den başlayarak devlet, sivillerin tutuklanması ve gasp edilmesini bahane olarak kullani bazı alanlarda sokağa çıkma yasakları getirdi. Serbest bırakma ve yağmalama, “et pazarı” olarak adlandırılan devlet güçleri ve paramiliteler güçler için kazançlı bir finansman kaynağı oldu (Africa Watch, 1990: 49). Hükümet, muhalefet militanları ve bunlarla ilişkili sivil nüfusla mücadele etmek için Mobil Askeri Mahkemeleri kullandı. Bu mahkemeler, askeri yetkililer tarafından yürütülen yüzeysel yargı işlemleridir ve hemen hemen infazlarla takip edilmiştir. Her ne kadar toptan satış hedeflemesi ve Isaaq nüfusunun azaltılması, 1988'deki SNM saldırısına kadar başlamamasına rağmen, General Morgan'dan Başkan Barre'ye Şubat 1987'de sızdırılmış gizli bir rapor, hükümetin belli taktiklerle Isaaq sorununu tasfiye etme niyetini ortaya koydu.

İnsan Hakları İhlali Bağlamı

21 Ekim 1969 gecesi Ordu Komutanı Genel Sekreteri Mohamed Siad Barre, suikaste kurban giden bir cumhurbaşkanı yerine kimin karar vermesi gerektiği konusunda hemfikir olmayan seçilmiş sivil yönetim karşısında başarılı bir darbe yaptı. Siad Barre ve ekibinin devleti demokratik bir devlet yapısından otoriter bir militarize sisteme dönüştürmeleri uzun sürmedi.⁷⁹ Daha önce de tartışıldığı gibi, Siad Barre uzun süredir Isaaq klanı hedef almıştı ve onları ayrımcılığa uğrattı. Böylece 1981'de Londra'da, Isaaq muhalifleri Barre'ın ülkenin kuzeyindeki egemenliğini devirmek için Somali Ulusal Hareketi'ni (SNM) kurdular.⁸⁰

⁷⁹ Bkz. A. A. Castagno, “Somalia Goes Military,” Africa Report (1970, February): 25–27; “President’s Assassination Followed by Coup,” Africa Research Bulletin 6, no. 10 (1969, November): 1548–1551, Bkz. Ingiriis (2016), “We Swallowed the State as the State Swallowed Us”: The Genesis, Genealogies, and Geographies of Genocides in Somalia. African Security, vol. 9, no. 3, 237–258 <http://dx.doi.org/10.1080/19392206.2016.120847>.

⁸⁰ 12 Eylül 2018, Hargeisa, Hassan Essa Jama ile Söyleşi

Barre bu isyanı acımasız bir askeri kampanya ile cevapladı. 1988'de Uluslararası Af Örgütü, Barre rejiminin “yaygın keyfi tutuklamalar, kötü muamele ve özet infazları” kullandığını ve SNM ile işbirliği yapmaktan şüphelenilenlere işkence yaptığını bildirdi. Barre rejimine karşı çıkanların toplandıklarını, bağlandıklarını ve vurulduklarını ve Ölüm Vadisi gibi yerlerde işaretlenmemiş mezarlara gömüldüklerini buldular.⁸¹ Mevcut tüm devlet kurumlarının en önemlisi olan ordu Barre'nin iktidara olan tutkusuna hizmet etti. Ruanda'da, Juvénal Habyarimana'da ve hatta soykırım kampanyalarının gerçekleştiği Pierre Buyoya'ndaki Burundi'de olduğu gibi, Siad Barre'nin altındaki Somali'nin de kendi ordusu olan bir devlet yerine kendi devleti olduğu bir ordu haline geldi (Ingiriis, 2016: 241).⁸²

Silahlı muhalif grupları baskı altına almayı amaçlayan soykırım taktikleri, “Somali klanlarının ve topluluklarının yaşadığı en uzun ve en büyük terör kampanyaları” oldu (Ingiriis, 2016: a.g.e). Siad Barre'nin 1970'lerin başlarında, silahın namlusu tarafından iktidara getirildiğini ve sadece silahın ne zaman iktidardan vazgeçebileceğini söyleyebileceğini açıkladığı bir genel konuşma yaptı. Durum böyle olunca, “ataerkil aile klanından başka bir güvenlik yeri olarak kabul edilemez” hale geldi.⁸³ Devlet destekli soykırım kampanyaları genellikle anlama ve iletişim olasılığının ötesine uzanır. Edkins'in (2003) de benzer bir ortamda belirttiği gibi, “Bunun için bir dil yoktur. Devlet tarafından kötüye kullanma, anavatan, aile içinde babanın istismarı gibi, bir dil konuşamamaktadır, çünkü dil aileden gelir ve topluma aittir ”. Siad Barre rejimindeki devlet terörü kısa sürede

⁸¹ Bkz. <https://pulitzercenter.org/reporting/valley-death-somalilands-forgotten-genocide>

⁸² Ruanda'da bkz. Uluslararası Af Örgütü, Ruanda: Devlet Destekçileri ve Düzenli Birlikler Tüm Ülkeye Katliam Yaptı (New York, NY: Uluslararası Af Örgütü, 1994);

⁸³ Bkz. Jenny Edkins (2003), Trauma and the Memory of Politics (Cambridge, UK: Cambridge University Press), 7.

seçici hale geldiğinden, bazı klanlara salınan soykırım kampanyaları diğerklerinden çok daha kötüydü.

Kuzey'deki soykırım kampanyalarından kurtulanlar, siyasi kötüye kullanma öykülerinden ve soykırım kampanyasının seçici bir yönteminden bahsetti.⁸⁴ Bu konuda aşıı bir örnek, içeride yerinden edilmişı sivil kaçışların Somali bağlamında yeni bir olgu olan Isaaq klan kimliği temelinde bir grup olarak nasıl katledildiğidir (Haakonsen, 2014).

Bir itirazda, bir Isaaq kadını, “Siyad [...] Barre'ı dinleme talihsizliği yaşıadım,“ onları daha düşük bir statüye nasıl indireceği ”ve“ onları dilencilere ve mültecilere nasıl dnřtrecekėi ”konusunda Isaaq izleyici grubunu tehdit ediyordu.⁸⁵ ABD Dışışleri Bakanlığı soykırım kampanyalarının Isaaq klanını nasıl etkilediğine dair ayrıntılı bir açıklama sundu:

Somali Silahlı Kuvvetleri, Somali'nin kuzeyindeki silahsız sivil Isaaq nüfusuna, bu eylemlere karşı direnişin veya Somali Silahlı Kuvvetlerine yönelik tehlikenin bulunmadığı yerlerde, yaygın, sistematik ve aşıı şiddetli bir saldırı düzenlediler. Somali Silahlı Kuvvetleri, silahsız, sivil Isaaq köylerine, sulama noktalarına ve kuzey Somali'nin kuzeyindeki otlak alanlarına, bölge sakinlerinin çoğunu öldüren ve hayatta kalanları Somali'deki uzak bölgelere ve diğer ülkeler güvenlik için kaçmaya zorlayan sistematik bir saldırı modeli olarak ortaya ıktı. Berbera'da SNM [Somali Ulusal Hareketi] saldırısının veya bir çatışma sahnesinin hedefi olmayan, sistematik, örgütlü ve sürdürülen Somali Silahlı Kuvvetler eylemlerinin ek bir deseninde, en az beş yüz ve belki de daha fazla Isaaq erkek vardı. atışmanın yoğunlaşmasının ardından bu

⁸⁴ Yerel topluluklar, Hargeisa, Burao ve Berbera ile saha gözlem ve tartışması

⁸⁵ Bkz. Amina H. Adan, “Somali: Aldatıcı Bir Siyasal Ulus-Devlet”, Güney Asya Bülten 14, no. 1 (1994): 99-109,

kişiler dört ay boyunca sistematik olarak toplanmış ve öldürülmüş, görüntüye göre yalnızca Isaaq oldukları için çatışmaların yoğunlaşmasını takip eden dört ay boyunca toplu mezarlara gömülmüştü. Hargeisa ve Burao'daki büyük savaşlardan kaçan sivillerin yanı sıra bu tür eylemlerden kurtulan yüzlerce sığınmacı Etiyopya'daki kutsal alanlara kaçmaya çalışırken, muhtemelen ölümleriyle sonuçlanan Somali toprakları ve hava kuvvetleri tarafından saldırıya uğradılar.⁸⁶

1988 yılı bir dönüm noktasıydı. Siad Barre rejimi, Isaaq bölgesinin merkezi olan Hargeysa'da hava bombardımanları yapmak için soykırım kampanyalarına Somali hava kuvvetlerini dahil etti. Bombardıman, Güney Afrika ve Zimbabwe'den taşınan paralı pilotlarla yapıldı.⁸⁷ İlk isabet ve kaçış saldırılarından geleneksel bir savaşa geçen Isaaq'ın egemen olduğu silahlı direniş hareketi SNM'nin tepkisine karşılık, Siad Barre hava kuvvetlerine SNM'yi desteklediğinden şüphelenilen sivilleri bombalayarak direnişi ortadan kaldırma emri verdi.⁸⁸ Kuzey'de yakalanan askerlerin çoğunluğu Güney'den geldiği ve bu yerel şikâyetleri ağırlaştıran bir şey olduğu için, Isaaq kendilerini İngiliz idaresinden daha acımasız bir sömürgeci yönetime dayanmak görüyordu. Siad Barre'nin sahadaki askeri subayları, SNM'nin isyanını bastırmak için orduyu politik hedeflerle birleştiren sömürge benzeri bir strateji izledi. Görsel kanıtların gösterdiği gibi, en yeni yöntem, 1977'deki Siad Barre ile

⁸⁶ Bkz. Robert Gersony, Somali halkı neden kaçıyor: Kuzey Somali'deki Uyuşmazlık Deneyimi Hesaplarının Somali Mülteciler, Yerinden Edilen Kişiler ve Diğerleri Tarafından Sentezi (Washington, DC: Dışişleri Bakanlığı), 60-61

⁸⁷ Bkz. "Somalia: Pilot Flees to Djibouti," The Indian Ocean Newsletter, July 16, 1988, no. 341, 4; "Somali Askeri, Klan'ı Barre Dönemi Fades Olarak Yok Etmek İçin Teklif Verdi", The Times, 2 Temmuz 1987; "Binlerce Somali Askeri Katliamı Sivilleri Olarak Kaçtı", Gözlemci, 3 Temmuz 1988.

⁸⁸ SNM mücadelesi için, Bkz. İbrahim Meygag Samatar, Hüseyin M. Adam ve Richard Ford (Lawrenceville, NJ: Kızıl Deniz Basını, 1997), 21-48.

Mengistu Haile Mariam'ın Etiyopya'daki Derg rejiminde, Isaaq karşıtı soykırım kampanyalarında yer alan Ogaden mültecilerini etkilemekti.⁸⁹

Bütün bir klanı cezalandırmak ve onu dışarıdan ezilen başka bir klanla değiştirmek, halk tarafından onları yok etmenin bir yolu olarak görülüyordu. Bununla birlikte, rejim ve mülteciler arasındaki ilişki tehlikeli sonuçlar verdi. Siad Barre rejimi düşmanı ortadan kaldırmak için ısrar ederken, Ogaden mültecileri, Isaaq'ta toprak alımları sürdürdüğü ve düşmanlıklarını yağmaladıkları sürece devlet odaklı soykırım kampanyalarına ilgi gösterdiler. Savaş sadece Ogaden mültecileri için yeni bir işe alım imkanı olarak yararlı olmadı, birçoğu daha önce Mengistu'nun güçlerine karşı mücadele ederek ve onlara karşı mücadele ederek gerilla deneyimlerini ortaya çıkardılar.

Askeri komutanlar, mültecilere bağışlanan uluslararası yardımı savaş ekonomisi için paha biçilemez kaynaklar olarak kullandılar.⁹⁰ Siad Barre rejimi Kuzeyde silahlı direnişle karşılaştığında “bütün Isaaq nüfusunu haritadan silmeye” çalıştı.⁹¹

Rejimin uyguladığı ve takip ettiği acımasız taktikler arasında kara mayınlarının yaygın kullanımı, kırsal alanlarda kuyu zehirlenmesi ve “düşman” klan rejiminin cezalandırılması gibi şiddet eylemleri vardı (Ingiriis, 2016).). Kuzeyde, en korkunç “Hargeysa Kasabı” olarak bilinen Siad Barre'nin kayınpederi General Mohamed Said Hersi Morgan, selefi General Mohamed Haashi'den daha acımasız olduğunu kanıtlamaya çalıştı.

⁸⁹ Siad Barre'nin 21 Haziran 1988 tarih ve TQB26 / XXT / 24-4-443 / 88 numaralı mektubu General'e kopyalanmıştır. Mohamed Said Morgan, Bkz. Ingiriis (2016) s 242-243

⁹⁰ Bkz. Catherine Simon, (1990)

⁹¹ Bkz. Bakonyi, “Moral Economies of Mass Violence,” 434–454, 439. Bkz. Amnesty International, Somalia: A Long-Term Human Rights Crisis (New York, NY: Amnesty International, 1988); Amnesty International, Somalia: Imprisonment of Members of the Isaaq Clan since Mid-1988 (New York, NY: Amnesty International, 1988); Africa Watch, Human Rights Abuses and Civil War in the North: A Report from the U.S. General Accounting Office (New York, NY: Africa Watch, 1989).

Morgan, ordunun izni olmadan ölümlerin gömülmemesi emrini yerine getirmek için yeni zulümleri kabul etti. Rejim tarafından öldürülen insanların organları, rejim karşıtı silahlı savaşçılara destek sağladıklarından şüphelenildiğinden, yollarda kaldı.⁹² Bu dönem “Hargeisa sakinlerinin çoğunun “Hangash” denilen Askeri polis tarafından öldürüldüğü zamandı.”⁹³ Geçmiş soykırım kampanyalarının mevcut politikaları nasıl şekillendirdiği, çağdaş bilmeceleeri anlamak için önemlidir ”(Ingiriis, 2016: 248). Mevcut çatışmalar, devlet terörünün çalkantılı ve travmatik yıllarının yönlendirdiği bir soruyu kimin zorla ve silahsız bırakarak yönettiği temel sorusuna dayanıyor. Somali davası, Afrika’daki diğer soykırım kampanyalarının ardından, Siad Barre rejiminin, örneğin merkezi olmayan Somali Devleti’ni geri getirme kampanyasından kurtulmaya çalışan sivillerin olduğunu gösteriyor. Bu direniş Somaliland durumunda belirgindir.⁹⁴

Isaaq klan grubu rejimin varlıklarını çok ciddi bir şekilde tehdit ettiğini gördüğü için, bir kez daha Somali’nin parçası olmaktan korkuyorlar. Somaliland varlığının savunucuları - birleşik güçlerini paylaşmaktan kaçınan bir Somali Devlet ile ikinci şanslarını tekrar gözden geçirmekten çok uzaklar (Ingiriis, 2016: a.g.e). Sonuç olarak, bu, devlet gücü tarafından yapılan toplu katliamların affedilmez hatıralara yol açtığı biliniyor. SNM kuvvetleri ile askeri manevralar üzerinde seyahat eden Prunier’in 1990’da vardığı sonuç bugün hala geçerli ve canlıdır: “Onlar [Isaaq] resmen 'tarafsız' devlet tipine dayalı 1960 modelinin aslında her zaman bir klan grubu ve diğerlerinin de acı çekeceği şekilde tekelleştirileceğine inanıyorlar. Kimin kontrol edeceğinden bağımsız olarak kimseyi ezmek için yeterli güce sahip olmayacak

⁹² Ağustos ve Kasım 2018 arasında Hargeisa ve Berbera'daki mağdurlarla görüşmesi.

⁹³ 20 Kasım 2018’de Hargeisa’da Savaş Esiri ve UFFO grubu Üyesi Mohamed Barud Ali’yle görüşmesi.

⁹⁴ Hargeisa Yükselişi nasıl başladı, bu rapora bakınız. *‘Kacdoonkii UFO iyo Sidu Ku Bilowday Wareysi Baashe Cabdi Yuusuf.’* <https://www.youtube.com/watch?v=Xe7WrMnVFae> (between min 3:33-47:34)

bir devlet tercih ediyorlar. ”⁹⁵ Bunun, Siad Barre rejiminin çöküşünden önce sahip oldukları bir inanç olduğu gerçeği, bugünkü durumlarını da açıklıyor. 1991'den sonra, Isaaq, kuzeybatıdaki geleneksel bölgelerini sakinleştiren ve Somali'nin geri kalanından ayrı olan ilk grup oldu. 18 Mayıs 1991'de rejimin yürürlüğe girmesinden yaklaşık beş ay sonra, Somaliland devletinin meşruiyet sürecine hizmet eden devlet terörünün bir sonucu olarak Somaliland Cumhuriyeti ilan edildi.⁹⁶ Siad Barre rejiminin sivillere yönelik serbest bıraktığı sınırsız soykırım kampanyaları, Somaliland'ın Somali'den ayrılma talebinin gerekçelerini verdi. Soykırımcı bir rejimle mücadele ile inşa edilen Somaliland, cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri düzenleyerek ve 1 Temmuz 1960'ta katıldığı Somali Cumhuriyeti'nden ayrılan anayasayı onaylayarak kendi yoluna gitmiş gibi görünüyor.

Somali'deki siyasi soygunlar ve daha büyük insani meselelerden bahsetseler bile Somaliland'da meydana gelen soykırım kampanyaları hakkında çok az şey araştırılıyor. Devletin uyguladığı soykırımların kendi sivillerine karşı sosyopolitik etkilerine bakan siyasal şiddet uzmanları, mağdurlar ve aileleri için kamu belleği oluşturma'nın önemini kabul etmiştir. Barre hükümetinden üst düzey yetkililerden bazıları Kuzey bölgesinde olanları soykırım olarak kabul ettiler.

Örneğin, Barre'in eski İçişleri Bakanı Abdikasim Salad Hassan, Universal TV'de suçların özellikle Kuzey'de (Günümüzde Somaliland) birçok bölgede işlendiğini söyledi.⁹⁷ 1990'da, Africa Watch tarafından belgelenen hayatta kalanların ifadeleri ve görgü tanığı tahminlerinin

⁹⁵ Bkz. Gérard Prunier, (1990) “A Candid View of the Somali National Movement,” Horn of Africa 13–14, nos. 3–4 and 1–2, pp 107–120, 118.

⁹⁶ Somaliland Hükümeti, Hargeisa'da Devletin Tanınması ve Cumhuriyetin Tanınması Hakkında, Haziran 1996.

⁹⁷ Abdikasim Salad Hassan Universal TV ile röportaj <http://www.youtube.com/watch?v=Bcgfa6KFEZw> (en az 112: 36-115: 38 arasında).

en az “Yalnız Hargeisa Holokost” da 50.000 ila 100.000 arasında kişinin hayatını kaybettiği tahmin edildi ⁹⁸.

Terör ve sonrasında rejim teröristlerin devlet terör kampanyalarının yoğunlaştığı alana girme hakkını reddettiği için bu sayı gösterildi. Africa Watch’ın bile insan hakları ihlallerini soruşturmaya erişimi engellendi.⁹⁹ Bunun yerine, rejim herhangi bir toplu cinayet raporuna karşı kampanya yürüten bir halkla ilişkiler departmanı kullanmıştı. Soykırım hatıralarının Somaliland kitleleri üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Onların yaşadığı şey, Mogadişu siyasi oyuncularının Somaliland’ın Somali’nin bir parçası olduğu yönündeki görüşlerini çürütmek için tekrarlayan bir referans idi.

1986 Ocak’ında, Barre’in kayınpederi ve kuzeyindeki kızıyla evlenmeden önce Barre’nin koruması olduğunu söylenen, Muhammed Said Hersi Morgan’ın, “Isaaq’lar direnirse, kasabalarınızı mahvederiz” ve sadece küllerini miras alırsınız sözleri biliniyor "Bugüne kadar, Güney-Orta Somali'deki çatışmalar, çatışmaya daha fazla katman ekleyen belirleyici kazananlar içermiyor. Aksine, Kuzeyde, soykırımın kolektif hafızası ve geçmiş siyasi marjinalleşme, ayrılma için birliği yaratmıştı.¹⁰⁰ Kuzeyde olanları incelemek, rejimin bir bütün klan grubuna karşı en vahşi yok etme ve kovma kampanyasını yürüttüğü soykırım kampanyalarının Somali'nin geri kalanını nasıl etkilediğinin incelenmesi açısından önemli Cephe yanı sıra sürekli çatışmaların kökleri hala Somali'de tahribata yol açıyor. Bununla birlikte, Somaliland’daki birçok insan, Güney’de sempatik ve hassas bir siyasi liderlik ortaya çıkar, bir tür anlaşmaya varabileceklerini ya da hiçbir anlaşma sağlayamayacakları

⁹⁸ Bkz Ingiriis (2016)

⁹⁹ Bkz. Africa Watch (1990), A Government at War with Its Own People, vi.

¹⁰⁰ Bkz. GoS, (2002), Ministry of Foreign Affairs Briefing Paper: The Case for Somaliland’s International Recognition as an Independent State.

görüşünde. Donald Rothchild'in dediği gibi, “Gelecek Somali müzakereleri, Isaaq'ın siyasi hatıraları ve şikayetleriyle hassas bir şekilde ilgilenmek zorunda kalacak veya Somali Devleti ile Somali ülkesini öngörülebilir gelecek için birleştirme hayallerinin sona ermesiyle karşı karşıya kalacak”.¹⁰¹

4.2.3 Somaliland Devletinin Meşruiyeti

Uluslararası hukuka konu olan ve tam iç egemenliğine sahip standart devletlerin yanı sıra, mevcut tipolojinin ötesine geçen iki ülke daha var. Bir yandan, vergi toplayamayan ve karşılığında vatandaşlarına en azından temel sosyal hizmetler ve güvenlik sağlayan uluslararası kabul görmüş devletler var. Zayıf devlet taksonomisinde, bu varlıklar zayıf devletlerden başarısız devletlere, yıkılmış devletlere kadar çeşitlilik gösterir (Jackson 1993; Zartman, 1995; Rotberg, 2004). İkinci kategorideki devletler, egemenliklerini, yürütmelerini ve yetki alanlarını kendi toprakları üzerinde kullanma, bağımsızlık için mücadele etme yetkisine sahipler, ancak uluslararası olarak tanınmıyorlar veya sadece birkaç başka devlet tarafından kabul ediliyorlar (Pegg, 1998). Örneğin, tanınmayan devletler, ayrılıkçı devletler, sözde devletler veya fiili devletler gibi bu tür kuruluşlarla bağlantılı olarak yaygın olarak kullanılan birçok terim vardır (Kollosov ve O 'Loughlin, 1998; Pegg, 1998; Riegl, 2010; Šmid ve Va' Dura, 2009). Bizim örnek çalışmamız Somaliland (*Jamhuuriyadda Somaliland*), bu varlıklar içinde fiili devletlerden biridir. Şu anda dünyada fiili devletler kabul görmüş olarak beş yapı var: Abhazya, Güney Osetya, Dağlık Karabağ ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.¹⁰²

¹⁰¹ Bkz. Donald Rothchild, (1995): “Afrika'da Etnik Pazarlık ve Devlet Dağılımı”, Milliyetçilik ve Etnik Politikaları 1, no. 1 54–72, 68. Ayrıca bakınız Ingiriis (2016)

¹⁰² Örneğin, bakınız. Kolsto, 2006; Pegg, 1998; Caspersen, 2008.

Bunların hepsi, 20. yüzyılın ikinci yarısında silahlı çatışmalar sonucunda ortaya çıktı ve bugüne kadar, bu fiili devletlerin ve onların ana ülkelerindeki siyasi temsilciler Yeni kurulan siyasi varlıkların durumu politik olarak kabul edilebilir bir çözüm bulamadılar (Hoch, Kopeček ve Baar, 2012). Bu nedenle, çatışmanın silahlı aşamaları sona ermesine rağmen, anlaşmazlıklar devam ediyor ve çoğu zaman donmuş, uzayan veya yönetilemez olarak etiketleniyor.¹⁰³ Fiili devletler, (aşağıda açıklanacağı gibi) ulus devletlerin uluslararası sistemindeki belirli aktörler olarak birçok şekilde hareket ederler.

Ancak, bunlar nadiren görülseler de . II. Dünya Savaşı'ndan bu yana nispeten yaygın hale geldi. Araştırmacıların çoğu şu anda yalnızca altı tanesi varlığa sahip olsalar da, bölgesel anlaşmazlık kapsamında pek çok benzer alan bulunduğunu ve yakın geçmişte neredeyse tüm makroekonomik bölgelerde birçok fiili devlet bulunduğunu kabul ediyorlar (örneğin, Ekteki tanınmayan devletlerin listesine bakınız) ve dünyadaki siyasi harita şu anda sabit olmadığı için yeni devletlerin er ya da geç ortaya çıkması muhtemeldir. Nitekim, fiili devletler politik-coğrafi bir tuhaflık değil, incelenmesi gereken önemli bir gerçektir.

Bu tezde, bir devletin tanımı Devletlerin Hak ve Görevlerine İlişkin Montevideo Sözleşmesi'nden geliyor.¹⁰⁴ Bu Sözleşmenin 1. Maddesine göre, devletliğin temel kriterleri şunlardır: kalıcı bir nüfus, tanımlanmış bir bölge, bir hükümet ve diğer devletlerle ilişkilere girme kapasitesi. Kalıcı bir nüfusa ve tanımlanmış bölgeye ek olarak, geleneksel devlet aynı

¹⁰³ Somaliland'da durum, ana ülkenin rolünü oynaması gereken Somali'nin, Somaliland liderlerinin siyasi statülerini tartışabilecekleri etkili bir hükümetin olmadığı başarısız bir devlet olması gerçeğiyle daha da karmaşıklıyor.

¹⁰⁴ Her ne kadar bu Sözleşme 1933'de Amerika Birleşik Devletleri ile Latin Amerika'daki 18 ülke arasında imzalanmış olsa da, örneğin Amerika Birleşik Devletleri dışındaki ülkeler için, örneğin; Pegg (1998), Kolsto (2006), Toal ve O'Loughlin 2013, vb.

zamanda iç ve dış egemenliğe de bağlıdır. Giriş bölümünde bahsedildiği gibi, fiili devletlerin temel sorunu dış egemenlik eksikliğidir.

Kolsto (2006: 725-726), fiili bir durumu, aşağıdakileri içeren bir bölge olarak tanımlamaktadır: (1) siyasi liderliğin iddia ettiği toprakları (çoğunu) kontrol etmesi gerektiği, 2. Ancak arayışı uluslararası bir başarıya ulaşmadığı bağımsız bir devlet olarak tanınması ve 3) iki yıldan fazla bir süredir tanınmaması durumunda kalması gerekir. Pegg (2008), bu fiili bir durumu tanımlamanın temel unsurlarını çevreleyen oldukça yaygın bir fikir birliği olduğunu iddia ederek bu tanımlamayı geliştirmektedir. Onun sözleriyle, anlaşmazlıklar sadece tanımın yan unsurlarından gelirken, temel unsurlarına itiraz etmiyorlar. Onun tanımlaması çerçevesinde:

Fiili bir devlet tanımının altı temel unsuru vardır; bunların bir kısmı, 1933 tarihli Montevideo Devletlerin Hak ve Görevleri Sözleşmesinin 1. Maddesinden gelmektedir. İlk olarak, bir tür halk desteği alan örgütlü bir siyasi liderlik. İkincisi, bu liderlik tanımlanmış bir nüfusa yönetim veya devlet hizmetleri sağlamak için yeterli kapasiteye ulaşmıştır. Üçüncüsü, fiili devlet, topraklarını veya büyük çoğunluğunu en az iki yıl boyunca etkin bir şekilde kontrol eder. Dördüncüsü, fiili devlet, kendisini diğer devletlerle ilişkilere girme kabiliyetine sahip görür. Beşinci olarak, fiili devlet, aktif olarak egemenliğinin uluslararası tanınmasını yaygın bir şekilde arar. Son olarak, fiili devlet, egemenliğinin yaygın bir şekilde tanınmasını sağlayamamaktadır ve uluslararası egemen devletler toplumu tarafından büyük ölçüde veya tamamen tanınmamaktadır (Pegg. 2008: 1).

Bu nedenle, fiili devletlerin tanımlanmış bir devlet bölgesi, kalıcı nüfusu olan bölgeler ve hükümetlerin iddia ettikleri bölgenin tamamını veya en azından çoğunu kontrol eden bölgeler

olduğunu düşünürüz. Buralardaki devlet makamları devlet idaresini gerçekleştiriyorlar, diğer devletlerle ilişkilere girebiliyorlar, bağımsızlıklarını uluslararası olarak tanımadıkları için en az iki yıldır bağımsızlık arıyorlar (ya da sadece birkaç ülke tarafından tanınıyorlar. Uluslararası toplum uzun zamandan beri bir devletin toprak bütünlüğünü ve onu sınırlayan sınırların dokunulmazlığını vurgulamıştır (Lynch 2004; Pegg 1998). Afrika bağlamında, ulusal bağımsızlığın elde edilmesinin ardından var olan sınırlara saygı prensibi, kabul edilen Afrika Birliği Birlik Teşkilatı Şartı (AHG / Res. 16 (1) Kararı) çerçevesinde kabul edilen Afrika Birliği Teşkilatı Tüzüğünde yer almaktadır. Temmuz 1964'te Kahire ve Afrika Birliği Anayasası (4b) Temmuz 2000'de Lome'de kabul edildi.

4.3 Sonuç

Bu bölümde anlatılanlar, tanınmış devletlerin ve uluslararası Örgütlerin fiili devletleri tanıma isteksizliğini gösterir. Bu isteksizlik, fiili devletlerin itibarsızlığından da kaynaklanmaktadır (Collier ve Hoeffler, 2004; Kolossov ve O'Loughlin, 1998). Bu nedenle, uluslararası toplumun, çeşitli özerklik ve asimetrik federasyon teklifleri yoluyla ayrılabilir bölgelerin ana devletlerin yönetimine geri dönüşünü geleneksel olarak desteklemesi çok şaşırtıcı değildir (Coppieters v.d.ğr., 2003; Cornell, 2001).

Son birkaç yılda, fiili devletlerin uluslararası sistemdeki gelecekteki durumunu ve komşu ülkelerle olan ilişkilerini etkileyebilecek fiili devletlerin iç dinamiklerini ele almaya başlayan daha fazla sayıda çalışma yapılmıştır (Bakke, O'Loughlin ve Ward , 2011; Berg ve Molder, 2012; Blakkisrud ve Kolsto, 2012; Caspersen ve Stansfield, 2011; Hoch, Souleimanov ve Baranec, 2014; Jelen 2014; Kopeček, 2009; Matsuzato 2011; O Beachain 2012, Souleimanov, 2013). Fakat ülkelerin büyük çoğunluğunun fiili devletlere yönelik baskın yaklaşımı, varlıklarının diplomatik olarak yok sayılması yönünde olmaya devam ediyor (Matsuzato 2011; O Beachain 2012, Souleimanov, 2013).

Şiddetli siyasi çalkantılar, 1990'ların sonundan beri Afrika Boynuzu'nu sardı.¹⁰⁵ İnsani dramlar ortaya çıkar ve bunların, trajik boyutlarını, görülürken uluslararası topluluk bir ilgisizlik hissine kapılmaya devam ediyor.¹⁰⁶

Somali devletinin 1991'de çöküşünden birkaç hafta sonra Kuzeybatı bölgesi bağımsızlık ilan etti. Somaliland Cumhuriyeti o zamandan beri, 1960 yılında eski İtalyan Somali ile bağımsızlık ve birliktelikten önce İngiliz Somaliland kolonisi olarak sahip olduğu ayrı varlığını yeniden güvence altına almaya çalışıyor. Güney Somali'de barışın yeniden yapılandırılması hâlâ uzun bir süreç olarak dururken, Somaliland geleneksel büyükler meclislerinin ve modern parlamenter sistemin birleşimi olarak yolun devam ediyor. Düşman klanları arasında göreceli bir barış hüküm sürüyor ve gözlemciler siyasi sistemi Somalili bir inovasyon olarak takdir ediyorlar. Gerçekte, gözlemciler ülkeyi savaş sonrası barışı inşa etmek için alışılmadık bir örnek olarak görüyorlar. Bununla birlikte, uluslararası toplum şu ana kadar Somaliland deneyine herhangi bir uluslararası tanınmayı genişletemedi.

Uluslararası yasal statünün ya da Somaliland'ın “yarı devletinin” politik geleceği şüphelidir. Somaliland'ın tanınmaması, uluslararası toplumun Afrika Boynuzu'nda devam etmekte olan yerel yönetim süreçlerini bastırma ve bunun yerine merkezi devletlerin yeniden kurulmasını destekleme girişimlerinin bir parçasıdır. Somali'de “etnik” bir çatışma olduğu fikrine inanmıyoruz: Somali'deki iç savaş kökleri birkaç on yıl öncesine dayanan geniş toplumsal bir

¹⁰⁵ ABD politikası, barış için otuz saniyelik stratejiyi rapor eder ABD Dış politika konferansı 4 (The Stanley Vakfı, 24 Ekim 1991) (1990'dan beri Afrika Boynuzu'nda meydana gelen önemli olayları anlatıyor). Ocak 1991'de, Siad Barre'nın yirmi bir yıllık rejimi, Somali'de bağımsızlık ilanına yol açan Somali'de devrildi, Mayıs 1991'de Somaliland Cumhuriyeti. Haziran 1991'de Mengistu Haile Mariam Etiyopya'da on dört yıl sonra devrilmiş, Eritre'nin bağımsızlığına yol açmıştır. Sudan'da, Sudan Halk Kurtuluş Ordusu tarafından ayrılıkçı bir ayaklanma belirtisi vardı.

¹⁰⁶ Bkz: Jane Perlez (1991), Somali'nin Kendini Yıkan Dünyası ve Dünya Bakıyor, N.Y. TIMES, 29 Aralık, s.4.

çatışmadır. Somaliland'ın ayrılması, Kuzeybatı Somali halkının belli bir etnik kökenda olduğu anlamına gelmez.

Ulus oluşturma süreçlerinin ardında çoğu zaman gizli çıkarlar olduğu için bağımsızlık ilanından hangi sosyal grupların yararlandığına bakılmalıdır.

Somali devletinin 1980'li yıllardaki ekonomik çürümesi politik baskıya ve Somali ekonomisinin gayrı resmi bir biçimde gelişmesine neden oldu. Bazıları buna “gölge ekonomi” adı verdi. Siyaad Barre rejiminin 1980'lerin başında, komünist yaklaşımdan kapitalist ideolojiye doğru kayması, hegemonik seçkinleri Kuzey Somali'deki (Samatar, 1989) iktidarlarından mahrum bırakma girişimi ile yoldan saptı. Bugün hala bunun sonuçları görülmeye devam ediyor.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TANINMAMIŞ DEVLETİN POLİTİK EKONOMİSİ: SOMALİLİLAND'DA TİCARET, DOĞRUDAN YABANCI YATIRIM VE PİYASA EKONOMİSİ

5.1 Giriş

Somaliland dünyanın dördüncü en fakir ülkesi olmasına rağmen, tanınmayan devletlerin en düşük bütçelerinden birini işletiyor; Bütçesinin yüzde 70'inin güvenlik sektörüne gitmesi talihsiz bir durum olmasına karşın, yüzde 30'u kalkınma programlarına gidiyor (Dünya

Bankası, 2015). Collier ve Hoeffler'e (2005) göre, çoğu tanınmayan ülke düşük gelirli ülkelerdir ve tanınmayan devletlerin kaynakları genel olarak tanımlanan güvenlik üzerine odaklandığından, ekonomileri ayrıştırırken zamanla tanınmayan maliyetler artar. Altyapı ve eğitim gibi en önemli kalkınma kaynağı olan kritik sektörde kamu yatırım eksikliği vardır.

Bağımsızlık ilanından bu yana, Somaliland'ın 15 Maliye Bakanı olması ve kimi yıllar dört Bakanı değiştirmesi ilginçtir. Bu bakanların çoğunun finansal yönetim geçmişi yoktur; bu yönetimin sektörel yetkinlik ve bilgiye dayanmadığı anlamına gelir. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde ve Somaliland'da yüksek nitelikli insanlara ihtiyaç duyulmaktadır; Burada Maliye Bakanı olarak atanmış bir veteriner görebilirsiniz ve bu yüzden çok az gelişme ve ilerleme kaydedildi. İnsanlar kabiliyetlerine göre doğru yerlere atanmadılar (Muktar, 2017: 1).¹⁰⁷

Somaliland hiçbir zaman uluslararası olarak tanınmamıştır ve bu nedenle dış yardım almamıştır. Bu nedenle, devlet oluşumu ve hesap verilebilirliğin uygulanabilir bir vergi tabanına bağlı olduğu iddia edilmektedir (Eubank, 2012). Sıkı düzenleme yapısı ve yolsuzluk eksikliği, ülkenin ekonomik istikrarına katkıda bulunan bir özel sektörün gelişimine de katkıda bulunmuştur (Mackie et al., 2017) Somaliland, geleneksel yönetişimin modern bir devlet aygıtına entegrasyonunda ustalaşmıştır ve ülke işleyen ve istikrarlı bir siyasi sisteme sahiptir (Jhazbhay, 2003; Kaplan, 2008; Shinn, 2002).

Kalkınmanın temel taşları, alışılmadık derecede yetenekli ve aktif bir diasporanın desteklediği, demokratik olarak seçilmiş bir hükümetin sağladığı barış, ve özel sektörden istikrardır (Shinn, 2002). Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası yetkililerinin Somaliland ile ilgili Ortak İhtiyaç Değerlendirmesi'nin vurguladığı gibi:

¹⁰⁷ Bkz. Adan, Muktar (2017) Overcoming Challenges in an Unrecognized Economy: Experience from Somaliland, American International Journal of Contemporary Research, Vol. 7, No. 1; March 2017

1990'ların başından bu yana Somaliland, pek çok cephede, en azından benzersiz bir uzlaşma sürecinde işleyen yönetim ve yargı sistemlerinin oluşturulması ve uygulanmasında ve serbest adil seçimlere ve çok partili yaşamaya yol açan demokratikleşme sürecinde kayda değer bir ilerleme gördü. sistemi. Bu, öncelikle canlı bir özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar), sivil toplumun, geleneksel liderlerin katılımı ve özel sektörden büyük miktarda sermaye girişinin aktif katılımıyla mümkün olmuştur.

(BM ve Dünya Bankası, 2006)

5.2 Piyasa Ekonomisi

Özel sektör Somaliland ekonomisini yönlendirmektedir. Hükümetin payı, dünyadaki diğer pek çok ekonomiden farklı olarak gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 10'undan azdır (Dünya Bankası, 2016). 1991'den bu yana, canlanmanın büyüklüğü Somaliland halkının girişimcilik ve iş kültürünün kanıtıdır. Tarım sektöründe faaliyet gösteren büyük işletmelerin yanı sıra sosyal hizmetler, telekomünikasyon, ticaret, finans, özel sektör, esnekliği ve ekonomiye katkısı ile öne çıkmıştır.

Siad Barre döneminden beri Somaliland halkının bölgeyi yeniden inşa etmek ve meşru ve uygulanabilir bir kurumsal yönetim yapısı oluşturmak için gösterdiği çaba olağanüstüdür. Bunlar paralel olarak, özel sektör yatırım riski yenilik, canlılık ve kapasitesine güvenleri haklı çıkardı. Somaliland, özel sektörü önemli bir başarı hikayesinin temelidir. Dünya Bankası'nın (2006) Ekonomik Memorandumu özel sektöre şu şekilde değindi: Azgelişmişlik ve savaşın mirası, insanların geniş çapta yerinden edilmesi, mütevazı bir kaynak temeli ve diplomatik tanınma eksikliği dahil olmak üzere birçok engel olmasına rağmen, Somaliland 1991'den bu yana etkileyici bir ekonomik iyileşme ve aktivite seviyesi olarak yakalamıştır . Temel olarak beş faktöre dayanır: (a) hükümetin ve toplumun barış ve güvenliğini sağlama

yeteneği; (b) klan çizgileri boyunca politika, uyuşmazlık çözünü kaynak tahsisi ve istihdamda yeterli derecede kapsayıcılık ve müzakere sağlayan uzun süreli bir sosyal sözleşme; (c) Somaliland'ın tüketici ekonomisinin büyük bir kısmına yüksek diaspora para akışları; (d) 1991'den sonra ortaya çıkan sağlam özel sektör; ve (e) daha fazla sosyal güven, gayri resmi krediler veya hediyeler şeklinde mali akışları ve karşılıklı borçluluk gibi mali akışı kolaylaştıran genişletilmiş karşılıklı yükümlülüklerin yerine getirilmesi için güçlü bir kültürel gelenek. “Tüm bölgelerde, özel sektör telekomünikasyonda olduğu gibi iç savaş öncesi yönetimden daha iyi ve verimli hizmetler sağlıyor. Uluslararası bir telefon görüşmesi, Afrika'daki herhangi bir yerdeki en ucuz oran olan dakikada 50 sente mal oluyor” (Dünya Bankası, 2006).

Bu son özellik, Somaliland'daki hane halklarına ve iş yerlerine yüksek yatırım oranlarına sahip "sosyal sermaye" sağlar ve aksi takdirde yüksek riskli olan yatırım ortamında değerli bir ekonomik istikrar kaynağıdır. Somaliland'da resmi olarak işleyen bir bankacılık ve kayıt sistemi olmadığından, kalan nüfusun sayısı hakkında herhangi bir resmi veri elde etmek zordur. Bölgenin diasporalardan ne kadar para kazandığını bulmak da yine zordur.

Bazı tahminler, gelirlerin Somaliland nüfusunun yüzde 40'ına kadar alındığını göstermektedir (Ravnborg, Boesen vd 2004, Mohamed, 2011). Tahminler ayrıca, bölgenin yüzde 70'i, 50 ABD Doları ile yaklaşık 500 ABD Doları arasında değişen küçük miktarlarda gelen yıllık 780 milyon ABD Doları tutarında havale aldığını gösteriyor. Bu miktardaki para, ailelerin tekrarlayan harcamalarına yöneliktir. Bölgeye akan havale gelirinin yüzde 30'u sermaye veya finansal yatırımlardan geliyor (Adam, 2012). Bu nedenle, diasporanın gelir transferleri Somaliland ekonomisine en büyük katkı sağlayan ve bölgenin en büyük sermayesini

oluşturan ve uluslararası kalkınma yardımı, insani yardım ve ticaretin bir kombinasyonundan daha fazla bir kaynağı sağlamaktadır (Hammond, 2011).¹⁰⁸

Somaliland'ın ekonomik büyüme araçları arasında pratik araçlar - müzakereler, gayri resmi yönetim düzenlemeleri, çoğulcu yasal sistemlere güven ve siyasi otoriteler ile özel sektörden gelen aktörler arasındaki anlaşmalar vardı. 1991'den bu yana Somaliland'ın ekonomik yönetiminin çoğu, yasaların uygulanması yerine resmi sözleşmelerden ve sözlü sözleşmelerden oluşuyor. Ekonomik yönetimdeki bu kayıt dışılık derecesi, hem Somali siyasi kültürünün uzun süredir devam eden bir özelliğini hem geleneksel hukukun bağlayıcı niteliğini hem de müzakere edilen sözlü anlaşmalar için güçlü bir tercihi yansıtmaktadır. Somaliland'ın yeni hükümetinin sağlam bir düzenleyici rol oynama kapasitesi hükümete sahip olduğu gerçeğinin pratik bir ifadesidir.¹⁰⁹

2011 yılında, Somaliland hükümeti uzun vadeli vizyon belgesini Somaliland 2030. Bunun içeriği a) SNDP 2012-16 geliştirme programı açıkladı (b) altyapının geliştirilmesi; (c) iyi yönetim ve hukukun üstünlüğü; (d) sosyal gelişim; ve (e) çevrenin korunması idi. Bu çalışma, bu raporun ele aldığı sorunların çoğunu vurgulamaktadır. Özel sektöre iş yaratma ve iş yapma maliyetlerini azaltma konusunda destek vermek ve özel yatırımları artıracak finans ve altyapı geliştirme yoluyla firma kurmaya ve büyümeye teşvik hakkında refranslar vardır. Ayrıca daha güçlü düzenleyici ve yasal çerçevelere duyulan ihtiyaçtan bahsedildi. Somaliland ekonomisinde özel sektörün devam eden önemi, GSYİH payı bakımından en belirgindir. Somaliland'da ekonomi konusunda sınırlı güvenilir ekonomik istatistikler bulunmaktadır. Bununla birlikte, 2012 yılı için bir GSYİH tahmini (Dünya Bankası, 2014), ortak bir

¹⁰⁸ Bkz. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/jip.132> erişim tarihi 27 Aralık 2018.

¹⁰⁹ Somali halkının alışlagelmiş yasaları ve gayri resmi sözleşmeleriyle ilgili ayrıntılar için bkz. Lewis (2002), Gundel (2006) ve LeSage (2005).

Planlama Bakanlığı ve Dünya Bankası girişimi temelinde, resmi kalkınma yardımı (ODA) hariç 1.390 milyar ABD doları olarak ortaya kondu.¹¹⁰

En büyük sektör GSYİH'nın% 29,5'i ile hayvancılıktı, ardından toptan ve perakende (% 19,5), tarım ürünleri (% 8,2), emlak (% 6,4), ormancılık (% 5,2), inşaat (% 3,7) ve bilgi ve iletişim (% 2,2) geliyordu. Buna karşılık, Maliye Bakanlığı tarafından Dünya Bankası'na yapılan 2013 Yılı Harcama Harcamalarının 115 milyon ABD Doları (Somali Şilini Doldurma 807 milyar) olduğu, bunun kamu idaresini ve savunma sektörlerini (GSYİH'nın% 3,4'ünü) finanse ettiğini ve kısmen de eğitimi (GSYİH'nın% 2,7'si) sağladığı bildirdi. Sağlık ve sosyal hizmetler (GSYİH'nın % 1,4'ünü), 2013 yılında ürün vergileri ve sübvansiyonlar ise GSYİH'nın % 6,7'sini oluşturmuştur.

GSYİH'nın% 0,3'ü ve elektrik ve su arzı sektörlerler % 0,8 ve% 0,2 olarak tahmin edilen küçük finansal sektörün küçük boyutu da dikkat çekicidir. Bu rakamlar göz önüne alındığında, bunların özel sektörün gelişimine en büyük kısıtlamaları getirdiği sektörler olması şaşırtıcı değildir.¹¹¹ Somaliland'ın özel sektörü geniş, orta, küçük ve mikro işletmelerden oluşan geniş bir kesitten oluşmaktadır. 2012 yılı itibariyle Maliye Bakanlığı tarafından sağlanan mevcut tablo 2004 ve 2010 arasında hızlı bir artış göstermiştir, ancak kesin rakamlar sağlanamamaktadır. Ana faaliyetler ticaret (toptan ve ithalat / ihracat firmaları dahil), inşaat ve daha az sayıda fakat önemli sayıda işletme hizmeti firmasıydı (aşağıdaki şekle bakınız). Tüm girişimler prensip olarak Ticaret ve Yatırım Bakanlığı'ndan lisans gerektirir. Ancak uygulamada, girişimlerin yalnızca çok küçük bir kısmı Bakanlığa kayıtlıdır; Genel Muhasebe Bürosu, Şirket Yasası uyarınca benzer şekilde sınırlı sayıda teşebbüs içerir.

¹¹⁰ Bkz., <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/10/27/the-world-bank-group-in-somalia-helping-to-rebuild-state-institutions-piece-by-piece> erişim tarihi 27 Aralık 2018

¹¹¹ Bkz. the joint report https://somaliampf.net/files/Somalilands_Private_Sector_at%20Crossroads.pdf erişim tarihi 15 Aralık 2018

Bu nedenle, bunlar gerçeği temsil eden bilgi kaynakları değildir. Belediye lisans listeleri işletme sayıları hakkında mevcut en kapsamlı verilerdir. Belirli bir şehirde aktif tüm şirketler için belediye lisansları gerekir (özünde doluluk izni vardır). Lisanslı şirketlerin büyük çoğunluğu perakende satış yerleridir. İnşaat, otel ve iş hizmetleri listelenen diğer işletmeleri. Altı büyük ilde verilen belediye ruhsatlarının toplamı ekteki tabloda özetlenmiştir.

Lisans numaraları beklenen ciroya göre yedi ücret kategorisine ayrılmıştır. Bu, yaklaşık büyüklükte bir sınıflandırma verir. Hargeisa için son veriler, belediye kayıtlarından da alınan aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Hargeisa'nın ticaret sektörü, bin kişi başına 13 tescilli girişime aittir. Eğer bu oran bir bütün olarak Somaliland'ı temsil etseydi, 83 ekonomiden oluşan bir gruptan yaklaşık olarak 50'ini içine alacaktı. ¹¹² Her bir büyüklük kategorisinde teşebbüs tipleri sektör bazında karıştırılmaktadır ve bu nedenle faaliyet türüne göre sıralanamamaktadır. En büyük kategori (tarife notu 1) bankaları; ithalat ve ihracat şirketlerini; özel (anonim) işletmeleri; büyük otelleri; süpermarketleri; büyük khat veya Miraa mağazaları; maden işleme tesisleri; araç perakendecilerini; ve sigara toptan satış mağazalarını kapsar. Ölçeğin diğer ucundaki en küçük boyut kategorisi (tarife notu 7), küçük perakende satış yerlerini (örneğin, yiyecek, giysi, kitap), tamir atölyelerini (örneğin ayakkabı, lastik, bisiklet) ve yiyecek içecek satış yerlerini (çay dükkanları) içerir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, hayvansal üretim Somaliland'ın GSYİH'sının yaklaşık % 30'unu oluşturur ve en büyük ihracat kalemidir. Nüfusun yaklaşık yarısı göçebeler ve tamamen hayvancılık konusundaki geçim kaynaklarına bağlıdır. Birçoğu, hayvancılık ürünlerinin satışı, nakliyesi ve ihracatından ya da evcil hayvan ürünlerinin iç pazarda işlenmesinde

¹¹² Birçok araştırmaya göre, Somaliland - kendi ilan ettiği bağımsız bir devlet olsa da - uluslararası toplum tarafından resmen tanınmadı

geçimini sağlamaktadır. Hayvancılık üretimini etkileyen her şeyin ekonomi ve özellikle geçim kaynakları üzerinde büyük bir etkisi vardır. Sektör ne yazık ki sağlıklı değildir. Kapalı alanlar, kömür hasadı ve genel çevresel bozulmaların bir kombinasyonu nedeniyle, göçebe gruplar uygulanabilir mera alanlarına erişimde artan sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.¹¹³

Veterinerlik hizmetleri temel olarak özel sektör tarafından verilmektedir ve süresi dolan veya uygun olmayan ilaçların dağıtılması ve kullanılması sonucu düzensizdir. Somaliland'daki hayvan stoku Avustralya gibi rakip kaynaklardan gelen hayvanlardan daha küçüktür ve piyasada daha düşük fiyat alır. İhracat yapan yabancı şirketlerin az sayıdaki kısmı dışında, hayvancılık satışları için tüm değer zinciri çok marjinal kar oranlarını içermektedir. Böylece, ticari karların çoğu Somaliland'dan ayrılmaktadır. Sektörün Suudi pazarına olan yüzde 80 civarında yoğun bağımlılığı, seçeneklerini ve pazarlık konumunu azaltmaktadır.¹¹⁴

Sektördeki en büyük güvenlik açıkları Somaliland pazarının dışındaki trendlerden kaynaklanmaktadır. Diğer et ürünlerinden kaynaklanan rekabet nedeniyle, Körfez'de keçi ve koyun tüketimi azalmaktadır.

Marketlerde satın alınan et için yeni tercihler nedeniyle, canlı hayvan ihracatı, Körfez pazarında, Hac mevsimleri hariç, daha az caziptir. İhracat, bazen göçebeler için zor olan mevsimlere denk gelen hac sırasında yoğunlaşmaktadır. Hayvancılık sektörünün sorunları kısmen daha iyi devlet hizmetleri ve düzenlemeleri ile ele alınabilir. Özel veterinerlik hizmetlerinin düzenleyici gözetimi, daha iyi yerel pazarlar, yasa dışı çiftlikleri önlemek için güçlü müdahaleler, kömür hasadı ve meraların bozulmasına katkıda bulunan diğer uygulamaların önlenmesi bunlar arasındadır.

¹¹³ Yerel hayvan tüccarları ile görüşmesi Hargeisa ve Burao'da 13 - 27 Aralık 2018 tarihleri arasında

¹¹⁴ 2 Ocak 2019'da Hargeisa'da canlı hayvan satıcısıyla görüşmesi.

Somaliland'daki balıkçılık sektörü, daha yüksek yerli ve ihracat gelirleri için potansiyele sahip bir kaynaktır, ancak bir dizi önemli kısıtlama ile karşı karşıyadır. Somaliland sahillerinde balık stoku Puntland ve Yemen Cumhuriyeti kıyılarındaki kadar bol değildir, ancak yılda yaklaşık 180.000–200.000 ton kapasiteye rağmen yılda 3,000 ton balık avlanmaktadır. Balık, Somaliler arasında arzu edilen bir gıda ürünü değildir, ancak diaspora ve uluslararası ziyaretçilerden kaynaklanan tüketim önemli ölçüde artmaktadır.

Hargeisa, esas olarak çoğu ülkeden çok daha hızlı olduğu için ortalama (15 prosedür gerektiren ve 56 gün süren) Sahra altı Afrika ortalamasını iş yapma kolaylığına sahiptir. Bununla birlikte, üretim maliyetleri, diğer ülkelerden çok daha yüksektir ve kişi başına gelir. 1.038,80 ABD Dolarıdır (Sahra Altı Afrika'da kişi başına düşen ortalama 823,70 ABD Doları). Bu Hargeisa'yı Afrikanın en pahalı 20 ekonomisinden biridir. Somaliland ekonomisi, Somaliland'ın iç savaştan bu yana kayda değer ilerleme sağlamasına olanak tanıyan yenilikçi ve pragmatik nüfusu, bölgesel kültüründe muazzam bir değere sahiptir. Bununla birlikte, şirket anketlerinden, diaspora mülakatlarından ve paydaş istişarelerinden elde edilen diğer kanıtlar, ekonominin şu ana kadar desteklediği gayri resmi kurumları aşmaya başladığında, bu varlığın giderek daha fazla yüklendiğini göstermektedir (Dünya Bankası, 2016). Somaliland çatışma sonrası bir ülkedir ve ana sektörleri hala gelişmektedir. Neredeyse tüm ülke, tüm ulusal kaynakları tüketen acımasız bir iç savaştan sonra yeniden kuruldu. Ülkenin tüm eğitim, sağlık, altyapı, sanayi ve kalkınma sektörleri, savaşlar sırasında harabeye döndüler. Sadece fiziksel eşyalar mahvolmadı, aynı zamanda teknisyenler, seçkinler ve yerel uzmanların bilgi birikimi de ortadan kalktı. Somaliland'ın Ulusal Planlama ve Koordinasyon Bakanlığı'nın, 2005'teki "Somaliland Genel Ekonomik Bakış" başlıklı raporunda, iç savaşın sonucu olarak tüm uzmanlarının beyin göçüyle her seviyede ciddi şekilde kaybedildiği belirtilmiştir.

Savaştan bu yana, Somaliland ekonomisi önemli yapısal değişikliklere uğradı. Özel işletme sektörü serbest piyasa ekonomisinde hızla büyüdü. Özel sektörün genişlemesiyle birlikte, devlet tekellerinin ve katı ekonomik kontrollerin dağılması, Somaliland ekonomisinin savaş sonrası büyümesine önemli ölçüde katkı sağladı ve yeniden yapılanma için istihdam olanakları sermaye yatırımı sağladı. Berbera limanındaki ticaret savaş öncesi seviyelerin üzerine çıkmıştır. Savaş sonrası dönemde, hizmet sektörü en son iletişim tesislerini, havayollarını ve finansal hizmetleri sağlayan işletmelerin çoğalmasıyla birlikte hızlı bir büyüme yaşadı;. Pastaneler, restoranlar, marketler ve büro malzemeleri gibi küçük işletmeler ülke genelinde pazarlara geri döndü.¹¹⁵ Ayrıca istihdam, gelir, döviz, devlet geliri ve gıda ihracatı kaynağı olarak hayvancılık ekonomide önemli rol oynamıştır.

Ancak tek ihracat kaynağına pazarına olan bağımlılığı, ekonomiyi dış güçlere karşı savunmasız hale getirmiştir. Eylül 2000 ortalarında Suudi Rift Vadisi Ateş hastalığının yayılmasından dolayı Somaliden hayvancı yasaklandı.¹¹⁶ Mevcut ithalat yasağından önce; Somaliland'ın ihracat pazarları şimdiye dek görülmemiş bir büyüme kaydetmiştir.

1997'de Berbera limanından 120 milyon dolar değerinde 2,8 milyon hayvan ihraç edildi ve bu sayede dünyanın tek bir limanından ihraç edilen yılın en büyük hayvan sayısını temsil etti.¹¹⁷

Ancak, Eylül 2000 ve Kasım 2002 arasında 500.000'den az hayvan ihraç edildi. 1995-1997 ortalama ihracattan kırma uğrayan, 5 milyondan fazla kayıp ihracatın başını ve birkaç yüz milyon dolar kazanılmamış döviz gelirlerini temsil ediyordu. Somaliland'ın özel sektörü, telekomünikasyon hizmetleri, enerji (petrol ve elektrik), oteller, inşaat, okullar, klinikler,

¹¹⁵ e.g.e 221

¹¹⁶ Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) “Somaliland'da Makro-Ekonomik Durum Analizi” (2004)

¹¹⁷ Milli Planlama ve Koordinasyon Bakanlığı, (2005: 13)

eczaneler, ulaştırma vb. dahil olmak üzere temel hizmetlerin çoğunu sağlar ve ekonomik ve sosyal hizmetler ve altyapı tedarikini kontrol eder. Örneğın, özel şirketler elektrik enerjisinin yüzde 96'sını ve suyun yüzde 80'ini sağlayarak 1991'deki Somalili devletin çöküşünün bıraktığı boşluğu doldurmakta önemli rol oynadılar. Özel sektörün olağüstü büyümesi, son on yılda Somaliland'daki en büyük değişikliklerden biri olmuştur.¹¹⁸

5.3 Tanınmamanın Doğrudan Yabancı Yatırımlara Etkisi

Yukarıda belirtilen özellikler, Somaliland'ın bağımsız bir devlet olarak uluslararası tanınmaya ulaşma çabalarının büyük ölçüde başarısız olduğunu vurgulamıştır. Bunun nedeni, esasen alınan tavrın politik bir hareket olması ve yasal bir hareket olmamasıdır¹¹⁹ Somaliland davasının gelişimi uluslararası toplumun iradesine bağlıdır ve iradenin nasıl geliştiğı bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

Ancak; tanıma eksikliğini Somaliland halkı üzerinde çok bir büyük olumsuz etkiye sahip olduğu için tartışılmaz bir gerçek. Tezin bu bölümünde Somaliland'a yapılan denizaşırı yatırımların tanınmamasına etkisi inceleniyor ve sorgulanıyor.¹²⁰ Gelişmekte olan ülkeler yakın zamanda Doğrudan Yabancı Yatırım'ın rolünü, gelişmeleri için çok önemli görmüşlerdir. DYY bir büyüme motoru olarak görülmektedir, çünkü ihtiyaç duyulan yatırım sermayesini sağlar, ev sahibi ülke endüstrilerinde rekabeti artırır ve daha verimli teknolojileri getirecek veya insan veya fiziksel sermayeye yatırım yaparak yerel firmaların daha verimli

¹¹⁸ Bkz. Hassan (2011), Somaliland: Prospects for Economic Development and Future Priorities of from <http://oodweynews.com/articles/132313-somaliland-prospects-for-economicdevelopment-and-future-priorities-for-investment-phd.html>

¹¹⁹ Bkz. Ajayi (2006), *FDI and economic development in Africa* from <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/documents/knowledge/09484246-en-fdi-and-economic-growth.pdf> Accessed December 27th 2018

¹²⁰ a.g.e 118

olmalarına yardımcı olur. DYY büyümeye önemli katkı sağlar çünkü diğer sermaye akış şekillerinden daha kararlıdır. DYY'nin faydaları arasında bir sermaye kaynağı olarak hizmet etmek, iş yaratmak, dış pazarlara erişimi kolaylaştırmak ve yerel işletmeler için teknoloji ve verimlilik yayılımı oluşturmak yer alır.

Bununla birlikte, DYY'nin önemi, Afrika Kalkınma için Yeni Ortaklık gerçeğe dönüştürülmesi, büyümesi ve gelişme vizyonu için kilit bir kaynak olarak algılanmasıdır. Afrika, tasarruf doldurmak ve devam eden yoksulluğa son verip sürdürülebilir büyümeye sıçramak için, diğer birçok gelişmekte olan ülkenin yaptığı gibi, önemli bir dış kaynak akışına ihtiyaç duymaktadır. NEPAD ayrıca küreselleşmenin potansiyelini ve yararını da tanır; Afrika'nın etkili bir şekilde rekabet edememesi dışında, küreselleşmenin, milyonlarca insanı yoksulluktan kurtarmaya ve küresel çıkarların dezavantajına çıkarlarını arttırmaya olanak sağlayan adil ve adil küresel düzenlemelerin bulunmamasına yol açtığını belirtir. NEPAD mimarlarının daha sonra haritalandıracağı düzeltici eylem planı türü için, "Yapısal Engelleme", "kaynak çıkışları ve talihsiz ticaret kuralları"nın Afrika'nın küreselleşmeden faydalanma hakkının ek nedenleri olduğu da belirtilmiştir. NEPAD, Afrika'nın "dünyadaki doğru yerde" önemli bir rol oynaması gerektiğini vurguluyor.

Doğrudan Dış Yatırım literatüründe, firmaların ulusal sınır ötesi yatırımları için çeşitli nedenler vardır. Aslında, birçok ülkede nedenleri tecrit etmek zordur, çünkü bir neden farklı biriyle örtüşebilir (Hirsi, 2009).¹²¹

Gerçekten de, Somaliland doğal kaynak fırsatlarından şu ana kadar yararlanamadı. Son jeolojik araştırmalar Somaliland'ın zümrülden akuamarin, yakut ve Safire'a kadar pek çok

¹²¹ Bkz. MF Hirsi (2009) , Research Guide to the Somaliland Legal System" from <http://www.nyulawglobal.org/globalex/somaliland.htm# 1.3 Economy>

değerli taşın yanı sıra çok sayıda granül, kuvars, opal ve görece az bilinen titanit ve vezuviyanit gibi minerallere sahip olduğunu gösterdi. Akuamarin gibi akıllı kayalar ve diğer taş türlerinin yanı sıra. Somaliland'ın metamorfik kayaçları yakut ve safir nodüllerini tutar. Somaliland'daki köylüler, yerel tüccarlara satmayı teklif ettikleri bir dizi değerli taşı bulmak için ilkel araçlar kullanmaktalar, ancak maden yatakları hakkında çok az bilgi vardır. Diğer bir avantaj, Somaliland'ın Afrika'ya, Orta Doğu'ya ve Doğu Afrika Piyasalarına açılan kapı olarak stratejik konumudur.

Afrika ile ilgili temel bir ekonomik faktör, ülkelerin doğal kaynak yararlanmayı amaçlayan doğal kaynak arama yatırımlarıdır. Bununla birlikte, son araştırmalar Somaliland'ın denizde ve karada büyük bir petrol ve doğal gaz rezervine sahip olduğunu göstermektedir. Doğal kaynaklar ile doğrudan yabancı yatırım girişleri arasındaki ilişkilerin olumlu beklentileri olduğunu varsayarak, bu kaynakların zenginliğinin yabancı firmaları çeşitli sektörlerde yer almaya teşvik etmesi muhtemeldir. Afrika'da sadece beş ülkenin yani Angola, Çad, Ekvator Ginesi, Nijerya ve Sudan'ın, 2000'den 2007'ye kadar doğal kaynaklarına dair fikir verir. Somaliland'da yatırımcı haritasının oluşturulması oldukça çaba gerektirir çünkü Şubat 2011'de Londra'ya yaptığı ziyaretinde, eski Somaliland Başkanı Ahmed Mohamoud (Siilanyo) "Tanınan bir ülke olmadığımız için Somaliland'daki yatırımların sigortalanması her zaman bir sorun dedi. Londra'da yapılan basın toplantısında eski Enerji ve Maden Bakanı Hüseyin Abdi Dualeh, "Kuzey havzanın jeolojilerine benzeyen hidrokarbon potansiyelinin Aden Körfezi'nde 9 milyar varil olduğunu" belirtti.

Bu nedenle, uluslararası alanda tanınan Somaliland'ın daha güçlü ikili yardım akışlarından ve dış yatırım artışından fayda sağlayacağı açıktır. Su temini, eğitim, sağlık ve merkezi yönetim için altyapı gibi daha iyi temel hizmetleri sağlamak için gelecek yatırımlar hükümeti güçlendirilecektir. Daha fazla yeni işler yaratacak, rekabeti artıracak, ekonomik çeşitliliği

teşvik edecek ve böylece Somaliland halkının refahına katkıda bulunacaktır. Daha önce de belirtildiği gibi Somaliland'ın tanınması uluslararası toplumun iradesine bağlıdır. Fakat Somaliland aslında hala belirsizdir (Omer, 2011: 20). Somaliland örneği, yabancı yatırımlar için ev sahibi ülke olma fikriyle yatırımcılar ve ev sahibi ülke arasında uzun vadeli ilişkiler yaratabilir. Bazı yabancı yatırım türleri, yerel kalkınmayı ve büyümeyi tamamlayabilir: Finansal kaynakların geliştirilmesi, ihracatın rekabet edebilirliğinin artırılması, istihdam olanaklarının artırılması, çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, teknolojik kapasitenin geliştirilmesi, altyapı oluşturulması ve entegrasyonda rol oynama gibi roller oynayabilir.

Ev sahibi ülke, yatırımcıları çekmek için ülkeye güvenle yatırım yapabilmelerini güvence altına almalıdır. Çatışma sonrası ülkelerde fiziksel güvenlik ve yatırım güvenliği konusundaki endişe, hükümetlere güven eksikliği ile birlikte yabancı yatırımların karşılaştığı ana sorunlardan biridir. Ancak, yatırımcıları çekmek için ev sahibi devlet, yabancı yatırımın uygun olacağı alanları belirlemeye özen göstermelidir. Bu tür risklerin aşılmasını ve yabancı yatırımcıların çekilmesi konusunda Somaliland eski Planlama Bakanı, ve mevcut Maliye Kalkınma Bakanı Dr. Sa'ad Ali Shire, 'Somaliland Kalkınma İşbirliği'nin (SDC) amacının' oluşturulduğunu belirtti. Somaliland halkının yararına Somaliland'a uluslararası yatırımı kolaylaştırmak önemli bir hedefti.

Tanınmayan bir ülkede yabancı yatırımcılar güvenli bir işin temeli olan temasların uygulanıp uygulanamayacağından emin değildirler. SDC, Somaliland'daki bir yatırımın şeffaf, hesap verebilir ve uygulanabilir olmasını sağlayarak tanınmazlık sorununu ortadan kaldırmaktadır. 20. yüzyıl boyunca, çokuluslu şirketlerin küresel ekonomiyi şekillendirmedeki rolü, “dünyanın en büyük 100 şirketinin her birinin bir dizi ülkenin GSYİH'sini aştığı” bir düzeye yükseldi ve bugün çokuluslu şirketler dünyanın çıktılarının çoğunu üretir hale geldi.

Çokuluslu şirketlerin küresel köyün oluşturulmasına yardımcı olan mal ve hizmet pazarlarının uluslararası entegrasyonunu kolaylaştırmıştır.¹²²

Diğer taraftan, şirketler daha büyük yatırım payları almaya odaklanan ülkeler ile ekonomik işbirliği arayışı için daha fazla özgürlük ve yardım sağlayarak, farklı avantajlardan yararlanmak için Doğrudan Yatırımlar ile yerel ilişkiler kurmaya başlamışlardır. Şirketlerin küresel genişlemesinin ardındaki kilit motivasyon, daha fazla mal için iç pazarları aramak ve üretim faktörlerinin daha ucuz olduğu ülkeleri bulmaktır. Çokuluslu şirketler “nereye yatırım yapmalı” sorusunu yanıtlamak için bu faktörlerin mükemmel bir karışımını ararlar. İşçilik maliyetleri beceri ve eğitim gibi işgücü özelliklerine pazar elde etme gücü kritik yatırım karar değişkenleridir. Eğer Afrika yaklaşımakta olan faktörlere yeterli çözümler bulamazsa, gelişmiş yabancı yatırım akışları için teklifler alamaz . Somaliland bağlamında, yabancı yatırımcılar, Afrika ülkelerinin çoğunun paylaştığı altyapı eksikliği, yatırım politikalar ve insan sermayesi eksikliğini gibi ortak sorunlar yansıtmaya devam ediyor.¹²³

5.4 Doğrudan Yabancı Yatırım Girişleri için Zorluklar

5.4.1 Altyapı Eksikliği ve Beşeri Sermaye.

Doğal olarak yabancı yatırımcılar, yollar, sağlık ve kamu hizmetleri gibi, temel gereksinimlerin yetersiz olduğu ülkelere yatırım yapmakta tereddüt ederler. Somaliland bağlamında altyapı hala yetersiz bir durumda ve yeterli altyapı yatırımı eksikliği nedeniyle durum her geçen yıl daha da bozuluyor.¹²⁴ İç savaştan beri, Somaliland'daki karayolu oldukça iyileştirildi. Somaliland'ı baştan başa geçen Dila yoluna giden Tuka Rakı sadece

¹²² Bkz. Somaliland Press (2018)

¹²³ Somaliland Dışişleri Eski Bakanı Dr. Sa'ad Ali Shire ile söyleşi

¹²⁴ Somaliland Ulusal Kalkınma Planı Taslağı (NDP) 2018).

mühürlü (asfalt) bir yoldur. Diğer tüm yollar kuzey kısmında eksik olan toprak yollardır ve Etiyopya ile Somaliland'a birbirine bağlamaktadır. Somaliland'ın liman altyapısı modernize edilmiş tesislerin eksikliği ile harap olmuş ve az gelişmiş durumdadır. Somaliland'ın Etiyopya'nın Berbera limanını bölgesel gerilimler bağlamında yaptığı kritik ithalatlar için kullanması ve ekonomik kalkınma için umut vaat eden bir Berbera-Addis Ababa koridorunun geliştirilmesi AB destekleriyle yoluyla bölgesel altyapının kolaylaştırılması planlanmaktadır (İqbal Jhazbhay, 2012).¹²⁵

Afrika ülkelerinde, vasıflı personel eksikliği birçok iş girişimini engellemektedir. Bununla birlikte, Somaliland'da ekonomik ve kurumsal yönetimin yeniden yapılanma boyutlarının ana ön koşulu, insan kaynağının kapasitesi etrafında dönmektedir. Bu belki de savaşın neden olduğu ekonomik ve sosyal gerileme miraslarını tersine çevirmek için hükümetin en temel kaygısıdır. Daha önce de tartışıldığı gibi, Somaliland Ulusal Planlama ve Koordinasyon Bakanlığı, 'her seviyede beyin göçü nedeniyle iç savaşı ve tüm profesyonellerinin ciddi şekilde kaybettiklerini' açıkça belirtmekle birlikte, personel söz konusu olduğunda bir sistemle kurmak zorunda kaldı.¹²⁶ Personel, düşük eğitim seviyeleri, yetersiz mesleki beceriler ve kamu hizmetlerinin halka kötü bir şekilde teslim edilmesine katkıda bulunan iş deneyimi eksikliği ile bilinmektedir “Neredeyse tüm hükümet düzeylerinin teknik ve kurumsal eksiklikleri vardır”. Somaliland hükümeti, kamu hizmeti kapasitesini yeniden inşa etmek amacıyla, kamu hizmetindeki büyük engelleri ele almak ve özel sektördeki ekonomik büyümeyi teşvik etmek amacıyla 'kamu hizmetinde en korkulan reformları yapmak için cesur bir adım attı. Genel olarak, insan kaynakları ve Somaliland'ın elektrik tedariki gibi diğer

¹²⁵ a.g.e 245

¹²⁶ Somaliland eski Planlama Bakanı ile görüşmesi, (Hargeisa, 10 Ocak 2019)

temel altyapıları yetersizdir ve fiziksel sermayeyi absorbe etme kabiliyeti, insan sermayesi ve altyapısındaki yatırımlara bağlı olabilir.¹²⁷

5.4.2 Zayıf Ekonomik Büyüme

Somaliland, ekonomik krizin döngüsel kuraklıklar ve iç çatışma olasılığı da dahil olmak üzere doğal ve insan yapımı felaketlerle daha da şiddetlendiği diğer Afrika ülkelerinin çoğu ile ilgili riskleri taşır. Bunlar, kıtanın doğrudan yabancı yatırımı çekme çabalarına karşı koyan temel engelleyici faktörlerdir. Somaliland'ın kişi başına düşen reel üretim artış hızı çok düşüktür ve iç Pazar hem çok küçüktür ve hem de çoğu zaman parçalıdır. Nüfusun neredeyse yarısının mutlak yoksulluk içinde yaşadığı göz önüne alındığında, yalnızca iç pazar çok küçük değil, halkın satın alma gücü de çok düşüktür (MoPND, 2012). Yolsuzluk, bu bağlamda, kamu kurumunun özel çıkarlar için kötüye kullanılması anlamına gelir. Çatışma sonrası ortamların, yabancı bir yatırımcının iş yapma becerisini sık sık bozacak olan yolsuzlukla mücadele etmesi genellikle rastlanan bir durumdur.

Genelde, yolsuzlukla meşhur bir ülke birçok yatırımcıyı etkili bir şekilde çekemez. Kamu sektörü veya özel sektörde olsun, kayıtsız uygulamalarla kurumsal dış yabancı Yatırım girişleri için potansiyel bir ülke olarak karar vermeyi sağlayan bir faktördür. Somaliland Uluslararası Şeffaflık Örgütü üyesi olmasından, Yolsuzluk Algılama Endeksi sıralamasını bilmek çok zordur. Ancak, yolsuzlukla ilgili sıfır tolerans politikası ve şu anda Somaliland tarafından başlatılan İyi Yönetişim ve Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu ülkenin makroekonomik istikrarındaki iyileşmeye katkı verip yatırım çekmesi beklenen bir girişimdir.

¹²⁷ Temmuz 2018- Aralık 2018 tarihleri arasında Hargeisa, Burao, Berbera, Las'anod ve Borama'dan toplanan saha notları.

Finansal sektör herhangi bir ekonominin gelişmesi için çok önemlidir. Bu alanda, gelişim olmayışı, bir ekonominin bu tür potansiyel dış yatırım faydalarından yararlanma kapasitesini olumsuz yönde sınırlayabilir. Bu, gelişmiş bir finansal sistemin sermaye ve yatırım akışını kolaylaştırmasına rağmen, gelişmemiş bir sistemin hem akışı hem de ev sahibi ülkeler üzerindeki etkisini kısıtladığı anlamına gelir. Bununla birlikte, Somaliland bağlamında ülkede resmi bankalar bulunmamakta ve kayıt dışı sektöre banka dışı finansal aracılıktaki potansiyeli açısından yeterince dikkat gösterilmemektedir.

Öte yandan, bu gayri resmi finansal aracı kurumları resmi finansal kurumlarla bağlayacak örgütlü bir çerçevenin olmayışı, Somaliland'ın ekonomilerini yurt içi yatırımlar için önemli bir tasarruf kaynağından mahrum bırakmaktadır. Bununla birlikte, finansal hizmetler söz konusu olduğunda, Somaliland hükümetinin, Uluslararası Bankalar ülkesinde taahhütte bulunmadıkça, etkili bir şekilde yanıt vermesi çok zor görünmektedir.

5.5 Tanınmayan bir Devlette Ekonomik Gelişme

5.5.1 Gelir Transferlerinin Rolü

Somali diasporası, uzun bir emek göçü geleneğinden doğar. Afrika Boynuzu'nu yurtdışında çalışmak üzere bırakan ilk Somalilerden bazıları yirminci yüzyılın başlarından bu yana deniz ticaretinde çalışmak üzere Avrupa, Amerika, Rusya veya Arap ülkelerine giden denizcilerdi (Cassanelli, 1982: 260).¹²⁸ Bugün, dünya okyanuslarında neredeyse bir yüzyıl boyunca seyrettikten sonra, bazı emekli denizciler Cardiff ve Kopenhag gibi şehirlere yerleşmiş,

¹²⁸ Bkz. <https://www.cambridge.org/core/journals/africa/article/lee-v-cassanelli-the-shaping-of-somali-society-reconstructing-the-history-of-a-pastoral-people-16001900-ethnohistory-series-editors-anthony-f-c-wallace-and-lee-v-cassanelli-philadelphia-university-of-pennsylvania-press-1982-328-pp-2500/F6AD2A72D914780E411BF1E8E31FDF50> erişim tarihi 28 Aralık 2018

diğerleri ise Afrika Boynuzunda Somali'de ikamet edilen bir bölgede yaşamaya başlamıştır. Göçün sıklıkla Somali göçebe kültürünün merkezinde olduğu söylenir. Lewis (1994) Somali'deki pastoralistlerin geçim koşullarını, son derece sert bir iklimde hayatta kalmayı mümkün kılan mobilite ve dağılma stratejileriyle nitelendirir (Peter Hansen, 2004: 10). Ronald Marshal (1996), daha sonra geçimlik ekonomi, içsel olarak üretilmeyen gereklilikleri temin etmek için ticareti kullanma ve mera arayışı içinde iklimsel çevrimlere uyum sağlama için insanlık yönünden nitelendirdiği Somali kültüründe göçün merkeziyetine işaret eder. Dolayısıyla Somaliler, geçim olanakları sunan farklı yerler arasında yer bulma ve hareket etmenin göçebe kültürünün bir parçasını oluşturduğunda inanır. Somaliland'a şimdiki havale, Somali'nin daha iyi istihdam ve eğitim olanakları için ve daha yakın zamanda emniyet arayışı için göç etmesinin sonucudur.¹²⁹

Afrika Boynuzu'ndan ayrılan en yüksek sayıda Somali, iç savaş ve siyasi huzursuzluk nedeniyle göç ettiler. 1980'lerde birçok Somalili ülkeyi terk edip ve Batı'da siyasi sığınma başvurusunda bulunurken, diğerleri çoğunluğu sınır boyunca Doğu Etiyopya'ya kaçtı. 1988'de iç savaş, Somali tarihinde hiç olmadığı kadar büyük bir ölçekte patlak verdi. Yüz binlerce mülteci Etiyopya, Cibuti ve Yemen sınırlarının dışına kaçtı ve Avrupa ve Kuzey Amerika'ya uzağa gitti. Somali hükümet güçlerinin yenilgisi ve Mayıs 1991'de Somaliland'ın bağımsızlık ilanının ardından, çok sayıda mülteci Etiyopya ve Cibuti'deki kampları terk etti ve üç yıl boyunca aniden kaçtıkları evlerden ve eşyalardan geriye kalanlara geri döndü. Ancak savaş 1991'in başlarında Somali'nin kuzey kesiminde sona ermeye devam ederken, güneyde büyük ölçüde şiddetlendi ve yine insanların evlerinden kaçmalarına neden oldu. Güneyden

¹²⁹ Bkz. https://www.files.ethz.ch/isn/18663/Migrant_Transfers_Development_Tool_Somaliland.pdf accessed December 28th 2018

Somaliler, Kenya ve Etiyopya gibi komşu ülkelere kaçtı, Avrupa ve Kuzey Amerika'ya ya da Somaliland Cumhuriyeti'ne uzaklaştılar (Peter Hansen, 2004: 12).

Uluslararası transferler, aile havaleleri, küçük ölçekli yatırımlar, büyük ölçekli uluslararası yatırımlar ve diaspora organizasyonlarından yapılan bağışlar gibi dört kategoriye ayrılmaktadır. Somaliland diasporası üyeleri, ailelerinin geçim kaynaklarına katkıda bulunmak için para havale ederler. Havale, aylık 100 ABD Doları ile 500 ABD Doları arasında değişmektedir. Para temel olarak tüketim, eğitim ve sağlık için harcanır. Para gönderimleri ayrıca arsa, konut ve iş geliştirme yatırımlarıdır. Çoğu zaman, bu tür yatırımlar 50.000 ABD Dolarını geçmez, ancak birkaç durumda, 100.000 ABD Doları kadar yüksek oldukları bilinmektedir. Diaspora sermayesi ayrıca, özellikle uluslararası pazarlardaki ticaret faaliyetlerinde, Somali dışında da dağıtılmaktadır. Bu işlemler tipik olarak 500.000 ABD dolarının üzerinde bir tutar içermektedir (Ömer, 2003: 12-13).

Son olarak, transferler havale diasporası tarafından oluşturulan kuruluşlar tarafından yapılan toplu bağışlar şeklinde akar. Ailenin hacmiyle ve Somaliland'a olan iş akışlarıyla karşılaştırıldığında, toplu gelirler oldukça ihmal edilebilir düzeydedir. Tüm havale işlemlerinin üçte birinin, inşaat ve ilgili iş faaliyetlerine yapılan yatırımlara yönlendirildiği düşünülmektedir. Kalan üçte ikisi Hargeisa'daki tüm hanelerin dörtte birinden fazlasının geçim kaynaklarına doğrudan katkıda bulunmaktadır (King, 2003: 13-25).¹³⁰ Her ne kadar birkaç gözlemci, sözde havale edilen para miktarını sorgulamış olsalar da, hepsi para transferlerinin dünyanın en fakir ülkelerinden birinin nüfusu için çok önemli olduğu konusunda hemfikirdirler. Eski Somali Cumhuriyeti'nde kişi başına düşen GSYİH'nin

¹³⁰ 13 - 27 Aralık 2018 tarihleri arasında Hargeisa ve Burao'da yerel halkla görüşmesi.

1989'da 280 ABD Doları'ndan 2001'de 266 ABD Doları'na düştüğü ve nüfusun büyük çoğunluğunun yoksulluk sınırının altında yaşadığı tahmin edilmektedir. İlköğretim okullarında okullaşma oranları artmasına rağmen, genel yetişkin okuryazarlığı oranının 1989'da yüzde 24'ten 2001'de yüzde 17.1'e düştüğü tahmin edilmektedir. Sağlık standartları Afrika'nın en düşükler arasındadır. Yaşam beklentisi 47'dir ve beş yaşından önce tüm çocukların yaklaşık dörtte biri ölmektedir. İnsani gelişme endeksi 0.30'dan 0.28'e gerilemiş ve eski Somali Cumhuriyeti'ni insani gelişme açısından tüm ülkelerin altına yaklaştırmıştır (UNDP, 2003a).

Havale işlemlerine erişim Somaliland'daki tüm Somaliler tarafından eşit olarak paylaşılmamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, çoğu finansal gelir, şehirlere ve orta sınıflara akar. Bu eğitim, göç kalıplarıyla ve dolayısıyla Somali diasporasının sosyo-ekonomik bileşimi ile yakından bağlantılıdır. Afrika Boynuzu'nu Avrupa ya da Kuzey Amerika'da iş bulmak veya sığınmak üzere bırakmak için, Somaliland ve diasporadaki aile üyeleri tarafından toplu olarak seferber edilen önemli miktarda paraya ihtiyaç vardır. Bu, yalnızca finansal kaynaklara zaten erişimi olan ailelerin kendilerine Batı'da düzen kurabilecekleri ve oradan para gönderebilecekleri anlamına gelir. Yoksul aileler, kendi bölgelerinde bile seyahat etmek için gereken kaynaklara erişemeyebilirler. Hargeisa'daki hanelerin gıda ekonomisi üzerine yapılan son bir araştırma onları dört gruba ayırır (King, 2003): Çok fakir haneler, “Yoksul” haneler, “Orta grup” haneler, “iyi Hanelerden daha” (ege, 2003).

Çok fakir ve yoksul haneler birlikte, Hargeisa'daki tüm hanelerin yüzde 20-25'ini oluşturuyor. Genellikle, “çok fakir” ve “fakir” kesimler, yurtdışından gelen paralara doğrudan erişime sahip değildir, ancak yardımlara ve yakın ve geniş ailelerinin üyelerinden gelen hediyelere güvenir. Rapor, hediyelerin “çok fakir” ve “fakir” haneler için ortak bir gıda ve nakit gelir

kaynağı olduğunu göstermektedir. Uluslararası para transferlerine erişimi olmayan “fakir” hane halklarında, ayda 15 ABD Doları tutarında nakit hediyeler sıkça bahsedilmiştir (a.g.e: 6). Üçüncü gruptan “orta grup” hane halkı günde 3 ABD Doları ile 10 ABD Doları arasında kazanır ve Hargeisa'daki tüm hanelerin yaklaşık yüzde 40-60'ını oluşturur. “Orta grup” için gelir kaynakları arasında kalifiye işgücü, hükümette orta düzey istihdam, Sivil Toplum Örgütleri (STK'lar) ve diğer kuruluşlar ve özel şirketler, orta seviye küçük ticaret ve gelirler sayılabilir. Son gelir kaynağı bu servet grubunda oldukça yaygındır ve “orta gruptaki” bazı haneler yalnızca gelirlere dayanmaktadır. Dördüncü, “daha iyi durumda” olan grup, günde 10 ABD dolarından fazla kazanır ve Hargeisa'daki tüm hanelerin yaklaşık yüzde 10-15'ini temsil eder. Bu grup, büyük ölçekli işletmelere, mülklere ve araçlara yatırım yapmış olan hane halklarını ve / veya devlet, STK'lar veya diğer kuruluşlarda üst düzey çalışanlar içerir (King 2003: 6-7).¹³¹

Para yatırmanın yanı sıra, diaspora, Somaliland'daki yerel gerçeklerle uzun yıllardır ilgilenmektedir. Eski Somali diktatörü Siad Barre'ye karşı silahlı bir direniş hareketinin kurulması diasporanın Somalileri tarafından örgütlendi. İç savaş sırasında, diaspora milislere yardım etmek için Etiyopya'ya para, battaniyeler, ilaçlar ve diğer malzemeler gönderdi. 1991'de Siad Barre'nin devrilmesinden bu yana, diasporadaki Somalilandlı gruplar çatışma çözme ve geliştirme projelerinde yer aldı. Bugün, Somaliland diasporası büyük ölçüde politik, ekonomik ve yargı süreçlerine dahil olmaktadır.¹³²

¹³¹ Bkz. Ahmed Ismail (2000) “Remittances and Their Economic Impact in Post-war Somaliland”. *Disasters* 24(4): 380-389.

¹³² Bkz. Omer, A. (2002) A Report on Supporting Systems and Procedures for Effective Regulation and Monitoring of Somali Remittance Companies (Hawala). UNDP Somalia.

5.5.2 Hayvancılık Sektörü: Geçim Sütunu

Hayvancılık Somaliland'in başlıca ekonomik faaliyetidir. Hayvancılık, ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH)% 60-65'ini oluşturur, nüfusun% 70'inden fazlasını kullanır ve ihracat gelirlerinin% 85'ine katkıda bulunuyor (MoNPD, 2012). 2014 yılında 3,1 milyonu koyun ve keçi, 0,25 milyonu büyükbaş hayvan ve 60,000 deve olmak üzere toplam 3,4 milyon hayvan ihracatı gerçekleştirilmiştir (SLCCIA, 2015). Somaliland Ticaret Odası'nın (SLCCIA) bilgi sistemi içinde tahmini toplam değeri, sığır veya keçi için ortalama 78 dolar, sığırlar için 596 dolar ve develer için 650 dolar olan varsayılan ihracat varsayımı ile 425 milyon ABD dolarının üzerindedir. Hükümet her küçük başı, sığır hayvanı ve deve ihracatı için sırasıyla 3,5, 15 ve 17 ABD Doları tutarında bir vergi talep ettiğinden, bu, toplam devlet gelirinin% 15'inden fazlasını temsil eden, hayvancılık ihracatından her yıl doğrudan devlet geliri olarak 15,5 milyon ABD Dolarına ulaşılmaktadır. Hanehalkı düzeyinde, pastoralistler arasında, özellikle fakir olarak sınıflandırılanlar, gelirlerinin % 50-80'i hayvan satışından, gıdalarının % 25-30'u hayvan ürünlerinden elde etmektedir (USAID, 2013).

Üç sınıflarda (I, II ve III), birkaç bu pazarda ülkeye hayvancılık, büyükbaş hayvan ve keçi, iki sınıfa (I ve II) ise deve ihraç edilmektedir. Suudi Arabistan Krallığı (şimdi Suudi Arabistan), Yemen, Umman, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri özellikle önem taşır (SLCCIA 2013). Suudi Arabistan, 2014 yılında küçükbaş hayvanların yaklaşık% 79'unu ve develerin% 90'ını oluşturdu; Yemen, sığırların% 49'unu ve küçükbaş hayvanların% 18'ini, Umman ise sığırların yaklaşık% 43'ünü ithal etti. Bu, Suudi Arabistan'ın küçük baş ve deve için ana pazar olduğu anlamına gelirken, Yemen ve Umman sığır ihracatını paylaşıyor. Hayvancılığın ihracat kalitesi (sığır, koyun, keçi ve deve) Somali ekosistem kaynak pazarlarından yeterince belgelenmiştir (bakınız, Negassa ve Ark. 2008; Mugunieri ve Ark. 2012; ve SLCCIA, 2013).

Bununla birlikte, Somaliland merkezli sığırların son pazarlardaki (ithalatçı ülkeler) puanları hakkında sınırlı bilgi kamuya açık olarak mevcuttur. En son ve ayrıntılı pazar sonu Somaliland hayvancılık çalışması, Körfez İşbirliği Konseyi'nin Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) de dahil olmak üzere yapılmış Somali hayvanlarının göreceli rekabet gücüne odaklanmıştır.

Bu açığı gidermek için, “Suudi Arabistan'daki ithalatçıların ihtiyaç duyduğu kalite özelliklerinin hızlı bir değerlendirmesi yapılmıştır”. Amacı, Suudi Arabistan'da yaş, uyum vücut durumu ve ticari kalite fiyatlaması açısından hayvancılık gereksinimlerini değerlendirmek ve belgelemek ve bunun Somaliland'daki sınıflandırma ve fiyatlandırma uygulamalarıyla nasıl bir etkileşim içinde olduğunu değerlendirmektir. Elde edilen bilgiler, ana pazarlarda ihtiyaç duyulan temel özelliklerin tanımlanmasını sağlamak ve Somaliland'ın hayvancılık uygulamalarına entegrasyonunu kolaylaştırmak için hazırlanmıştır. Bu, Somaliland üreticilerinin, piyasadaki varlığını pekiştirmek için bir strateji olarak üretimini orta vadede piyasa talebine göre ayarlamasını sağlayacaktır.

Canlı hayvan ithalatının yanı sıra farklı et türlerinde önemli ithalatlar vardır (Ekteki tablo Bkz). Toplamda, toplam et ithalatının, 1.478.000 milyon ton olarak tahmin edildi, 2015 yılında 1.877.000 milyon tona yükseldi ve taze ürünlerin aksine konserve, dondurulmuş ve önceden hazırlanmış etlere talep arttı (USAID, 2013). Somaliland'ın hayvancılığının, daha küçük ve daha zayıf hayvanlardan dolayı, özellikle de ev kesimi için canlı hayvanlar alan tüketiciler için rekabete kıyasla daha düşük fiyatlar getireceği tahmin edilmektedir. Örneğin Somaliland koyunları, 90-120 ABD Doları / baş (zayıf talep döneminde), Sudan Swakini Koyunları ise 170–180 ABD Doları / baş arasındadır. USAID (2013) 'e göre, iyi işlenmiş yerel Körfez ırkları (Najdi, Neami, Hari ve Awassi) 320-350 ABD Doları / baş kadar yüksek fiyatlar almaktadır (yoğun talep sezonu fiyatları için Ekteki Tablo bakınız). Somaliland'ın

ortalama koyun ve keçi ağırlığının Avustralya ya da Sudan hayvanlarının ağırlığının yaklaşık yarısı olan 20 ila 22 kg arasında olduğu tahmin edilmektedir. Et fiyatları da kökene göre değişmektedir ve Somaliland'daki koyun ve keçi fiyatları diğer ülkelerin et fiyatlarına göre en düşüktür.¹³³

5.6 Sonuç

Sonuç olarak, Somaliland ihracatçıları, daha ucuz olan küçük boy koyun ve keçileri tercih eden emek ve orta sınıf tüketicilerin pazar segmentine geleneksel olarak hizmet etmektedir (TB 2010; USAID, 2013). Hac sırasında küçük hayvanlar da tercih edilmektedir, çünkü çoğu hacı için bunlar daha ucuzdur. Somali ekosistemi, Suudi Arabistan'a keçi ithalatının yaklaşık% 70-85'ini, develerin% 65-80'ini ve koyunların yaklaşık% 30'unu sağlar. İnsanların, Suudi Arabistan'ın (Riyad da dahil olmak üzere) orta bölgelerinde koyunları tercih ettiği, batıda ve çoğu misafirin (çoğunlukla Pakistanlı ve Kızılderililer) keçileri tercih ettiği bilinir (USAID, 2013). Somaliland ve rakipleri arasındaki son gelişletmiştir. Somaliland ihracatçılarının Suudi hayvancılık pazarına erişimini de genişletti. Birincisi, Somaliland'dan ihracat yasağı sürelerinin ardından, Somaliland'da pazar zincirinin sonunda hayvancılık sertifikası ve karantina istasyonları kurulması için bir sistemin kabul edilmesi, Suudi tüketicilerinin Somaliland doğumlu hayvanların güvenlik ve kalitesine olan güvenini artırdı. hayvancılık (Khadijah ve Kabue, 2012). Somaliland'daki hayvan refahı tesislerine (yükleme ve boşaltma topakları, sulama alanları, sığır gölgeleri ve çağdaş aşılama stilleri) yapılan güçlü yatırımın yanı sıra, bu, ülkenin birincil ihracattan çıkış alanlarına sığır alımını da sağlayarak hızla ve yeni pazar trendlerine cevap veren. ülkenin ihracatını artırmasına olanak sağlamıştır. İkincisi, Suriye'deki sivil huzursuzluk, bu ülkenin, özellikle Somaliland ve Sudan olmak

¹³³ Bkz. <https://cgspace.cgiar.org/bitstream/handle/10568/76316/RR40.pdf?sequence=7> erişim tarihi 27 Aralık 2018

üzere rekabet edip bu pazardaki gücünü artırmasını sağlayan hayvancılık ihracatına katılmasını engellemiştir.

Avustralya, Umman, Katar ve Kuveyt'teki mezbahaları bu düzenlemelere uymaları için desteklese de, bu durum Avustralya'nın Suudi Arabistan'a ihracatında önemli bir düşüşe yol açan durum değildi. Örneğin, koyun ihracatı, 2007'de 1.03 milyon baştan 2012'de 69.000'e geriledi. Somaliland'ın Suudi Arabistan'a koyun ve keçi ihracatı bu senaryo sonucunda arttı. 2011'den itibaren ülke, başta Suudi Arabistan ve Orta Doğu olmak üzere Avustralya, Sudan ve Suriye'yi geçen küresel canlı hayvan ihracatçısı oldu (MoT & I 2013).

Bununla birlikte, Sudan'ın şimdi Suudi pazarında Somaliland'ın canlı hayvan ihracatında, özellikle de Hac mevsiminde ana rakibi olduğu belirtilmelidir. Son yıllarda Sudanlı koyun ihracatı artmaya devam etmiştir. Sudan'ın Suudi pazar payı 2006'da% 27'den 2010'da% 40'a ve 2012'de% 46'ya yükseldi (Somaliland / Somali'nin payı 2012'de% 40). Ocak-Kasım 2012 döneminde, hayvansal ihracatın toplam değeri 408 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Sudan'ın Güney Sudan'ın bağımsızlığının bir sonucu olarak petrol gelirlerindeki ve döviz kazancındaki düşüş, Sudan hükümetini tarım ve hayvancılık ihracatı dahil olmak üzere kaynak üretmek için diğer ihracat fırsatlarından yararlanmaya zorladı. Sudan'ın hayvancılık sektörü, Sudan'daki Ortadoğu yatırımını genişletmekle birlikte genel olarak daha organize (nakliye, ham madde, veterinerlik hizmetleri) hale geldi (USAID, 2013).

Sudan'ın artan rekabet tehdidine ve Avustralya ve Suriye'nin kış uykusundaki rekabetine rağmen, Avustralya, Suriye ve Sudan koyunlarına göre daha küçük ve daha ağır olan Somaliland koyun ve keçileri, Suudi Arabistan'ın düşük / orta gelirli tüketicileri için önemli bir pazar yeri oluşturuyor. Düşük fiyat nedeniyle küçük boyut hacılar için de uygundur. Bu, esas olarak Somali yatırımcılarına pazar segmentindeki paylarını artırmaları için bir pencere

sunuyor. Somali yatırımcılarının Suudi pazar paylarını korumak için bu segmentteki faaliyetlerini genişletmeleri gerekiyor. Dört kalitedeki kaliteli deve develeri Somaliland'da, her biri olgun ve genç kategoriler arasında olmak üzere iki sınıfla işlem görmektedir. Genç develer 3-7 yaşları ile 7-15 yaşları arasındadır (aşağıdaki tabloya bakınız). Suudi Arabistan'da ise sadece iki sınıf işlem görüyor.

Genel olarak, Somaliland'daki koyun ve keçilerin, rakip ülkelerdekinden daha küçük ve hafif olduğu ve bu nedenle daha düşük / orta gelirli tüketiciler için bir pazar nişi olduğu belirtildi. Bu nedenle, Somaliland yatırımcılarının yeni geliştirilen yerel pazar altyapısını kullanarak ve uluslararası rekabeti azaltarak bu pazar segmentindeki paylarını agresif bir şekilde genişletmeleri önemlidir. Özellikle Somaliland, pazar payının % 85'ine kadar komuta ettiği keçi tedarikinde karşılaştırmalı bir avantaja sahiptir. Bu, özellikle keçi için daha iyi fiyatlar sunan ve üreticiler tarafından bilinmesi gereken yoğun olmayan sezonda (yani, Hacim dışı ve Umre dışı sezonda) faydalanılacak bir güçtür.

Somaliland ihracatçılarının Hac mevsiminde koyunlara sunulan yüksek fiyatları ticari değer zincirinde kullanamama konusundaki yetersizliğinden endişeleri dile getirilmelidir. Kişi başına 197 ABD dolarına yükselen fiyatlara rağmen, iki ihracatçı tarafından işletilen kurban hayvan değeri zincirine yönelik tüm çabaları ile ticari bir ihracat olmamıştır.

Ağustos-Eylül 2014 döneminde, en büyük ihracatçı tahmini olarak 800.000 küçük baş hayvan gönderirken, bir sonraki kurban hayvan programını hedefleyen her iki yatırımcıdan en büyük ihracatçı Suudi ortaklarının mümessili olarak 400.000 göndermiştir; Bu pencereden yararlanamama, diğer 16 ihracatçının mevcut engelleri ile belirtilebilir. Bu tür engeller sınırlı nakliye kapasitesini veya yetersiz ihracat kalite stoğunu (koyun) içerebilir. Bununla birlikte, bu konuya daha fazla ışık tutmak ve uygun müdahaleleri formüle etmek için araştırma

yapılması gerekecektir. Yukarıdakilerin yanı sıra, iki kanalın da her ikisinde de işlem yapan tüccarların için birbirlerini nasıl desteklediğini keşfetmek de yararlı olacaktır. Ön bilgiler, belli fedakarlıklarla değer zincirine katılımın, muhtemelen sonuçta ticari değer zincirine hükmetmelerine izin veren sermayeyi biriktirmek için bir avantaj sağladığını göstermektedir. Örneğin, yılda yaklaşık 10 ay ihracatçı, geri kalan iki ay boyunca acenta olarak faaliyet gösteren iki Somaliland ihracat firması vardı. Temsilci olarak hareket ederken kendi fonlarını kullanmazlar, ancak temin edilen her bir başkan için marjın bir kısmını komisyon olarak alırlardı.

6. BÖLÜM

6. TANINMAYAN DEVLETLERİN POLİTİKASI: SOMALİLAND'DAN DERSLER

6.1 Giriş

Daha önce de belirtildiği gibi, bu tez, eski Kuzey Somali Cumhuriyeti'nde tanınmayan bir varlık olan Somaliland örneği çevresinde, politik olarak önemli olan ve tanınmayan varlıkları analitik kavramlar olarak netleştirmede önem taşıyan teorik konuları tartışmaktadır. Bu çalışmada, tezin ana konusu olan Somaliland Cumhuriyeti'nin tanınmayan devletlerin tartışılmasında bir takım temel söylemsel parametrelerin dışına nasıl çıktığını örnekleyen

analitik bir vaka çalışması yaklaşımı kullanılmıştır. Eski Kuzey Somali Cumhuriyeti'ndeki fiili tanınmayan devlet, önemli ekonomik, politik ve kurumsal kalkınma yaklaşımı uyguladı ve Afrika'nın “en güçlü demokrasilerinden” ve Afrika'daki “en istikrarlı politik yapılardan” biri haline geldi. Bu tez, Afrika Boynuzu'ndaki en uzun süredir hizmet veren ve en uzun süredir tanınmayan varlık olarak Somaliland'ın kendine özgü örneğini daha fazla araştırmayı amaçlamaktadır.

Tanınmayan ülkeler, bir savaşın ardından “fiili bağımsızlığa” ulaşmak için tasarlanmış ancak dış dünya tarafından uluslararası olarak tanınmamış ülkelerdir. Güçleri ve bölgesel kontrolleri en az iki yıl boyunca gösterildi ve bunlar “kukla devletler” değillerdi (Caspersen, 2012; Pegg, 1998). Bu varlıklar çok fazla devlet özelliğine sahip olabilirler, ancak kendi ana ülkelerinin tam üyesi değillerdir. Bununla birlikte, uluslararası düzende tanınmayan veya fiili devletler “gizemli anomaliler” değildir ve aynı zamanda herhangi bir zamanda, bulundukları bölgede ve savaşın herhangi bir zamanda gerçekleşeceği bölgede ciddi zorluklar da ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmada değerlendirilen teoriler

Devlet Tanıma Teorileri

Bu tezde, devlet tanıma teorileri eleştirel bir biçimde gözden geçirilmiş, çekişmeli devlet tanıma teorileri ve eksiklikleri “devlet tanımanın 'standart içeriğe' sahip olmadığını, ancak devlet tanıma kurallarının siyasi seçimler için yasal araçlar olmasına rağmen, devlet tanıma kurallarına sahip olduğunu göstermektedir (Worster, 2009). Bağımsız ülkelere doğru davalarla öncülük etmek istediğimizde bir ikilemimiz vardır, aynı zamanda da aynı şeylerin yanlış olmaktan çıkması yasaklanmıştır. Uygulamada, bir devlet başka bir varlığı tanımakta veya onu tamamen tanımakta özgür değildir. Farklı durumlarda, farklı yasal kriterler ve farklı

yasal sonuçlara ihtiyaç vardır. Bir devlet bir başkasını kabul ettiğinde, iki konuyla ilgilenir. İlk soru, bunun sadece yasal bir haklar kümesi olup olmadığı veya devletin doğasının yasal olmayan bir devlet öncesi topluluk olarak görülüp görülmediğidir. İkinci mesele, uluslararası eylemdeki takdir yetkisinin derecesi ve uluslararası hukuk sistemi için meşruiyet kaynağıdır. Devletlerin uluslararası hukuka yer vermesi ve onaylaması nedeniyle yasal mı, yoksa hükümet eylemini sınırladığı için meşru mu? Beyan teorisi, sözde Devletin, kendi ülkesi içindeki egemenliğini öne sürerek uluslararası konuma erişip erişemeyeceğini belirlemeye çalışır. Devletin statüsü, Devletin kişisel takdirine değil gerçeğe dayandığından, tanıma otomatik olmalıdır.

Bu teori çoğu çağdaş bilim adamı ve yorumcu tarafından desteklenmektedir. Aynı zamanda birçok analist tarafından eleştirilmektedir, ancak gerçek Dünyadaki Devlet uygulamaları bunu desteklemeyebilir. Tanınan ülkelerin kendi hakları ile tanınmaları gerçeği, devletin beklentilerini değiştirir ve daha barışçıl seçimleri teşvik edebilir. Ayrıca bu konuda uluslararası tanınma haklarına sahiptirler. Ek olarak, bildirim kuramı, devletlerin hukukunun uluslararası hukuk olduğu ilkesini ihlal edebilir. Bu temele dayanan teori sakıncalı olmasa ve devletler oybirliğiyle takip edilse bile, kullanılacak kriterlerin seçimi, istikrarsızlık ve rekabetin öngörülemez niteliği ile ilgilidir. Kurucu teoride tanıma otomatik değildir. Aksine, diğer devletlerin takdirine dayanmaktadır. Ayrıca, yeni devlet, en azından yasal olarak, sadece diğer devletler onu tanıdığı anda var olur. Oluşturucu teorisinin çağdaş durumlarında, bazı uygulamalar bildirimi değil uygulamayı gösterebilir. Kurucu teoriyi desteklemek için çok sayıda klasik bilim adamı tartışmıştır.

Birçok modern bilim insanı, devlet durumunun belirlenmesi için sağlam bir temel sağlayıp sağlamadığına dair teoriyi yeniden incelemeye başladılar. Tanınmayan devletlerin terra nullius olarak kabul edildiğini gösteren hiçbir kanıt yoktur. Bu nedenle, söz konusu bölgede,

devletliği geçmeyen veya ondan kaçmayan bir uluslararası tüzel kişilik olmalıdır. Uluslararası tanınma durumuna bakılmaksızın, sözde bir devlet, sözde devletin devletlik kriterlerini yerine getirdiğine inanmasa bile, diğer devletlerin konumlarından bağımsız olarak, devlet otoritesini sakinleri üzerinde uygulayabilir.

Teorik bir bakış açısına göre, kurucu teori, devletlerin gerçekleri görmezden gelmesine, yani bir devletin varlığına, böyle davranması ve vatandaşlar ve muhtemelen komşuları tarafından tanınmasına izin vermesi bakımından çekici değildir. Yasa gerçekleri yansıtmalıdır ve herhangi bir sonuç tamamen siyasi sürecin yasal sürecinde ziyade tanınmaya yol göstermektedir. Teoriye yapılan bu itiraz, kurucu teorinin sübjektif doğası ve diğer devletlerin belirlemesi ile olası tutarsızlık, bileşik olarak evrensel olarak kabul edilebilecek varlıklar hakkında belirsizliklere yol açmaktadır. Ayrıca, etik düzeyde, mevcut diğer devletlerin uluslararası kapı bekçileri olup olmadıkları sorgulanabilir.

Bazıları, beyan teorisinin, devlet takdirine itirazlarının yanı sıra, kendi kaderini tayin etmenin ilkesinin tanınmasının bir sonucu olarak ortaya çıktığını savundular. Tanımalarında güvence altına alınan daha büyük ve daha güçlü devletler, “diğer devletlerin hkimiyetine devam etmeleri için bir araç” olarak tanınmayı kullanabilir (Hersch, 1944: 48); Bazı yorumcular iki teoriyi tutarlı bir bütün halinde birleştirme girişiminde bulundular, ancak bu teoriler tamamen inandırıcı değildir. Klasik alışmasında, Hersch Lauterpacht iki teorinin çeşitli yönlerini inceleyerek birleştirmeye çalıştı. “Tanınmanın, devletin uluslararası haklarının ve meselelerinde görevlerin uluslararası kurumların kurulması için kurucu bir etkiye sahip olan gerekli devlet unsurlarının varlığını belirlemek ve ilan etmek için belirleyici, kesin ve vazgeçilmez bir işlev sahip olduğu” hipotezini kabul etmiştir

Somaliland örneğinde geçerli olan üç ana teori, Devletçilik teorisi, Ayrılıkçılık ve Ulusal kimlik.

Sömürge sonrası dünyada, tanınmayan varlıklar ya da devletler olgusu veya önem kazandı. Bu durum, genellikle bugün devam eden tek taraflı ayrılmanın uluslararası meşruiyetiyle (McGarry, 2004: 10) ilişkilidir. Bu meşruiyet, sömürgecilikten önce hiçbir yerde yoktu, fiili durum temelinde tek taraflı ayrılıkçı teklifler kabul edildi (Caspersen, 2012). Uluslararası devlet sistemi, "ilk önce ebeveyn veya ana devlet tarafından tanınmadıkça, ikinci kuruluşların yabancı devletler tarafından nadiren tanındığı" bir norm ile tanımlanır "(Benjamin v.dğr., 2014: 2). Ebeveyn ülkeler, kendi bölgelerinde ayrılıkçı hareketlerin gelişiminin ve 'dezavantajlı varlıkların aşırı dezavantajlara yerleştirildiği bir devlet sisteminin' ayrılmanın beklenen faydasını azaltacağından korkuyorlar (Benjamin v.dğr., 2013:46; Coggins, 2011: 451). Küresel topluluk için Somaliland gibi ana ülkeleri ve ayrılıkçı hareketleri daha geniş çapta desteklemek herkes için son derece pahalı bir sonuçtur.

Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri, "tanınmayan devletliğin" varlığı, 20 yıldan fazla süren bir olgu olmuştur. Literatürlerin çoğu tanınmayan devletliğe "geçici bir olgu veya basitçe tanınmış bir devletliğe erişememe" olarak bakmaktadır (Benjamin v. dğr, 2014: 132). Öte yandan, "tanınmayan devletliğin kendi başına önemli bir sonuç olduğu" (a.g.e:167) ve zaman içinde istikrarlı olduğu iddia edilmektedir. (Benjamin 2014: 4), "tanınmayan devletliğin, ayrılıkçılarla ev yönetimi arasındaki stratejik etkileşimin sonucu olarak uzun vadeli bir denge olarak gösterilmesi, ancak uluslararası toplumun yanı sıra ayrılıkçıların patronu olarak hareket eden devletler ve devlet dışı aktörler için "Tanınmayan devletliğin, sürekli olarak yüksek maliyetlerine rağmen, tüm aktörler için istikrarlı bir sonuç olabileceğini" göstermektedir (a.g.e: 30).

Bugün bazı ayrılıkçı devletlerin en yüksek maliyeti, tanınmayan statüdür. Tanınmayan statü tanınmayan devletleri, üyeleri hem güvenlik hem de ekonomik bütünleşme avantajlarından yararlanan ulus-devlet klübünden çıkar '(a.g.e: 32). Bölgesel savunmanın maliyetini azaltan ve yabancı güçlerin araya girmesi veya en azından onları cezalandırması olasılığını artıran “toprak bütünlüğü normu” ndan yararlanmamaktadırlar (Zacher, 2005: 45). Ayrıca, tanınmama durumu, ayrılıkçı yapıların çok taraflı ve iki taraflı ticaret anlaşmalarına girmelerini önler, dış yardıma erişimi önemli ölçüde azaltır bölgelerini uluslararası yasal çerçeveler dışında bırakır ve yabancı yatırımların güvence altına alınmasını zorlaştırır (Milhalkanian, 2004; Caspersen 2013: 40-45). Örneğin Somali'nin Mogadişu'daki zayıf hükümeti, Berbera limanına yatırım yapmak için Somaliland, BAE merkezli şirket ve Etiyopya arasındaki ticaret anlaşmasını geçersiz kılıyor. Yabancı yatırımcıların, bölgelerini etkili bir şekilde kontrol etmeyen işletmelere yatırım yapma garantisi ve diplomatik maliyetleri vardır. Örneğin doğu Avrupada ayrılıkçı ihtilaflarının çözülmemesi, “NATO üyeliğine doğru” ilerlemeyi engelledi (egy, 2014). Bu kuruluşların askeri harcamaları da çarpıcı bir şekilde arttı.

Berbera'daki liman genişlemesinde DP World şirketi, Somaliland limanını Afrika'nın önde gelen kollarından biri haline getirmek ve dönüştürmek için tasarlanan ilk aşamaya başladı. Temel atma töreninde Berali'de Somaliland yetkilileri ve DP Dünya Yöneticileri ile 450 milyon dolarlık bir yatırım yapılması kabul edildi.

Bu çalışmada teorik çerçeveyi kapsayan giriş bölümü dışında literatür taraması, problemin ifadesi; çalışmanın önemi, metodoloji ve araştırma araçları, Somaliland'ın tarihi geçmişini sunulmaktadır. Somaliland'ın bağımsızlık öncesi dönemden bağımsızlık sonrası zamana kadar olan tarihi detaylı olarak sunmaktadır. Bölümde ayrıca iki sömürge yönetiminin (Kuzey'deki Somaliland İngiliz Koruyucusu ve Güney'deki İtalyan Mütevellî Heyeti)

birleşmesi, Siad Barre komünist rejiminin doğuşu ve çöküşü, SNM'nin tarihi ve Siad Barre'nin diktatörlük rejimi Somaliland'a karşı savaşı vurgulanmakta ve devlet inşası, SNM'nin siyasi yönetimi ve ayrılıkçılık ideolojisi ve Somaliland uzlaşma konferansları daha fazla tartışılmıştır.

6.2 Somaliland Demokrasisi meşru mudur?

3. bölümde, Abhazya ve Ngoro-Karabağ gibi tanınmayan bazı devletlerin aksine Somaliland demokrasisi ele alınmaktadır. Örgütlenmemiş birçok devletin tanınmak için demokratikleşme stratejisi kullandığı ve Somaliland'ın da bir istisna olmadığı iddia ediliyor. 1993'ten beri cumhurbaşkanı, bakanlık makamı, parlamento binası, ulusal yargı ve ulusal orduyla işleyen bir hükümet devam etti. başkanlık (2003), parlamento (2005), başkanlık (2010) ve son başkanlık (2017) seçimleri yapıldı. Uluslararası politik müdahale olmadan ve son derece mütevazı teknik veya finansal yardımla her şey başarıldı. Somaliland neden uygulanabilir bir siyasi kurum inşa etti ve Somali yaplamadı?

Bu tezin cevabı, “klanın büyüklerinin demokratik kurumların inşasına yol açan önemli bir rol oynadığı” ve “Somali klan sistemi ile ilişkili kurumların yüksek oranda uygulanabilir olduğudur. Somaliland örneğinde, resmi ve gayri resmi kesimler arasında sınırları belirlemek veya kaydırmak, günümüzde olduğu gibi Somaliland Cumhuriyeti'nin kurumsal ve politik yapısının ortaya çıkmasına yol açan siyasi güç ve kontrol mücadelesinde bir araç olmuştur. Bunlar göz önüne alındığında (yine de), “gayri resmi” kurumların başarısız devletlerin düzeltilmesi için araç olarak basit araçsallaştırılmasına yönelik kapsamın sınırlı olduğu açıkça ortaya çıkıyor. Araçların aksine, bu tür gayri resmi kurumlar kolayca manipüle edilemez. Uluslararası politika yapıcılar da devlet binasının veya kurum binasının doğal olarak dağınık siyasi doğasını teknik bir çözüm olarak sunarak kaçınmayı ummamalıdır.

Geleneksel büyükler 1991'de ülkede başlayan ve barış inşasına dönüşen ateşkes girişimleriyle, ardından Somaliland'ın devlet inşası süreçlerine bağımsızlık beyanı vermesiyle konferanslar düzenlediler. Klan büyükleri, Burao Şehrinde bir araya gelerek Abdirahman Tuur'u yeni kurulan Cumhuriyet'in ilk cumhurbaşkanı olarak atadı. İki yıl sonra, geleneksel büyükler, 1993 yılında Borama'da bir araya geldiler ve Mohamed Ibrahim Egal'ı Abdirahman'ın yerine Somaliland'ın ikinci başkanı olarak seçtiler.

Somaliland'ın 1993'ten başlayarak eski yönetimleri, Somaliland'ın tartışmalı klanları arasındaki uzlaştırılmış şikâyetler 'olan geleneksel yaşlılardan büyük miktarda yardım aldı. Milisleri silahsızlandırıdılar ve parlamento, yargı ve yürütme dâhil olmak üzere neredeyse bütün devlet direkleriyle güçlü bir hükümet kurdular. Siyasi partiler ve katı bir seçim sistemi de eşit olarak kuruldu (Zuhur Mukhtar, 2017: 24). Uzlaşma, barış ve demokratikleşme oluşturma süreci boyunca, genel olarak geleneksel yaşlılar ve Guurti (özellikle Somaliland'ın üst evi) ateşkes düzenleme, barışı sağlama ve devlet konferansları oluşturma, farkındalık yaratma ve bazen toplum sorunları arasında arabuluculuk rolünü üstlendi. Sonuç olarak, geleneksel yaşlılar bağımsızlık ilanına ve sonraki barış ve demokratikleşme sürecine öncülük etmiştir (Hassan, 2015).

3. Bölümde, Somali Cumhuriyeti'nin 30 yıllık Somali Cumhuriyeti'nin merkezi hükümetinin çökmesinin ve Kuzey Klanının SNM liderlerinin Burao'daki bir "Kuzey Halklar Konferansı" nda bir araya gelerek Somali birliğini geri çekmeyi kabul ettiğini ve Somali'nin birliğini kurmayı kabul ettiğini vurguladık. 'İngiliz Sterliniği sınırları ile' Somaliland Cumhuriyeti 've SNM başkanının çalışacağına karar verdi. Çalışma ayrıca, ulusal düzeydeki güç paylaşımı anlaşmalarına ulaşmanın bir ön şartı olarak Somaliland hükümetinin şiddeti kontrol etmenin ve yerel düzeyde fikir birliğine varmanın önemini vurguladığını savunuyor. 1993 yılında Borama kentinde yapılan dev bir klan konferansı, Somaliland'ın siyasi düzenine kurumsal bir

şekilde vermek açısından özellikle dikkat çekiciydi. Konferans büyük ölçüde Somaliland toplulukları tarafından finanse edildi. Yaklaşık dört ay sürdü ve geleneksel otoriteler tarafından oylanan 150 delegenin de dâhil olduğu yaklaşık 2 bin kişi katıldı (Bradbury, 2008).

Daha sonra tezin 4. Bölümü önemli bir soruyu gündeme getirdi, Somaliland nasıl ortaya çıktı? Ayrıca, Somaliland'in varoluşundaki ana gerekçe nedir? Tez, bu önemli teorik soruları cevaplamak için birbirine bağlı üç önemli değişken iletti. Somaliland tarafından tanınma arayışı temel olarak üç önemli paradigmadan geçer: ayrılıkçılık, öz-kararlılık ve meşruiyet. Bu üç yaklaşım, tezin 4. Bölümünde ayrıca kavramsallaştırılmıştır. Akademide kendi kaderini tayin etme kavramı üzerinde fikir birliğine varma girişimleri, fikir birliği ile sonuçlanmadı. Kavramın çeşitli yaklaşımları ve yorumları engellerin arasındaydı, ancak diğer engeller kavramın politik, yasal ve uluslararası ilişkiler boyutlarıydı. Ciddi zorluklara yol açan kendi kaderini tayin etmek, tanımlamak ve anlamak için birçok yaklaşım vardır.

Kendini belirleme kavramı, bir devlet kurma hakkıyla yakından bağlantılıdır. Bununla birlikte, kendi kaderini tayin hakkının kavramsallaştırılması tartışılan şeye bağlı olarak büyük ölçüde değişir: bireysel, grup, etnik veya ulusal haklar; ekonomik, kültürel veya politik haklar; veya özerklik, bağımsızlık veya sendika hakkı. Politik ve ideolojik ikna etmeye bağlı olarak, solculardan (Marksist) liberal muhafazakarlara kadar değişen ahlak ve yasallığın yanı sıra söylemin politik temelleri de büyük ölçüde farklılık gösterir.

Öte yandan, sömürge eylemi nedeniyle, Somaliland bir bölge varlığı olarak kuruldu. Ayrıca, Somaliland etnik, dilsel ve dinsel olarak homojen bir varlık olmasına, klan bölünmeleri olmasına rağmen: Somaliland bir büyük klan olan, Isaaq ve diğerleri Harti (Dhulbahante, Warsangali) ve Dir (Issa ve Gudabirsi) etrafında kuruldu (SCPD, 1999: 19). Ekonomik

olarak, tüm kuzey Somaliler yakın zamana kadar pastoralist olmuştur (Walls ve Kibble, 2010: 2; Lewis, 1961). Somaliland, Ereitre ve Güney Sudan'dan farklı olarak, birçok kez kendi kaderini tayin hakkını talep edebilir (Trzcinski, 2004: 210). Somaliland Halkı, uluslararası hukuka ve uluslararası ilişkiler reçetelerine uymaktadır, yani yabancı yönetime tabi kişiler olarak kendi kaderini tayin hakkına sahiptir. Ayrıca, Somaliland halkı, dekolonizasyonun sonucu olarak beş gün boyunca bağımsız olduklarından ve BM tarafından kabul edildiklerinden başka bir yasal araç istedi (Spears, 2010: 115).

6.2.1 Somaliland'da Ayrılıkçılık ve Özgür İrade Tartışması.

Kendi kaderini belirleme tartışmasına karşı ayrılıkçılık, tezin 4. Bölümünde ayrıca tartışılmaktadır. Eski bir İngiliz koruma bölgesi Somaliland'ın güney Somali'den her zaman farklı ekonomik, politik ve sosyal sistemi vardı. Sömürge eyleminden dolayı Somaliland kuruldu ve toprak bütünlüğü vardı. Ayrıca, Somaliland halkı aynı dili konuşur ve aynı kültürü paylaşır, ancak Isaaq (büyük bir klan grubu) ve Harti (Dhulbahante, Warsangali) ve Dir (Issa ve Gudabirsi) gibi farklı klan soyları, vardır (SCPD, 1999: 19). Ekonomik olarak, Somaliland'daki tüm klanlar yakın zamana kadar pastoralist olarak nitelendirildiler (Walls and Kibble, 2010: 2; Lewis, 1961). Güney Sudan'ın aksine, bu nedenle Somaliland, kendi kaderini tayin etme hakkını birçok konuda makul şekilde iddia edebilir (Trzcinski, 2004: 12).

Somaliland Halkı uluslararası hukuka ve ilişkilere, yani yabancıların egemenliğine tabi olan insanlar olarak kendi kaderini tayin hakkı gibi şartlardan birini yerine getirir. Somali Cumhuriyeti'nin yaratılışına katılmak için gönüllü olarak bağımsızlıklarını bıraktılar (Bradbury, 2008; Pham, 2010; İsmail, 2010). Birliği gönüllü olarak katıldıkları zaman ondan çekilme hakkını saklı tuttular.

Somaliler, etnik köken, din, dil, kültür ve yaşam tarzı bakımından Afrika'nın en homojen ulusudur (Walls and Kibble 2010; Bradbury 2008; Hoehne 2006). İlk başta, sadece eski İtalyan ve İngiliz Somaliland'lerinin değil, aynı zamanda tüm Somali'lerin de daha büyük Somali İdeolojisine yol açan bir birliği aramasına neden olan bu homojenlikti (Lewis, 2002). Spears'ın (2010) iddia ettiği gibi, ayrılma fikri, yalnızca tüm Somalileri birleştirme projesi başarısızlıkla sonuçlandığında ciddi bir şekilde düşünüldü. Bu homojenlik, Somaliland'ın devletliğini tanımasını düşünenler için ahlaki, felsefi ve politik zorluklar doğurabilir. Tez ayrıca, Somaliland'ın ayrılması ile Güney Sudan'ın arasındaki benzerlik ve farklılıkları da ele almaktadır. Güney Sudan davasını Somaliland'dan daha güçlü kılan bazı koşullar var. Bunlardan biri etno-kültürel boyutla ilgilidir.

Muhtemelen, Güney Sudan'ın kendi kaderini belirleme iddiasının gücü etno-kültürel rasyonellikten kaynaklanmaktadır. Uluslararası aktörler, en azından, nüfusu ile Güney Sudan'ı devletliğe hakaret edenlerin arasındaki etno-kültürel mesafeyi algıladılar. Tartışmacıları etno dini farklılık, özellikle de Arap-müslümanlar olarak kuzey ve Afrika hristiyanları ve animatörler olarak tanımlamak, Güney Sudan halkının taleplerini belirleme konusunda bir meşruiyet derecesi vermiştir. Sudan'daki bu iki taraflı kimlik sunumu, basit ve yanlış tanıtıcı gerçeklik olarak eleştirildi (Harir, 1994; Johnson, 2003; Deng, 2010). Somaliland'ın aksine, Güney Sudan'ın kendi kaderini tayin etme iddiasında çalışan ikinci faktör, diyaloga girmeye hazır müzakere ortağının varlığıydı. Güney Sudan davasında, merkezi bir hükümet isteksiz de olsa, kendi kendini belirleme egzersizini ve çatışmanın dini-ırksal tanımını kabul etmeye istekliydi. Bu Güney Sudan'ın nihai ayrılığına yol açtı. Bununla birlikte, Somaliland'ın durumunda, merkezi bir hükümet planında pazarlık edecek bir ortak yoktu. Başarılı bir ayrılmanın ön koşullarından biri, merkezi hükümetin rızasıdır.

Somaliland'ın aksine, Güney Sudan'ın kendi kaderini tayin iddiasında çalışan ikinci faktör, diyaloga hazır bir müzakere ortağının varlığıydı. Güney Sudan'da, isteksiz olmasına rağmen, merkezi bir hükümet hem kendi kaderini tayin etme hem de çatışmanın dini-ırksal tanımını kabul etmeye istekliydi. Bu, Güney Sudan'ın nihayetinde ayrılmasının yolunu açtı. Somaliland durumunda merkezi bir hükümetin yönetiminde görüşülecek bir ortak yoktu. Merkezi hükümetin onayı, başarılı bir seçim için kilit şartlardan biridir.

İlke, özellikle insanların kendi siyasi statülerini seçmelerine ve kendi ekonomik, kültürel ve sosyal gelişim biçimlerini belirlemelerine olanak tanır. Bu hakkın kullanılması, siyasi bağımsızlıktan tam devlet entegrasyonuna kadar çeşitli sonuçlara yol açabilir. Önem, kendi kaderini tayin etme hakkına dayanır; bu nedenle, bir kişinin seçiminin sonucu, bir seçim yapma hakkının varlığını etkilememelidir. Bununla birlikte, uygulamada, kendi kendini belirleme tatbikatının olası sonucu genellikle hükümetlerin bir insana ya da ulusun gerçek iddiasına yönelik tutumunu belirleyecektir. Dolayısıyla, devletin kültürel özerklik iddiaları daha kolay tanınabilirken, bağımsızlık iddialarını reddetme olasılıkları daha yüksektir. Bununla birlikte, uluslararası hukuk, devletlere veya hükümetlere değil, halklara ait bir süreç hakkı olarak kendi kaderini tayin etme hakkını ve kendi kaderini tayin hakkı tüm insanlar için yasal, politik ve sosyo-ekonomik bir hak olarak kabul eder. Örneğin, Güney Sudan'ın silahlı mücadelesi, halkın kendi siyasi kaderini, ekonomik refahını ve kültürel gelişimini belirleme konusunda kendi kaderini tayin etme hakkı olduğu yönündeki talepti. Böylece öz-kararlılık, sömürgeciliğe, yabancıya boyun eğdirmeye ve Afrika bağlamında yabancı egemenliğe karşı bir mücadele aracı olarak ortaya çıkmıştır. Herkesin kendi kaderini tayin hakkı vardır. Bununla birlikte, bu hakla toprak bütünlüğü ilkesi arasında büyük bir gerilim vardır.

Bölgesel bütünlüğün anlamı, bütün halkların kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olmasına rağmen, tüm ulusların ülkelerinin parçalanmasını önleme hakkına sahip olmasıdır.

Bu çalışmada, Somaliland'ın kendi kaderini tayin etme fikrinin iki bağlamda ortaya çıktığını ileri sürüyoruz: sömürge bağlamı ve insan haklarının ağır ihlali bağlamı. Bu temelde, Somaliland halkı, İngiltere'nin kendi kaderini tayin hakkına henüz ulaşmadığını iddia ediyor. Somali birleşmesi, Somaliland halkın 'in özgür iradesinin gerçek ifadesine dayanmıyordu.

Daha ziyade, Büyük Somali'nin seçkinlerinin coşkusundan yararlanan sözde 'Büyük Somali' ve Somali'nin ideallerinden etkilenen birkaç siyasi elit arasında bir uzlaşma vardı. Birlik Yasası, usule ilişkin düzeyde birleşmenin temelidir; Kanunun taslak oluşturma süreci, iki taraf arasında kararlaştırılmış olanlara tamamen aykırıydı.

'Kuzey Somaliland ve Güney Somali'den delegeler iki devlet arasında bir birlik kurmak için uluslararası bir anlaşma imzalayacaklardı; Bundan sonra Güney yasama meclisi belgeyi onaylayacaktı, ancak bu tür bir anlaşmayı imzaladıktan sonra, Ulusal Meclis bu prosedürü izleyerek bir Geçici başkan seçmeliydi. 27 Haziran 1960'da Somaliland Yasama Meclisi, “Somaliland ve Somali Birliği” olarak bilinen bir eylemi onayladı.

Somali'nin Yasama Meclisi bu Yasayı imzalamadı ve sonuç olarak yürürlüğe girmedi. Buna karşılık, 30 Haziran'da 1960'da . Somali'nin Yasama Meclisi, kendi izni olmadan *Atto di Unione* (Birlik Yasası) olarak adlandırıldı. 31 Ocak 1961'de Somaliland temsilcilerinin sayıca az olduğu Ulusal Meclis, 1960 Birlik Yasası'nın yerine, 1 Temmuz 1960'tan geriye dönük bir başvuruda bulunan Somaliland Birliği ve Somali yasalarını yürürlükten kaldıran yeni bir Birlik Yasası ile değiştirildi. Yasa, yalnızca Somali'nin temsilcilerinin ürünü idi. Bunun nedeni, Ulusal Meclis'teki Somaliland temsilcilerinin taslak hazırlama sürecinden çıkarılmış olmalarıydı. Bu nedenlerden dolayı Somaliland Halkı, Yasanın geçerliliğini reddetti. 1961 tarihli Somali Cumhuriyeti Anayasası'na yapılan referandum bu reddi yansıtıyordu.

Ayrıca, Somaliland halkı, kendi kaderlerini tayin etme fikrini Diktatör Mohamed Siad Barre'nin ağır insan hakları ihlali bağlamına dayandırıyor. Daha önce belirtildiği gibi, uluslararası hukuk istisnai olarak dış kendi kendine belirleme için dışsal sömürge bağlamı sağlar. Böyle bir istisna, belirli bir devletin, nüfusunun bir kısmına karşı ağır bir insan hakları ihlali gerçekleştirmesidir. Somaliland'da 21 Ekim 1969'da olanlar; Siad Barre liderliğindeki bir askeri darbe, demokratik yönetim umudunu imha etti. Bu askeri cunta, Somaliland'da o günden 1991'e kadar çöküşüne kadar her türlü insan hakları vahşetini işledi.

Hükümet, Somaliland halkına siyasi karar vermede herhangi bir şekilde yer almadığını reddetti ve ülkenin refah içindeki paylaşımını dışladı. Daha da kötüsü, Somaliland halkı rejime meydan okumaya çalıştığında ve haklarını talep ettiğinde, aşağılayıcı ve insanlık dışı muameleyle maruz kaldılar; buna yargısız infazlar, ortadan kaybolmalar, keyfi tutuklama ve gözaltına almalar, işkence, taciz, kadına büyük tecavüz ve mülklere el koyma ve imha etmeler dâhildi.

Bazıları, Somaliland'da olanların aslında soykırım olduğunu ya da en azından bir soykırım girişiminin gerçekleştirildiğini yukarıdaki nedenlerden dolayı iddia ettiler. Bu, özellikle rejimin insanların çoğunluğunu oluşturan Isaaq klanlarını nasıl hedef aldığına bakıldığında böyledir. Somaliland'da. 1989'daki İnsan Hakları İzleme raporuna göre, Somali diktatörü Mohamed Siad Barre'in altındaki Hargeisa toplu mezarlarına 60.000'den fazla insan öldü ve yaklaşık 200.000'i (Bkz. Africa Watch, 1989) gömüldü. Bununla birlikte, hükümet SNM saldırısına, özellikle de Isaa'lara yönelik sivillere yönelik amaçlı bir misilleme programı ile açıkça tepki gösterdi (Africa Watch, 1990). Birçok uluslararası rapora göre Hargeisa ve Burao'nun bombalanmasıyla en az 15000 ve 20000 arasında sivil öldürüldü.

"Kendi İnsanlarıyla Savaşta Bir Hükümet" olan Afrika İzleme Raporu, Mayıs 1988 ile 1990'ların başlarında yaklaşık 50.000 ila 60.000 kişinin öldürüldüğünü tahmin etmiştir (Africa Watch, 1990). Bütün bu ölümlerin sivil olması pek mümkün olmamakla birlikte, SNM üyeliği sadece 10.000 olarak tahmin etmiştir (Clayton, 1999: 180), çoğu Isaaq olan birçok sivilin öldürüldüğü açıktır. Hargeisa ve Burao şehirlerinin ayırım gözetmeden bombalanması hükümet tarafından ölümlere neden oldu. Hükümet uçakları savaştan kaçan sivilleri bastırdı. Ölümlerdeki en büyük artış Mayıs ve Ağustos 1988'de meydana gelmesine rağmen, hükümetin Somali Ulusal Ordusu (SNA), Isaaq sivillerinin şehir seviyesindeki toplanmalar ve toplu idamlarla aylarca Isaaq topluluğunu hedef almaya devam etmiştir.

Isaaq sivillerine karşı diğer hükümet taktikleri, şehirlerin etrafındaki toprak madenciliğini, su noktalarını tahrip etmeyi, hayvanları öldürmeyi veya yağmalamayı, köy yakmayı ve keyfi gözetimi içerdi. Robert Gersony'nin "Somaliler neden kaçıyor" adlı bir raporu, bu taktiklerin birçoğunu belgelemiş ve "50.000 silahsız sivil Isaaq'ın, Somali Silahlı Kuvvetleri tarafından kasıtlı olarak, Mayıs 1988 ile Mart 1989 arasında, direnişin olmadığı durumlarda öldürüldüğü belirtti. " Genel olarak kadınlardan, sivil kayıplarının biraz daha fazla olma olasılığı vardı. Özellikle erkeklerin infazı ve tutuklanması hedeflendi (Gersony, 1989).

Tezin 5. Bölümü, özellikle Somaliland'ın ticaret, dış yurt içi yatırım ve özel sektör ekonomisi gibi politik ekonomisi ile ilgilidir. Somaliland dünyanın en fakir dördüncü ülkesi olmasına rağmen, tanınmayan devletlerin en düşük bütçelerinden birini işletiyor; bütçesinin% 70'inin güvenlik sektörüne, ancak% 30'unun kalkınma programlarına gitmesi talihsiz bir durumdur (Dünya Bankası, 2015). Collier ve Hoeffler'e (2005) göre, çoğu tanınmayan ülke düşük gelirli ülkelerdir ve tanınmayan ülkelerin kaynakları öncelikle genel olarak tanımlanan güvenlik üzerine odaklandığından, ekonomileri parçaladıkları zaman tanınmamanın maliyetler artar.

Temel gelişim kaynağı olan altyapı ve eğitim gibi kritik sektöre kamu yatırımının olmaması ciddi bir problemdir.

Tezin 5. bölümünde tartışıldığı gibi, özel sektör Somaliland ekonomisini yönlendirmektedir. Hükümet ayak izi, dünyadaki diğer pek çok ekonomiden farklı olarak gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 10'undan azdır (Dünya Bankası, 2016). 1991'den bu yana, canlanmanın büyüklüğü Somaliland halkına ve onların girişimcilik ve iş kültürüne bir kanıttır. Sosyal hizmetlerin yanı sıra telekomünikasyon, ticaret ve finans, para transfer sektörlerinin yanı sıra tarım sektöründe faaliyet gösteren büyük bir şirketler grubu sağlayan özel sektör; esnekliği ve ekonomiye katkısı ile öne çıkmıştır.

Siad Barre rejiminin 1991 yılında çöktü. O zamana kadar Hargeisa kenti molozlara büyük ölçüde indirgenmişti, tahminen yüzde 70 imha edildi, binlerce insan öldü ve yaklaşık 1 milyon insan Etiyopya gibi komşu ülkelere kaçtı (Africa Watch, 1990). Azgelişmişlik ve savaşın mirası, insanların geniş çapta yerinden edilmesi, mütevazı bir kaynak temeli ve diplomatik tanınma eksikliği dâhil olmak üzere birçok engel oldu, ancak Somaliland 1991'den bu yana etkileyici bir ekonomik iyileşme ve aktivite seviyesi gösterdi. Bunlar temel olarak beş faktöre dayandı: (a) hükümetin ve toplumun barışı ve güvenliği sağlama yeteneği; (b) politika konularında yeterli derecede kapsayıcılık çözen müzakere sağlayan uzun süreli bir sosyal sözleşme; klan hatlarında anlaşmazlıkları ve kaynak tahsisi ve istihdamı; (c) Somaliland'ın büyük bir kısmına veren yüksek sermaye havası akışları. Bu son özellik, Somaliland hane halklarına ve işletmelerine, yüksek riskli yatırım ortamlarında çekilebilecek ve değerli bir ekonomik istikrar kaynağı olacak yüksek düzeyde bir “sosyal sermaye” sağladı.

6.3 Sonuç

6.3.1 Somaliland ve Uluslararası Tanınma İmkanları

Somaliland'ın kendi belirlediği “devleti”, uluslararası toplumun tanımayı kabul etme konusundaki isteksizliğinin, bölgenin resmen bağımsızlığını engelleyip Somali'yle silahlı çatışmaya sokma tehdidinde bulunduğunu belirterek sistemi uyardı. Somaliland tanıma hükümleri geçerliyse, Somaliland'ın egemen bağımsızlığının tam olarak tanınması için çok taraflı ve iki taraflı destek, herkese daha iyi fırsatlar ve refah getirerek daha eşit ve adil bir Afrika Boynuzu oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Resmi olarak tanınmamasına rağmen, Somaliland'ın İngiltere, ABD, Etiyopya, Güney Afrika, BAE, Suudi Arabistan ve Türkiye dâhil birçok ülke ile diplomatik bağları var. Hargeisa'da konsolosluklar ve irtibat büroları var. Egal Uluslararası Havaalanı ayrıca haftada bir düzine uluslararası uçuşa ev sahipliği yapıyor.

Somaliland'ın Etiyopya ve Cibuti de dâhil olmak üzere komşularıyla ve ayrıca Belçika, Fransa, Gana, Rusya ve Güney Afrika dâhil olmak üzere diğer bazı ülkelerle siyasi ilişkileri vardır. Kampala'daki Milletler Cemiyeti Toplantısında, eski Cumhurbaşkanı Dahir Rayale Kahin başkanlığındaki bir heyet 2007 yılında hazır bulundu. Nisan 2014'te, Birleşik Krallık'ın Sheffield Şehri Meclisi, Somaliland'ın ilk defa belirleme hakkını kabul etmek için oy kullandı. Meclisin tamamen törensel olduğu ve hareketin yasal bir ağırlık taşımadığı iddia edildi. Şubat 2017'de, her iki Somaliland parlamentosu da hükümetin Berbera'da Birleşik Arap Emirlikleri bir askeri üs oluşturma teklifini onayladı, ancak BAE Somali'nin Somaliland üzerindeki egemenliğini kabul ettiğini belirtti.

Eski Etiyopyalı Başbakan Meles Zenawi, Cumhurbaşkanı Dahir Rayale'ye tüm onurları verdiğinde, ve Etiyopyalı yetkililer toplantının önemini “istişare” olarak görmezden

geldiğinde, ulusal gözlemciler tarafından Somaliland'ın ilk kez bağımsızlığını tanımaya yönelik bir başka adım olarak görülüyordu. Bu yüzden bu olayı dikkat çekti. Etiyopya Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan resmî açıklamada "Başbakan Meles Zenawinan Somaliland Cumhurbaşkanı Dahir Rayale Kahin ile görüşmelerde bulunduğu ifadesi kullanıldı." İlk defa, bu resmî beyan Somaliland ve lideri ile diğer egemen devletler ve Devlet Başkanı olarak görülmesi ile ilgilidir.

Ancak, şu ana kadar Somaliland hiçbir millet tarafından tanınmamıştır. Afrika Birliği (AU) Somaliland'ın varlığını kabul etmeden önce hiçbir Batı veya Afrika ülkesi ilk adımı atmak istememiştir. Bununla birlikte, Güney Somali'nin barış ve istikrarı sağlamada yine başarısız olduğu görülüyor ve bazı ülkeler Somaliland'ı tanımak için önemli önlemler alıyor. Afrika'da, Somaliland, Güney Afrika, Etiyopya ve Gana'da elçilik olarak faaliyet gösteren resmen tanınmış ofisler oluşturdu. Güney Afrika ve Gana, Somaliland'ın resmi olarak tanınması için AU'yu zorladı ve her iki ülke de tam diplomatik ve ticari bağları tercih edecekler. Somaliland en yakın bağlantılara ve komşu bölgesel güç Etiyopya ile ticaretinin çoğuna sahiptir. Berali'deki Somaliland limanı, Cibuti'den sonra karadaki Etiyopya'dan ithalat ve ihracat için en önemli ikinci limandır.

Ancak resmen değil, pratik açıdan, Etiyopya Somaliland'ı tanıma konusunda çok ileri gitti. Etiyopya, Somaliland pasaportunu resmi seyahat belgesi olarak kabul etti ve Addis Ababa'daki İrtibat Bürosu bir Elçilik olarak görev yapıyor. Eski Dışişleri Bakanı Abdillahi Mohamed Duale'e göre Etiyopyalı yetkililer Somaliland para birimini tanıdılar. "Somaliland temsilcileri" nin herhangi bir bakan veya devlet başkanının uçan bir bayrak dışında aldığı tüm diplomatik nezaketleri olduğunu" belirtti. Ancak, Somaliland'ın Addis Ababa'da dalgalanan uçan bir bayrağı vardır. Yine de, geç Başbakan Meles Zenawi şimdi birkaç yıl ileriye dönük küçük adımlarla yönlendirdiği bir süreç olan Somaliland'ın tanınması sürecinde ilerlemeye

hazır görünüyor. AB tanıma süreciyle birlikte ilerlemiyorsa, bölgesel analistler Etiyopya'nın tek taraflı olarak ilerleyeceğini öngörüyorlar. Batılı ülkeler bu hareket için Somaliland ile olan bağlantıları resmileştirmeyi bekliyorlar.

Hargeisa'daki hükümet hâlihazırda Londra'daki diplomatik ofisleri resmen tanıdı Brüksel ve İsveç son zamanlarda Somaliland'ı kalkınma yardımının kendi kendine yönetim bölgesi olarak göreceğini açıkladı. Tüm Somaliland yetkilileri Dışişleri Bakanı Duale, Avrupa gezisi sırasında resmi bir karşılama gördü. İsrail hükümeti, Somaliland'ın 1960'da Kızıl Deniz ve Afrika Boynuz'u gördüğü jüri onayını yeniden kazanmaya hazırlanıyor. İsrail Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yigal Palmor, devletin Somaliland'i tekrar kabul etmeye istekli olduğunu belirtti. 1960'da Büyük Britanya'dan bağımsızlığını edindiğinde, İsrail Somaliland'ı kabul eden ilk devlet olarak deklare etti, ancak Somaliland'dan gelen bu iddia daha sonra reddedildi.

ABD hükümeti, kalkınma yardımı dâhil Somaliland “ayrılabilir cumhuriyeti” ile “daha aktif olarak ilişkilere katılacağını” açıkladı. Buradaki istikrar Somali'de “aşırılık ve radikalizme karşı bir siper” olarak ispatlanacaktı. New York'taki bir basın toplantısında, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Afrika İşleri Bürosu Sekreter Yardımcısı Johnnie Carson, 1991'den bu yana fiili olarak bağımsız ancak uluslararası kabul görmeyen bir devlet olan Somaliland ile daha sıkı bağlar kurulduğunu açıkladı (ABD Dışişleri Bakanlığı, 2017). Somaliland ABD ve Rusya tarafından tanınacak mı? Somaliland, Somali'den çok daha uzun bir süre öne ayrıldı. Birçok yönden, Çin'in Tayvan'a doğrudan hâkim olma süresi, yüzyıllar yerine şaşırtıcı derecede kısa sürelerdeydi. Tayvan gibi Somaliland, büyük komşusundan ayrı olarak kendi politik kültürünü yarattı. Örneğin, Freedom House Somaliland'i kısmen özgür olarak, Somali'den daha iyi olan ve özgür olmayan bir sıralamada görüyor. Somaliland'ın zorlukları vardı, ancak siyasi açıdan istikrarlı ve güvenli kaldı.

Somaliland uzun zamandan beri doğru politikada bulundu, ancak neden şimdi Washington'la ilgilenmesi gerekiyor? Ardışık ABD yönetimleri, Eritre'nin Etiyopya'dan ayrılmasından ya da Güney Sudan'ın Sudan'dan bağımsızlığından bağımsız olarak, Somaliland'ın bağımsızlığını göz ardı ettiler. Eritre'nin Etiyopya'dan ayrılmasından ya da Güney Sudan'ın bağımsızlığından bağımsız olarak, saklı kalmayı bırakma mantığının arkasına saklanmaktan memnundular. Birleşik Devletler, Somaliland'ın kendi kaderini tayin hakkını kabul etmenin ahlaki ilkesiyle hareket etmek istemese de, en son olaylar Somaliland'ı tanınması için ulusal bir çıkar oluştururdu. Rusya, Cumhurbaşkanı Vladimir Putin altında sadece bölgesel bir güç olarak değil, aynı zamanda küresel bir güç olmayı hedefleyen Rusya devreye girdi. ABD, diplomasiye her zaman dünya çapında meselelere kazan-kazan alternatifleri bulma aracı olarak yaklaşırken, Rusya'nın Somaliland için bir oyun oynayabileceği tartışılıyor:

Somaliland hükümeti çılgınca bir oynarken, yerel medya Rusya'nın olduğunu açıkladı. Tanınma karşılığında (Somaliland liman kasabası) Zeila'da küçük bir deniz üssü ve hava istasyonu inşa etmek istiyor. Somaliland için bu çok iyi olacaktır, ancak ABD için “kendi kendine yeten bir stratejik yara” olabilir.

Birleşik Devletler şu anda Somaliland hükümetiyle meşgul ve seçimleri destekledi. Tanınma politikası, önce Afrika Birliği'nin bunu tartışmasına izin vermek geciyor. Bu kadar önemli bir problemde, kıta teşkilatı ile birlikte ilerlemek istemezler. ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan birçok açıklamaya göre, ABD hükümeti Somali'de, çoğu Somaliland'ın sürekli demokratikleşmeye ve ekonomik kalkınmaya doğru sürekli ilerlemesinde birçok sorunla meşgul olmaya devam ediyor. 2007 yılında ABD, Uluslararası Cumhuriyet Enstitüsü aracılığıyla Somaliland'da belediye seçimi ve cumhurbaşkanlığı seçimlerine hazırlık için ve parlamento eğitimine ve diğer önemli programlara yardımcı olarak toplam 1 milyon dolar Seçimden sonra 1, 5 milyon dolar daha sağladı. Somaliland'da demokratikleşmeyi

desteklemeye devam etmeyi bekliyorlardı. Yol boyunca, Afrika Birliği, Somaliland'ın özerk bir devlet olarak tanınması sorununu ele almak için uygun bir forumdur, Somaliland yönetimi ile iletişim kurmaya devam ederken, Afrika Birliği ile ikili diyalog içinde olmayı sürdürecektir.

KAYNAKÇA

A. Bellagamba & G. Klute (Eds.), *Beside the state: Emergent powers in contemporary Africa* (pp. 55–73). Cologne: Ruediger Koeppe.

Acemoglu, Daron, et al (2012), "A Dynamic Theory of Resource Wars." *The Quarterly Journal of Economics* 127: 283-331.

Adam, H. M. (1994), "Formation and recognition of New States: Somaliland in contrast to Eritrea", *Review of African Political Economy*, 59, pp 21-38.

Adam, H.M. (1995), "Clan conflicts and democratization in Somalia" in *Ethnic conflict and democratization in Africa*, ed. H. Glickman, African Studies Association Press, Atlanta, Ga., pp. 197-226.

Adam, H.M. (1997a), "Somalia A Terrible Beauty Bieng Born: in *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*, ed. I. William Zartman, L. Rienner Publishers, Colorado and London, pp. 69-89.

Adam, H.M. (1997b) "Hobbes, Locke, Burke, Ibn Khaldun, and Reflections on the Catastrophe in Somalia" in *Mending Rips in the Sky: Options for Somali Communities in the*

21st Century, ed. Hussein M. Adam and Richard Ford, Red Sea Press, Lawrenceville N.J, pp. 265-271.

Adan, Bradbury, M., Hoyland, P., Kibble, S., & Ossiya, D. (2003). *Very much a Somaliland-run election. A report of the Somaliland local elections of December 2002*. London: CIIR Publications.

Africa Watch (1990) Somalia: A government at war with its own people, The Africa Watch Committee: New York.

African Rights and Mines Advisory Group, (1993), *Violent deeds live on: landmines in Somalia and Somaliland*. Nairobi, Kenya.

Agné, H. (2013). The politics of international recognition: Symposium introduction. *International Theory*, 5(1), 94–107.

Ahmed, I. and Green, R. (1999) 'The heritage of war and state collapse in Somalia and Somaliland: local-level effects, external interventions and reconstruction', *Third World Quarterly*, 20 (1), pp. 113-127,

Ahmed, I. and Green, R. (1999) 'The heritage of war and state collapse in Somalia and Somaliland: local-level effects, external interventions and reconstruction', *Third World Quarterly*, 20 (1), pp. 113-127,

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Anderson, D. M., & Browne, A. J. (2011). The politics of oil in eastern Africa. *Journal of Eastern African Studies*, 5(2), 369–410.

Azam, Jean-Paul, and Alice Mesnard. (2003) “Civil War and the Social Contract.” *Public Choice*, 115 (3): 455-475.

- Azam, Jean-Paul. (2006) "The Paradox of Power Reconsidered: A Theory of Political Regimes in Africa." *Journal of African Economies*, 15 (1): 26-58.
- Bahcheli, Tozun, Barry Martmann, and Henry Srebrnik, eds. (2004), *De Facto States: The*
- Bakke, Kristin M. (2013), "Convincing State-Builders? Disaggregating Internal Legitimacy in Abkhazia." *International Studies Quarterly*.
- Baliga, Sandeep, and Tomas Sjostrom. (2012) "The Strategy of Manipulating Conflict." *The American Economic Review* 102 (6): 2897-2922.
- Balthasar, D. (2012), *State-Making in Somalia and Somaliland understanding war, nationalism and state trajectories as processes of institutional and socio-cognitive standardization*, PhD Thesis, London School of Economics and political Science, London, UK.
- Balthasar, D. (2013). Somaliland's best kept secret: Shrewd politics and war projects as means of state-making. *Journal of Eastern African Studies*, 7(2), 218–238.
- Bates, R.H. (2008), *When Things Fell Apart: State Failure in Late-century Africa*, Cambridge University Press, New York.
- Berekteab, R. (2012). *Self-determination and secessionism in Somaliland and South Sudan: Challenges to postcolonial state-building* (NAI discussion paper 75). Uppsala.
- Besteman, C. (1999), *Unraveling Somalia: race, violence, and the legacy of slavery*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, Pa.
- Besteman, C., (1996a). Representing violence and 'othering' Somalia. *Cultural Anthropology* 11, 120–133.
- Beviá, Carmen and Luis C. Corchón. (2010), "Peace Agreements without Commitment."
- Bradbury M. (2008). *Becoming Somaliland*. London: James Currey.

Bradbury, M (1994a) The Somali Conflict: Prospects for peace, Oxfam Research Paper No 9, Oxfam UK: Oxford.

Bradbury, M (1994b) The Politics of Vulnerability, Development and Conflict: Exploring the issues with reference to Somalia and Somaliland, MSc dissertation, Birmingham University, UK.

Bradbury, M (1996) Conflict and Humanitarian Aid: Civil society and our part in its downfall? Paper presented to British Agencies Afghanistan Group at 'Good Practice in the Afghan Context': NGOs Planning and Collaborating to Strengthen Civil Society' seminar, 10 January 1996.

Bradbury, M. (1997). *Somaliland. CIIR country report*. London: Catholic Institute for International Relations.

Bradbury, M., Abokor, A. and Yusuf, H. (2003) 'Somaliland: choosing politics over violence', *Review of African Political Economy*, 30 (97), pp. 455-478,

Bryden, M (1995) Somaliland and Peace in the Horn of Africa: A situation report and analysis, UNDP Emergencies Unit for Ethiopia, mimeo.

Bryden, M. (1999). New hope for Somalia? The building block approach. *Review of African Political Economy*, 26(79), 134–140.

Bryden, M. (1999). New hope for Somalia? The building block approach. *Review of African Political Economy*, 26(79), 134–140.

Bryden, M. (2004a). A state-within-a-failed-state: Is Somaliland headed for recognition or reunification? In P. Kingston & I. S. Spears (Eds.), *States-within-states: Incipient political entities in the post-Cold War era* (pp. 167–188). New York: Palgrave Macmillan.

Bryden, M. (2004b). Somalia and Somaliland: Envisioning a dialogue on the question of Somali unity. *African Security Review*, 13(2), 23–33.

Bueno de Mesquita, Ethanm, (2013) "Rebel tactics." *Journal of Political Economy*, 121 (2):323 -357.

Callaghy, T. (1979). "The difficulties of implementing socialist strategies in Africa's first wave." in C. Rosberg & T. Callaghy (eds.) *Socialism in Sub-Saharan Africa: A New Assessment*. Berkeley, CA: Institute of International Studies.

Caspersen, N. (2012). *Unrecognized states: The struggle for sovereignty in the modern international system*. Cambridge: Polity.

Caspersen, N. (2012). *Unrecognized states: The struggle for sovereignty in the modern international system*. Cambridge: Polity.

Caspersen, N., & Stansfield, G. (Eds.). (2011). *Unrecognized states in the international system*. London: Routledge.

Ciabarri, L. (2008). No representation without redistribution: Somaliland plural authorities, the search for a state and the 2005 parliamentary elections.

Clapham, Cristopher. (1998) "Degrees of Statehood." *Review of International Studies* 24: 143-157.

Clapham, Cristopher. (2011) *African Game Changer? The Consequences of Somaliland's International (Non) Recognition*. Discussion Paper 05. Johannesburg: The Brenthurst Foundation.

Clarke, Walter S. and Robert Gosende. (2003) "Somalia: Can a Collapsed State Reconstitute Itself?" in Rotberg, Robert I. (ed.) *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*, Washington: Brookings Institute.

Coggins, Bridget (2011) "Friends in High Places: International Politics and the Emergence of States from Secessionism." *International Organization* 65 (03): 433-467.

- Coggins, Bridget. (2011) "Friends in High Places: International Politics and the Emergence of States from Secessionism." *International Organization* 65 (03): 433-467.
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2002). *The political economy of secession*. Washington, DC: World Bank.
- Compagnon, D. (1992). Political decay in Somalia: From personal rule to Warlordism. *Refuge*, 12(5), 8–13.
- Compagnon, D. (1993). Somaliland, un ordre politique en gestation? *Politique africaine*, 50, 9–20.
- Connor, W. (1994). *Ethnonationalism: The Quest for Understanding*. Princeton University Press, Princeton. Coser, L., (1956)
- Crawford, James (2006) "The Creation of States in International Law." Oxford: Oxford University Press.
- Crawford, James. (2006) "The Creation of States in International Law." Oxford: Oxford
- Doornbos M. & J. Markakis (1994), "Society and state in crises: What went Wrong in Somalia?" in *Crises Management and the Politics of Reconciliation in Somalia*, ed. Salih, M. A. Mohamed and Lennart Wohlgemuth, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala.
- Doornbos, M. (2000). When is a state a state? Exploring Puntland. In P. Konings, W. van Binsbergen, & G. Hesseling (Eds.), *Trajectoires de libération en Afrique contemporaine* (pp. 125–139). Paris: Karthala.
- Doornbos, M. (2000). When is a state a state? Exploring Puntland. In P. Konings, W. van Binsbergen, & G. Hesseling (Eds.), *Trajectoires de libération en Afrique contemporaine* (pp. 125–139). Paris: Karthala.

- Doornbos, Martin. (1993). "Pasture and Polis: The Roots of Political Marginalization of Somali Pastoralism." In *Conflict and the Decline of Pastoralism in the Horn of Africa*, edited by John Markakis, 100-121. Basingstoke: Macmillan.
- Doyle, Michael W., and Nicholas Sambanis. (2006) "Making War and Building Peace: The New Peacekeeping." *Journal of Peace Research*, 43(4), 389-413.
- Drysdale, J. (1992). *Somaliland: The anatomy of secession*. London: Haan Associates Publishing.
- Drysdale, J. (2000). *Stoics without pillows. A way forward for the Somalilands*. London: HAAN.
- Drysdale, J. (2001). *Whatever happened to Somalia?* London: Haan Associates.
- Economic Review 97 (4): 1353-1373.
- Eikenberg, K. (1995). Somaliland: Der konflikt in Hargeysa. *Informationen zum Horn von Afrika*, 1, 7-8.
- Elbadawi, Ibrahim, and Nicholas Sambanis. (2000) "External Interventions and the Duration of Civil Wars." pp 24-33.
- Elmi, A. and Barise, A. (2006) 'The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies', *African Security Review*, 15 (1), pp. 32-54.
- Elmi, A.A and Barisse, A. (2006). The Somali Conflict: Root causes, obstacles, and peace-building strategies, *Africa Security Review*, 15.1: 32-5. Johannesburg: ISS.
- Emerson, R. (1969). The problem of identity, selfhood and image in new nations: The situation in Africa. *Comparative Politics*, 1(3), 297-312.
- Englebert, P., & Hummel, R. (2005). Let's stick together: Understanding Africa's secessionist deficit. *African Affairs*, 104(416), 399-427.
- Eubank, Nicholas. (2010) "Peace-Building without External Assistance: Lessons from Somaliland." Center for Global Development Working Paper 198: Washington, D.C.

Eubank, Nicholas. (2012) "Taxation, Political Accountability and Foreign Aid: Lessons from Somaliland." *Journal of Development Studies* 48, 4: 465-480. [WoS].

Fabry, M. (2010). *Recognizing states: International society and the establishment of new states since 1776*. Oxford: Oxford University Press.

Farah, A. Y. (2001). Somalia: Modern history and the end of the 1990s. In War-Torn Societies Project (Ed.), *Rebuilding Somalia: Issues and possibilities for Puntland* (pp. 7–29). London: HAAN.

Farah, A. Y. (2004). *Troubled transition in Puntland state of Somalia (PSS), 1998–2001* (Unpublished manuscript). Nairobi: UNDP Resource Centre.

Farah, I., Hussein, A. and Lind, J. (2002) 'Deegaan, Politics and War in Somalia', in Lind, J. and Sturman, K. (eds.) (2002) *Scarcity and surfeit: the ecology of Africa's conflicts*. Pretoria: Institute for Security Studies, pp. 320-356.

Farley, B. (2010) 'Calling a State a State: Somaliland and International Recognition', *Emory International Law Review*, 24 (2), pp. 777-820,

Fearon, James D. (2004) "Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer than Others?"

Fearon, James D., and David D. Laitin. (2003) "Ethnicity, Insurgency, and Civil War."

Friedland, W. & C. Rosberg (eds.) (1992). *African socialism*. Stanford, CA: Hoover Institution. *Games and Economic Behavior* 68 (2): 469-487.

Geldenhuis, Deon. (2009) "Contested States in World Politics." Basingstoke: Palgrave

Geldenhuis, Deon. (2009) *Contested States in World Politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Greenhill, B. (2008). Recognition and collective identity formation in international politics. *European Journal of International Relations*, 14(2), 343–368.

Habermas J (1994) Struggles for recognition in the democratic constitutional state. In: Gutmann A (ed.) *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press, 107–148.

Hagmann, Tobias and Markus V. Hoehne. (2009) “Failures of the State Failure Debate: Evidence from Somali Territories.” *Journal of International Development* 21: 42-57.

Hansen, Peter. (2010) “The ambiguity of khat in Somaliland.” *Journal of Ethnopharmacology* 132: 590-599. [WoS].

Hansen, S. and Bradbury, M. (2007) 'Somaliland: A New Democracy in the Horn of Africa?', *Review of African Political Economy*, 34 (113), pp. 461-476.

Harold, D. Neslon (1981), *Somalia: A Country Study*, Foreign Areas Studies, III series. American University, Washington DC.

Haroon and Mark Bradbury (2011) ‘Public Perception of local councils in Somaliland’. Paper prepared for conference on *Reflections on Somaliland Development: Lessons from two Decades of Sustained State Building, Local Institutional Development and Democratization*, Hargeisa November.

Helge-Mari, Loubser (2012), *The International Response to State Failure: The Case of Somalia*, M.A dissertation, University of Pretoria, South Africa.

Herbst, J. (1990). War and the state in Africa. *International Security*, 14(4), 117–139.

Hirshleifer, et al (2009) “The slippery slope of concession.” *Economic Inquiry* 47 (2): 197-205.

Honneth, A (1995) *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*, trans. Anderson J. Cambridge, MA: MIT Press.

Huntington, S.P., (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century, 1950–1990*. University of Oklahoma Press, Norman.

- ICG (2008), Somalia: to move beyond failed state, Africa Report, 147, Nairobi, Kenya. International Peacekeeping, 15(1):51-66.
- ICG, (2007) Nagorno-Karabakh: Risking War. Europe Report 187
- ICG. (2003) Somaliland: Democratization and its Discontents. Africa Report No. 66. Nairobi; Brussels.
- ICG. (2006) Somaliland: Time for African Union Leadership. Africa Report No. 110. Nairobi; Brussels. International System." Malden, MA: Polity Press.
- Ismail, Abdirashid A. (2010) Somali State Failure, Players, Incentives and Institutions, PhD Dissertation, Hanken School of Economics, University of Helsinki, Finland.
- Jackson, Matthew O., and Massimo Morelli (2007) "Political bias and war." The American
- Jackson, R. (1986). Negative sovereignty in sub-Saharan Africa. *Review of International Studies*, 12(4), 247–264.
- Jackson, R. (1986). Negative sovereignty in sub-Saharan Africa. *Review of International Studies*, 12(4), 247–264.
- Jamal, V. (1988), "Somalia: Survival in a 'Doomed' Economy", International Labour Review, vol. 127, no. 6, pp. 783-812.
- James C. Harvey (2010), Over-Stating the Unrecognized State? Reconsidering De Facto Independent Entities in the International System, unpublished PhD dissertation, University of Exeter.
- James C. Harvey (2010), Over-Stating the Unrecognized State? Reconsidering De Facto Independent Entities in the International System, unpublished PhD dissertation, University of Exeter.
- Jenne, E. K., Saidman, S. M., & Lowe, W. (2007). Separatism as bargaining posture: The role of leverage in minority radicalization. *Journal of Peace Research*, 44(5), 539–558.

- Jhazbhay, I. (2003). Somaliland: Africa's best kept secret, a challenge to the international community? *African Security Review*, 12(4), 77–82.
- Jhazbhay, I. (2008) 'Somaliland's post-war reconstruction: Rubble to rebuilding', *International Journal of African Renaissance Studies*, 3 (1), pp. 59-93
- Jhazbhay, Iqbal (2003) “Somaliland: Africa's best kept secret, A challenge to the international community?” *African Security Review* 12, 4: 77-82.
- Jhazbhay, Iqbal (2007) *Somaliland: Post-War Nation-Building and International Relations, 1991-2006*. PhD Thesis. Johannesburg: University of Witwatersrand.
- Jhazbhay, Iqbal (2009) *Somaliland. An African Struggle for nationhood and international recognition*. Midrand, South Africa: The Institute for Global Dialogue.
- Johnson, Toni and Laauren Vriens. (2011) “Islam: Governing under Sharia.” Council on Foreign Relations, October 24, *Journal of Peace Research* 41 (3): 275-301.
- Kaplan, S. (2008) 'The remarkable story of Somaliland', *Journal of Democracy*, 19 (3), pp. 143- 157.
- Kibble, Steve. (2007) *Somalia/Somaliland: Territory, State, and Nation*. Lecture at Kings College London, 13 February. <http://www.mbali.info/doc392.htm>, accessed July 24th 2018.
- King, Charles. (2001). "The Benefits of Ethnic War: Understanding Eurasia's Unrecognized States." *World Politics* 53 (4): 524-552.
- Kingston, Paul, and Ian S. Spears, eds. (2004) "States-Within-States." New York, NY: Palgrave MacMillan.
- Kolstø, Pål (2006) “The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States.” *Journal of Peace Research* 43 (6): 723-740.

Kolstø, Pål and Helge Blakkisrud (2012) 'De facto states and democracy: The case of Nagorno-Karabakh', *Communist and Post-Communist Studies* 45, 1–2: 141–51
<https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2012.03.004> accessed July 26th 2018

Kolstø, Pål. (2006) "The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States." *Journal of Peace Research* 43 (6): 723-740.

Kopeček V., Hoch, T. and Baar, V., (2016): De Facto States and Democracy: The Case of Abkhazia. In: Szymańska, D. and Chodkowska- Mischuk, J. editors, *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, No. 32, Toruń: Nicolaus Copernicus University, pp. 85–104. DOI: <http://dx.doi.org/10.1515/bog-2016-0017>

Laitin, D.D. (1975), "Revolutionary Change in Somalia", *MERIP Report*, vol. 62, pp. 6-18.

Laitin, D.D. (1976), "The Political Economy of Military Rule in Somalia", *Journal of Modern African Studies*, vol. 14, no. 3, pp. 449-468.

Laitin, D.D. (1979), "The War in the Ogaaden: Implications for Siyaad's Role in Somali History", *Journal of Modern African Studies*, vol. 17, no. 1, pp. 95-115.

Laitin, D.D. (1993), "The economy" in *Somalia: A Country Study*, ed. Helen C. Metz, Library of Congress, Washington, DC, pp. 119-149.

Laitin, D.D. & Said S.Samatar (1984), "Somalia and the World Economy ", *Review of African Political Economy*, vol. 11, no. 30, pp. 58-72.

Laitin, D.D. & Samatar, S.S. (1987), *Somalia: nation in search of a state*, Westview Press, Boulder, CO.

Lewis, I. M. (1994). *Blood and bone. The call of kinship in Somali society*. Lawrenceville: Red Sea Press.

Lewis, I. M. (1994). *Blood and bone. The call of kinship in Somali society*. Lawrenceville: Red Sea Press.

- Lewis, I.M. (1961), *A Pastoral Democracy: A study of pastoralism and politics among the Northern Somali of the Horn of Africa*, Oxford University Press, London.
- Lewis, I.M. (1965), *The Modern History of Somaliland: from nation to state*, Weidenfeld and Nicolson, London.
- Lewis, I.M. (1967), "Integration in the Somali Republic" in *African Integration and Disintegration*, ed. Arthur Hazel-wood, Oxford University Press, London, pp. 251-284.
- Lewis, I.M. (1972), "The Politics of the 1969 Somali Coup", *Journal of Modern African Studies*, vol. 10, no. 3, pp. 383-408.
- Lewis, I.M. (1980), *A Modern History of Somalia: nation and state in the Horn of Africa*, Longman, London.
- Lewis, I.M. (1982), "Somalia: 'Nationalism Turned Inside Out'", *MERIP Report*, vol. 106, pp. 16-21.
- Lewis, I.M. (1994), *Blood and bone: the call of kinship in Somali society*, Red Sea Press, Lawrenceville, NJ.
- Lewis, I.M. (2002), *A Modern History of the Somali: nation and state in the Horn of Africa*, 4th edn, James Currey; Ohio University Press, Oxford; Athens.
- Lewis, Ioan M. (2008) *Understanding Somalia and Somaliland*. 3rd ed. London: Hurst & Company.
- Licklider, Roy. (1995), "The Consequences of Negotiated Settlements in Civil Wars, 1945-1993." *American Political Science Review* (89): 681-90.
- Lindley, A. (2006). *Migrant remittances in the context of crisis in Somali society. A case study of Hargeisa*. London: Overseas Development Institute.
- Little, P., (2003), *Somalia: Economy without State*. Indiana University Press, Bloomington, Indiana.

- Luling, V. (1997), "Come back Somalia: questioning a collapsed state" in.
- Lynch, D. (2004). *Engaging Eurasia's separatist states: Unresolved conflicts and de facto states*. Washington, DC: United States Institute for Peace.
- Lynch, D. (2004). *Engaging Eurasia's separatist states: Unresolved conflicts and de facto states*. Washington, DC: United States Institute for Peace.
- Mangan, F. (2010) 'And Let Us Not Forget Somaliland', *Journal of International Peace Operations*, 5 (4), pp. 15-18,
- Markakis, John. (1992). "The Regional Significance of Sea Ports in the Horn of Africa." In *Beyond Conflict in the Horn*, edited by Martin Doornbos, Abdel Gaffar M. Ahmed, and John Markakis 130-131. London: James Currey.
- Martin and Doboš, (2014). Secession in post-modern world: cases of South Sudan and Somaliland, *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, vol. 58, 2014, no. 2, pp. 173-192.
- Mason A (2000) *Community, Solidarity, and Belonging: Levels of Community and their Normative Significance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maxted, J. & A Zegeye, (1997) 'State disintegration and human rights in Africa', *International Journal of Comparative Sociology*, 38(1/2), , pp 64-86.
- McBride, Michael, and Stergios Skaperdas (2014) "Conflict, settlement, and the shadow of the future." *Journal of Economic Behavior & Organization* 105: 75-89, McMillan.
- Menkhaus, K. (1989), *Rural transformation and the roots of underdevelopment in Somalia's lower Jubba Valley*, PhD Edn, University of South Carolina.
- Menkhaus, K. (2003a). *Warlord and Landlords: Non-state actors and humanitarian norms in Somalia*, Draft paper presented at the *Curbing Human Rights Violations by Armed Groups Conference*, Liu Institute for Global Issues, University of British Columbia, Canada, 14-15 November 2003.

Menkhaus, K. (2004) Somalia: state collapse and the threat of terrorism. Oxford University Press for the International Institute for Strategic Studies (Adelphi papers).

Menkhaus, K. (2004), Somalia: State collapse and the threat of terrorism. Nairobi, Kenya

Menkhaus, K. (2009). The role and impact of the Somali diaspora in peace-building, governance and development. In R. Bardouille, M. Ndulo, & M. Grieco (Eds.), *Africa's finances: The role of remittances* (pp. 187–202). Newcastle: Oxford Scholars Publications.

Menkhaus, K., (2003b). State collapse in Somalia: second thoughts. Review of African Political Economy 97, 405–422.

Menkhaus, Ken. (2006) “Governance without Government in Somalia: Spoilers, State Building, and the Politics of Coping.” International Security 31, 3: 74-106.

Meredith, Martin. (2006) The State of Africa. London: The Free Press.

Michael, Newman (2005), Socialism: A very short introduction, Oxford University Press.

Ministry of Foreign Affairs. (2002). *The case of Somaliland's international recognition as an independent state*. Hargeysa: Ministry of Foreign Affairs.

Mubarak, J., (1997), The ‘hidden hand’ behind the resilience of the stateless economy of Somalia. World Development 25, 2027–2041.

Mubarak, Jamil. A. (1996), From bad policy to chaos: how an economy fell apart, Praeger, Westport, CT.

Murray, M. (2015). Constructing the July crisis: The practices of recognition and the making of the First World War. In C. Daase, A. Geis, C. Fehl & G. Kolliarakis (Eds.), *Recognition in international relations: Rethinking an ambivalent concept in a global context*. London: Palgrave Macmillan.

Murray, M. (2015). Constructing the July crisis: The practices of recognition and the making of the First World War. In C. Daase, A. Geis, C. Fehl & G. Kolliarakis (Eds.), *Recognition*

in international relations: Rethinking an ambivalent concept in a global context. London: Palgrave Macmillan.

Mwangi, Oscar Gakuo. (2010) “The Union of Islamic Courts and security governance in Somalia.” *African Security Review* 19, 1: 88-94.

Nicholas Eubank (2010) “Peace-Building without External Assistance: Lessons from Somaliland.” CGD Working Paper 198. Washington, D.C.: Center for Global Development.

Omaar, R. (1994) 'Somaliland: One thorn bush at a time', *Current History*, 93 (583), p. 232

Omar, M.O. (1992), *The road to zero: Somalia's self-destruction: personal reminiscences*, HAAN Associates, London.

Osman, A. (2007). Cultural Diversity and Somali Conflict, Myth or Reality? *Africa Journal on Conflict Resolution*, 7.2: 93 – 134.

Owen, Robert. (1970), *A New View of Society; and Report to the County of Lanark*. Edited by V. A. C. Gatrell. Harmondsworth, Middlesex, England: Penguin.

Panossian, R., (2001) The irony of Nagorno-Karabakh: formal institutions versus informal politics. *Regional and Federal Studies* 11 (3), 143–164.

Patman, R.G. (1990) *The Soviet Union in the Horn of Africa: The Diplomacy of Intervention and disengagement* Cambridge University Press, Cambridge.

Pegg, S. (1998). *International society and the de facto state*. Aldershot, UK: Ashgate.

Pegg, S. (1998). *International society and the de facto state*. Aldershot: Ashgate.

Pegg, S., & Walls, M. (2018). Back on track? Somaliland after its 2017 presidential election. *African Affairs*, 117(467), 326–337.

Perito, R.M. (2008), *Police in Peace and Stability Operations: Evolving US Policy and Practice*,

Pestalozza, Luigi (1974), *The Somalian Revolution*, Editions Afrique Asie Amérique latine, Rome, Italy.

Prunier (1994) 'Somaliland: The Birth of a New Country?' Pp. 61-76 in Gurdon (ed.), *The Horn of Africa*. London: UCL Press.

Prunier, G. (1998). Somaliland goes it alone. *Current History*, 97(619), 225.

R Gerson, (1989) 'Why Somalis flee: synthesis of accounts of conflict experience in northern Somalia by Somali refugees, displaced persons and others' , Bureau for Refugee Programmes, Department of State, USA.

Regan, P.M. (2002) "Civil wars and foreign powers: Outside intervention in intrastate conflict." Ann Arbor: University of Michigan Press.

Renders, M. (2006) *Traditional Leaders and Institutions in the Building of the Muslim Republic of Somaliland*. Ph.D. Thesis. University of Gent.

Renders, M. and Terlinden (2010) 'Negotiating Statehood in a Hybrid Political Order: The Case of Somaliland'. *Development and Change* 41(4): 723-746.

Reno, W. (2003). *Somalia and survival in the shadow of the global economy* (Queen Elisabeth House working paper no. 100). Oxford: University of Oxford. Republican, issue 304, 17–23 July (2004).

Richards, R. (2008) 'Reconciling the Old and the New? The Inclusion of Traditional Authority in the Creation of the Somaliland State', International Studies Association, Annual Convention: Bridging Multiple Divides, San Francisco.

Roeder, Philip G. (2007) "Where nation-states come from: institutional change in the age of nationalism." Princeton: Princeton University Press.

Roethke, P. (2011). The right to secede under international law: The case of Somaliland. *Journal of International Service*, 20(2), 35–47.

- Roethke, P. (2011). The right to secede under international law: The case of Somaliland. *Journal of International Service*, 20(2), 35–47.
- Salehyan, et al (2011) "Explaining External Support for Insurgent Groups." *International Organization* 65 (04): 709-744.
- Samatar, Abdi I (1989), *The State and Rural Transformation in Northern Somalia, 1984, 1986*, Wisconsin/London: University of Wisconsin Press.
- Samatar, Abdi I. (1989), *The state and rural transformation in Northern Somalia, 1884- 1986*, University of Wisconsin Press, Madison, Wisc.
- Samatar, Abdi I. (1997), "Ethnicity and leadership in the making of African state models: Botswana versus Somalia", *Third World Quarterly*, vol. 18, no. 4, pp. 687-708.
- Samatar, Abdi I. & Ahmed I. Samatar (2002), "Somalis as Africa's First Democrats: Premier Abdirazak H. Hussein and President Aden A. Osman", *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*, vol. 2, pp. 1-64.
- Samatar, Ahmed I (1985) 'Underdevelopment in Somalia: Dictatorship without Hegemony' in *Africa Today*, 32, No. 3, pp 23-40.
- Samatar, Ahmed I. (2007) 'The Porcupine Dilemma: Governance and Transition in Somalia'. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies* 7(1): 39-90.
- Samatar, Ahmed I. (1987), "Somalia's Impasse: State Power and Dissident Politics", *Third World Quarterly*, vol. 9, no. 3, pp. 871-890.
- Samatar, Ahmed I. (1988), *Socialist Somalia: rhetoric and reality*, Institute for African Alternatives: Zed Books, London; Atlantic Highlands N.J.
- Samatar, Ahmed I. (1994), "Introduction and overview" in *Somali challenge: from catastrophe to renewal*, ed. Ahmed I. Samatar, Lynne Rienner, Boulder, pp. 1-16.

- Samatar, Ahmed I. (1994), "The Curse of Allah: Civic Disembowelment and the Collapse of the State in Somalia" in *The Somali Challenge: From Catastrophe to Renewal*, ed. Ahmed I. Samatar, Lynne Rienner Publishers, Boulder, Col., pp. 95-146.
- Samatar, S.S. (1993), "Historical Setting" in *Somalia: A Country Study*, ed. Helen C. Metz, Library of Congress, Washington, DC, pp. 119-149.
- Samatar, I (1997), "Light at the End of the Tunnel: Some Reflections on the Struggle of the Somali National Movement" in *Mending Rips in the Sky: Options for Somali Communities in the 21st Century*, eds. Hussein M. Adam & Richard Ford, Red Sea Press, Lawrenceville N.J, pp. 21-33.
- Sanchez Bermudez, M. (2004). *Somaliland: Time for recognition*. Unpublished MA thesis. Irish Centre for Human Rights.
- Schoiswohl, M. (2004). *Status and (human rights) obligations of non-recognized de facto regimes in international law: The case of Somaliland*. Leiden/Boston:Martinus Nijhoff Publishers.
- Schultz, Kenneth A. (2010) "The Enforcement Problem in Coercive Bargaining: Interstate Conflict over Rebel Support in Civil Wars." *International Organization* 64 (02): 281-312.
- Schwarz, Michael, and Konstantin Sonin. (2008) "A theory of brinkmanship, conflicts, and commitments." *Journal of Law, Economics, and Organization* 24 (1): 163-183.
- Shinn, D. H. (2002). Somaliland: The little country that could. *CSIS Africa Notes*, 9, 1–7.
- Shinn, David H. (2002) "Somaliland: The Little Country that Could." *Africa Notes* 9, November. Washington: Centre for Strategic and International Studies.
- Simanowitz, S. (2005) 'Democracy Comes of Age in Somaliland', *Contemporary Review*, 287 (1679), pp. 335-339,
- Sofinsky, V. (1974), *Somalia on the Path of Progress*, East View Publications.

Somaliland Government. (2001) Somaliland: Demand for International Recognition. Policy Document. Hargeisa: Ministry of Information.

Stanislawski, Bartosz H. (2008) "Para-States, Quasi-States, and Black Spots: Perhaps Not States, But Not 'Ungoverned Territories,' Either." *International Studies Review* 10 (2): 366-396.

Tadesse, Medhane, (2002), *Al Ittihad: Political Islam and Black Economy in Somalia*, Mega Printing Enterprise Addis Ababa, Ethiopia.

Taylor C (1994) The politics of recognition. In: Gutmann A (ed.) *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press, 25–74.

Terlinden, U. (2008). Emerging governance in Somaliland: A perspective from below. In E. M. Bruchhaus & M. M. Sommer (Eds.), *Hot spot Horn of Africa revisited* (pp. 51–67). Hamburg: Lit Verlag.

Terlinden, U., & Ibrahim, M. (2008). Making peace, rebuilding institutions: Somaliland – A success story? In A. Harneit-Sievers & D. Spilker (Eds.), *promoting democracy under conditions of state fragility – Volume 2: Somalia*. Nairobi: Heinrich Böll Stiftung.

Thompson S (2006) *The Political Theory of Recognition: A Critical Introduction*. Cambridge: Polity Press.

Thomson, A. (2010). *An introduction to African Politics*. NY: Routledge.

Tilly, C. (1975). Reflections on the history of European state-making. In C. Tilly (Ed.), *The formation of nation-states in Western Europe* (pp. 3–83). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Tilly, C. (1975). Reflections on the history of European state-making. In C. Tilly (Ed.), *the formation of nation-states in Western Europe* (pp. 3–83). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Van Houten, Pieter. (1998) "The role of a minority's reference state in ethnic relations." *European Journal of Sociology / Archives EuropO" ennes de Sociologie* 39 (01): 110-146.

Vaughan, S. (2018). Ethiopia, Somalia and the Ogaden: Still the running sore at the heart of the Horn of Africa. In L. de Vries, P. Englebert, & M. Schomerus (Eds.), *Secessionism in African politics: Aspiration, grievance, performance, disenchantment*. New York: Palgrave.

Walls, M. (2014). *A Somali nation state: History, culture and Somaliland's political transition*. Pisa: Ponte Invisible.

Walls, Michael, and Steve Kibble. (2011) *Somaliland: Change and Continuity*. Report by International Election Observers on the June 2010 Presidential Elections in Somaliland. London: Progressio

Walter, Barbara F. (1997) "The Critical Barrier to Civil War Settlement." *International Organization* 51 (03): 335-364.

Walter, Barbara F. (2002) *"Committing to Peace: The successful settlement of civil wars."* Princeton: Princeton University Press.

Weber M (1978) *Economy and Society*, ed. Roth G and Wittich C. Berkeley: University of California Press.

Woodward, P. (2004) 'Somalia and Sudan: a tale of two peace processes', *Round Table*, 93 (375), pp. 469-481.

World Bank (1995), *World Tables*, Johns Hopkins University press, Baltimore, Maryland.

World Bank. (2005). *Conflict in Somalia: Drivers and Dynamics*. Washington, DC: World Bank.

Yared, Pierre. 2010. "A Dynamic Theory of War and Peace." *Journal of Economic Theory* 145: 1921-1950.

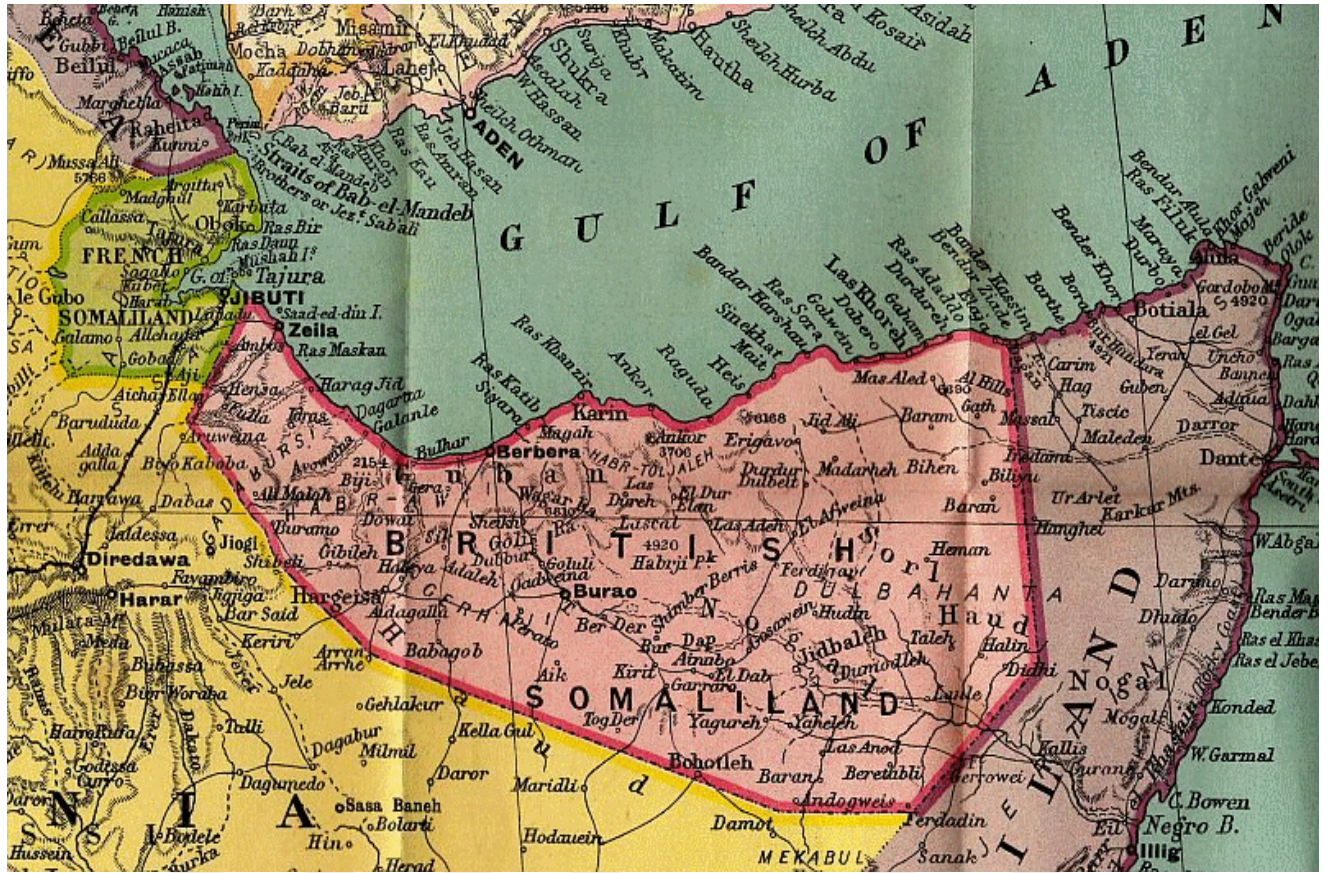
Yassin, A.S. (1989), *The effects of government price policies on rural goods: A Case Study Somalia*, Ph.D. edn, University of Cincinnati, Cincinnati, Ohio.

Yusuf, Haroon (2007) *People Building Peace –The role of civil society in the prevention of armed conflict*. Research paper for Safer World.

Zacher, Mark W. (2001) "The Territorial Integrity Norm: International Boundaries.

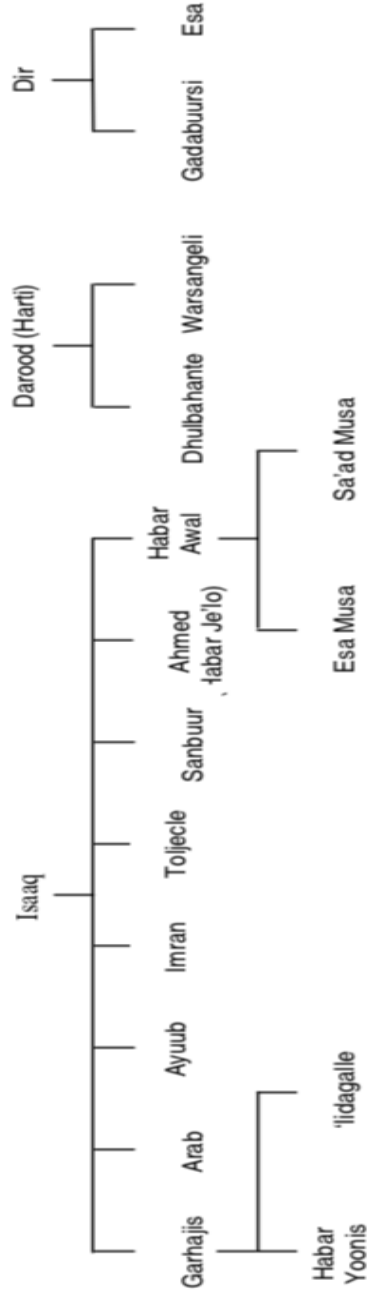
Harita 2: Somaliland İngiliz Koruma Bürosu

Not: İngilizler, 1839'da Aden'i yakaladıktan sonra Somali kıyılarına ilk kez ilgi duymaya başladılar, ancak bölgede önemli bir yer edinme yönünde ciddi çabalar 1869'da Süveyş Kanalı'nın tamamlanmasından sonra başladı. 1882'de Osmanlı İmparatorluğu'ndan Mısır, ardından 1884 ve 1886 yılları arasında çeşitli Somali kabileleriyle antlaşmalar yapıldı. 1887'de İngiliz Somaliland Koruma Bürosu kuruldu ve bir dizi müteakip anlaşma ile Fransız, İtalyan ve Etiyopya toprakları ile sınırlar kuruldu.

Kaynak: Robinson Kütüphanesi (<http://www.robinsonlibrary>)

2. Somaliland Klan Yapısı

Kaynak: Barış ve Kalkınma Takibi (2009)

3. Evraklar

Muhiyadda Gaashaandbigga
 Inta Tal/ka Qaybta 26aad
 TQB26/DET/26- 5/87
 23/01/87--
 WARBIKIN.--

جمهورية موريتانيا
 وزارة الدفاع
 مكتب السكران قائد الجيش قسم ٢٦
 المصادر :
 نوع :

=MUQDISHO=
 =MUQDISHO=
 =MUQDISHO=

KU:- MADAXWEYNAHA J. D. SOOMAALIYA
 KU:- WASIIRKA WASAARADDA GAASHAANDHIGGA JDS.
 KU:- WASIIRKA WASAARADDA ARZIMAH GUDAHA JDS.

-----)(000)(-----

Tixraac warbixintii aan soo gudbinay ee ku Taariikheysneyd
 17.01.87 ee ku saabsaneyd Xaaladda Difaaca iyo Nabadgelyada ee Aagga Mas-
 uuliyadda Qaybta 26aad.

Xaaladda Gobollada Waqooyi Galbeed iyo Togdheer Nabadgelyadood
 waa soo xumaatay. Xabashidiina waxay ku talleabsatay in Ciidammo ku soo k-
 dhiso dagaal, iyada oo ujeeddadu tahay in dagaal soo qaadasho, qabsadasho iyo
 ol muhiim ah, sidii B/BAILE IYO GALDGOOB, sidii horay aad uga dhadhamisay
 warbixintii hore Dagaalladii ay soo wada qaadeen waa ay ku guulaysan waay-
 een, waxaan ka dambeysay in aan sameynay falal aargoosi ah oo Saldhiga
 da Qurmista iyo Xabashidu wada degan yihiin ah, looguna geeystay Xaqaar-
 wadajir ah iyo baabi'in Tuulooyin, waxaana ka mid ah Saldhigyada Qurmista
 oo kala ah:- DIBIILE, RABASO, RAMAALE iyo GARATUGLE; Falakkaas oo dhammaar-
 tood fulay Habeennimo, Ciidankuna Nabadqab ka soo laabtay, marka laga re-
 ko bo dhaawacyo fudud.

Dagaalladii ay Qurmistu soo qaadeen iyo Xaqaarihii loo geys-
 tay, ayay hadda waxay bilaabeen "XAA REER ISAQ AHEY", iyaga oo doonaya
 inay Baandooga u tusaan Ciriirin iyo baabin dadkooda, sidoo kale waxay
 dagaayad ku soo Afuufeen dadweynaha ayagoo ka dhaadhiicinaya dhowaan ayaa
 qabsanaynaa W/Galbeed iyo Togdheer, arrintaas waxaa sabab u ah oo laga
 garankaraa Hadallada lagu qoray derbiyada iyo Waraqa lagu caadiyey Dog-
 mada Cabileey, Dogmada Lughaya, Beesha Allaybaday, arrimahtasoo dhammi

/./././

1.1.12.1.1

axay slas an u yihiin laab la soo kac, Xiisad salta ku hayna, Qabyaalad iyo
 xar-dumisnimo. waxay Reer-Reer isugu baxeen in la soo ururiyo 2000/Qof
 Qurmista, ka qaybgasha laguna Tababar AWAARE, ilaa hadda waxan ku biiray
 400/Qof, sidoo kale Jabhaddii FARAWAYNE oo SACAD-MUSE, ka dib markii la
 qabtay Qarandumisyadii, waxay isu dhiibeen Xabashida iyo Qumista, Tirada
 su dhiibtay waxay noqdeen 60/Qof iyo Xiddigihii Taliyaha ka ahaa, intii
 kaleha waxay baadin u galeen duurka; waxayna soo bilaabeen in ay dib ugu soo
 noqdaan Tuuladii.

Juulle Madaxweyno, Jaalliyar, waxan noo muuqata haddii aan maanta
 amlad lagu qaadin jiritaanka Qurmis iyo Taageerayaashooda in ay waqti kale
 adaxa la soo kacayaan, maanta waxaan u haynaa daawadii ku habooneyd JERNIGA
 uranka Soomaaliyeed ku jira, waxayna tahay:--

yada oo laysu dheel tiro dadka maalgabeenka ah oo aan hadda isidhaalitireyi
 kaddiga Deegaanka oo noqday dad soocan oo laysu dheel tiro.

Ardeyda Dugsiyada oo loo oggolaado in lagu Barxo Ardeyda Qaxootiga oo dega
 agagaarka Hargeysa.

In laama deegaan laga dhigo jiidda u sheexaysa Ciidanka iyo Cadowga, taasoo ka
 imaanyaa haabin Baraagaha iyo Tuulooyinka ku tirsan jiiddaas ee ay ku soo
 ihuuntaan.

In laga xaqo dadka C.Q.Sida iyo Shaqaalaha ku jira ee yeelankara tii
 adeegid Cadow, (arrintaas oo aan ku jirro Baaritaan iyo helid xog dhab ah)
 siiba kuwa haya meelaha xasaasiga ah.

Waxaan halkaun idiinku soo gudbineynaa Tiluabooyinkii qorsheyinaa
 xii ka hirgalay, si aad ula socotaan:

Gaadiidkii Dadweynaha ee nooca Basaska ah oo Tiradii hore uga socon jirtay
 oo dhameyd 337 Bus, kuwaas oo 2/3 lahaayeen dadka u dhashay reer qura (S/-
 Muse) oo dibuhayn lagu sameeyay, markii ay baaritaan kaddib cadaatay iney
 badankooda waafaqsaneyn hanaanka Nabadgelyada, madaxda ay sugneyn Dokumen-
 tiga Milkiyadda iyo kuwa loogu talagalay dhaqdhaqaaqa, isla markaana xogog-
 aal loo noqday in marar qaarkood loo isticmaalo ku qaadista Muqadaraadka a
 ma ay rakaab ahaan u raacaan dad tuhuma leh, haseyeeshee la qariyo loona so
 tebin Hay'adaha Nabadgelyada, iyadoo tirada Basaskaasi ay si xud-dhaaf ah

1.1.12.1.1

Not: Bu, 1988'de Hargeisa'da 26 Tugay komutanı olan General Mohamed Saed Morgan tarafından yazılan, sızdırılmış gizli bir belgedir (çok gizli), askerlerinin kuzeydeki Isaaq Klanı'ndaki sivil nüfusa karşı intikam aldığını iddia ediyordu. Bu belgenin çevirisi mümkün değildir (Kaynak: Wikipedia Commons) Sayfa 2/2

b. 1991 Büyüklerin Çözümü (Kuzey Klanlar Büyük Konferansı)

Burco 5/5/1991

KU: GUDOOMIYE-ku xigeenka ururka ~~XX~~ S N M AUNA GUDOOMIYAH
SHIRKA AAYA KA TALINTA WAQOOWI.

Shirka aayo ka taliata waqooyi oo ay isugu yimaadeen guurtida iyo suldaamada iyo odayaasha wax garadka ah ee beelaha waqooyi oo maanta lagu qabtay magaalada Burco waxa la isku raacay qodobadan hoos ku qoran:-

1. In waqooyi gaar isu taago oon la raacin Koonfur
2. In lagu dhaqmo shareecadda Islaamka
3. In la sugo nabadgelyada Waqooyi
4. In si dhaqso ah loo dhiso dawlad Waqooyi
5. In golayaasha ururka iyo dawladda si cadaalad ah loogu qaybiyo beelaha Waqooyi
6. Arrinta nabadgelyada Samaag in si gaar ah wax looga qabto oo gudi loo saaro.

MAGACYADA SAXEEXAY

1. Suldaan Maxamed Faarax G/W/Galbeed *[Signature]*
- Shiikh Ibraahim Sh. Yuusuf Sh. Madar Gudoomiyaha
- Guurtida reer Shiikh-Isaxaaq *[Signature]*
2. Suldaan Cabdi Sh. Maxamed G/W/Galbeed. *[Signature]*
3. Suldaan Maxamed Suldaan C/qadir G/W/Galbeed. *[Signature]*
4. Suldaan Yuusuf Suldaan Kirsi G/Togdheer *[Signature]*
5. Suldaan Saxardiid Suldaan Diiriye G/W/Galbeed *[Signature]*
6. Suldaan Ismaaciil Muuse G/W/Galbeed *[Signature]*
7. Suldaan Rashiid Suldaan Cali G/Sanaag *[Signature]*
8. Suldaan Ismaaciil Suldaan Maxamuud D/Laasqoray *[Signature]*
9. Axmed Shiikh Saalax D/Laasqoray *[Signature]*
10. Shiikh Daahir Xaaji Xasan G/Sool *[Signature]*
11. Axmed Kirsi Cawl G/Sool *[Signature]*
12. Suldaan Maxamed Jaamac G/Awdal *[Signature]*
13. Shiikh Muuse Jaamac G/Awdal *[Signature]*
14. Xasan Cumar Samatar D/Saylao *[Signature]*
15. Maxamed Warsame Shiil D/Saylao *[Signature]*
16. Garaad C/qari Garaad Jaamac G/Sool *[Signature]*
17. Suldaan Cali Muuse G/Togdheer *[Signature]*

Gulul iyo Gebanimo

Xoghayaha Shirka
Aadan Axmed Diiriye

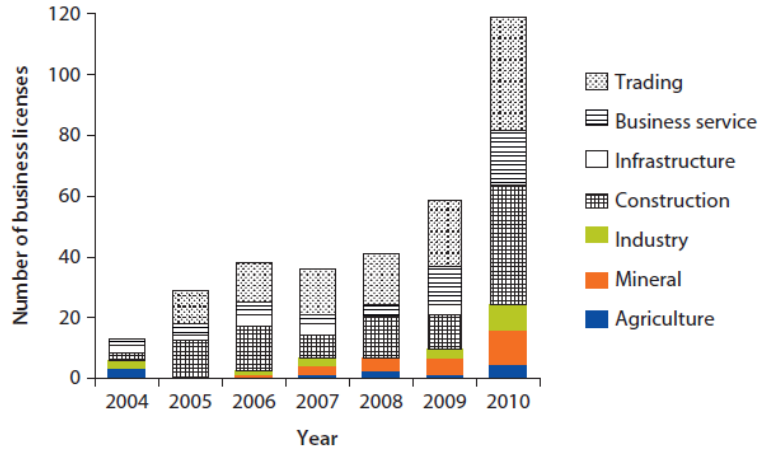
[Signature]

Not: Burao büyük konferansının 5 Mayıs kararı. 18 Mayıs'ta yapılacak ikinci ulusal toplantıda, Kuzey Bölgelerdeki başlıca klanları temsil eden yaşlıların toplantılarını destekleyen SNM Merkez Komitesi, Somaliland Cumhuriyeti'nin eski İngiliz Somaliland koruyucusu topraklarında restorasyonu yaptı kendini ilan eden devlet için bir hükümet.

Kaynak: Wikipedia Commons

4. Data

Şekil 1: İşletme Lisanslarında Somaliland Büyümesi, 2004–10

Tablo 2: Belediye Lisansları, 2012

<i>Town</i>	<i>Approx number of licenses</i>
Hargeisa	7,500
Burao	4,200
Borama	1,200
Gobiley	600
Berbera	400
Sheik	200
Total	14,100

Source: Ministry of Commerce and Investment

Tablo 3: Kateriye Göre Verilen Lisanslar

Size category	Total licenses issued
1	108
2	767
3	1,612
4	1,415
5	3,450
6	2,789
7	662
N.A	2,455
Total	13,258

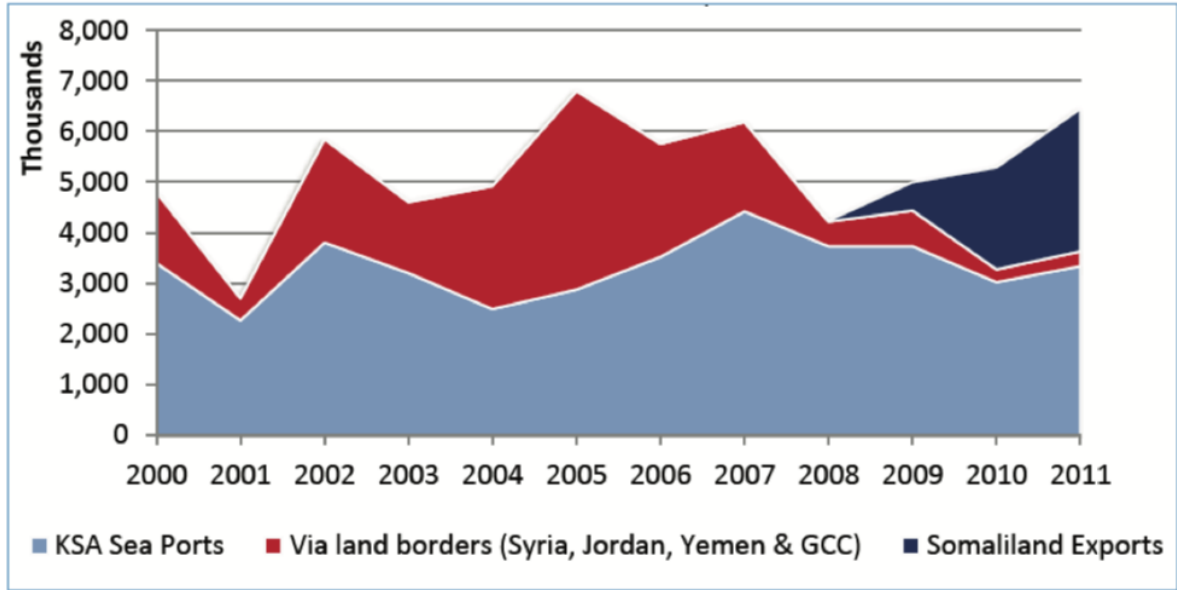
Source: Ministry of Commerce and Investment

Şekil 2: Hargeisa'nın Sahra Altı Afrika'ya Göre İş Yapma Göstergelerindeki Performansı

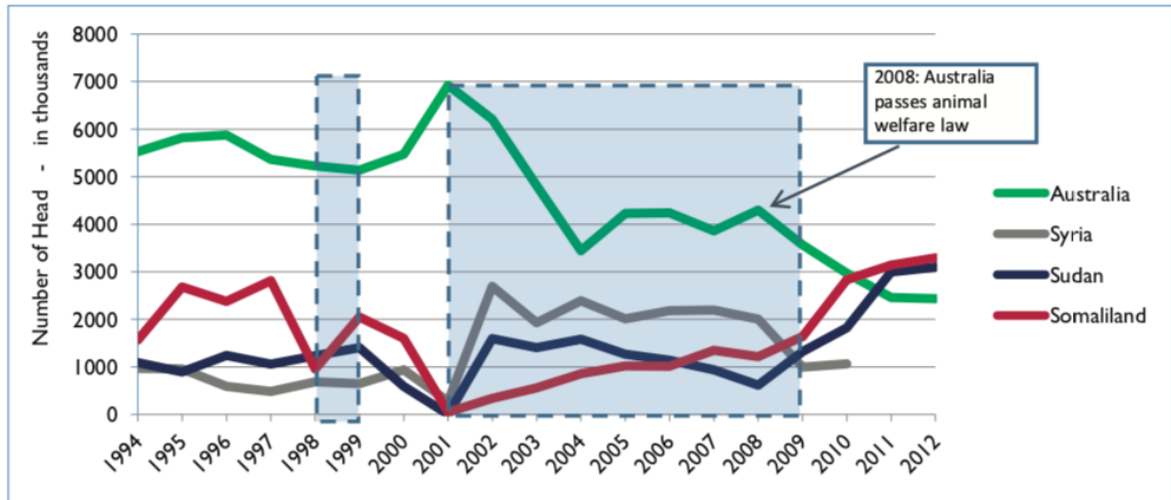
Source: World Bank and IFC 2012.

Şekil: 2 Suudi Arabistan'a Hayvancılık İthalatındaki Eğilimler

Kaynak: USAID, (2013)

Şekil 3: Orta ve Uzak Doğu'ya Koyun ve Keçi İhracatındaki Eğilimler

Kaynak: Somaliland Ticaret Bakanlığı (2013)

Şekil 4: Somaliland'da İhracat İçin Develerin Sınıflandırılması

Grade		Sex	Body condition	Conformation	Price (USD)
Matures (<i>Waaweyn</i>)	I	Male	Excellent	Excellent	790
	II	Male	Good	Good	700
Young (<i>Qaalimo</i>)	I	Male	Excellent	Excellent	368
	II	Male	Good	Good	358

Kaynak: UASID (2013).

Şekil 5: Suudi Arabistan, Somaliland'dan Kaynaklanan Develerin Sınıflaması

Grade	Sex	Body condition	Conformation	Price (USD)
I	Male	Excellent	Excellent	985
II	Male	Good	Good	890

Kaynak: UASID (2013).

6. Özgeçmiş

Mohamed Omer OSMAN GUUDLE

İstanbul üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Adres: Besim Ömerpaşa Cad Devlet Arşivleri Binası

D: A Blok No: 7, D: 1, 34119 Fatih, Türkiye

+90 553 761 4220

m.osman@ogr.iu.edu.tr

Araştırma Alanları

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Ekonomi, Gelişme Ekonomisi,

Kişisel detaylar

- İsim: Mohamed Omer OSMAN GUUDLE
- Anne Adı: Ugaso Hussein Qaalib
- Doğum tarihi: 24 Nisan 1985
- Uyuşu: Somali
- Doğum Yeri: Etiyopya
- Medeni Hali: Evli, İki Çocuklu

Eğitim

- 2015- 2019, Doktora, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
- 2013- 2015, Yüksek Lisans, Ekonomi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Türkiye
- 2010-2012, M.A, Gelişim Ekonomisi, Unity Üniversitesi, Addis Ababa, Etiyopya
- 2006- 2009, B.A., Ekonomi, Admas Üniversitesi, Addis Ababa Etiyopya (Hargeisa Somaliland Kampüsü).

Öğretim

- Hargeisa Üniversitesi, Lisansüstü Araştırmalar Okulu, Somaliland, Temmuz 2018 -
- Burao Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Somaliland, Ocak 2018-
- Alpha Üniversitesi, Burao Kampüsü, Somaliland, Şubat 2018-
- Admas Üniversitesi Hargeisa, Ekonomi Bölümü, Somaliland 2012 - 2018

Verdiği Dersler (Lisans)

- Orta Makroekonomi
- Orta Mikroekonomi
- Ekonomiye giriş
- Doğu Afrika'nın Siyasi Ekonomisi
- Yönetimsel ekonomi
- Gelişim Ekonomisi I ve II
- Ekonometri I ve II
- Sağlık Ekonomisi
- Araştırma Metodolojisi

- Ekonomistler İçin Bilgisayar Uygulaması
- İdari ve Ticari İletişim
- Tüketici Teorisi

Verdiği Dersler (Yüksek Lisans)

- Kalkınmanın Siyasi Ekonomisi
- Küresel Politik Ekonomide Afrika
- Afrika'da Demokratikleşme
- Sosyal Bilimlerde İleri Araştırma Yöntemleri
- Uluslararası İlişkiler Teorileri
- Ortadoğu Siyasi Ekonomisi
- Ekonomi ve Finans
- Yönetişim Teorileri ve Uygulaması
- Gelişmiş Makroekonomi
- Gelişmiş Mikroekonomi
- Proje Risk Yönetimi
- Proje Planlama ve Çizelgeleme
- Proje Maliyet Yönetimi

Diller

- **Somalice-** Yerli
- **İngilizce** - Akıcı ve Profesyonel kullanıcı
- **Arapça** - Akıcı ve Profesyonel kullanıcı
- **Amharca** - Çok İyi
- **Türkçe** - (C1 Seviye)

Yayınlar

- Guudle, Mohamed O. (2017) *The concept of “Class” on Marxist doctrine*, International Journal on Novel Research in Humanity and Social Sciences, Vol 4, Issue 4, pp 26-31
- Guudle, Mohamed (2018), *Democracy in unrecognized states: Somaliland in contrast with Abkhazia and Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC)*, International Congress on Social Sciences, Ankara Turkey.

Çalışma Makaleler

- Guudle, Mohamed (Upcoming 2019) *Tyranny and torture in the Horn of Africa: The institutionalization of Violence and massacre in the Somali Regional State.*
- Guudle, Mohamed (Upcoming 2019) *The Economics of Security in Mogadishu: Somalia’s AMISOM and the privatization of security in Somalia.*

Kitaplar

- Guudle, Mohamed (Upcoming 2020), *The Political Memories of Somaliland: Civil War, Democracy, and Challenges of Recognition*

Referanslar

Prof. Dr. Sadik Unay, Doktora Tez Danışmanı

Istanbul University, Department of Political Science and International Relations

Email: sadikunay@istanbul.edu.tr sadikunay@hotmail.com

